

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO PATVIRTINIMO

2019 m. balandžio 17 d. Nr. 371

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymo 10 straipsnio 1 dalimi ir įgyvendindama 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB, 2012 m. gegužės 4 d. Ženevoje priimtus 1979 metų Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos (toliau – Konvencija) 1999 metų Protokolo dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo pakeitimus, išdėstytus Konvencijos vykdomosios institucijos Sprendimo 2012/2 priede, ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 1.5.3 darbo „Teisinių ir ekonominių priemonių sukūrimas, siekiant sumažinti oro taršą ir klimato kaitą“ 2 punkto nuostatas, Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, II skyriaus VI misijos 6.2.4 priemonę „Siekiant gyventi švaresnėje aplinkoje ir veiksmingai įgyvendinti Lietuvai nustatytus oro taršos mažinimo tikslus, atnaujinti Nacionalinį oro taršos mažinimo planą – numatyti papildomas priemones oro taršai mažinti iki 2030 m. (pakeisti Vyriausybės nutarimą)“, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Preambulės pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

1. Patvirtinti Nacionalinį oro taršos mažinimo planą (toliau – Planas) (pridedama).
2. Pavesti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai peržiūrėti Planą ne rečiau kaip kas ketverius metus ir prireikus Plano pakeitimo projektą pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti.
3. Rekomenduoti savivaldybėms, ūkio subjektams ir namų ūkiams dalyvauti Plano įgyvendinime.

Ministras Pirmininkas

Saulius Skvernelis

Aplinkos ministras

Kęstutis Mažeika

NACIONALINIS ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinis oro taršos mažinimo planas (toliau – Planas) parengtas vadovaujantis 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB (OL 2016 L 344, p. 1) (toliau – direktyva (ES) 2016/2284), įgyvendinančiais teisės aktais, Europos Komisijos (toliau – Komisija) komunikatu „Nacionalinių oro taršos valdymo programų rengimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo gairės“ (2019/C 77/01), 1979 m. Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos (toliau – Konvencija) (Lietuvos Respublikos prisijungimas prie Konvencijos patvirtintas 1993 m. spalio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės potvarkiu Nr. 737p „Dėl prisijungimo prie 1979 metų konvencijos „Dėl Tolimų atmosferos teršalų pernašų“) 1999 m. Protokolu dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo (toliau – Geteborgo protokolas) (1999 m. priimtą Geteborgo protokolą Lietuvos Respublika ratifikavo Lietuvos Respublikos įstatymu Dėl 1979 metų Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokolo dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo ratifikavimo), 1998 m. Sunkiųjų metalų protokolu, ratifikuotu Lietuvos Respublikos įstatymu Dėl 1979 metų Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokolo dėl sunkiųjų metalų ratifikavimo, 1998 m. Patvarių organinių teršalų protokolu, ratifikuotu Lietuvos Respublikos įstatymu Dėl 1979 metų Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokolo dėl patvarių organinių teršalų ratifikavimo, Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymu, Nacionaline aplinkos apsaugos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (toliau – Aplinkos apsaugos strategija) ir kitais oro taršos valdymą reglamentuojančiais Lietuvos Respublikos teisės aktais.

2. Aplinkos oro tarša yra viena iš reikšmingiausių sveikatos ir aplinkos problemų, todėl aplinkos oro taršos mažinimui turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Europos Sąjungos (toliau – ES) ilgalaikis oro politikos tikslas, nustatytas 7-oje aplinkosaugos veiksmų programoje – pasiekti tokį oro kokybės lygį, kad dėl jo nesusidarytų didelis neigiamas poveikis ir pavojus žmonių sveikatai ir aplinkai. 2018 m. Komisijos komunikate „Sauganti Europa: švarus oras visiems“ (COM(2018) 330 final) (toliau – Komisijos komunikatas „Sauganti Europa: švarus oras visiems“), Europos aplinkos agentūros Oro kokybės Europoje 2017 m. ataskaitoje (*EAA Air Quality in Europe – 2017 Report*), Ostravos deklaracijoje (*EURO/Ostrava 2017/6*) teigiama, kad prasta oro kokybė blogina gyvenimo kokybę ir labai brangiai kainuoja ekonomikai, oro tarša išlieka viena pagrindinė su aplinka susijusi ankstyvos mirties priežastis ES, dėl jos pirmiau laiko miršta daugiau kaip 500 tūkst. žmonių per metus, o buitinė (patalpų) oro tarša, sukelta kietojo kuro deginimo šildymui ir maisto gaminimui, yra susijusi su beveik 120 tūkst. ankstyvųjų mirčių regione ir neproporcinga ligų našta tam tikruose regionuose, mažiau turtingose visuomenės dalyse, daugėja įrodymų, kad oro tarša susijusi su gimstamumo mažėjimu, neigiamomis pasekmėmis neurovystymuisi ir kognityvinėmis funkcijomis, padidėjusiu vaikų sergamumu astma ir kai kuriomis kitomis lėtinėmis ligomis. Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) duomenimis, ekonominiai priešlaikinių mirčių dėl oro taršos kaštai Lietuvoje sudarė apie 9,8 proc. bendrojo vidaus produkto (pagal perkamosios galios paritetą) arba apie 4,71 mlrd. Eurų (2010 m. duomenimis) (*Economic cost of the health impact of air pollution in Europe: Clean air, health and wealth, WHO Regional Office for Europe, OECD, 2015, p. 25-27*).

Komisijos ataskaitoje „ES aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra. Šalies ataskaita – LIETUVA“ (SWD(2017) 48final) (toliau – Komisijos 2017 m. ataskaita apie Lietuvą) nurodoma, kad tiesioginiai ekonominiai kaštai, susiję su negalavimais, sukeltais dėl oro taršos, susidaro dėl 488 tūkst. prarastų darbo dienų, kurie darbdaviams kainuoja 37 mln. eurų/metus, sveikatos priežiūros sistemai – daugiau kaip 5 mln. eurų/metus, žemės ūkiui – 17 mln. eurų/metus dėl pasėlių nuostolių. PSO atliktų tyrimų rezultatai parodė, kad be kitų veiksnių (pvz., gyvenimo būdo, triukšmo ir kitų aplinkos veiksnių, taip pat žmogaus genetinės konstitucijos ir kvalifikuotos ir specializuotos medicinos pagalbos), oro užterštumas turi reikšmingą poveikį priešlaikinių mirčių kiekiui, pvz., dėl išeminės širdies ligos, insulto, lėtinės obstrukcinės plaučių ligos, plaučių vėžio ar vaikų ūmios apatinių kvėpavimo takų infekcijos ir kt. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje kraujotakos sistemos ligomis 2016 m. sirgo 10,1 proc. visų sergančiųjų, kvėpavimo sistemos ligomis – 8,1 proc., navikais – 2,7 proc., tarp visų sergančių vaikų net 19,8 proc. sirgo kvėpavimo sistemos ligomis. Mirusiųjų dėl kraujotakos sistemos ligų asmenų skaičius 2016 m. sudarė 56 proc. visų mirčių, mirusiųjų dėl kvėpavimo sistemos ligų skaičius sudarė daugiau kaip 3 proc. visų mirčių, mirusiųjų dėl piktybinių navikų skaičius sudarė daugiau nei 19,9 proc. visų mirčių. Minėti sergamumo skaičiai rodo, jog nepaisant kenksmingų teršalų išmetimo į aplinkos orą mažėjimo tendencijų ilguoju laikotarpiu (2005–2015 m.), didelio neigiamo jų poveikio ir pavojaus žmonių sveikatai problemos Lietuvoje reikalauja papildomų ir kompleksinių sprendimų. Be to, kaip nurodoma Komisijos Pirmojoje švaraus oro apžvalgoje (COM(2018) 446 final) (toliau – Pirmoji švaraus oro apžvalga), 2030 m. teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimų įgyvendinimo sąnaudas su kaupu atsveria nauda sveikatai ir žemės ūkiui.

3. Įvairūs taršos šaltiniai išmeta į aplinkos orą chemines medžiagas, galinčias tiesiogiai ar netiesiogiai paveikti žmonių sveikatą ir sukelti jai pavojų ir neigiamai veikti aplinką. Tarp didžiausių grėsmę sveikatai keliančių teršalų – sieros dioksidas, azoto oksidai ir kietosios dalelės, tarp kitų grėsmę keliančių teršalų yra amoniakas, nemetaniniai lakieji organiniai junginiai, patvarieji organiniai junginiai ir kiti. Į aplinkos orą išmetamas sieros dioksidas neigiamai veikia aplinką naikindamas augmeniją, blogina dirvos, vandens telkinių, statybinių medžiagų kokybę, kenkia žmonių sveikatai, skatindamas susirgimus astma ir chroniškų plaučių ligų vystymąsi. Azoto dioksidas gali dirginti plaučius ir mažinti atsparumą kvėpavimo takų infekcijoms, didinti vaikų susirgimų plaučių ligomis skaičių. Įkvėptos smulkiosios kietosios dalelės gali sukelti įvairius uždegimus, širdies ir plaučių ligas. Nemetaniniai lakieji organiniai junginiai laikomi kancerogenais, galinčiais sukelti vėžį, centrinės nervų sistemos sutrikimus, kepenų ir inkstų pažeidimus ir neigiamai veikti reprodukcinę sistemą. Amoniakas gali daryti neigiamą poveikį aplinkai – sukelti eutrofikaciją, nitratų dalelės, susiformavusios ore dėl cheminių reakcijų su išmestu į orą amoniaku, turi žalingą poveikį žmogaus sveikatai. Amoniakas taip pat neigiamai veikia gyvūnų sveikatą. Nepaisant žalingo teršalų poveikio sveikatai, Lietuvoje aplinkos oro taršos poveikio sveikatai vertinimas yra nenuolatinis, trūksta nuoseklaus ir ilgalaikio vertinimo. Nepakankamas visuomenės informuotumas apie aplinkos oro taršos poveikį sveikatai, poreikį mažinti aplinkos oro taršą ir kiekvieno individo galimą indėlį gerinant aplinkos oro kokybę.

4. Siekiant mažinti neigiamą teršalų poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, Aplinkos oro apsaugos įstatymo 3 straipsnyje numatyti trys aplinkos oro apsaugos prioritetai:

4.1. energijos naudojimo veiksmingumo didinimas ir šilumos energijos gamybai naudojamų kuro deginimo įrenginių sukeliamos taršos mažinimas griežtinant kietojo kuro vartojimo, kurą deginančių įrenginių eksploatavimo reikalavimus, plėtojant centralizuoto šilumos tiekimo sistemas, teisinėmis ir finansinėmis priemonėmis užtikrinant, kad didinant gyventojų tankumą teritorijose, kuriose galima užtikrinti centralizuotą šilumos tiekimą, nauji šilumos vartotojai šilumos energija būtų aprūpinami centralizuotai arba šilumos energijos gamybai naudotų netaršias šilumos gamybos technologijas (elektros, saulės, vėjo ar geotermine energija);

4.2. transporto priemonių sukeliamos taršos mažinimas mažinant vidaus degimo varikliais varomų transporto priemonių naudojimą ir didinant elektrinių transporto priemonių naudojimą;

4.3. geriausių prieinamų gamybos, darnaus susisiekimo paslaugų organizavimo būdų ir technologijų diegimas.

Vadovaujantis šiais prioritetais turi būti formuojama aplinkos oro apsaugos sistema.

5. Aplinkos apsaugos strategijoje išvardinti pagrindiniai Lietuvos sektoriai, kurių sukeliamą taršą turėtų būti mažinama, siekiant oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimo, oro kokybės gerėjimo ir neigiamo oro taršos poveikio žmonių sveikatai ir ekosistemoms mažinimo. Prie pagrindinių sektorių priskiriami energetikos, pramonės, žemės ūkio ir transporto sektoriai, taip pat namų ūkiai (būstų šildymas). Komisija komunikate „Sauganti Europa: švarus oras visiems“ pabrėžia, kad svarbiomis priemonėmis mažinant oro taršą laikytini transporto priemonių techniniai patobulinimai, elgsenos pokyčiai, paklausos valdymas, kuro deginančių ir pramonės įrenginių veiklos reguliavimas, mažiau taršaus kuro vartojimas ir alternatyviu kuru varomų transporto priemonių parko plėtojimas, namų ūkių šildymo įrenginių keitimas, geriausių prieinamų gamybos būdų įgyvendinimas, agronominių priemonių įgyvendinimas ir kt. Komisijos 2017 m. ataskaitoje apie Lietuvą nurodoma, kad nors išmetamų į atmosferą teršalų koncentracija šiuo metu neviršija taikomų nacionalinių ribų, vis dėlto oro kokybė Lietuvoje nesiliauja kėlusi nerimą; didesnieji miestai kenčia nuo transporto priemonių spūsčių, prastos oro kokybės ir kitų problemų, o savivaldybėms trūksta lėšų jas išspręsti; transporto priemonių apmokestinimas Lietuvoje yra mažiausias ES ir jį nustatant neatsižvelgiama į transporto priemonių aplinkosauginį veiksmingumą; jokia forma neapmokestinti asmeniniai lengvieji automobiliai; nerenkamas kelių naudotojų mokestis už asmeninius lengvuosius automobilius; didelę automobilių parko dalį sudaro seni automobiliai; naujai Lietuvoje registruotų automobilių išmetamas teršalų kiekis gerokai viršija ES vidurkį; akcizas variklių degalams, benzinui ir dyzeliniam kurui yra vienas iš mažiausių ES; labai didelis skaičius (37) aplinkai kenksmingų subsidijų ir kt. Siūloma, mažinant išmetamų teršalų kiekį ir koncentraciją aplinkos ore, dėmesį sutelkti į energetikos sektorių šilumą gaminant iš kietojo kuro, transporto ir žemės ūkio sektorių bei siekti sumažinti žalingą aplinkos oro taršos poveikį sveikatai, aplinkai ir ekonomikai. Komisijos komunikate „EUROPA KELYJE. Tvarus judumas Europoje: saugus, susietas ir netaršus“ (*COM (2018)293 final*) nurodoma, kad valstybės narės turėtų persvarstyti šiuo metu dyzeliniams degalams taikomą lengvatinių režimą.

5¹. Viena iš Europos žaliajam kursui (Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, Europos žaliasis kursas (*COM(2019) 640 final*)) įgyvendinti reikalingų politikos sričių ir priemonių plane numatytų veiksmų, prisidėsiančių prie oro taršos valdymo ir mažinimo, – Nulinės taršos veiksmų plane (Komisijos Komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Kuriame sveiką planetą visiems. ES veiksmų planas „Siekiant nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos“ (*COM(2021) 400 final*)) nustatytiems 2030 m. nulinės taršos tikslams (t. y. iki 2030 m. sumažinti daugiau kaip 55 proc. oro taršos poveikį sveikatai (pirmalaikių mirčių skaičių); 25 proc. – ES ekosistemų, kuriose oro tarša kelia grėsmę biologinei įvairovei, skaičių) pasiekti – numatyti taršos prevencijos, mažinimo ir stebėsenos integruoto pobūdžio veiksmai, taikytini visose politikos srityse. Sveikatos gerinimo ir gerovės didinimo srityje Komisija teiks pasiūlymus suderinti oro kokybės užterštumo normas su Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijomis, įvesti naują transporto priemonių išmetamųjų teršalų Euro standartą, tobulinti periodinės techninės apžiūros oro teršalų emisijos matavimus ir transporto triukšmo teisinį reglamentavimą; integruos nulinės taršos siekius į energinio efektyvumo tikslus (pvz., į „renovacijos bangos“ iniciatyvą); įvertins patalpų oro kokybės gerinimo būdus ir politikos galimybes daugiausia dėmesio skirdama pagrindiniams taršą lemiantiems veiksniams ir jos šaltiniams, ieškodama būdų, kaip didinti visuomenės informuotumą; peržiūrės kurą deginantiems įrenginiams keliamus ekologinio projektavimo reikalavimus. Siekdama mažinti pramonės taršą ir sparčiau įtvirtinti principą „teršėjas moka“, Komisija parengs rekomendacijas dėl jo įgyvendinimo, skatins taikyti mažiau taršias technologijas ir verslo modelius, mažesnę poveikį aplinkai darantį vartojimą.

Papildyta punktu:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

5². Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) „(EBPO) aplinkosauginio veiksmingumo apžvalgoje: Lietuva 2021 m.“ pateiktos rekomendacijos, kurias įgyvendinusi Lietuva galėtų daryti tolesnę pažangą siekdama aplinkosaugos tikslų ir tarptautinių

įsipareigojimų. EBPO rekomenduoja atidžiai stebėti oro kokybę tankiai apgyvendintose miestų teritorijose, kuriose šildymui naudojama labai daug kietojo kuro, prireikus nustatyti privalomus kietojo kuro kokybės reikalavimus, sustiprinti buitinių šildymo prietaisų kontrolę; mažinti išmetamo amoniako kiekį reguliuojant mineralinių trąšų naudojimą ir įgyvendinant gerąją ūkininkavimo praktiką. Mokesčių ir subsidijų sistemos žalinimo srityje EBPO rekomenduoja laipsniškai didinti dyzelino mokesčio tarifą; nustatyti metinių motorinių transporto priemonių mokestį keleivinėms transporto priemonėms; įvesti planuojamą kelių naudojimo mokestį pagal kilometrus sunkiosioms transporto priemonėms; didinti oro taršos mokesčius, kad būtų geriau atspindėta socialinė išmetamųjų teršalų daroma žala, taip pat skatinti pereiti prie švaresnių technologijų; laipsniškai atsisakyti viso iškastinio kuro paramos priemonių, imantis atitinkamų priemonių labiausiai paveiktų įmonių ir namų ūkių naštai sumažinti. Darnaus judumo srityje EBPO rekomenduoja nukreipti finansavimą skatinant naudoti aplinką tausojančias transporto priemones, nemotorinį transportą gerinant sąlygas pėstiesiems ir dviratininkams; plačiau apibrėžti mažos taršos zonas miesto teritorijose; didinti automobilių stovėjimo vietų miesto zonose tarifus ir kt.

Papildyta punktu:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

6. Aplinkos apsaugos strategijos 49 punkte nustatytas tikslas oro kokybės apsaugos srityje – užtikrinti, kad Lietuvoje į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekis nevirsytų tarptautiniuose ir ES teisės aktuose nustatyto kiekio, oro teršalų koncentracija aplinkos ore nevirsytų žmogaus sveikatai ir aplinkai nepavojingų aplinkos oro užterštumo lygių. Siekiant šio tikslo, Aplinkos apsaugos strategijoje nustatytos esminės politikos įgyvendinimo kryptys dėl kiekvieno joje nurodyto teršalo išmetimo į aplinkos orą mažinimo, palyginus su 2005 m. išmestu kiekiu: iki 2020 m. sumažinti sieros dioksido (toliau – SO₂) išmetimų kiekį 55 proc., azoto oksidų (toliau – NO_x) – 48 proc., amoniako (toliau – NH₃) – 10 proc., smulkiųjų kietųjų dalelių (toliau – KD_{2,5}) – 20 proc., nemetaninių lakiųjų organinių junginių (toliau – NMLOJ) – 32 proc.; iki 2030 m. SO₂ išmetimų kiekį sumažinti 60 proc., NO_x – 51 proc., NH₃ – 10 proc., KD_{2,5} – 36 proc., NMLOJ – 47 proc. Nors nuo 2005 iki 2019 m. teršalų išmetimas į aplinkos orą reikšmingai sumažėjo, vis dėlto 2020 ir 2030 metams nustatytos pasiekti vertės (išskyrus KD_{2,5} ir SO₂) yra daug mažesnės už esamas (jau pasiektas), todėl yra ir ateityje bus didelis poreikis taikyti papildomas oro taršą mažinančias priemones (Plano 3 priedas).

Punkto pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

7. Plano tikslas suformuluotas remiantis Aplinkos apsaugos strategijoje nustatytais Lietuvai tikslais.

8. Siekiant Plano tikslo, būtinas integralus požiūris į įvairiose ūkio srityse taikomas oro taršos mažinimo priemones. Įvairių ūkio sričių nacionaliniai strateginiai dokumentai nėra tarpusavyje susieti, jie parengti skirtingiems laikotarpiams, todėl priemonių įgyvendinimas nėra tęstinis, atlikti jų įgyvendinimo naudos analizę yra labai sudėtinga. Įvairių sričių strateginiuose dokumentuose dominuoja kelias sritis apimančios priemonės, pavyzdžiui, atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) naudojimo skatinimas ar visuomeninio transporto priemonių plėtra, todėl išnaudojamos ne visos galimybės mažinti oro taršą ir dėmesys sutelkiamas tik į kelias sritis, praleidžiant kitas svarbias. Be to, pasiūlytos priemonės pagrįstos ne oro taršos apskaitos duomenų analizės rezultatais, o bendromis sektorių vystymosi tendencijomis. Išvardintos problemos oro taršos politikos srityje lemia poreikį parengti horizontalų dokumentą, kuris apimtų įvairiuose sektoriuose taikytinas priemones, pagrįstas esamos oro taršos ir oro kokybės vertinimo rezultatais, vertinant priemonių naudą visumai (nacionaliniu mastu), t. y. oro taršos nacionaliniu mastu mažinimui ir oro kokybės gerinimui.

9. Savivaldybių strateginio planavimo dokumentuose numatytos priemonės, prisidedančios prie oro taršos mažinimo, dažniausiai apima priemones, skirtas energiniam pastatų efektyvumui didinti, AEI naudojimui didinti, centralizuotam šilumos tiekimui (toliau – CŠT) vystyti, ekologiškų ir draugiškų aplinkai visuomeninio transporto priemonių įsigijimui, visuomeninio transporto infrastruktūros optimizavimui, taip pat darnaus judumo sprendimai. Numatytos priemonės

dažniausiai apima laikotarpį iki 2020 arba 2021 metų (Plano 5 priedas), todėl Planas, apimantis priemonės iki 2030 m., turėtų sudaryti pagrindą veiksmingoms aplinkos oro taršos mažinimo priemonėms parengti savivaldybių lygmeniu, kad būtų užtikrinta reikalavimus atitinkanti ar dar geresnė oro kokybė. Kaip nurodoma Komisijos komunikate „Sauganti Europa: švarus oras visiems“, būtent efektyvus valdžios institucijų bendradarbiavimas nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis laikomas veiksminga oro taršos mažinimo priemonių įgyvendinimo prielaida.

10. Planu siekiama efektyvaus oro taršos mažinimo, taikant priemones, pasiūlytas atlikus esamos politikos, išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio ir koncentracijos aplinkos ore situacijos analizę (Plane minimi teršalus į aplinkos orą išmetantys sektoriai ir subsektoriai yra apibūdinti remiantis Konvencijoje numatyta į aplinkos orą išmetamų teršalų nomenklatūra (toliau – NFR) (Plano 14 priedas). Siekiant išanalizuoti teršalų išmetimus pagal sektorius ir nustatyti taršos šaltinius, atlikus pagrindinių kategorijų analizę (angl. *key category analysis*), išmetimai suskirstyti pagal sektorius, kuriuose išmetimų suma sudaro ne mažiau kaip 80 proc. nacionaliniu mastu išmetamo teršalų kiekio, t. y. nustatyti pagrindiniai teršėjai (pramonė (ypatingą dėmesį skiriant naftos perdirbimui, jos produktų saugojimui ir transportavimui), viešojo elektros energijos ir šilumos gamyba, transportas, šilumos gamyba namų ūkiuose, žemės ūkis), atsižvelgus į konsultacijų su suinteresuotomis šalimis rezultatus ir įvertinus siūlomų Plane numatyti priemonių poveikį teršalų išmetimams. Plane siekiama nustatyti Aplinkos apsaugos strategijoje numatytiems oro taršos mažinimo 2020 m. tikslams (taikytiniams nuo 2020 m. iki 2029 m.), 2030 m. tikslams (taikytiniams 2030 m. ir vėliau) (detaliau Plano 6 punktas) pasiekti ir reikalaujamiems nustatyti 2025 m. tarpiniams tikslams pasiekti ir kitų Konvencija reguliuojamų oro teršalų – sunkiųjų metalų ir patvariųjų organinių teršalų – kiekiui valdyti skirtus tikslus, uždavinius ir priemones, nurodant priemonių įgyvendinimo laikotarpį, asignavimų, jei reikia, poreikį, atsakingus už priemonių įgyvendinimą ir dalyvaujančius įgyvendinime subjektus, apibrėžti Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijus ir jų reikšmes.

11. Planas apima priemones, numatomas įgyvendinti iki 2030 m., paskirstant jas pagal metus, priklausomai nuo priemonių pobūdžio, jų įgyvendinimo poreikio ir tinkamiausio įgyvendinti laikotarpio. Priemonės pateiktos atsižvelgiant į išmestų teršalų kiekio skaičiavimo metodiką, t. y. įvertinant išmestą teršalų kiekį apibūdinančius kintamuosius ir daugiklius, siekiant, kad pasiūlytų priemonių įgyvendinimo nauda atsispindėtų nacionalinėse į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitos ataskaitose.

12. Atsižvelgiant į tai, kad Komisijos komunikate „Sauganti Europa: švarus oras visiems“ nurodoma laikytis visapusiško požiūrio, apimančio įvairius sektorius – nuo transporto, energetikos iki vietos planavimo, ir sutelkti visus susijusius skirtingus subjektus, formuojant Plano tikslus, uždavinius ir priemones išnagrinėti nacionaliniai ir įvairių sektorių strateginiai dokumentai. Prie Plane iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo prisidės su oro taršos mažinimu ir oro kokybės gerinimu susijusių tikslų ir uždavinių, nustatytų 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 17 d. nutarimu Nr. 986 „Dėl Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programos patvirtinimo“, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programoje, patvirtintoje Komisijos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842 (su paskutiniu pakeitimu, patvirtintu Komisijos 2018-06-12 sprendimu Nr. C(2018)3841), Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XII-964 „Dėl Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategijos patvirtinimo“, Nacionalinėje 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162 „Dėl Nacionalinės 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programos patvirtinimo“, Aplinkos apsaugos strategijoje, Nacionalinėje atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijos patvirtinimo“, Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“,

Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkėje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. XIV-490 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkės patvirtinimo“, Nacionalinėje susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1253 „Dėl Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programos patvirtinimo“, Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. kovo 18 d. nutarimu Nr. 284 „Dėl Nacionalinės šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programos patvirtinimo“, Nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 1291 „Dėl Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programos patvirtinimo“, Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“, Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 „Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos“, Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 „Dėl Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano patvirtinimo“, Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 88 „Dėl Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m., Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“, Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, įgyvendinimas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

13. Atsižvelgiant į tai, kad teršalai kartu su oru juda ir nepaiso nacionalinių sienų, šalių, kurių tarša gali paveikti viena kitos oro kokybę, bendradarbiavimas ir veiksmų koordinavimas turi pasekmių oro taršos mažinimo priemonių pasirinkimui, oro taršos mažinimo rezultatams. Dėl šios priežasties, planuojant priemones, išanalizuotas kaimyninių šalių oro taršos poveikis oro kokybei Lietuvoje (Plano 15 priedas) ir pasiūlytos įgyvendinti tiek Lietuvos, tiek kaimyninių šalių atžvilgiu optimalios priemonės. Suvokiant priemonių svarbą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, rengiant Planą glaudžiai bendradarbiauta su kitų ES valstybių narių ir Komisijos atstovais dalyvaujant organizuotose diskusijose, dialoguose ir kitose iniciatyvose; siekiama kuo intensyviau ir efektyviau naudotis esamu ES finansavimu ne tik tiesiogiai skirtu oro taršos mažinimui ir oro kokybės gerinimui, tačiau ir skirtu kitose srityse (pvz., energetikos, transporto) įgyvendinamuose projektuose, kuriuose įtrauktas oro kokybės aspektas. Rengiant priemones ir planuojant jų asignavimų poreikį, atsižvelgta į Pirmosios švaraus oro apžvalgos išvadas, kuriose teigiama, kad įgyvendinti politiką bus daug lengviau, jei bus naudojamos didelės ES finansinės paramos, Komisija toliau remia nacionalines pastangas šioje (žemės ūkio) srityje, be kita ko, didindama naudojimąsi bendros žemės ūkio politikos finansavimu; Komisijos komunikato „Sauganti Europa: švarus oras visiems“ nuostatas, nurodančias, kad pagal Komisijos siūlomą 2021–2027 m. daugiametę finansinę paramą bus toliau remiamos priemonės, kuriomis gerinama oro kokybė, be kita ko, užsibrėžus, kad klimato politikos tikslams pasiekti būtų skiriama 25% ES išlaidų, ir sustiprinus programą LIFE, kurios lėšomis taip pat bus remiamos švarios energijos bei energijos vartojimo efektyvumo priemonės, bus didinama LIFE programos sąveika su bendra žemės ūkio politika ir kt. Planuojant priemones, taip pat vertinti

Komisijos komunikate „Sauganti Europa: švarus oras visiems“ pateikti oro taršos mažinimo priemonių pavyzdžiai.

II SKYRIUS

PLANO TIKSLAI, UŽDAVINIAI, ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI IR JŲ REIKŠMĖS

14. **Plano tikslas** – apriboti nacionaliniu mastu iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamą į aplinkos orą SO_2 , NO_x , NH_3 , $\text{KD}_{2,5}$ ir NMLOJ kiekį, kad būtų laikomasi Aplinkos apsaugos strategijoje Lietuvai nustatytų 2020 m. tikslų ir 2030 m. tikslų, taip pat siekiant valdyti nacionaliniu mastu iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamų kitų oro teršalų kiekį, kad nebūtų viršijamas ataskaitiniais 1990 m. išmestas kiekvieno jų kiekis.

15. Plano tikslui pasiekti numatomi **tiksiai ir uždaviniai**.

15.1. **Pirmasis tikslas** – sumažinti taršą SO_2 , NO_x , NH_3 , $\text{KD}_{2,5}$ ir NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų.

15.1.1. **SO_2 :**

15.1.1.1. nors išmestas SO_2 kiekis nuo 2005 iki 2019 m. sumažėjo apie 57,7 proc. ir vidutiniškai per metus išmestas SO_2 kiekis mažėjo 4,1 proc., Aplinkos apsaugos strategijoje nustatyti išmesto SO_2 kiekio sumažinimo tikslai nuo 2030 m. (skaitine išraiška) yra mažesni, nei užfiksuota nurodytu nagrinėjamu laikotarpiu. Viešosios energijos gamybos sektoriaus išmestas SO_2 kiekis sumažėjo net 92 proc., naftos perdirbimo – 51 proc., pramonės (dėl deginimo procesų) – 41 proc., iš kito stacionaraus deginimo (namų ūkių šildymo ir kt.) – 24 proc. Nepaisant minėtų sektorių išmesto SO_2 kiekio sumažėjimo 2005–2019 m. laikotarpiu, 2019 m. apie du trečdalius išmesto SO_2 kiekio sudarė naftos perdirbimo sektoriaus išmestas SO_2 kiekis, apie dešimtadalį – kito stacionaraus deginimo išmestas SO_2 kiekis ir apie šeštadalį – pramonės išmestas SO_2 kiekis. Išmesto SO_2 kiekio struktūros analizė pagal ūkio sektorius parodė, kad didžiausias išmestas SO_2 kiekis buvo naftos perdirbimo pramonėje. Lyginant 2005 ir 2019 m. išmesto SO_2 kiekio struktūrą, nustatyta, kad didėjo namų ūkių stacionaraus deginimo (toliau – namų ūkis) reikšmė išmesto SO_2 kiekio struktūroje, tačiau tokiai situacijai įtakos turėjo tik kitų sektorių išmesto SO_2 kiekio sumažėjimas, nes nustatytas namų ūkių išmesto SO_2 kiekio sumažėjimas – 4,5 proc., lyginant 2005 ir 2019 m. (Plano 9 priedas). Siekiant toliau mažinti išmetamą SO_2 kiekį, dėmesys turėtų būti sutelktas į kelias pagrindines taršias sritis – stacionarų deginimą pramonėje; sieros regeneravimą naftos perdirbimo pramonėje, sieros rūgšties gamybą;

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

15.1.1.2. SO_2 koncentracija visose valstybinio oro monitoringo stotyse (toliau – OKT stotys), kuriose matuojama šio teršalo koncentracija, ribinių verčių aplinkos ore neviršija, todėl oro kokybė dėl SO_2 koncentracijos vertinama gerai. Vis dėlto didelis SO_2 koncentracijos padidėjimas tam tikrose OKT stotyse parodo riziką ir blogėjančią oro kokybę tų stočių matavimo zonose. Todėl papildomai ir dėl šios priežasties turėtų būti skiriamas dėmesys SO_2 taršos šaltiniams Vilniaus, Klaipėdos, Naujosios Akmenės, Kėdainių miestuose (Plano 10 priedas, Plano 15 priedas);

15.1.1.3. Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) teisės aktų nustatyta tvarka vykdomas išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio prognozavimas (toliau – prognozė) rodo, kad jei nebus keičiamos esamos politikos kryptys ir priemonės, Aplinkos apsaugos strategijoje nustatyti išmesto SO_2 kiekio tikslai nebus pasiekti, išmestas SO_2 kiekis pasižymės didėjimo tendencija iki 2030 m., todėl yra poreikis planuoti papildomas priemones. Išmestas SO_2 kiekis priklausys nuo naudojamų kuro rūšių, taikomų technologijų energijos gamybos pramonėje ir taikomų technologijų naftos perdirbimo, naftos produktų saugojimo ir paskirstymo veikloje (Plano 12 priedas).

15.1.2. **NO_x :**

15.1.2.1. kadangi 2005–2019 m. išmestas NO_x kiekis sumažėjo tik apie 21,76 proc., o vidutiniškai per metus išmestas NO_x kiekis mažėjo tik 1,6 proc., nustatytų Aplinkos apsaugos

strategijoje NO_x kiekio sumažinimo tikslų įgyvendinimas yra didelis iššūkis. Didžiausią įtaką NO_x išmetimams turi kelių transporto sektorius. Nors sunkvežimių ir autobusų išmestas NO_x kiekis 2019 m. sumažėjo 14 proc., lyginant su 2005 m., jo dalis bendroje išmesto NO_x kiekio struktūroje 2019 m. sudarė net 39 proc. viso išmesto NO_x kiekio. Svarbus taip pat lengvųjų automobilių sektorius, kurio 2019 m. išmestas NO_x kiekis sudarė daugiau nei 18 proc. viso išmesto NO_x kiekio. Kitas taršus sektorius – neorganinių azoto (N) trąšų (įskaitant karbamidą) naudojimas, šio sektoriaus išmestas NO_x kiekis nagrinėjamu laikotarpiu padidėjo 76 proc. Pažymėtina, kad nuo 2020 m. vertinant Aplinkos apsaugos strategijoje iškeltų NO_x mažinimo tikslų įgyvendinimo pažangą, iš žemės ūkio veiklos (pagal NFR nomenklatūrą priskiriamos 3B kategorijai (mėšlo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai) išmetamas NO_x kiekis neįskaitomas į bendrą nacionaliniu mastu išmetamą NO_x kiekį ir priemonių įgyvendinimas šiose žemės ūkio veiklos srityse neatsispindės vėlesniuose nei 2020 m. išmesto NO_x kiekio apskaitos rezultatuose, tačiau neorganinių trąšų naudojimo mažinimas turės teigiamos įtakos kitų teršalų išmetamam kiekiui mažinti. Siekiant mažinti išmetamą NO_x kiekį, ir toliau turėtų būti taikomos priemonės viešosios elektros energijos ir šilumos gamybos srityje (šio sektoriaus išmesto NO_x kiekio dalis sudaro 7,9 proc. viso išmesto NO_x kiekio), kad ateityje išliktų šio sektoriaus išmesto NO_x kiekio mažėjimo tendencija (Plano 9 priedas);

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

15.1.2.2. OKT stotyse matuojamos NO₂ koncentracijos aplinkos ore dinamika rodo, kad oro kokybė NO₂ koncentracijos požiūriu Lietuvoje gerėja, tačiau didžiausiuose ir labiausiai „automobilizuotuose“ šalies miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje buvo fiksuotas šio teršalo koncentracijos padidėjimas, todėl tikslinga siekti juose gerinti oro kokybę mažinant NO₂ koncentraciją aplinkos ore. Atkreiptinas dėmesys, kad sumažėjo valandų skaičius, kai buvo viršyta 1 val. NO₂ koncentracijos ribinė vertė, lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Tokia mažėjimo tendencija vertintina teigiamai, tačiau parodo, jog ribinė vertė vis tik buvo viršyta ir tai lemia poreikį taikyti priemones, skirtas NO₂ koncentracijai mažinti (Plano 10 priedas, Plano 15 priedas);

15.1.2.3. remiantis AAA prognozėmis, t. y. darant prielaidą, kad nebus keičiamos esamos politikos kryptys ir priemonės, nustatyta, kad iki 2030 m. nacionaliniu mastu išmestas NO_x kiekis pasižymės didėjimo tendencija. Reikšmingiausiais sektoriais išliks kelių transportas, viešoji energijos gamyba ir pramonė (dėl stacionaraus deginimo) (Plano 12 priedas).

15.1.3. NMLOJ:

15.1.3.1. nors 2005–2019 m. išmestas NMLOJ kiekis sumažėjo apie 20,4 proc., vidutiniškai per metus išmestas NMLOJ kiekis mažėjo tik 1,5 proc. Toks ir tolesnis vidutinis metinis mažėjimas neužtikrintų 2030 m. Aplinkos apsaugos strategijoje iškeltų tikslų įgyvendinimo, todėl turi būti imamasi papildomų priemonių. Didžiausią įtaką išmetamam NMLOJ kiekiui darė naftos pramonės, tirpiklių vartojimo, namų ūkių ir pramonės stacionaraus deginimo posektorių išmestas NMLOJ kiekis. Didžiausiu išmetamo NMLOJ kiekio sumažėjimu pasižymėjo kelių transporto ir atliekų tvarkymo posektoriai, tačiau dėl tirpiklių vartojimo išmestas NMLOJ kiekis padidėjo 81 proc., naftos perdirstymo – 5,3 proc. Siekiant mažinti NMLOJ išmetimą, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas priemonėms, taikytinoms naftos perdirstymo, naftos produktų paskirstymo, tirpiklių vartojimo posektoriuose, tvarkant mėšlą galvijų ūkiuose (Pažymėtina, kad nuo 2020 m. vertinant Aplinkos apsaugos strategijoje iškeltų NMLOJ sumažinimo tikslų įgyvendinimo pažangą, iš žemės ūkio veiklos (pagal NFR nomenklatūrą priskiriamos 3B kategorijai (mėšlo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai) išmetamas NMLOJ kiekis neįskaitomas į bendrą nacionaliniu mastu išmetamą NMLOJ kiekį). Atsižvelgiant į tai, kad 2019 m. apie 22,5 proc. NMLOJ išmesta iš namų ūkių, šiame sektoriuje taip pat turėtų būti imamasi priemonių (Plano 9 priedas);

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

15.1.3.2. analizuojant prognozuojamą išmesti NMLOJ kiekį pagal sektorius, nustatyta, kad ateityje, kaip ir dabar, didžiausią poveikį darys tirpiklių ir kitų LOJ turinčių produktų vartojimas,

garavimo emisijos ir kuro deginimas stacionariuose ir mobiliuosiuose įrenginiuose. Tarp reikšmingiausių NMLOJ teršėjų ateityje neturėtų likti lengvųjų automobilių, tačiau didės pramonės procesų neigiama įtaka (Plano 12 priedas).

15.1.4. NH_3 :

15.1.4.1. 2005–2019 m. išmestas NH_3 kiekis vidutiniškai per metus mažėjo tik 0,4 proc. ir per visą nagrinėjamą laikotarpį užfiksuotas 4,7 proc. sumažėjimas, kuris rodo nepasiektą Aplinkos apsaugos strategijoje numatytą sumažinimo tikslą. Išmestas NH_3 kiekis iš gyvulininkystės sektoriaus (mėslo tvarkymo posektoriaus) sumažėjo daugiau nei penktadaliu (22,6 proc.), tuo metu iš kitos žemės ūkio veiklos – neorganinių azoto (N) trąšų naudojimo – išmestas NH_3 kiekis padidėjo net 49 proc. Dėl šios priežasties, siekiant vystyti žemės ūkio sektorių ir mažinti išmetamą NH_3 kiekį, dėmesys turėtų būti sutelktas visų pirma į priemones, skirtas neorganinių azoto trąšų (įskaitant karbamidą) naudojimui mažinti (pvz., karbamido trąšas pakeisti amonio nitrato trąšomis, nenaudoti amonio karbonato trąšų, neorganines trąšas pakeisti organinėmis trąšomis). Daugiau kaip 36 proc. nacionaliniu mastu išmesto NH_3 kiekio sudaro dėl dirvų tręšimo organinėmis trąšomis išmestas NH_3 kiekis (Plano 9 priedas). Gyvulininkystės sektoriuje ir toliau turėtų būti tęsiamas gerosios mėslo valdymo (tvarkymo) praktikos įgyvendinimas;

15.1.4.2. remiantis AAA prognoze, išmestas NH_3 kiekis iki 2030 m. pasižymės didėjimo tendencija, todėl nesiimant papildomų priemonių Aplinkos apsaugos strategijoje nustatytą tikslą gali būti sunku pasiekti. Kaip 2005–2019 m., taip ir iki 2030 m., didžiausią įtaką išmetamam NH_3 kiekiui darys augalininkystės sektorius dėl trąšų naudojimo ir mėslo tvarkymas gyvulininkystės sektoriuje (Plano 12 priedas). Svarbu pažymėti, kad NH_3 yra vadinamasis „antrinių“ kietųjų dalelių pirmtakas (prekursorius), todėl mažinant išmetamą NH_3 kiekį bus prisidedama prie aplinkos oro užterštumo $\text{KD}_{2,5}$ mažinimo.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

15.1.5. $\text{KD}_{2,5}$:

15.1.5.1. išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis 2005–2019 m. sumažėjo 37,1 proc., vidutiniškai per metus – 2,6 proc., toks vidutinis metinis mažėjimas užtikrino Aplinkos apsaugos strategijoje nustatytų tikslų pasiekimą. 2005–2019 m. didžiausią įtaką išmetamam $\text{KD}_{2,5}$ kiekiui darė namų ūkių šildymo įrenginiai, išmesdami beveik visą (81 proc.) pagrindiniame šio teršalo šaltinyje – energetikos sektoriuje – išmestą šio teršalo kiekį. Kitu reikšmingu sektoriumi gali būti laikomas kelių transportas (apie 20 proc. viso išmesto $\text{KD}_{2,5}$ kiekio). Teigiamai vertintinas faktas, kad tiek namų ūkio, tiek kelių transporto išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis nagrinėjamu laikotarpiu sumažėjo. Kelių transporto sektoriuje dėmesys turėtų būti sutelktas tiek į taršos mažinimą iš lengvųjų automobilių, tiek iš sunkvežimių ir autobusų, kadangi šių kelių transporto priemonių išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis 2019 m. sudarė beveik 80 proc. viso kelių transporto sektoriaus išmesto $\text{KD}_{2,5}$ kiekio. Tarp kitų sektorių išskirtinas viešosios energijos gamybos sektorius, kurio išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis 2019 m. sudarė apie 6 proc. viso išmesto $\text{KD}_{2,5}$ kiekio (Plano 9 priedas);

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

15.1.5.2. remiantis AAA prognoze, nesiimant papildomų priemonių, iškelti $\text{KD}_{2,5}$ išmetimų mažinimo tikslai nebus pasiekti, o didžiausią įtaką išmestam $\text{KD}_{2,5}$ kiekiui darys stacionarus ir mobilus deginimas (Plano 12 priedas);

15.1.5.3. nors didžiųjų Lietuvos miestų OKT stotyse dažnai fiksuojamas kietųjų dalelių KD_{10} paros ribinės vertės aplinkos ore viršijimas ir net šios ribinės vertės viršijimo leistinų 35 dienų skaičius per metus, oro kokybės požiūriu $\text{KD}_{2,5}$ metinė ribinė vertė aplinkos ore nagrinėjamu laikotarpiu Lietuvoje nebuvo viršyta (Plano 10 priedas, Plano 15 priedas);

15.1.5.4. svarbu pažymėti, kad kietųjų dalelių išmetimo į aplinkos orą mažinimas labai aktualus ir ne tik aplinkos oro taršos, bet ir klimato kaitos požiūriu dėl teršalo – juodosios anglies (*angl. black carbon*) išmetamo kiekio mažinimo. Todėl planuojant taršos kietosiomis dalelėmis priemones,

prioritetas turi būti teikiamas priemonėms, kurios kartu mažina ir išmetamą juodosios anglies kiekį. Juodoji anglis išmetama iš neefektyviai veikiančių kietojo kuro deginimo įrenginių, ypač naudojamų namų ūkiuose būstams šildyti, todėl neatidėliotinių ir veiksmingų taršos mažinimo priemonių taikymas namų ūkių šilumos gamybos srityje yra labai aktualus.

15.2. **Pirmajam tikslui** įgyvendinti numatomi tokie **uždaviniai**:

15.2.1. sumažinti taršą SO_2 , didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui energetikos (naftos perdirbimo) ir pramonės sektoriuose;

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

15.2.2. sumažinti taršą NO_x , didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui transporto sektoriuje;

15.2.3. sumažinti taršą NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui naftos perdirbimo, naftos produktų saugojimo ir paskirstymo sektoriuje, namų ūkiuose;

15.2.4. sumažinti taršą NH_3 , didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui žemės ūkio sektoriuje;

15.2.5. sumažinti taršą $\text{KD}_{2,5}$, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių.

15.3. **Antrasis tikslas** – apriboti taršą sunkiaisiais metalais ir patvariaisiais organiniais teršalais, siekiant nevirsyti 1990 m. išmesto kiekvieno jų kiekio, didžiausią dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų.

15.3.1. Išanalizavus išmestų sunkiųjų metalų – kadmio (toliau – Cd), švino (toliau – Pb) ir gyvsidabrio (toliau – Hg) kiekių dinamiką 1990–2015 m., nustatyta, kad ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas išmetamo Cd kiekio ribojimui. Nepaisant to, kad lyginant 1990 m. išmestą Cd kiekį ir 2015 m. išmestą Cd kiekį galima būtų teigti mažėjimo tendenciją, tačiau viso laikotarpio duomenų analizė rodo, kad beveik visais nagrinėjamo laikotarpio metais buvo išmestas didesnis Cd kiekis nei ataskaitiniais 1990 m. Tokia situaciją lemia, jog turi būti imamasi priemonių, kurios užtikrintų, kad Plano įgyvendinimo laikotarpiu kasmet nacionaliniu mastu išmetamas Cd kiekis nevirsytų 1990 m. išmesto kiekio. Kadangi daugiausia Cd išmetama iš namų ūkių, dėmesys turėtų būti sutelktas į šią sektorių taikytinas veiksmingas priemones (šildymo įrenginių atnaujinimas, jų atsisakymas jungiantis prie aplinkosauginio požiūriu efektyvios CŠT sistemos, pakeičiant teršalų neišmetančiais AEI naudojančiais šildymo įrenginiais, kitos kietojo kuro naudojimą mažinančios priemonės). Kitų sunkiųjų metalų – Pb ir Hg – pagrindiniai išmetimo šaltiniai 2015 m. buvo atitinkamai šilumos gamyba namų ūkiuose ir deginimo procesai mineralinių medžiagų apdirbimo pramonėje. Atsižvelgiant į tai, kad išmestas Pb ir Hg kiekis nuo 2007 m. nevirsija 1990 m. išmesto šių teršalų kiekiui, todėl šiuose sektoriuose nuo 2020 m. taikant prevencines ir taršos mažinimo kitais teršalais priemones bus prisidedama ir prie išmetamo patvariųjų organinių teršalų kiekio mažinimo.

15.3.2. Išmestam patvariųjų organinių teršalų kiekiui (išskyrus heksachlorbenzeną) taip pat daugiausia įtakos turi namų ūkiai. Heksachlorbenzeno pagrindinis taršos šaltinis yra viešoji energijos gamyba. Visų patvariųjų organinių teršalų kiekiai nuo 2007 m. nevirsijo ataskaitiniais 1990 m. išmesto kiekio (kai kurių teršalų nevirsija nuo 1992 m.), todėl veiksmingos namų ūkiuose taikytinos priemonės padėtų išlaikyti tokią tendenciją ir dar labiau sumažinti išmetamą patvariųjų organinių teršalų kiekį.

15.3.3. Svarbu pažymėti, kad didžiųjų miestų OKT stotyse dažnai fiksuojamas vieno iš šių patvariųjų organinių teršalų – benzo(a)pireno – metinės siektinos vertės aplinkos ore viršijimas, šio teršalo koncentracija aplinkos ore ypač išauga prasidėjus šildymo laikotarpiui. Tokį padidėjimą lemia kietojo kuro deginimas namų ūkių židiniuose, įprastinėse krosnyse, neefektyviai veikiančiuose katiluose ir kituose kietąjį kurą naudojančiuose šildymo įrenginiuose. Todėl namų ūkiams skirtos priemonės prisidės ir prie šio sveikatai pavojingo teršalo koncentracijos aplinkos ore mažinimo.

15.4. **Antrajam tikslui** įgyvendinti numatomi tokie **uždaviniai**:

15.4.1. apriboti taršą sunkiaisiais metalais (Cd, Pb, Hg), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių;

15.4.2. apriboti taršą patvariaisiais organiniais teršalais (benzo(a)pirenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu, dioksinais/furanais (PCDD/F), heksachlorbenzenu), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių.

15.5. **Trečiasis tikslas** – modernizuoti aplinkos oro taršos atskaitomybės ir monitoringo sistemas, didinant jų rezultatų prieinamumą visoms suinteresuotoms šalims.

Pagal Konvencijos ir direktyvos (ES) 2016/2284 reikalavimus privaloma rengti ir kasmet atnaujinti nacionalines į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekio apskaitas, siekiant naudoti antro arba aukštesnio lygio (išsamesnė) (ne žemesnio kaip TIER2 lygio) apskaitos metodiką, rengti ir kas ketverius metus atnaujinti nacionalines išmetamųjų teršalų erdvinio pasiskirstymo apskaitas, didelių sutelktųjų taršos šaltinių apskaitas, rengti teršalų nacionalines prognozes. Siekiant tai įgyvendinti ir pasiekti kuo didesnę apskaitos detalumą (išsamumą) lygį, kuris kuo geriau atskleistų kiekvieno apskaitomo teršalo taršos šaltinius, jų poveikio mastą oro taršai, turi būti nuolat tobulinami administraciniai gebėjimai apskaitos vykdymui, išmetamo teršalų kiekio prognozavimui, apskaitos ataskaitų rengimui ir jų pateikimui nustatyta tvarka ir terminais tarptautinėms ir ES institucijoms, taip pat suinteresuotoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms sprendimams dėl oro taršos valdymo ir oro kokybės gerinimo priimti, visuomenės informavimui.

15.5.1. Pažymėtina, kad Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, numatyta 1.5.3 darbo „Teisinių ir ekonominių priemonių sukūrimas, siekiant sumažinti oro taršą ir klimato kaitą“ 1 priemonė – Administracinių gebėjimų sustiprinimas ir nacionalinės į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitos vykdymas, taikant kuo didesnę detalumo lygį (TIER2 ar didesnę), kad būtų užtikrintas tarptautinių ir ES teisės aktų reikalaujamas apskaitos tikslumas, išsamumas, skaidrumas, nuoseklumas, duomenų atsekamumas, ir sprendimų aplinkos oro taršai mažinti priėmimas apskaitos duomenų pagrindu.

15.5.2. Siekiant didinti visuomenės informuotumą ir sąmoningumą aplinkos oro taršos srityje, būtina kasmet AAA vykdant nacionalinę į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitą ir prognozes parengti išsamią, suprantamą, argumentuotą oro taršos, jos pokyčių, pokyčių priežasčių ir t. t., oro taršos prognozių apžvalgą, kuri būtų skirta suinteresuotoms institucijoms sprendimams dėl tolesnio poreikio mažinti (valdyti) oro taršą priimti ir visuomenei.

15.5.3. Atsižvelgiant į tarptautinių organizacijų deklaruojamą oro taršos neigiamą poveikį žmonių sveikatai, būtina reguliariai vertinti nacionaliniu ir vietos mastu oro taršos poveikį žmonių sveikatai, prognozuojamus šio poveikio pokyčius dėl oro taršos mažinimo priemonių įgyvendinimo siekiant oro taršos mažinimo tikslų 2020 ir 2030 m., kitų Konvencija reguliuojamų teršalų (sunkiųjų metalų, patvariųjų organinių teršalų) mažinimo. Vadovaujantis tokio vertinimo rezultatais būtų argumentuojamas poreikis priimti, jei reikėtų, papildomus sprendimus oro taršai valdyti. Tokių rezultatų sklaida visuomenėje reikšmingai padidintų visuomenės informuotumą apie oro taršos neigiamą poveikį sveikatai, paskatintų patiemis prisidėti prie oro taršos mažinimo, pavyzdžiui, keičiant nusistovėjusius judumo (sisisiekimo) įpročius ir daugiau naudojantis bevarikliu, visuomeniniu transportu, daugiau vaikstant, apsirūpinimo šiluma įpročius (būdą) ir pan.

15.5.4. Aplinkos oro tarša neigiamai veikia ne tik žmonių sveikatą, bet ir ekosistemas. Tarša SO₂ neigiamai veikia paviršinio vandens kokybę, gyvūnų sveikatą, keičiant jų gyvenimo trukmę, reprodukcines galimybes ir kt. Tarša NO_x sukelia dirvos rūgštėjimą, neigiamai veikia biologinę įvairovę dėl rūgščių kritulių, gali naikinti natūralias gyvūnų ar paukščių buveines. Tarša NMLOJ neigiamai veikia gyvūniją dėl kancerogenų, mutagenų ir toksiškumo reprodukcijai. Dėl NMLOJ ir NO_x susidarantis ozonas daro neigiamą poveikį augalų genotipui ir įprastai vykstantiems gyvybiniams procesams, pavyzdžiui, fotosintezei, augimui ir pan. Dėl ozono poveikio sulėtėja augalų augimas, augalai pasidengia dėmėmis, mažėja sausos ir žalios biomasės kiekis. Ozonas daro neigiamą poveikį ir dirvožemiui, gyvūnijai. Didelis NH₃ kiekis neigiamai veikia dirvožemį, paviršinius ir požeminius vandenis, sukeldamas deguonies vandenyje mažėjimą ir vandens gyvūnų nykimą, sukeldamas grėsmę gyvūnų sveikatai, eutrofikaciją. Tarša KD_{2,5} gali veikti klimato veiksnius, tokius kaip debesuotumas, šviesos sklaida, sugertis ir pan. Sunkieji metalai neigiamai veikia dirvožemį, vandenį, augalų augimą, gyvūnų sveikatą, sukeldami organų pakitimus ir sunkias ligas. Patvarieji

organiniai teršalai neigiamai veikia natūralias buveines ir biologinę įvairovę, gali prasiskverbti į požeminį vandenį ir užteršti dirvožemį.

15.6. Trečiajam tikslui įgyvendinti numatomi uždaviniai:

15.6.1. padidinti išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ir prognozių kokybę, patikimumą, išsamumą ir apskaitos ataskaitų viešinimą;

15.6.2. stiprinti aplinkos oro taršos poveikio sveikatai ir ekosistemoms stebėsenos vykdymą ir jos vertinimo rezultatų viešinimą.

16. Plano tikslai, uždaviniai, įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir jų reikšmės pateiktos Plano 1 priede.

17. Priemonės nustatytiems Plano tikslams ir uždaviniams įgyvendinti (toliau – Priemonės) pateiktos Plano įgyvendinimo priemonių plane (Plano 2 priedas).

III SKYRIUS PLANO ĮGYVENDINIMAS, PERŽIŪRA IR ATSKAITOMYBĖ

18. Planą įgyvendina ir už Priemonių vykdymą pagal kompetenciją atsako Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir kitos Plane nurodytos institucijos. Įgyvendinant Priemonės rekomenduojama dalyvauti savivaldybėms, ūkio subjektams ir namų ūkiams, išnaudojant galimybes gauti finansines paskatas ir kitokiu Priemonėse numatytu būdu.

19. Priemonės finansuojamos iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, numatytų jas įgyvendinančioms institucijoms, ES paramos ir kitų teisėtai gautų lėšų. Savivaldybės Priemonės įgyvendina naudodamos savivaldybių biudžetų lėšas, ES paramos ir kitas teisėtai gautas lėšas. Ūkio subjektai Priemonės įgyvendina naudodami savo lėšas, ES paramos ir kitas teisėtai gautas lėšas.

20. Lietuvos Respublikos finansų ministerija, planuodama naujo laikotarpio (2021–2027 m.) finansavimą iš ES Sanglaudos fondo, atsižvelgia į lėšų poreikį Priemonėms įgyvendinti.

21. Aplinkos ministerija vykdo Plano peržiūrą ne rečiau kaip kas ketverius metus ir, vadovaujantis nacionalinės į aplinkos orą išmetamų teršalų apskaitos (ir prognozių) duomenimis, prireikus papildomai mažinti į aplinkos orą išmetamą teršalo (-ų) kiekį oro taršos mažinimo tikslui (-ams) pasiekti, jį pakeičia papildydama naujomis oro taršos mažinimo priemonėmis.

22. Plano:

22.1. įgyvendinimą koordinuoja Aplinkos ministerija;

22.2. tikslų ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijų pasiekimo stebėseną ir analizę vykdo Plano 1 priede nurodytos institucijos. Pasiekimo stebėsenos rezultatus šios institucijos teikia Plano įgyvendinimo koordinatoriui iki kiekvienų metų vasario 20 d.;

22.3. 2 priede nurodytos institucijos, atsakingos už Priemonių vykdymą, teikia informaciją apie Priemonių įgyvendinimą atitinkamo Plano uždavinio įgyvendinimo vertinimo kriterijaus stebėseną vykdančiai institucijai ir Aplinkos ministerijai iki kiekvienų metų vasario 1 d.

23. Plano tikslų ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijų stebėseną vykdoma vadovaujantis AAA kasmet vykdomos nacionalinės į aplinkos orą išmetamų teršalų apskaitos (ir prognozių) duomenimis.

24. Aplinkos ministerija metinėje veiklos ataskaitoje teikia Vyriausybei informaciją apie Plano įgyvendinimą. Visuomenė apie Plano įgyvendinimą informuojama kasmet – Aplinkos ministerijos interneto svetainėje viešai paskelbiama Vyriausybei teikiama metinė veiklos ataskaita, AAA interneto svetainėje paskelbiami nacionalinės į aplinkos orą išmetamų teršalų apskaitos (ir prognozių) duomenys ir Lietuvos oro taršos apskaitos apžvalga.

25. Planas ir pakeistas Planas teikiami Komisijai. Pakeistas Planas Komisijai pateikiamas per 2 mėnesius nuo jo patvirtinimo.

**NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO TIKSLAI, UŽDAVINIAI, ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI IR JŲ
REIKŠMĖS**

Tikslai	Uždaviniai	Įgyvendinimo vertinimo kriterijus (-ai)	Įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės ⁽¹⁾				Įgyvendinimo vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną vykdanti institucija ⁽²⁾
			2019	2020	2025	2030	
Nacionalinio oro taršos mažinimo plano tikslas – apriboti nacionaliniu mastu iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamą sieros dioksido (toliau – SO ₂), azoto oksidų (toliau – NO _x), amoniako (toliau – NH ₃), smulkiųjų kietųjų dalelių (toliau – KD _{2,5}) ir nemetaninių lakiųjų organinių junginių (toliau – NMLOJ) kiekį, kad būtų laikomasi Aplinkos apsaugos strategijoje Lietuvai nustatytų 2020 m. tikslų ir 2030 m. tikslų, taip pat siekiant valdyti nacionaliniu mastu iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamų kitų oro teršalų kiekį, kad nebūtų viršijamas ataskaitiniais 1990 m. išmestas kiekvieno jų kiekis.							

Tikslai	Uždaviniai	Įgyvendinimo vertinimo kriterijus (-ai)	Įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės ⁽¹⁾				Įgyvendinimo vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną vykdomanti institucija ⁽²⁾
			2019	2020	2025	2030	
1. Sumažinti taršą SO ₂ , NO _x , NH ₃ , KD _{2,5} ir NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų	1.1. sumažinti taršą SO ₂ , didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui energetikos (naftos perdirbimo) ir pramonės sektoriuose	Išmetamo SO ₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.	-57,7	-55	-57,5 / -59 ⁽³⁾	-60	Aplinkos apsaugos agentūra
		Išmestas SO ₂ kiekis, kt (2005 m. – 27,54 kt)	11,66	12,39	11,70	11,01	
	1.2. sumažinti taršą NO _x , didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui transporto sektoriuje	Išmetamų NO _x kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc. ⁽⁴⁾	-21,76	-48	-49,5	-51	Aplinkos apsaugos agentūra
		Išmestas NO _x kiekis, kt (2005 m. – 55,88 kt) ⁽⁴⁾	43,72	29,06	28,22	27,38	
	1.3. sumažinti taršą NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui naftos perdirbimo, naftos produktų saugojimo ir paskirstymo sektoriuje, namų ūkiuose.	Išmetamų NMLOJ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc. ⁽⁴⁾	-20,4	-32	-39,5	-47	Aplinkos apsaugos agentūra
		Išmestas NMLOJ kiekis, kt (2005 m. – 45,94 kt) ⁽⁴⁾	36,55	31,24	27,79	24,35	
	1.4. sumažinti taršą NH ₃ , didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui žemės ūkio sektoriuje	Išmetamo NH ₃ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.	-4,7	-10	-10	-10	Aplinkos apsaugos agentūra
		Išmestas NH ₃ kiekis, kt (2005 m. – 35,92 kt)	34,23	32,33	32,33	32,33	
	1.5. sumažinti taršą KD _{2,5} , didžiausią dėmesį skiriant taršos	Išmetamų KD _{2,5} kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.	-37,07	-20	-28 / -41 ⁽³⁾	-36 / -45 ⁽³⁾	Aplinkos apsaugos agentūra

Tikslai	Uždaviniai	Įgyvendinimo vertinimo kriterijus (-ai)	Įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės ⁽¹⁾				Įgyvendinimo vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną vykdanči institucija ⁽²⁾
			2019	2020	2025	2030	
	sumažinimui iš namų ūkių	Išmestas $KD_{2,5}$ kiekis, kt (2005 m. – 8,47 kt)	5,33	6,77	6,09	5,42	
2. Atriboti taršą sunkiaisiais metalais ir patvariaisiais organiniais teršalais, siekiant neviršyti 1990 m. išmesto kiekvieno jų kiekio, didžiausią dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų	2.1. atriboti taršą sunkiaisiais metalais (kadmiu (toliau – Cd), švinu (toliau – Pb), gyvsidabriu (toliau – Hg), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių	Išmestas Cd kiekis, t (1990 m. – 0,32 t)	0,19	<0,32			
		Išmestas Pb kiekis, t (1990 m. – 8,37 t)	2,57	<8,37			
		Išmestas Hg kiekis, t (1990 m. – 0,53 t)	0,15	<0,53			
	2.2. atriboti taršą patvariaisiais organiniais teršalais (benzo(a)pirenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu, dioksinais / furanais (toliau – PCDD/F), heksachlorbenzenu), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių	Išmestas benzo(a)pireno kiekis, t (1990 m. – 6,00 t)	3,01	<6,00			
		Išmestas benzo(b)fluoranteno kiekis, t (1990 m. – 7,10 t)	3,16	<7,10			
		Išmestas benzo(k)fluoranteno kiekis, t (1990 m. – 3,06 t)	1,44	<3,06			
		Išmestas indeno(1,2,3-cd)pireno kiekis, t (1990 m. – 2,65)	1,62	<2,65			
		Išmestas dioksinų / furanų (PCDD/F) kiekis, g I-TEQ (1990 m. – 27,00 g I-TEQ)	19,22	<27,00			
		Išmestas heksachlorbenzeno kiekis, kg (1990 m. – 11,03 kg)	0,41	<11,03			

Tikslai	Uždaviniai	Įgyvendinimo vertinimo kriterijus (-ai)	Įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės ⁽¹⁾				Įgyvendinimo vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną vykdanči institucija ⁽²⁾
			2019	2020	2025	2030	
3. Modernizuoti aplinkos oro taršos atskaitomybės ir monitoringo sistemas, didinant jų rezultatų prieinamumą visoms suinteresuotoms šalims	3.1. padidinti išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ir prognozių kokybę, patikimumą, išsamumą ir apskaitos ataskaitų viešinimą	Aplinkos apsaugos agentūros darbuotojų, vykdančių nacionalinės į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitos ir prognozavimo funkcijas, skaičius, vnt.	2	2	5	5	Aplinkos apsaugos agentūra
		Lietuvių kalba parengta ir pavišinta išmetamų į aplinkos oro teršalų apskaitos ataskaitų, vnt.	0	1 (kiekvienais 2020–2030 m.)			Aplinkos apsaugos agentūra
		Atlikta mokslinių taikomųjų tyrimų, skirtų oro taršos apskaitai, oro taršos mažinimui (valdymui), oro kokybės valdymui (vertinimui, prognozavimui, gerinimui), vnt.	0	≥1	≥1	≥1	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
		Ūkinių veiklų, iš kurių išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaita vykdoma naudojant TIER2 arba aukštesnio lygio (išsamesnio tikslumo) metodiką, skaičius, %	62	62	75	85	Aplinkos apsaugos agentūra

Tikslai	Uždaviniai	Įgyvendinimo vertinimo kriterijus (-ai)	Įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės ⁽¹⁾				Įgyvendinimo vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną vykdanči institucija ⁽²⁾
			2019	2020	2025	2030	
		Atlikta visuomenės švietimo kampanijų dėl aplinkos oro taršos, aplinkos oro taršos šaltinių, aplinkos oro taršos poveikio oro kokybei, ekosistemoms, aplinkos oro taršos prieinamo mažinimo ir kt. susijusiomis temomis, vnt.	0	≥1	≥1	≥1	Aplinkos ministerija
	3.2. stiprinti aplinkos oro taršos poveikio sveikatai ir ekosistemoms stebėsenos vykdymą ir jos vertinimo rezultatų viešinimą	1979 m. Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos Tarptautinių bendradarbiavimo programų, pagal kurias vykdoma aplinkos oro taršos poveikio ekosistemoms stebėseną, skaičius, vnt.	2	2	3	5	Aplinkos apsaugos agentūra
		Parengti ir pavišinti aplinkos oro taršos poveikio ekosistemoms vertinimo rezultatai, vnt.	0	1 (kiekvienais 2020–2030 m.)			Aplinkos apsaugos agentūra
		Įsisavintas oro taršos poveikio sveikatai vertinimo metodas	0	1 (2019 – 2020 m.)	-	-	Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos

Tikslai	Uždaviniai	Įgyvendinimo vertinimo kriterijus (-ai)	Įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės ⁽¹⁾				Įgyvendinimo vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną vykdanči institucija ⁽²⁾
			2019	2020	2025	2030	
		Parengti ir suinteresuotoms institucijoms pateikti preliminarūs aplinkos oro taršos poveikio sveikatai vertinimo rezultatai, vnt.	0	1 (2020 – 2021 m.)	-	-	Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos
		Parengti ir pavišinti aplinkos oro taršos poveikio sveikatai vertinimo rezultatai, vnt.	0	1 (kiekvienais 2020–2030 m.)			Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos
		Atlikta visuomenės švietimo kampanijų apie aplinkos oro taršos poveikį sveikatai, vnt.	0	1 (kiekvienais 2020–2030 m.)			Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija

Pastabos:

⁽¹⁾ Ženklas „+“ rodo vertinimo kriterijaus reikšmės padidėjimą, „-“ – sumažėjimą.

⁽²⁾ Renka informaciją apie vertinimo kriterijaus pasiekimo būklę iš institucijų, vykdančių atitinkamas Nacionalinio oro taršos mažinimo plano (toliau – Planas) įgyvendinimo priemones, ir kitų duomenų šaltinių, ją apibendrina, vertina ir teikia Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai.

⁽³⁾ Numatyta 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

⁽⁴⁾ Neįskaitomas NO_x ir NMLOJ kiekis, išmetamas iš žemės ūkio veiklos, priskiriamos pagal išmetamų į aplinkos orą teršalų 2014 m. nomenklatūros (NFR), numatytos 1979 metų konvencijoje „Dėl tolimų atmosferos teršalų pernašų“, taršos šaltinio 3B kategorijai (mėslo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai). (Išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio mažinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 468 „Dėl Išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio mažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 8.3 papunktis).

Priedo pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

Nacionalinio oro taršos
mažinimo plano
2 priedas

NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ PLANAS

Uždaviniai	Priemonės Nr.	Priemonės	Trumpas priemonės aprašymas	Priemonės tipas	Tikslas	Pagrindinis paveiktas sektorius	Atsakingi subjektai		Laikotarpis	Finansinė projekcija ⁽⁴⁾ , tūkst. eurų	
							Tipas	Pavadinimas		Pradžia	Pabaiga
1.1. Sumažinti taršą sieros dioksidu (toliau – SO ₂), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui energetikos (naftos perdirbimo) ir pramonės sektoriuose	P1	SO ₂ sumažinimu i skirtų gamybos modernizavimo priemonių įgyvendinimas naftos perdirbimo pramonėje	Geriausius prieinamus gamybos būdus (toliau – GPGB) atitinkančios SO ₂ išmetimų mažinimo technologijos įdiegimas ir taikymas	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Taršos mažinimo technologijų diegimas	Pramonės procesai	Ūkio subjektų lygiu	Ūkio subjektai	2028	2028	-
	P2	Išankstinis eksploatuojamų vidutinių (1-50 MW) kurą deginančių įrenginių modernizavimas ar keitimas	Finansinės paskatos (dalies įgyvendinimo išlaidų kompensavimas) eksploatuojamų vidutinių kietąjį kurą deginančių įrenginių modernizavim	Ekonominė	Taršos mažinimo technologijų diegimas, prietaisų energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Pramonės procesai, energijos vartojimas	Valstybės lygiu	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	2020	2024	20 000

			ui dėl išmetimų į aplinkos orą sumažinimo iki 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2015/2193 dėl tam tikrų teršalų, išmetamų į orą iš vidutinio dydžio kurą deginančių įrenginių, kiekio apribojimo, nurodytų ribinių verčių anksčiau, nei pagal šią direktyvą privaloma, ar keitimui								
	P3	Integruoto išmetamųjų teršalų valymo metodo taikymas naftos	Naftos perdirbimo produktų gamybos įrenginių optimizavimas, keičiant katilo degiklį ir	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Taršos mažinimo technologijų diegimas	Pramonės procesai, energijos vartojimas	Ūkio subjektų lygiu	Ūkio subjektai	2019	2020	-

		perdirbimo pramonėje	didinant dujinio kuro deginimą šiluminės elektrinės katiluose								
	P4	Naujų ar pakeistų ES teisės aktų (įskaitant GPGB), reglamentuo jančių išmetamųjų teršalų ribines vertes, įgyvendinim as	Išmetamųjų teršalų griežtesnių ribinių verčių taikymas: - kurą deginantiems įrenginiams nuo 2025 sausio 1 d. ir nuo 2030 m. sausio 1 d. pagal 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2015/2193 dėl tam tikrų teršalų, išmetamų į orą iš vidutinio dydžio kurą deginančių įrenginių, kiekio apribojimo;	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Taršos mažinim o technolog ijų diegimas, priedaisų energijos vartojimo efektyvu mo didinimas	Pramo nės proces ai, energij os vartoji mas	Valst ybės lygiu	Aplinkos ministeri ja	2022	2029	-

			kuriuo įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/125/EB nustatomi kietojo kuro katilų ekologinio projektavimo reikalavimai; - naujiems kietojo kuro šildytuvams nuo 2022 m. sausio 1 d. pagal 2015 m. balandžio 24 d. Komisijos reglamentą (ES) 2015/1185 kuriuo įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/125/EB nustatomi kietojo kuro vietinių patalpų šildytuvų								
--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

			ekologinio projektavimo reikalavimai; - įrenginiams, kuriems taikomos naujos GPGB išvados								
	P5	Mažų kurą deginančių įrenginių išmetamųjų teršalų ribinių verčių suderinimas su ekologinio projektavimo reikalavimais	Išmetamųjų teršalų iš kurą deginančių įrenginių normų LAND 43-2013, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 10 d. įsakymu Nr. D1-244, pakeitimas, siekiant suderinti mažiems kurą deginantiesiems įrenginiams (nuo 0,12 MW iki 1 MW) taikomas išmetamųjų teršalų ribines vertes su nustatytais	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Taršos mažinimo technologijų diegimas, prietaisų energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Pramonės procesai, energijos vartojimas	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija	2023	2023	-

			Reglamente (ES) 2015/1189								
	P6	Kietąjį kurą deginančių įrenginių ir kietojo kuro kokybės rinkos priežiūros stiprinimas	Reguliarių planinių patikrinimų organizavimas, siekiant užtikrinti rinką tiekiamų kietojo kuro katilų ir šildytuvų atitiktį ekologinio projektavimo reikalavimams, nustatytiems Reglamente (ES) 2015/1189, Reglamente (ES) 2015/1185 ir Lietuvos Respublikoje parduodamo kietojo biokuro kokybės reikalavimų atitiktį energetikos ministro įsakymu patvirtintiems	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Taršos mažinim o technolog ijų diegimas, prietaisų energijos vartojimo efektyvu mo didinimas	Pramo nės proces ai, energij os vartoji mas, namų ūkis	Valst ybės lygiu	Valstybi nė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Lietuvos Respubli kos energetik os ministeri ja, Aplinkos ministeri ja	2023	2029	-

			Kietojo biokuro kokybės reikalavimams								
P7	Daugiabučių pastatų atnaujinimas (modernizavimas arba renovacija) ⁽¹⁾ ⁽²⁾	Kasmet renovuoti (modernizuoti) 500 daugiabučių	Šaltiniais grindžiamas taršos valdymas	Pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Energijos vartojimas, namų ūkis	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija	2019	2029	-	
P8	Individualių namų renovacija ⁽²⁾	Kasmet atnaujinti po 1000 individualių namų ir sutaupyti po 13,5 GWh energijos	Šaltiniais grindžiamas taršos valdymas	Pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Energijos vartojimas, namų ūkis	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija Energetikos ministerija	2022	2029	–	
P9	Viešųjų centrinių valdžios pastatų atnaujinimas (modernizavimas) ⁽²⁾	Atnaujinti centrinių valdžios viešuosius pastatus. Iki 2030 m. atnaujinti apie 510 000 m ² viešųjų pastatų ploto	Šaltiniais grindžiamas taršos valdymas	Pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Energijos vartojimas	Valstybės lygiu	Energetikos ministerija, Aplinkos ministerija	2022	2029	-	
P10	Viešųjų savivaldybių pastatų atnaujinimas	Atnaujinti savivaldybių viešuosius pastatus. Iki 2030 m.	Šaltiniais grindžiamas taršos valdymas	Pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Energijos vartojimas	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija	2022	2029	-	

		(modernizavimas) ⁽²⁾	atnaujinti apie 450 000 m ² savivaldybių viešųjų pastatų ploto		modernizavimas						
1.2. Sumažinti taršą azoto oksidais (toliau – NO _x), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui transporto sektoriuje	P11	Ekologinio vairavimo įgūdžių formavimas ir skatinimas ⁽¹⁾⁽³⁾	Ekonomiško ir ekologiško transporto priemonės vairavimo teorinių žinių ir praktinių įgūdžių ir gebėjimų formavimas ir skatinimas	Švietimas	Sąmoningasis vartotojų elgesys	Transportas	Valstybės lygiu	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, Lietuvos transporto saugos administracija, valstybės įmonė Lietuvos automobilių kelių direkcija	2019	2029	-
	P12	Finansinės paskatos rinktis mažiau taršias judumo priemones ⁽²⁾	Finansinės paskatos (fiksuoto dydžio vienkartinė kompensacija) asmenims, atidavusiems nustatytą laiką Lietuvoje eksploatuotą lengvąjį	Ekonominė	Paklausos valdymas ir (ar) mažinimas, perėjimas prie viešojo transporto arba mažiau	Transportas	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija, Susisiekimo ministerija	2019	2029	100 000

			automobilį kaip eksploatuoti netinkamą transporto priemonę, skirtos atsiskaityti už viešojo transporto paslaugas elektroninių bilietų sistemoje, įsigyti mažos taršos kriterijus atitinkantį lengvąjį automobilį		taršių transporto priemonių						
	P13	Elektromobilių naudojimo skatinimas ⁽²⁾	Grynujų elektromobilių įsigijimo skatinimas finansinėmis priemonėmis. Siekiama, kad: - 2025 m. 10 proc. M1 klasės metinių pirkimo sandorių (registruotų ir perregistruotų lengvųjų automobilių)	Ekonominė	Paklausos valdymas ir (ar) mažinimas, perėjimas prie mažiau taršių transporto priemonių	Transportas	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija, Susisiekimo ministerija, Energetikos ministerija, savivaldybės	2020 2022	2022 2026	13 407 129 000

			sudarytų elektromobiliai , o N1 klasės elektromobilių – ne mažiau kaip 30 proc. metinių pirkimų sandorių; - 2030 m. M1 klasės elektromobiliai sudarytų 50 proc., N1 – 100 proc. metinių pirkimų sandorių								
	P14	Miesto susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas	Finansinės paskatos savivaldybės elektrai, gamtinėmis dujomis ir (arba) vandeniliu varomų miesto susisiekimo viešojo transporto priemonių įsigijimui	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Transporto priemonių alternatyvūs degalai, perėjimas prie viešojo transporto	Transportas	Valstybės lygiu Vietos lygiu	Susisiekimo ministerija, savivaldybės	2021	2021	30 000
	P15	Priemiestinio susisiekimo viešojo	Finansinės paskatos savivaldybės elektrai,	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Transporto priemonių	Transportas	Valstybės lygiu	Susisiekimo ministerija,	2021	2021	30 000

		transporto priemonių parko atnaujinimas	gamtinėmis dujomis ir (arba) vandeniliu varomų priemiestinio susisiekimo viešojo transporto priemonių įsigijimui		alternatyvieji degalai, perėjimas prie viešojo transporto		Vietos lygiu	savivaldybės			
	P16	Netaršių sunkiųjų transporto priemonių įsigijimo skatinimas ⁽²⁾	Paskatinti įsigyti netaršias transporto priemones, varomas elektra, vandeniliu arba biodujomis, pagamintomis iš 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (RED II)	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Transporto priemonių alternatyvieji degalai, perėjimas prie viešojo transporto	Transportas	Valstybės lygiu Vietos lygiu	Susisiekimo ministerija, savivaldybės	2022	2029	20 600

			reikalavimus atitinkančių žaliavų: - 500 vnt. mikroautobusų ir autobusų (M2 ir M3); - 500 vnt. sunkiasvorių (N2 ir N3) transporto priemonių								
	P17	Visuomeninio transporto prieinamumo ir naudojimosi juo didinimas ⁽²⁾	Visuomeninio transporto maršrutų tikslinimas ir (ar) naujų įvedimas pagal besikeičiančius visuomenės poreikius. Nemokamo visuomeninio transporto pakopinis įvedimas (bilietų kompensavimas) (nemokamas viešasis transportas pradinukams, vėliau mokyklinukams, vėliau –	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Perėjimas prie viešojo transporto	Transp ortas	Valst ybės lygiu Vieto s lygiu	Savivald ybės, Susisieki mo ministeri ja, Aplinkos ministeri ja	2023	2029	-

			studentams ir senjorams). Prioritetiniai šviesoforai viešajam transportui. Viešojo transporto stotelių modernizavimas, apšvietimas, informacinės švieslentės								
	P18	Transporto parko atnaujinimas, taikant žaliuosius pirkimus ir užtikrinant būtinuosius viešojo pirkimo tikslus transporto srityje ⁽²⁾	Netaršių lengvųjų transporto priemonių kiekis atliekant žaliuosius pirkimus, palyginti su bendru atliekamo viešojo pirkimo parko kiekiu, turi sudaryti ne mažiau kaip: - M1, M2 ir N1 kategorijos iki 2025 m. – 60 proc., 2026–	Reguliavimo	Perėjimas prie mažiau taršių transporto priemonių	Transportas	Valstybės lygiu	Susisieki mo ministerija, Aplinkos ministerija, Viešųjų pirkimų tarnyba, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos Vyriausy	2021	2029	-

			2030 m. – 100 proc.; - N2 ir N3 kategorijos iki 2025 m. – 8 proc., 2026–2030 m. – 16 proc.; - M3 kategorijos iki 2025 m. – 80 proc., 2026–2030 m. – 100 proc. Pusė M3 autobusams nustatyto tikslo turi būti nulinės emisijos transporto priemonės					bė, savivaldybės			
	P19	Privačios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra ⁽²⁾	Privačių elektromobilių įkrovimo prieigų įsigijimo ir (ar) įrengimo finansinis skatinimas, siekiant, kad iki 2030 m. būtų įrengta 54 tūkst. privačių elektromobilių	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Geresnė transporto infrastruktūra, transporto priemonių alternatyviejieji degalai	Transporto ortas	Valstybės lygiu	Energetikos ministerija, Susisiekimo ministerija	2022	2029	46 000

			įkrovimo prieigų								
	P20	Viešosios ir pusiau viešosios elektromobi lių įkrovimo infrastruktūr os plėtra ⁽²⁾	Viešųjų ir pusiau viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų įsigijimo/įrengi mo finansinis skatinimas, siekiant, kad iki 2030 m. būtų įrengta 6 tūkst. viešųjų ir pusiau viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Geresnė transport o infrastruk tūra, transport o priemoni ų alternaty vieji degalai	Transp ortas	Valst ybės lygiu	Susisieki mo ministeri ja, Energeti kos ministeri ja, savivald ybės, valstybės įmonė Lietuvos automob ilių kelių direkcija	2022	2029	74 000
	P21	Viešojo transporto įkrovimo ir (ar) papildymo infrastruktūr os sukūrimas	Finansinės paskatos savivaldybėms alternatyviaisia is degalais ir (arba) atsinaujinančia is energijos ištekliais varomų viešojo susisiekimo transporto priemonių infrastruktūros diegimui	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Geresnė transport o infrastruk tūra, transport o priemoni ų alternaty vieji degalai	Transp ortas	Valst ybės lygiu	Susisieki mo ministeri ja, Energeti kos ministeri ja, Aplinkos ministeri ja, savivald ybės	2021	2029	6 000

	P22	Mažiau taršių kelių transporto priemonių įsigijimą ir registravimą skatinantis teisinis reglamentavimas	Transporto priemonių registracijos mokesčių riboti Euro 4 ir žemesnių emisijos klasių transporto priemonių registravimą	Reguliavimo	Perėjimas prie mažiau taršių transporto priemonių	Transp ortas	Valst ybės lygiu	Aplinkos ministeri ja, Susisieki mo ministeri ja, Vidaus reikalų ministeri ja, valstybės įmonė „Regitra“	2027	2029	-
	P23	Plati socialinė sklaida, visuomenės informavimas, įpročių formavimas, pilotiniai projektai, mažinantys iškastinio kuro vartojimą transporto sektoriuje ⁽²⁾	Gyventojų elgsenos, jų įpročių keitimas šviečiant ir formuojant nuomonę (mokymas, viešinimas, pristatymai, reklama, skatinimas ir kt. darželiuose, mokyklose, universitetuose, gyventojams, valstybinėms, savivaldybių ir įmonėms ir	Informavimo, švietimo	Sąmonin gesnis vartotojų elgesys, paklausos valdymas (mažinimas)	Transp ortas	Valst ybės lygiu	Susisieki mo ministeri ja, Aplinkos ministeri ja, Energeti kos ministeri ja, Sveikato s apsaugos ministeri ja, Nacional inis visuome nės	2021	2029	10 000

			organizacijoms , kt.)					sveikatos centras prie Sveikato s apsaugos ministeri jos, kitos Sveikato s apsaugos ministeri jai pavaldži os įstaigos, Lietuvos Respubli kos švietimo, sporto ir mokslo ministeri ja, savivald ybės			
	P24	Geležinkeli ų elektrifikavi mas ⁽¹⁾⁽²⁾	Iki 2023 m. elektrifikuoti Vilniaus mazgą, Kaišiadorių– Radviliškio ir Radviliškio– Klaipėdos ruožus (~ 420	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Patobulin ta transport o infrastruk tūra, transport o priemoni	Transp ortas	Ūkio subje ktų lygiu	Susisieki mo ministeri ja, AB „Lietuvo s geležink eliai“	2022	2026	-

			kilometrų kelio arba padidinti elektrifikuotų geležinkelio linijų nuo 8 iki 21,97 proc.) Iki 2026 m nutiesti elektrifikuotą „Rail Baltica“ geležinkelio liniją (trasos ilgis Lietuvoje – 392 km.), pritaikytą iki 249 km/h greičiui keleiviniam eismui ir 120 km/h greičiui krovininiam eismui		ų alternaty vieji degalai						
	P25	Naujų elektrinės traukos riedmenų įsigijimas	23 naujų elektrinių keleivinių, įskaitant baterinių, traukinių ir 17 krovininių lokomotyvų įsigijimas	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Transporto priemonių ir alternatyvieji degalai	Transportas	Ūkio subjektų lygiu	Susisiekimo ministerija, AB „Lietuvos geležinkeliai“	2024	2029	286 400

	P26	Paskatų naudoti kombinuotą krovinių transportą įvedimas ⁽²⁾	Skatinti intermodalinių vienetų vežėjus vietoj intermodalinių vienetų transportavimo sausumos keliu rinktis kombinuotą transportą. Nutiesti „Rail Baltica“ geležinkelio liniją (elektrifikuotą). Sujungti Vilniaus ir Kauno įvairiarūšius terminalus su Rygos (Salaspilio) ir Talino įvairiarūšiais terminalais. Naudoti įvairiarūšius terminalus.	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Transporto priemonių alternatyviejai degalai	Transportas	Ūkio subjektų lygiu	Susisiekimo ministerija, savivaldybės	2021	2027	300 000
	P27	Suskystintų gamtinių dujų degalų infrastruktūros	Gamtinių dujų skirstymo sistemų, skirtų gamtinių dujų degalų	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Geresnė transporto infrastruktūra,	Transportas	Valstybės lygiu	Energetikos ministerija, Susisiekimo	2019	2025	–

		diegimas ⁽¹⁾⁽³⁾)	papildymo punktams aprūpinti ir viešai prieinamų suskystintų gamtinių dujų degalų papildymo punktų įrengimas		transporto priemonių ir alternatyvieji degalai			mo ministerija, savivaldybės			
	P28	Alternatyviųjų degalų (suslėgtų gamtinių dujų ir vandenilio) infrastruktūros sukūrimas ir (ar) plėtra	Alternatyviųjų degalų (suslėgtų gamtinių dujų ir vandenilio) infrastruktūros sukūrimas ir (ar) plėtra: - viešų suslėgtų gamtinių dujų papildymo punktų plėtra. Iki 2030-12-31 įrengta ne mažiau kaip 30 vnt. viešųjų suslėgtų biodujų (pritaikytų papildyti biometanu) stočių; - vandenilio papildymo	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Geresnė transporto infrastruktūra, transporto priemonių ir alternatyvieji degalai	Transp ortas	Valst ybės lygiu	Susisieki mo ministerija, Energetikos ministerija	2024	2029	12 000

			punktų sukūrimas. Iki 2030-12-31 įrengti ne mažiau kaip 4 viešųjų vandenilio papildymo punktus; - įkrovimo infrastruktūra sunkiajam elektriniam transportui (10 vnt.).								
	P29	Augalų juostų kūrimas	Augalų sodinimas šalia didžiausių taršos šaltinių miestuose (stacionarių taršos šaltinių, intensyvaus eismo vietų ir pan.), siekiant sumažinti teršalų sklaidimą nuo taršos šaltinių	Pasekmių poveikio mažinimas	Neigiamo poveikio sveikatai mažinimas	Namų ūkis	Vietos lygiu	Savivaldybės	2019	2029	-
	P30	Darnaus judumo mieste planų įgyvendinimas ⁽²⁾	Darnaus judumo mieste planuose numatytų priemonių, kuriomis bus	Šaltiniais grindžiamas taršos valdymas	Paklausos valdymas ir (ar) mažinimas	Transp ortas	Valst ybės lygiu Vieto	Susisieki mo ministeri ja, Energeti kos	2018	2029	1 600 000

			skatinama vaikščioti, važiuoti dviračiu, viešuoju transportu, naudoti alternatyviuosius degalus, įgyvendinimas				s lygiu	ministeri ja, Aplinkos ministeri ja, savivald ybės			
	P31	Taršių transporto priemonių patekimo į nustatytas miestų zonas ribojimas ⁽²⁾	Miestai iki 2023 m. sausio 1 d. turi pasitvirtinti ir pagal poreikį periodiškai atnaujinti (plėsti) mažos taršos transporto zonas, kuriose ribojamas arba visiškai draudžiamas taršių transporto priemonių eismas	Šaltiniais grindžiamas taršos valdymas	Paklauso s valdymas ir (ar) mažinima s	Transp ortas	Valst ybės lygiu Vieto s lygiu	Savivald ybės, Vidaus reikalų ministeri ja, Susisieki mo ministeri ja, Aplinkos ministeri ja	2023	2029	50 000
	P32	Transporto priemonių išmetamų teršalų nuotolinės stebėsenos	Siekiant mažinti techniškai netvarkingų transporto priemonių naudojimą,	Tyrimai, reguliavimo, taršos iš taršos šaltinių kontrolė	Sąmonin gesnis vartotojų elgesys, taršos mažinim o	Transp ortas	Vieto s lygiu	Aplinkos ministeri ja, Susisieki mo ministeri ja,	2021	2023	50

		sistemos taikymas	išbandyti ir įdiegti kilnojamą transporto priemonių išmetamų teršalų nuotolinės stebėsenos sistemą: - vykdyti kilnojamos transporto priemonių išmetamų teršalų nuotolinio matavimo kelyje įrangos praktinį taikymą (edukacinio ir (ar) informacinio pobūdžio pilotinis projektas) ir priimti sprendimą dėl nuotolinės stebėsenos sistemos taikymo; - įdiegti transporto		technologijų diegimas transporto priemonėse			valstybės įmonė Lietuvos automobilių kelių direkcija, Lietuvos transporto saugos administracija, savivaldybės	2023	2029	4 000
--	--	-------------------	---	--	---	--	--	---	------	------	-------

			priemonių išmetamų teršalų nuotolinės stebėsenos sistemą ir (ar) sustiprinti kelių transporto priemonių techninę kontrolę keliuose.								
	P33	Pranešimo apie kelyje eksploatuojamas aplinkos orą daugiau teršiančias transporto priemones sistemos sukūrimas	Siekiant mažinti techniškai netvarkingų transporto priemonių naudojimą, sukurti galimybę pranešti apie kelyje pastebėtą vizualiai matomą transporto priemonių dūmingumą: - vykdyti edukacinio ir (ar) informacinio pobūdžio	Tyrimai, reguliavimo, taršos iš taršos šaltinių kontrolė	Sąmonin gesnis vartotojų elgesys, taršos mažinimo technologijų diegimas transporto priemonėse	Transporto	Valstybės lygiu Vietos lygiu	Aplinkos ministerija, Susisiekimo ministerija, valstybės įmonė Lietuvos automobilių kelių direkcija, Lietuvos transporto saugos administracija, savivaldybės	2022 2024	2023 2029	-

			pranešimo apie kelyje eksploatuojamą aplinkos orą daugiau teršiančias transporto priemones sistemos pilotinį projektą ir priimti sprendimą dėl pranešimo sistemos taikymo; - įgyvendinti pranešimo apie kelyje eksploatuojamą aplinkos orą daugiau teršiančias transporto priemones sistemą.								
	P34	Kelių naudotojo mokesčio pakeitimas ²	Pakeisti Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymą, nustatant, kad	Fiskalinė	Paklausos valdymas ir (ar) mažinimas	Transp ortas	Valst ybės lygiu	Susisieki mo ministeri ja, valstybės įmonė Lietuvos automob	2019	2027	-

			mokesčio dydžiai proporcingi nuvažiuotam atstumui; Kelių naudotojo mokesčio dydžių ir šio mokesčio mokėjimo, administravimo ir priežiūros tvarkos aprašą, suskirstant transporto priemonės ir mokesčio dydį pagal transporto priemonės teršalų išmetimo standartus (EURO emisijos klases)					ilių kelių direkcija			
1.3. Sumažinti taršą nemetaniniais lakiaisiais junginiais (toliau – NMLOJ), didžiausią	P35	NMLOJ išmetimo mažinimo sistemos ir (ar) metodų tobulinimas	Finansinės paskatos (dalies išlaidų kompensavimas) ūkio subjektams išmetamo NMLOJ kiekio mažinimo	Ekonominė	Geresnė pramonės procesų metu neorganizuotai išmetamų teršalų kontrolė,	Pramonės procesai	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų	2019	2029	5 000

dėmesį skiriant taršos sumažinimui naftos perdirbimo, naftos produktų saugojimo ir paskirstymo sektoriuje, namų ūkiuose			priemonėms taikyti		taršos mažinimo technologijų diegimas			ministerija			
	P36	NMLOJ sumažinti skirtų gamybos modernizavimo priemonių įgyvendinimas naftos perdirbimo pramonėje	GPGB atitinkančios NMLOJ išmetimų mažinimo technologijos įdiegimas ir taikymas	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Taršos mažinimo technologijų diegimas	Pramonės procesai	Ūkio subjektų lygiu	Ūkio subjektai	2022	2030	-
	P37	Visuomenės švietimas apie tirpiklių vartojimą namų ūkiuose	Visuomenės švietimo kampanija (socialinė reklama) siekiant mažinti tirpiklių vartojimą namų ūkiuose	Informavimo, švietimo	Sąmonin gesnis vartotojų elgesys, paklausos valdymas ir (ar) mažinimas	Namų ūkis	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija	2020	2023	20
	P38	Organinius tirpiklius naudojančių įrenginių taršos apmokestinimas	Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimas, susijęs su	Fiskalinė	Taršos mažinimo technologijų diegimas	Pramonės procesai	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija	2023	2023	-

			mokesčio mokėtojų, teršiančių iš stacionariųjų taršos šaltinių, sąrašo papildymu asmenimis, eksploatuojančiais organinius tirpiklius naudojančius įrenginius, kurie pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą privalo būti įregistruoti								
1.4. Sumažinti taršą amoniaku (toliau – NH ₃), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui žemės ūkio sektoriuje	P39	Gerosios žemės ūkio praktikos kodekso parengimas (atnaujinimas)	Atnaujinto gerosios žemės ūkio praktikos kodekso (apimančio neorganinių trąšų pakeitimą organinėmis ir derliaus liekanų valdymą) parengimas ir taikymas sudarytų	Švietimo	Žemės ūkio veiklos optimizavimas	Žemės ūkis	Valstybės lygiu	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Aplinkos ministerija	2019	2019	20

			sąlygas mažinti neigiamą žemės ūkio poveikį dirvožemiui, vandens telkinių būklei, aplinkos orui ir klimatui								
	P40	Neorganinių trąšų naudojimo mažinimo ir gerosios žemės ūkio praktikos kodekso įgyvendinimo skatinimas	Finansinės paskatos neorganinių trąšų naudojimo pakeitimui organinėmis trąšomis, organinių trąšų naudojimo technologijoms atnaujinti (efektyviai įrangai ir technologijoms, skirtoms mėšlui ir srutomis tvarkyti ir įterpti į dirvožemį, srutomis rūgštinti), gerosios žemės ūkio praktikos kodekso	Ekonominė	Mažataršių trąšų naudojimas, patobulinimas gyvulininkystės valdymas	Žemės ūkis	Valstybės lygiu	Žemės ūkio ministerija	2021	2029	50 000

			priemonėms, susijusioms su oro taršos mažinimu, įgyvendinti								
	P41	Mėšlo ir sрутų laikymo ir tvarkymo reikalavimų peržiūra	Pakeisti Mėšlo ir sрутų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimus, susijusius su mėšlo ir sрутų laikymu ir tvarkymu, išskyrus jų laikymą ir tvarkymą mažuose ir labai mažuose ūkiuose	Reguliavimo, šaltiniais grindžiamas taršos valdymas	Patobulinti mėšlo ir sрутų valdymo sistema	Žemės ūkis	Valstybės lygiu	Žemės ūkio ministerija, Aplinkos ministerija	2021	2029	-
	P42	Ūkinių gyvūnų laikymo vietų projektavimo ir eksploatavimo techninių ir technologinių sprendimų peržiūra ir atnaujinimas	Atnaujinti kiaulidžių, galvijų pastatų, avininkystės ūkių, paukštininkystės ūkių, kailinės žvėrininkystės ir triušininkystės ūkių projektavimo taisyklės, papildant jas	Oro taršos iš ūkinės veiklos taršos šaltinių reguliavimas ir mažinimas	Oro taršos mažinimo technologijų diegimas	Žemės ūkis (gyvulininkystės sektorius)	Valstybės lygiu	Žemės ūkio ministerija, Aplinkos ministerija	2020	2023	-

			galimais naujais techniniais ir (ar) technologiniais sprendimais teršalų išmetimui į aplinkos orą valdyti. Tokie reikalavimai neturi būti taikomi mažiems ir labai mažiems ūkiams								
	P43	Amonio karbonato trąšų naudojimo teisinis reglamentavimas	Lietuvos Respublikos tręšiamųjų produktų įstatymo ⁽³⁾ pagrindu parengti Tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimus, kuriuose būtų įtvirtintas draudimas naudoti amonio karbonato trąšas	Reguliavimo	Mažatarši s trąšų naudojimas	Žemės ūkis	Valstybės lygiu	Žemės ūkio ministerija	2019	2019	-

	P44	Subalansuotas organinių ir mineralinių trąšų naudojimas	Parengti ir patvirtinti tręšimo planų rengimo metodiką, pagal kurią būtų apskaičiuojamas optimalus trąšų kiekis pagal pasėlius. Nustatyti privalomą tręšimo mineralinėmis ir organinėmis trąšomis planų parengimą ir kontroliuoti jų įgyvendinimą. Įgyvendinti paskatų priemones mažinant mineralinių trąšų naudojimą.	Reguliavimo	Tręšimo normų optimizavimas	Žemės ūkis	Valstybės lygiu	Žemės ūkio ministerija, Aplinkos ministerija	2021 2021	2024 2029	-
	P45	Neorganinių (azoto) trąšų naudojimo reglamentavimas	Pakeisti tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimus, nustatant maksimalias tręšimo normas	Reguliavimo	Tręšimo normų optimizavimas	Žemės ūkis	Valstybės lygiu	Žemės ūkio ministerija	2021	2024	-

	P46	Ekologinio ūkininkavimo plėtra ir skatinimas	Finansinės paskatos ekologiniams ir kitiems tvariai ūkininkaujantiems ūkiams, ūkininkaujantiems aplinkai draugiškais metodais ir taikantiems agrarinės aplinkosaugos priemonės	Ekonominė	Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo	Žemės ūkis	Valstybės lygiu	Žemės ūkio ministerija	2023	2029	77 700
	P47	Palankių aplinkai ūkininkavimo metodų rėmimas ⁽²⁾	Finansinės paskatos biodujų gamybai iš gyvulių, paukščių mėšlo bei kitų biologiškai skaidžių atliekų, degazuotojo substrato, tinkančio tręšti, taip mažinant neorganinių trąšų poreikį gamybai	Ekonominė	Žemės ūkio veiklos optimizavimas, oro taršos mažinimo technologijų diegimas	Žemės ūkis	Valstybės lygiu	Žemės ūkio ministerija	2021	2029	12 000

1.5. Sumažinti taršą smulkiosiomis kietosiomis dalelėmis (toliau – $KD_{2,5}$), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių 2.1. Apriboti taršą sunkiaisiais metalais (kadmiu (toliau – Cd), švinu (toliau – Pb), gyvsidabriu (toliau – Hg)), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių	P48	Visuomenės informuotumo apie namų ūkių (būstų) šildymą didinimas	Informacinės kampanijos teikiant informacinę medžiagą ir ekspertų konsultacijas gyventojams susipažinti su: - kietojo kuro ir atliekų deginimo poveikiu sveikatai; - kietojo kuro ir atliekų deginimo poveikiu aplinkai; - prievolėmis ir galimybėmis tinkamai eksploatuoti ir prižiūrėti šildymo katilus ir kaminus; - galimybėmis įsirengti ekonomiškai naudingas ir energiškas efektyvias būsto šildymo sistemas;	Švietimas	Sąmonin gėsnis vartotojų elgesys, perėjimas prie mažiau taršaus kuro, įrenginių efektyvumo didinimas	Energijos tiekimas	Valstybės lygiu Vietos lygiu	Sveikatos apsaugos ministerija, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, kitos Sveikatos apsaugos ministerijai pavaldžios įstaigos, Aplinkos ministerija, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas	2020	2029	-
--	-----	--	--	-----------	--	--------------------	-------------------------------------	---	------	------	---

2.2. Atriboti taršą patvariaisiais organiniais teršalais (benzo(a)pirenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu, dioksinais/furaneis (toliau – PCDD/F), heksachlorbenzeno), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių			- galimybėmis pagerinti pastato energinį efektyvumą; - patalpų vėdinimu, pelėsio susidarymu ir cheminių medžiagų poveikiu sveikatai; – energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėmis ir sprendimais.					entas prie Vidaus reikalų ministerijos, Energetikos ministerija, savivaldybės			
1.3. Sumažinti taršą NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui naftos	P49	Namų ūkiuose (būstuose) įrengtų šilumos gamybos įrenginių keitimas didinant energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujančių energijos	Finansinės paskatos keisti prie centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – CŠT) sistemos neprijungtų namų ūkiuose (būstuose) įrengtus šilumos gamybos įrenginius į efektyvesnius	Ekonominė	Įrenginių efektyvumo didinimas, perėjimas prie mažiau taršaus kuro	Namų ūkis	Valstybės lygiu Vietos lygiu	Energetikos ministerija	2019	2029	83 000

saugojimo ir transportavimo, namų ūkių sektoriuose		išteklių (toliau – AEI) naudojimą ⁽²⁾	atsinaujinančios energijos išteklius naudojančius įrenginius. Iš viso numatoma pakeisti 50.000 vnt. įrenginių iki 2030 m. (20 proc. – efektyviais biokuro katilais, 80 proc. – šilumos siurbliais)								
	P50	Energijos vartojimo efektyvumo didinimas pramonės įmonėse	Paskatos energijos vartojimo efektyvumui didinti, intensyvumui mažinti (sudarant sąlygas pramonės įmonėms investuoti į naujausias ir aplinkai palankios ir technologinių sprendimų pritaikymą gamybos	Ekonominė	Įrenginių efektyvumo didinimas	Pramonės ir paslaugų	Valstybės lygiu Vietos lygiu	Ekonomikos ir inovacijų ministerija	2022	2027	100 800

			procesuose (technologinių procesų infrastruktūros atnaujinimą)								
	P51	AEI diegimo skatinimas pramonės įmonėse	Paskatos diegti AEI (sudarant sąlygas pramonės įmonėms investuoti į AEI naudojančių energijos gamybos pajėgumų įrenginius, kurti naujas AEI efektyvesnio panaudojimo technologijas ir diegti jas pramonės įmonėse)	Ekonominė	Perėjimas prie mažiau taršios energijos (kuro)	Pramo nės ir paslau gų	Valst ybės lygiu Vieto s lygiu	Ekonomi kos ir inovacijų ministeri ja	2022	2027	20 000
	P52	Namų ūkių (būstų) jungimosi prie CŠT sistemos skatinimas	Finansinės paskatos namų ūkiams (būstams), kurie jungiasi prie CŠT sistemos Savivaldybių specialiuosiuos e šilumos ūkio	Ekonominė, Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Paklauso s valdymas ir (ar) mažinima s, perėjimas prie mažiau	Energij os vartoji mas	Valst ybės lygiu Vieto s lygiu	Aplinkos ministeri ja, Energeti kos ministeri ja	2021	2029	20 000

			planuose numatytoje CŠT zonoje (diferencijuota vienkartinė negrąžinamoji subsidija jungimosi prie CŠT sistemos išlaidoms)		taršaus kuro						
	P53	Kietojo kuro deginimo ribojimas	Teisinėmis priemonėmis riboti deginti kietąjį iškastinį kurą (akmens anglį, lignitą, durpes)	Reguliavimo	Paklausos valdymas ir (ar) mažinimas, perėjimas prie mažiau taršaus kuro	Energijos vartojimas	Valstybės lygiu Vietos lygiu	Aplinkos ministerija, Energetikos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, savivaldybės	2023	2024	-
	P54	Mokestinių lengvatų mažinimas iškastiniam kurui ir nuoseklus akcizų tarifų didinimas gazoliams, akmens angliai, kok	Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo pakeitimas siekiant: - 2023–2025 m. siaurinti iškastiniam kurui taikomų akcizų	Fiskalinė	Paklausos valdymas ir (ar) mažinimas, perėjimas prie mažiau taršaus kuro	Energijos vartojimas, transportas	Valstybės lygiu	Finansų ministerija, Energetikos ministerija, Aplinkos ministerija, Susisiek	2021	2029	-

		sui, lignitui, akcizo nustatymas durpėms ²	lengvatų apimtis arba jų atsisakyti, nuosekliai didinti gazoliams, akmens angliai, koksui ir lignitui taikomus akcizų tarifus; - nustatyti akcizus šildymui skirtoms durpėms ir nuosekliai juos didinti; - nuo 2025 m. (kai bus panaikinta ar sumažinta dalis iškastiniam kurui taikomų akcizų lengvatų) į kai kuriems energiniams produktams taikomus akcizų tarifus įtraukti CO ₂ dedamąją, kuri būtų proporcinga					mo ministeri ja			
--	--	--	--	--	--	--	--	-----------------------	--	--	--

			kuro rūšies CO ₂ išmetimui, priklausomai nuo kaloringumo. - panaikinti akcizų lengvatas, taikomas I kartos biodegalams.								
	P55	Išmetamų į orą smulkiųjų kietųjų dalelių kiekio mažinimas naftos perdirbimo sektoriuje	Katalizinio krekingo įrenginio elektrostatinio filtro įrengimas naftos perdirbimo pramonėje	Taršos ir taršos šaltinių mažinimas	Mažinimo technologijų diegimas	Pramonės procesai	Ūkio subjekto lygiu	Ūkio subjektai	2019	2020	-
	P56	Gyvenamųjų individualių pastatų kurą deginančių įrenginių ir dūmtakių priežiūros ir kontrolės sistemos sukūrimas	Siekiant valdyti patalpų ir aplinkos (lauko) oro taršą, gerinti gaisrinę saugą, įvertinti vieningos nacionalinės gyvenamųjų individualių pastatų kurą deginančių įrenginių ir	Tyrimai, reguliavimo,	Sąmoningasis vartotojų elgesys, taršos mažinimo technologijų diegimas	Namų ūkis	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų	2023	2024	50
									2025	2025	

			dūmtakių priežiūros ir kontrolės sistemos sukūrimo tikslingumą ir priimti sprendimus, reikalingus sistemai sukurti ir veikti: - atlikti priežiūros, kontrolės ir jų poveikio (patalpų ir aplinkos (lauko) oro taršai, klimato kaitai mažinti ir valdyti, oro kokybei, žmonių sveikatai, gaisrinei saugai gerinti, energijos vartojimo efektyvumui) vertinimą ir vieningos sistemos sukūrimo ir įdiegimo					ministerijos, Energetikos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos			
--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

			alternatyvų sąnaudų (kaštų) ir naudos analizę; - atsižvelgiant į sąnaudų (kaštų) ir naudos analizės išvadas, priimti sprendimą dėl vieningos sistemos kūrimo.								
	P57	Kietojo kuro (išskyrus biokurą) sudėties ir kokybės reikalavimų nustatymas	Siekiant prevenciniu būdu valdyti patalpų ir aplinkos (lauko) oro taršą, įvertinti kietojo kuro (išskyrus biokurą) sudėties ir kokybės reikalavimų nustatymo tikslingumą ir priimti sprendimus dėl jų nustatymo: - atlikti kietojo kuro (išskyrus biokurą)	Reguliavimo, tyrimai	Sąmonin gesnis vartotojų elgesys, taršos mažinimo technologijų diegimas	Pramonės procesai, energijos vartojimas, namų ūkis	Valstybės lygiu	Aplinkos ministerija, Energetikos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos	2023 2025	2024 2025	—

			sudėties ir kokybės reikalavimų nustatymo poveikio ekspertinį vertinimą (galimybių studiją) (patalpų ir aplinkos (lauko) oro taršai, klimato kaitai mažinti ir valdyti, oro kokybei ir žmonių sveikatai gerinti, energijos vartojimo efektyvumui); - atsižvelgiant į vertinimo išvadą, priimti sprendimą dėl reikalavimų įteisinimo.					apsaugos ministeri jos			
	P58	Namų ūkių (būstų) šildymo įrenginių inventORIZAVIMAS ⁽¹⁾	Visuotinai inventorizuoti namų ūkių (būstų) šildymo įrenginius	Tyrimai	Įrenginių efektyvu mo didinimas	Energijos vartojimo	Valstybės lygiu	Energetikos ministerija, Aplinkos ministerija,	2022	2025	-

								savivald ybės			
3.1. Padidinti išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ir prognozų kokybę, patikimumą, išsamumą ir apskaitos ataskaitų viešinimą	P59	Administrac inių gebėjimų stiprinimas ir Nacionalinė s į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitos vykdymas, taikant kuo didesnį detalumo lygį	Didinti žmogiškuosius išteklis ir jų kompetencijas išmetamų į aplinkos teršalų apskaitos ir prognozų vykdymui taikant kuo didesnį detalumo lygį (TIER 2 metodą ar didesnį), kad būtų užtikrintas tarptautinių ir Europos Sąjungos teisės aktų reikalaujamas apskaitos tikslumas, išsamumas, skaidrumas, nuoseklumas,	Tyrimai, planavimas	Aplinkos oro taršos monitorin go gebėjimų stiprinim as	Visi sektori ai	Valst ybės lygiu	Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos ministeri ja	2020	2029	1 400

			duomenų atsekamumas, ir sprendimų aplinkos oro taršai mažinti priėmimas apskaitos duomenų pagrindu								
	P60	Lietuvos oro taršos ataskaitų ir prognozių apžvalgų rengimas ir viešinimas	Kasmet parengti ir viešai paskelbti visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms Lietuvos oro taršos apskaitos apžvalgas; kas dvejus metus parengti ir viešai paskelbti visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms Lietuvos oro taršos prognozes	Tyrimai, informavimas	Aplinkos oro taršos monitoringo rezultatų viešinimo tobulinimas	Visi sektoriai	Valstybės lygiu	Aplinkos apsaugos agentūra	2019	2029	-
	P61	Mokslinių taikomųjų tyrimų, skirtų oro taršos apskaitai, mažinimui	Vykdyti mokslinius taikomuosius tyrimus, skirtus oro taršos apskaitai, mažinimui	Tyrimai	Tarpsektoriniai tyrimai	Visi sektoriai	Valstybės lygiu	Mokslo ir studijų institucijos, Lietuvos mokslo taryba	2020	2029	500

		(valdymui), oro kokybės vertinimui, prognozavi mui ir gerinimui, plėtojimas	(valdymui), oro kokybės vertinimui, prognozavimui ir gerinimui: - buityje ir (ar) namų ūkyje naudojamų produktų, kurių sudėtyje yra NMLOJ, mažinimo tyrimai ir praktinių rekomendacijų parengimas; - naftos perdirbimo ir kituose pramonės sektoriuose išsiskiriančių NMLOJ ir (ar) kitų teršalų tyrimui, diferencijavim ui, apskaitai ir taršos mažinimui skirtų metodų ir (ar) metodikų (praktinių rekomendacijų) parengimo					Švietimo , mokslo ir sporto ministeri ja, Aplinkos ministeri ja			
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

			poreikio įvertinimas ir, jei reikia, jų parengimas; - Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) rekomenduoja mūsų kietųjų dalelių ir kitų oro teršalų lygių taikymo Lietuvoje sąnaudų ir naudos analizę Lietuvos pozicijai parengti dėl Europos Komisijos pagal Nulinės taršos veiksmų planą numatytų peržiūrėti ES oro kokybės direktyvose nustatytų ribinių aplinkos oro užterštumo verčių; - atlikti Lietuvos nacionalinių								
--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

			aplinkos oro užterštumo normų reglamentavim o, taikymo pagrįstumo, poreikio vertinimą, atsižvelgiant į ES ir kitose šalyse taikomą praktiką, pateikti rekomendacijas dėl reglamentavim o tobulinimo.								
	P62	Naftos perdirbimo sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio apskaitos tobulinimas	Naftos perdirbimo sektoriuje išmesto NMLOJ kiekio apskaitos duomenų įvertinimas ir atnaujinimas taikant integruotą išmetamo kiekio nustatymą skaičiavimo būdu pagal Europos aplinkos	Tyrimai, planavimas	Aplinkos oro taršos monitoringo gebėjimų stiprinimas	Pramonės sektorius	Valstybės lygiu Ūkio subjektų lygiu	Aplinkos apsaugos agentūra, Ūkio subjektai Ūkio subjektai	2022	2030	-

			agentūros atmosferą išmetamų teršalų apskaitos metodiką (EMEP/CORI NAIR) ir kitas metodikas, įtrauktas į aplinkos ministro įsakymu patvirtintą metodikų sąrašą; Naftos perdirbimo sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio apskaitos nuo 2022 m. vykdymas taikant integruotą išmetamo kiekio nustatymą: instrumentinių matavimų būdu ir skaičiavimo būdu pagal								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

			Europos aplinkos agentūros atmosferą išmetamų teršalų apskaitos metodiką (EMEP/CORINAIR) ir, kai reikia, metodikas, įtrauktas į aplinkos ministro įsakymu patvirtintą metodikų sąrašą								
3.2. Stiprinti aplinkos oro taršos poveikio sveikatai ir ekosistemoms stebėsenos vykdymą ir jos vertinimo rezultatų viešinimą	P63	Aplinkos oro taršos poveikio ekosistemoms stebėsenos (monitoringo) stiprinimas	Plėtoti aplinkos oro taršos poveikio ekosistemoms stebėseną pagal 1979 m. Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos Tarptautinių bendradarbiavimo programas (ICP), ją vykdyti,	Tyrimai, planavimas	Aplinkos oro taršos monitoringo gebėjimų stiprinimas	Visi sektoriai	Valstybės lygiu	Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos ministerija, mokslo ir studijų institucijos, Valstybinė miškų tarnyba, Lietuvos geologijos	2020	2029	1 500

			vertinti stebėsenos rezultatus ir juos viešai skelbti, didinti visuomenės informuotumą					tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos			
	P64	Aplinkos oro taršos poveikio sveikatai vertinimo stiprinimas	Įsisavinti aplinkos oro taršos poveikio sveikatai vertinimo metodą, parengti ir suinteresuotoms institucijoms pateikti aplinkos oro taršos poveikio sveikatai preliminarious vertinimo rezultatus, parengti ir pavišinti aplinkos oro taršos poveikio sveikatai	Tyrimai, planavimas, informavimas	Aplinkos oro taršos poveikio vertinimo tobulinimas	Visi sektoriai	Valstybės lygiu Vietos lygiu	Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra,	2019	2029	445

			vertinimo rezultatus, didinti visuomenės informuotumą apie jų sveikatai daromą oro taršos poveikį					savivald ybės			
	P65	Visuomenės informuotu mo apie aplinkos oro užterštumo neigiamą poveikį visuomenės sveikatai didinimas	Aplinkos oro užterštumo poveikio visuomenės sveikatai informuotumo didinimas dėl transporto, energetikos, pramonės, sandėliavimo ar kitos veiklos keliamos oro taršos, įvertinus visuomenės poreikį įgyti naujų žinių. Didinti visuomenės motyvaciją elgtis atsakingai, tausojant aplinką	Tyrimai, planavimas, informavimas	Aplinkos oro taršos poveikio vertinimo tobulinim as	Visi sektori ai	Valst ybės lygiu Vieto s lygiu	Nacional inis visuome nės sveikatos centras prie Sveikato s apsaugos ministeri jos	2022 (kasmet)	2029 (kasmet)	–

Iš viso	3 103 892
---------	-----------

Pastabos:

- ⁽¹⁾ Priemonė numatyta Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1210 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“, įtraukta į Nacionalinio oro taršos mažinimo plano 2 priedą siekiant įvertinti jos poveikį oro taršos sumažėjimui.
- ⁽²⁾ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m., įtraukta į Nacionalinio oro taršos mažinimo plano 2 priedą siekiant įvertinti jos poveikį oro taršos sumažėjimui.
- ⁽³⁾ Priemonė numatyta Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1253 „Dėl Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programos patvirtinimo“, įtraukta į Nacionalinio oro taršos mažinimo plano 2 priedą siekiant įvertinti jos poveikį oro taršos sumažėjimui.
- ⁽⁴⁾ Galimi finansavimo šaltiniai: Klimato kaitos programa, Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos, valstybės biudžeto ir kitos teisėtai gautos lėšos.

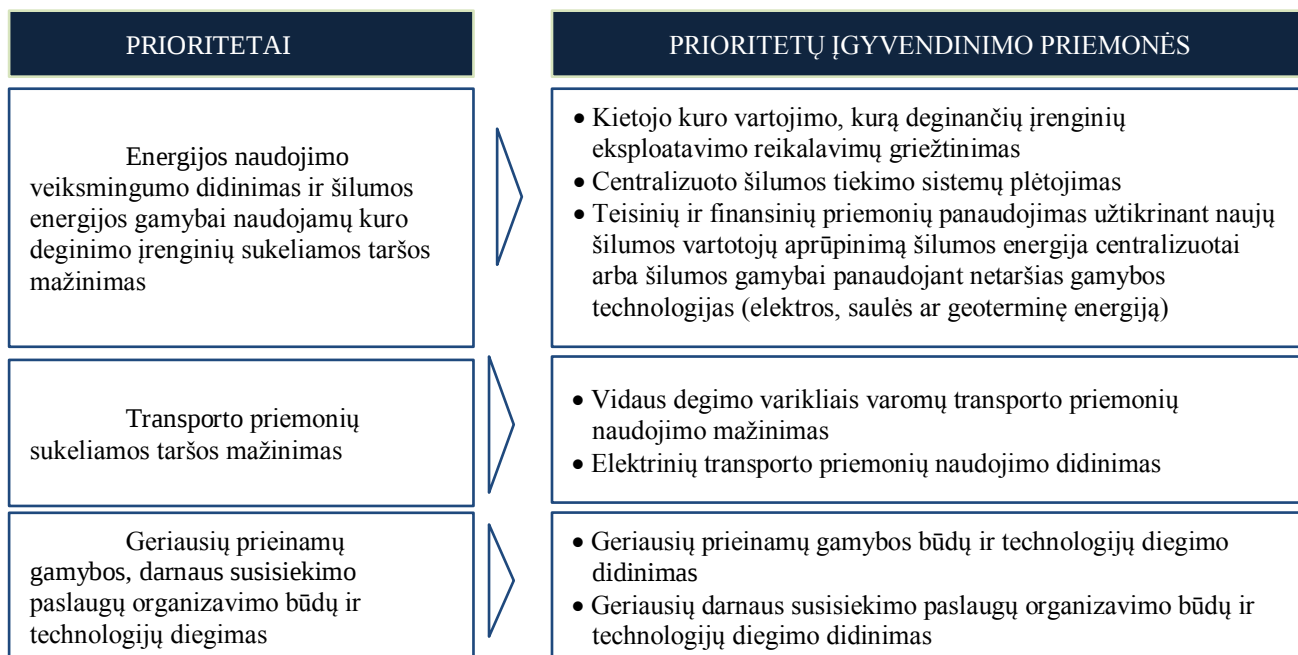
Priedo pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIORITETAIR TIKSLAI

1. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 2015 m. rugsėjo 25 d. priimtoje rezoliucijoje „Keiskime mūsų pasaulį. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“, (toliau – Darnaus vystymosi darbotvarkė) numatyti tam tikri tikslai, kurie apima oro taršos mažinimo aspektus. Darnaus vystymosi darbotvarkės trečias tikslas yra užtikrinti sveiką gyvenseną ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę, vienas iš jo įgyvendinimo uždavinių numato „iki 2030 metų reikšmingai sumažinti mirčių ir ligų, kurias sukėlė pavojingi chemikalai, oro, vandens ir dirvožemio tarša ir užterštumas, skaičių“. Vienuoliktas tikslas numato, jog turi būti pasiekta, kad miestai ir gyvenvietės taptų saugūs, atsparūs ir darnūs. Oro kokybės aspektas šio tikslo atveju išreikštas siekiu „iki 2030 metų sumažinti vienam gyventojui tenkantį neigiamą miestų poveikį aplinkai, ypatingą dėmesį skiriant oro kokybei bei komunalinių ir kitų atliekų tvarkymui“. Dvyliktas tikslas numato poreikį užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius, iki 2020 metų užtikrinant aplinkai nekenksmingą chemikalų ir visų atliekų tvarkymą per jų gyvavimo ciklą, laikantis suderintų tarptautinių programų, ir labai sumažinti jų išmetimą į orą, vandenį ir dirvožemį, kad kuo labiau sumažėtų neigiamas jų poveikis žmogaus sveikatai ir aplinkai.

2. Aplinkos oro apsauga ir oro kokybės valdymas Lietuvoje yra reglamentuojamas keliais pagrindiniais teisės aktais, kuriuose numatyti esminiai politikos prioritetai ir aspektai. **Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymas** nustato asmenų teises į švarų orą, pareigas saugoti aplinkos orą nuo taršos ir mažinti oro taršos žalą aplinkai ir žmonių sveikatai. Pabrėžtina, kad Aplinkos oro apsaugos įstatymas reglamentuoja oro taršos, susijusios su žmonių veikla, politikos aspektus, t. y. oro taršą iš antropogeninių taršos šaltinių ir nereglamentuoja radioaktyvios taršos ar taršos, galinčios atsirasti dėl gamtos procesų, ar taršos iš kitų valstybių. Aplinkos oro apsaugos įstatymo 3 straipsnyje nustatyti prioritetai, kuriais vadovaujantis turi būti formuojama aplinkos oro apsaugos sistema (žr. 1 pav.). Nacionaliniame oro taršos mažinimo plane (toliau – Planas) oro taršos mažinimo (valdymo) priemonės numatytos atsižvelgiant į aplinkos oro apsaugos prioritetus.

1 paveikslas. Aplinkos oro apsaugos prioritetai ir jų įgyvendinimo priemonės
(duomenų šaltinis: Aplinkos oro apsaugos įstatymo 3 str.)

3. Aplinkos oro apsaugos įstatyme nustatyti prioritetai apima kelias esmines sritis: šilumos ūkį, transporto priemonių ir susisiekimo paslaugų sektorių, gamybos sektorių. Pirmosios srities pagrindinėms priemonėms priskirtini veiksmai, kuriais siekiama griežtinti kietojo kuro vartojimo

sąlygas ir plėtoti centralizuotą šilumos tiekimą. Antrosios srities priemonėmis siekiama mažinti naftos produktais varomų transporto priemonių naudojimą, tuo pat metu didinant elektra varomų transporto priemonių naudojimą. Trečioji sritis numato geriausių (aplinkos oro apsaugos požiūriu) prieinamų gamybos ir susisiekimo paslaugų organizavimo būdų ir technologijų diegimo didinimą.

4. **Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos**, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (toliau – NAAS), III skyriuje aplinkos orui priskirta viena iš keturių prioritetinių aplinkos apsaugos sričių – aplinkos kokybės gerinimo. NAAS IV skyriaus 9.2 papunktyje numatytas ilgalaikis tikslas – 2050 m. Lietuvos tarša neturi viršyti limitų, oro kokybė privalo atitikti nustatytus oro kokybės reikalavimus, t. y. neviršyti nustatytų ribinių verčių, ir nekelti rizikos žmonių sveikatai ir aplinkai.

5. NAAS 49 punkte iškeltas tikslas oro kokybės apsaugos srityje – „užtikrinti, kad Lietuvoje į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekis neviršytų tarptautiniuose ir Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktuose nustatyto kiekio, oro teršalų koncentracija aplinkos ore neviršytų žmogaus sveikatai ir aplinkai nepavojingų aplinkos oro užterštumo lygių“. Siekiant šio tikslo ir vadovaujantis 1979 m. Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos 2012 metais atnaujintame 1999 m. Protokole dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo (toliau – Geteborgo protokolas) Lietuvai nustatytais oro taršos mažinimo tikslais 2020 metams ir 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB (OL 2016 L 344, p. 1) (toliau – Direktyva (ES) 2016/2284), Lietuvai nurodytais taršos sumažinimo tikslais 2030 metams, NAAS nustatytose esminėse politikos įgyvendinimo kryptyse nustatyti tam tikrų išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio mažinimo tikslai 2020 m. ir 2030 m. (žr. 1 lent.) ir nurodytos pagrindinės sritys, kuriose turi būti imamasi veiksmų nurodytiems tikslams pasiekti.

6. Pažymėtina, kad Direktyvoje (ES) 2016/2284 2020 m. tikslai atitinka Geteborgo protokole nustatytus oro taršos mažinimo tikslus.

1 lentelė. Lietuvai nustatyti išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio sumažinimo, palyginus su 2005 m., tikslai (proc.), juos atitinkančios didžiausio leistino išmetamo kiekio vertės 2020–2029 metais ir nuo 2030 m., faktiškai 2005 ir 2019 m. išmestas teršalų kiekis

Pavadinimas	Matavimo vienetai	Sieros dioksidas (toliau – SO ₂)	Azoto oksidai (toliau – NO _x)	Nemetaniniai lakieji organiniai junginiai (toliau – NMLOJ)	Amoniakas (toliau – NH ₃)	Smulkiosios kietosios dalelės (toliau – KD _{2.5})
Išmestas kiekis 2005 m.	Tūkst. t	27,5	55,9	45,94	35,92	8,5
Išmestas kiekis 2019 m.	Tūkst. t	11,7	43,7	36,55	34,23	5,3
Iki 2020 m. sumažintinas išmetamo teršalo kiekis, palyginti su 2005 m.	Proc.	55	48	32	10	20
	Tūkst. t	15,1	26,8	14,7	3,62	1,7
Iki 2030 m. sumažintinas teršalo kiekis, palyginti su 2005 m.	Proc.	60	51	47	10	36 / 45 ⁽¹⁾
	Tūkst. t	16,5	28,5	21,6	3,62	3,1
Didžiausias leistinas išmetamo teršalo kiekis bet kuriais metais nuo 2020 m. iki 2029 m.	Tūkst. t	12,4	29,1	31,2	32,3	6,8
Didžiausias leistinas išmetamo teršalo kiekis nuo 2030 m.	Tūkst. t	11,0	27,4	24,3	32,3	5,4

Pastaba. ⁽¹⁾ Numatyta 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

(Šaltiniai: NAAS, Pažangos planas, Aplinkos apsaugos agentūros duomenys).

Punkto pakeitimai:

Nr. 805, 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

7. Lietuvai nustatyti oro taršos mažinimo tikslai beveik visų teršalų (išskyrus SO₂ ir KD_{2,5}) atveju yra labai ambicingi – siekiama sumažinti išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekį daugiau nei per pusę. Nuo 2005 iki 2019 m. išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekis Lietuvoje reikšmingai sumažėjo, tačiau vertės, iki kurių turi būti iki 2020 m. ir iki 2030 m. sumažintas išmetamas kiekvieno teršalo kiekis, daug mažesnės, todėl yra poreikis nustatyti ir taikyti papildomas aplinkos oro taršos mažinimo priemones.

Punkto pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

8. Įgyvendinant 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje 4 straipsnį, vadovaujantis Aplinkos oro apsaugos įstatymo 5, 7 ir 8 straipsniais ir siekiant taikyti oro kokybei vertinti ir valdyti ES nustatytus kriterijus ir metodus, remiantis pagal Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo 7 straipsnį vykdomo valstybinio aplinkos monitoringo duomenimis, Lietuvos teritorija suskirstyta į aglomeracijas ir zoną (žr. 2 lent.), kuriose vertinamas oro užterštumo lygis. Kiekvienoje aglomeracijoje ir zonoje įrengtos oro kokybės tyrimų stotys, jų Lietuvoje iš viso yra 17.

2 lentelė. Lietuvos zonų ir aglomeracijų sąrašas

Pavadinimas	Ribos	Stočių skaičius
Vilniaus miesto aglomeracija	Sutampa su Vilniaus miesto ribomis	4
Kauno miesto aglomeracija	Sutampa su Kauno miesto ribomis	2
Zona	Lietuvos Respublikos teritorija be Vilniaus ir Kauno miestų	11

(Šaltinis – Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. spalio 20 d. įsakymas Nr. 470/581 „Dėl zonų ir aglomeracijų sąrašų patvirtinimo“).

Punkto pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

9. Siekiant saugoti visuomenės sveikatą, Direktyvoje (ES) 2008/50/EB nustatytos aplinkos oro užterštumo normos žmonių sveikatos, ekosistemų ir augmenijos apsaugai. 3 lentelėje pateiktos ES taikomos aplinkos oro užterštumo normos (ribinės vertės) ir Pasaulio Sveikatos Organizacijos (toliau – PSO) rekomenduojamos ribinės vertės.

3 lentelė. ES nustatytos aplinkos oro užterštumo normos ir PSO rekomenduojami dydžiai

Teršalo pavadinimas	Vertinimo laikotarpis	Ribinė aplinkos oro užterštumo vertė, µg/m ³		
		ES kriterijai	PSO gairės (2005 m.)	PSO gairės (2021 m.)
SO ₂	10 minučių vidurkis	-	500	500
	1 val. vidurkis	350 (negali būti viršyta daugiau kaip 24 kartus per kalendorinius metus)	-	-
	24 val. vidurkis	125 (negali būti viršyta daugiau kaip 3 kartus per kalendorinius metus)	20	40
NO ₂	1 val. vidurkis	200 (negali būti viršyta daugiau kaip 18 kartų per kalendorinius metus)	200	25 (24 val. vidurkis)
	1 metų vidurkis	40	10	10
KD _{2,5}	24 val. vidurkis	-	25	15
	1 metų vidurkis	20 (nuo 2020 m.) 25 (2015–2019 m.)	10	5
Kietosios dalelės (KD ₁₀)	24 val. vidurkis	50 (negali būti viršyta daugiau kaip 35 kartus per kalendorinius metus)	50	45

	1 metų vidurkis	40	20	15
Ozonas (O ₃)	8 val. vidurkis	120 (neturi būti viršijama daugiau nei 25 kartus per kalendorinius metus, imant trejų metų vidurkį)	100	100

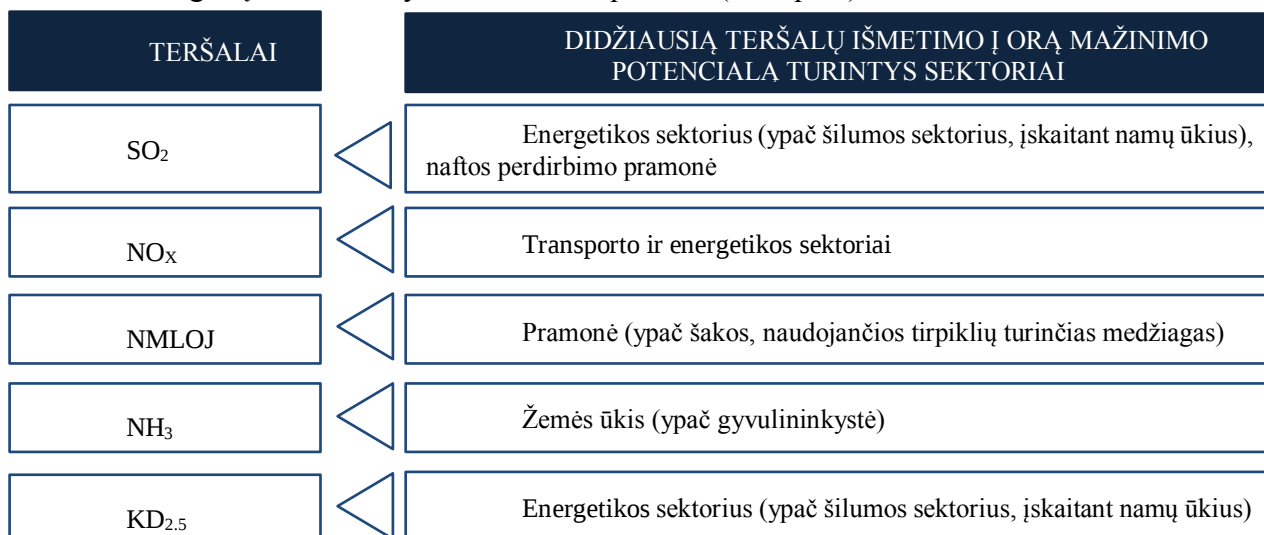
(Šaltiniai: Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gruodžio 11 d. įsakymas Nr. 591/640 „Dėl Aplinkos oro užterštumo sieros dioksidu, azoto dioksidu, azoto oksidais, benzeno, anglies monoksidu, švinu, kietosiomis dalelėmis ir ozonu normų patvirtinimo“, PSO oro kokybės gairės dėl kietųjų dalelių, ozono, azoto dioksido ir sieros dioksido, 2005 m.; PSO pasaulinės oro kokybės gairės dėl kietųjų dalelių (KD_{2,5}, KD₁₀), ozono, azoto dioksido, sieros dioksido ir anglies monoksido, 2021 m.).

Punkto pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

10. Lietuvos oro kokybės vertinimo reikalavimai, atitinkantys nustatytus Direktyvoje (ES) 2008/50/EB, nustatyti Aplinkos oro kokybės vertinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. 596 „Dėl Aplinkos oro kokybės vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

11. Aplinkos oro teršalų mažinimo galimybės daugiausia priklauso nuo tam tikrų ūkio sektorių veiklos, todėl tų sektorių veiklos reguliavimas, ribojimas, skatinimas ar kitoks valdymas gali turėti reikšmingos įtakos nustatytiems tikslams pasiekti (žr. 2 pav.).

2 paveikslas. Didžiausią teršalų išmetimo į aplinkos orą mažinimo potencialą turintys sektoriai

(Šaltinis: NAAS 50–54 punktai)

NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO TIKSLŲ IR UŽDAVINIŲ SĄSAJOS SU KITOMIS POLITIKOS SRITIMIS

1. Aplinkos oro užterštumo mažinimo ir oro kokybės gerinimo aspektai yra įvardinti įvairių sektorių – energetikos, susisiekimo, žemės ūkio, taip pat sveikatos apsaugos strategijose. Aplinkos oro taršos mažinimas glaudžiai susijęs su klimato kaitos neigiamo poveikio mažinimu, nes įgyvendinant klimato kaitos poveikio mažinimo tikslus ir priemones prisidedama prie oro taršos mažinimo ir oro kokybės gerėjimo.

2. Siekiant įgyvendinti **Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatyme** nustatytus aplinkos oro apsaugos prioritetus ir pasiekti **Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje**, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (toliau – NAAS), nustatytus tikslus, Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – **Vyriausybės programa**), 83 punkte numatyta žmogaus ir gamtos darna, kurios siekiama per darnų žmogaus ir gamtos sambūvį formuojant aplinkos oro kokybės politiką, numatančią kelis esminius siekius. Visų pirma bus siekiama horizontaliojo tikslo, t. y. kad oro kokybė Lietuvoje būtų palanki visoms gyvybės formoms. Šiam tikslui pasiekti būtinas transporto, pramonės, žemės ūkio, miestų planavimo politikos, nuolatinės oro kokybės stebėsenos, visuomenės įsitraukimo, visų susijusių viešojo, privataus ir nevyriausybinių sektorių partnerių bendradarbiavimo planavimas tokiomis priemonėmis kaip plėtojant darnaus transporto politiką, t. y. siekiant didinti krovinių vežimą geležinkeliais, o keleivių – viešuoju transportu; diegiant skatinamąsias priemones, skirtas užtikrinti, kad nebūtų viršijamos žmogaus sveikatai pavojingos kietųjų dalelių ribinės vertės.

3. Įgyvendinant Vyriausybės programos 83.2 papunktyje nurodytą priemonę, pirmiausia mažintina tarša iš mažųjų deginimo įrenginių ir individualių gyvenamųjų namų, ypač urbanizuotose teritorijose, taip pat kietojo, iškastinio kuro deginimo privačiuose būstuose, griežtinama kontrolė, kad namų ūkiuose nebūtų deginamos atliekos.

4. Vyriausybės programoje yra numatytas vienas horizontalusis aplinkos oro kokybės politikos tikslas, reikalaujantis įvairių sektorių indėlio. Tarp pagrindinių sektorių ir sričių įvardijami transporto, šilumos ūkio, atliekų tvarkymo, pramonės, žemės ūkio, miestų planavimo politikos, nuolatinės oro kokybės stebėsenos. Daug dėmesio skiriama namų ūkių šilumos ūkio ir atliekų valdymui, bendradarbiavimo tarp įvairių sektorių poreikiui.

5. **Vyriausybės programos įgyvendinimo plane**, patvirtintame Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ (toliau – Vyriausybės programos įgyvendinimo planas), numatytos su oro taršos mažinimu susijusios priemonės, kurių tikslas – užtikrinti aplinką, tinkamą darniai gyventi visoms gyvybės formoms (žr. 1 lentelę). Vyriausybės programoje numatytos teisinės ir ekonominės oro taršos mažinimo priemonės skirstytinos į kelias esmines grupes pagal taikymo sritį: aplinkos oro apskaitos valdymo, šilumos ūkio, žemės ūkio, transporto. Aplinkos oro apskaitos valdymo priemonė skirta į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitos tobulinimui, kita šiai grupei priskiriama priemonė leis parengti nacionalinį oro taršos mažinimo planą (toliau – Planas). Šilumos ūkiui nustatytos priemonės apima kuro kokybės reikalavimų nustatymą, reikalavimų kurą deginantiesiems įrenginiams nustatymą, centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – CŠT) plėtojimą. Oro taršos mažinimo žemės ūkyje siekiama atnaujinant ir taikant gerosios žemės ūkio praktikos kodeksą ir finansines priemones oro taršai amoniaku (toliau – NH₃) mažinti. Transporto sektorių apimančios priemonės skirtos vidaus degimo varikliais varomų transporto priemonių naudojimui mažinti, transporto priemonių poveikiui aplinkai įvertinti ir pateikti jo mažinimo pasiūlymus. Pabrėžtina, kad tarp šių priemonių nėra skirtų mažinti pramonės sukeltą oro taršą, įskaitant naftos perdėbimo ar chemijos pramonę.

1 lentelė. Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatytos teisinės ir ekonominės priemonės, skirtos mažinti oro taršą

Numatytos priemonės	Susijusi sritis ar sektorius
○ Administracinių gebėjimų sustiprinimas ir nacionalinės į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitos vykdymas, taikant kuo didesnę detalumo lygį (TIER 2 ar didesnę), kad būtų užtikrintas tarptautinių ir Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktų reikalaujamas apskaitos tikslumas, išsamumas, skaidrumas, nuoseklumas, duomenų atsekamumas, ir sprendimų aplinkos oro taršai mažinti priėmimas apskaitos duomenų pagrindu ○ Plano parengimas siekiant veiksmingai įgyvendinti oro taršos mažinimo 2020 m. ir 2030 m. tikslus	Aplinkos oro apskaitos valdymas
○ Mokslinis medienos kompozitų (plokščių) gamybos ir naudojimo atliekų panaudojimo įvairaus pajėgumo kurą deginančiuose įrenginiuose, įskaitant naudojamus namų ūkiuose būstams šildyti, galimybių įvertinimas, siekiant nustatyti kietojo kuro kokybės reikalavimus ○ Kietojo biokuro kokybės reikalavimų, taikytinų Lietuvoje naudojamam (ypač mažuose ir vidutinio dydžio kurą deginančiuose įrenginiuose) biokurui ir kitų rūšių kurui, nustatymas ir taikymas ir jų laikymosi kontrolės užtikrinimas ○ Griežtesnių vidutinio dydžio (1–50 MW) kurą deginančių įrenginių eksploatavimo reikalavimų, įskaitant išmetamų teršalų ribines vertes ir jų laikymosi kontrolę pagal ES reikalavimus, nustatymas ○ Teisinių ir finansinių priemonių nustatymas siekiant, kad didinant gyventojų tankį užstatyose teritorijose, kuriose veikia aplinkosaugos požūri efektyvi CŠT sistema, nauji šilumos vartotojai toje teritorijoje būtų aprūpinami centralizuotai tiekiamą šilumą arba šilumos energijos gamybai naudotų elektros, saulės ar geoterminę energiją	Šilumos ūkis
○ Gerosios žemės ūkio praktikos kodekso atnaujinimas ir taikymas, siekiant mažinti neigiamą žemės ūkio poveikį vandens telkinių būklei, aplinkos orui ir klimatui ○ Priemonių, mažinančių aplinkos oro taršą NH₃, skatinimas ir rėmimas, panaudojant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos lėšas ir kitus galimus finansavimo šaltinius	Žemės ūkis
○ Palaipsnis vidaus degimo varikliais varomų transporto priemonių naudojimo mažinimas ○ Transporto priemonių poveikio aplinkai įvertinimas ir pasiūlymų (priemonių), kaip jį mažinti, pateikimas	Transportas

(Šaltinis: Vyriausybės programos įgyvendinimo planas: 1.5.3 darbo 1–8, 10, 16 punktai)

6. Be minėtųjų oro taršai mažinti skirtų priemonių, Vyriausybės programoje taip pat numatytos netiesiogiai oro taršai mažinti skirtos, bet prie taršos mažinimo prisidėsiančios priemonės (žr. 2 lentelę). Kaip matyti 2 lentelėje, susijusios priemonės suskirstytos į tam tikras grupes pagal jų įgyvendinimo rezultatų pobūdį. Pirmosios grupės priemonės labiau susijusios su apskaitos valdymu ir stebėseną. Energetikos grupei priskirtos priemonės apima siekį keisti katilus namų ūkiuose, kartu pakeičiant naudojamo kuro rūšį, ir finansinį skatinimą energinio efektyvumo didinimui energetikos įmonėse. Renovacijos priemonė – atnaujinti po 500 daugiabučių namų. Pramonei skirta priemonė – finansinių paskatų taikymas skatinant efektyvų energijos naudojimą. Transporto priemonės – geležinkelių elektrifikavimas, elektromobiliams būtinos infrastruktūros kūrimas, kombinuoto judumo sistemų plėtra mieste, energijos vartojimo efektyvumo didinimas, mokesčių pokyčiai ir pan. Viešajame sektoriuje numatyta ekologinių principų plėtra. Viešinimo ir informavimo srityje dėmesys sutelktas į aplinkosaugos informacijos kokybės gerinimą ir vartotojų švietimą efektyvaus energijos vartojimo srityje. Atsinaujinančiųjų energijos išteklių (toliau – AEI) srityje numatyta vėjo energetikos ir biudujų vartojimo plėtra, alternatyviųjų degalų naudojimas transporto sektoriuje, hidroelektrinės projekto vertinimas, teisinių ir kitų priemonių paskirstytosios generacijos plėtros srityje parengimas ir įgyvendinimas.

2 lentelė. Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatytos netiesiogiai oro taršai mažinti skirtos priemonės

Numatytos priemonės	Susijusi sritis ar sektorius
○ Aplinkosaugos atžvilgiu funkcionalios tręšimo ir stebėsenos sistemos sukūrimas ○ Pavojingų cheminių medžiagų stebėsenos ir kontrolės sistemos veiksmingumo didinimas, prireikus – pavojingų medžiagų mažinimo ir prevencijos priemonių nustatymas ir įgyvendinimas ○ Aplinkos monitoringo aprašo parengimas ir patvirtinimas, užtikrinant efektyvų duomenų surinkimą, panaudojimą valdymo sprendimams priimti ir tarptautiniams įsipareigojimams įgyvendinti ○ Pavojingų cheminių medžiagų žmogaus biologinėse terpėse stebėsenos vykdymo mechanizmo sukūrimas	Stebėseną, apskaitą, kontrolę
○ Neefektyvių namų ūkių katilų pakeitimas į efektyvesnes technologijas, naudojančias AEI šilumos gamybą ○ Susitarimų dėl energinio efektyvumo priemonių finansavimo ir įgyvendinimo pasirašymas su energetikos įmonėmis	Energetika
○ Kasmet ne mažiau kaip po 500 daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimas	Renovacija
○ Finansinių priemonių, skatinančių efektyviai vartoti energiją pramonėje, optimizavimas	Pramonė
○ Geležinkelių neigiamo poveikio aplinkai mažinimas, elektrifikuojant geležinkelio linijas ○ Elektromobilių įkrovimo prieigų tinklo plėtra magistraliniuose keliuose ○ Vietinio (miesto ir priemiestinio) viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas ekologiškais transporto priemonėmis ○ Privataus ir viešojo transporto jungties aikštelių (angl. <i>Park and Ride</i> ir <i>Bike and Ride</i>) bei dviračių dalijimosi sistemų (angl. <i>Bike sharing</i>) įrengimas miestuose ○ Energijos vartojimo efektyvumo didinimo transporto sektoriuje skatinimas ○ Valstybinės reikšmės žvyrkelių asfaltavimas kelių atkarpoms, jungiančioms asfaltuotus kelių ruožus ○ Dviračių takų, dviračių ir pėsčiųjų takų, dviračių juostų plėtra ir rekonstrukcija valstybinės ir vietinės reikšmės keliuose ○ Laikinės kelių naudotojo apmokestinimo sistemos (eurovinjetės) transformavimas į atstumine elektroninę mokesčio sistemą, atitinkančią principą „teršėjas moka – naudotojas moka“	Transportas
○ Rekomendacijų viešojo sektoriaus institucijoms, įstaigoms ir valstybės įmonėms dėl ekologinių principų perkėlimo į viešąjį sektorių, tausaus išteklių naudojimo parengimas ir metodinės pagalbos diegiant Europos Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS) arba kitą aplinkosaugos standartą ir jį taikant teikimas	Viešasis sektorius
○ Informacijos apie aplinką kokybės pagerinimas ir jos prieinamumo didinimas, įgyvendinant aplinkos monitoringo, kontrolės ir prevencijos stiprinimo (infrastruktūros modernizavimo) projektus ○ Vartotojų skatinimo efektyviau vartoti energiją informacinės kampanijos įgyvendinimas	Informavimas, viešinimas
○ Išsamių vėjo energetikos plėtros Baltijos jūroje galimybių tyrimų atlikimas ir projektų įgyvendinimo sąlygų parengimas ○ Vėjo elektrinių sausumoje papildomos galios galimybių, poreikių ir sąnaudų įvertinimas ir šios srities plėtra ○ Biodujų energijos galimybių, poreikių įvertinimas ir šios srities plėtra ○ Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės (HAE) 5 bloko projekto tikslingumo įvertinimas ir, atsižvelgiant į vertinimo rezultatus, projekto įgyvendinimo pradžia ○ Alternatyviųjų degalų transporto sektoriuje naudojimas ○ Paskirstytosios generacijos plėtrą skatinančių teisinio reglamentavimo, administracinės naštos mažinimo ir vartotojų informavimo priemonių parengimas ir įgyvendinimas	AEI

(Šaltinis: Vyriausybės programos įgyvendinimo planas)

6¹. **Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje**, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – 18-osios Vyriausybės programa), Vyriausybės prioritetai formuojami kaip misijos (susidedančios iš atskirų prioritetinių projektų), kurių dauguma apima keleto ministerijų atsakomybės sritis. Programoje nustatyti ir sėkmės rodikliai, kurių būtų galima tikėtis po dešimtmečio, o Lietuvos žaliojo kurso misijos atveju – net 2050 m., sėkmingai pradėjus įgyvendinti joje nurodomus darbus. Tikimasi, kad žaliasis kursas padės užtikrinti gyvenimo kokybę ir atkurti gamtos pusiausvyrą. Šios misijos tikslas – kad miestai ir miesteliai taptų kokybiško gyvenimo centrais, butis ir verslas būtų aprūpinami tik žaliaja energija ir šiluma, o gamtos įvairovė būtų apsaugota nuo žmogaus veiklos keliamų pavojų, aplinkosauga taptų kiekvieno gyventojo ir įmonės prioritetu. Prie oro taršos mažinimo tiesiogiai prisidėsiančia iniciatyva „Miestuose kvėpuosime švarių oru“ bus siekiama iki 2030 m. perpus sumažinti žmonių sveikatai kenksmingą oro taršą. Tam numatoma remti savivaldybių ir visuomenės iniciatyvas matuoti ir gerinti oro kokybę urbanizuotose teritorijose (steigti mažos taršos zonas miestų centruose, pereiti prie netaršių šildymo sprendimų, planuojamas naujas pramonės zonas sutelkti miestų periferijoje, miestų centruose esantiems pramonės objektams taikyti griežtesnius taršos normatyvus); skatinti gyvenamųjų teritorijų jungtis žaliaisiais koridoriais su bemotorio transporto infrastruktūra, formuoti žaliųjų jungčių tinklą; sukurti regioninius ir tarpinstitucinius oro, vandens, kvapų ir garso taršos kontrolės mechanizmus. 18-osios Vyriausybės programoje numatyta ir daugiau iniciatyvų, netiesiogiai susijusių su oro taršos mažinimu (žr. 2¹ lentelę), kuriomis siekiama plėsti darnią, skaitmeninę į ateities ekonomikos poreikius orientuotą susisiekimo sistemą; sukurti stiprią šalies energetikos infrastruktūrą, atitinkančią žaliojo kurso kryptį; skatinti subalansuotą mineralinių trąšų naudojimą ir jų keitimą mažiau taršiomis alternatyvomis; sektorinę mokesčių politiką pritaikyti aplinkosaugos tikslams, nustatyti didesnę gamintojų atsakomybę ir užtikrinti principo „teršėjas moka“ taikymą tam, kad būtų aiški tikroji gamtos išteklių kaina, ir kt.

2¹ lentelė. 18-osios Vyriausybės programoje numatytos iniciatyvos, prisidėsiančios prie oro taršos mažinimo

Misija	Prioritetinis projektas	Pagrindinės iniciatyvos
Lietuvos žaliasis kursas	Tvarūs ir pasiekiami miestai	„157.2. Miestuose kvėpuosime švarių oru“. Šia iniciatyva Vyriausybė sieks iki 2030 m. Lietuvos miestuose ir miesteliuose perpus sumažinti žmonių sveikatai kenksmingą oro taršą; remti savivaldybių ir visuomenės iniciatyvas matuoti ir gerinti oro kokybę urbanizuotose teritorijose: steigti mažos taršos zonas miestų centruose, pereiti prie netaršių šildymo sprendimų, planuojant naujas pramonines zonas koncentruoti jas miestų periferijoje, miestų centruose esantiems pramonės objektams taikyti griežtesnius taršos normatyvus; skatinti gyvenamąsias teritorijas jungtis žaliaisiais koridoriais su bemotorio transporto infrastruktūra ir formuoti žaliųjų jungčių tinklą; sukurti regioninius ir tarpinstitucinius oro, vandens, kvapų ir garso taršos kontrolės mechanizmus.
		„157.3. Žmogus kaip darnaus judumo ir viešojo transporto ašis“. Vyriausybė numato parengti nacionalinę darnaus judumo strategiją; skatinti palikti automobilius namuose, gatvėse skirti daugiau erdvės dviratininkams ir pėstiesiems, plėsti daugiarūšio transporto derinimo galimybes. Planuojama, kad iki 2027 m. visas didmiesčių viešasis transportas, taksai ir pavėžėjimo paslaugų teikėjai naudosis tik energiją iš AEI. Numatoma skatinti elektromobilumą, sukuriant vienodą, patogią ir lengvai pasiekiamą elektromobilių įkrovimo infrastruktūrą; diegti pažangias informacines ir ryšių technologijų transporto sistemas, sukuriant saugesnį, efektyvesnį ir švaresnį keleivių ir krovinių transportą; užtikrinti susisiekimą tarp miestelių ir regionų centrų plėtojant viešojo transporto, geležinkelio susisiekimo paslaugų tinklą ir prieinamumą.
		„157.5. Renovacijos banga – 1 000 renovuotų daugiabučių per metus“. Vyriausybė numato atnaujinti miestus ir miestelius, įgyvendindama Europos naujojo bauhauso iniciatyvą; sukurti finansines ir reguliacines viešųjų pastatų, kvartalinės renovacijos, paveldotvarkos ir restauracijos paskatas.
		„157.1. Pirmasis neutralaus poveikio klimatui ir beatliekis Lietuvos miestas iki 2030 m.“. Vyriausybė su savivaldybėmis numato sukurti tvarių miestų gaires dėl gyvenamosios

		aplinkos kokybės didinimo, želdynų gausinimo, darnaus judumo, atsakingo ir tvaraus vartojimo skatinimo, atliekų, oro, vandens, garso taršos ir poveikio klimato kaitai mažinimo. Numatoma skirti prioritetą kompaktiškų miestų vystymuisi ir apleistų teritorijų pertvarkai; sukurti miestų aplinkosaugos indeksą, skatinant savivaldybes rungtyniauti žaliojo kurso srityje ir dalytis gerąja patirtimi.
Žiedinė ir neutralaus poveikio klimatui ekonomika	„155.1. Žalioji mokesčių pertvarka“. Vyriausybė numato iki 2024 m. panaikinti visas mokesčių lengvatas naudojamam iškastiniam kurui ir visiškai atsisakyti anglių bei naftos produktų vartojimo šilumos sektoriuje. „155.4. Neutralaus poveikio klimatui Vyriausybė nuo 2024 m., visas viešasis sektorius – nuo 2027 m.“ Numatoma žymiai išplėsti žaliųjų pirkimų taikymo apimtį, siekiant, kad nuo 2023 m. žalieji pirkimai taptų dominuojančia viešųjų pirkimų rūšimi; nuo 2023 m. įpareigoti valstybines įstaigas vartoti tik žaliąją elektros ir šilumos energiją, naudoti tik netaršų transportą, prekes, darbus ir paslaugas įsigyti tik žaliųjų pirkimų būdu. „155.5. ŠESD mažinimas didžiosiose pramonės įmonėse“. Vyriausybė numato reguliacinėmis ir inovacijų finansavimo priemonėmis keisti taršius pramonės procesus ir žaliavas pagrindinėse šalies pramonės įmonėse; remti darbuotojų įgūdžių, perorientavimo programas, skatinti pereiti prie klimatui nekenkiančių technologijų. „155.6. Iki 2030 m. 40 proc. sumažinsime Lietuvos ekonomikos energetinį intensyvumą“. Numatoma remti pramonės modernizavimo ir skaitmenizavimo projektus, skatinti procesų inovacijas mažinant energijos vartojimą.	
Žalioji energetika	„159.1. Plėsiame žaliosios elektros energijos generaciją“. Vyriausybė numato siekti, kad iki 2025 m. 30 proc., o iki 2030 m. – 50 proc. šalyje suvartojamos elektros energijos būtų iš AEI. Numatoma spartinti saulės ir vėjo jėgainių plėtrą – planuojama 2025 m. turėti iki 1,2 GW galios įrengtų vėjo jėgainių ir 1 GW galios saulės jėgainių tinklą. „159.2. Skatinsime gaminančių vartotojų plėtrą“. Vyriausybė sieks, kad iki 2030 m. kas trečias namų ūkis savo reikmėms Lietuvoje gamintųsi ir akumuliuotų elektrą; skatins pačius gyventojus namuose įsirengti saulės jėgaines, investuoti į nutolusius saulės jėgainių parkus, burtis į gaminančių vartotojų bendrijas.	
Gamtinio kapitalo apsauga ir tvarus naudojimas	„162.4. Iki 90 proc. padidinsime švirių vandens telkinių skaičių“. Tam numatyta reglamentuoti tręšimą mineralinėmis trąšomis, koreguoti tręšimo mineralinėmis ir organinėmis trąšomis terminus.	
Tvarios žemės ūkio, akvakultūros ir maisto gamybos sistemos	„164.1. Dirvožemio kokybės valdymas“. Daug dėmesio numatoma skirti ūkiuose taikomai subalansuoto tręšimo ir tvaraus maisto medžiagų valdymo praktikai, taip mažinant sintetinių mineralinių trąšų naudojimą. Numatoma sukurti dirvožemio kokybės stebėsenos sistemą. „164.2. Tvari gyvulininkystė ir akvakultūra“. Numatoma remti ūkių iniciatyvas mažinti gyvulininkystės sektoriaus išmetamo metano kiekį, padvigubinti perdirbamo mėšlo kiekį; plėsti energijos iš AEI gamybą. „164.5. Žemės ūkio indėlis į klimato kaitos mažinimą ir sektoriaus prisitaikymas“. 2024 m. plotai, kuriuose bus taikomos neariminės technologijos, padidės 1,5 karto, o 2030 m. – beveik 3 kartus. Numatoma skatinti neariminį žemės dirbimą, subalansuotą mineralinių trąšų naudojimą ir jų pakeitimą mažiau taršiomis alternatyvomis; daugiamečių pievų apželdinimą ir išlaikymą, ariamų durpžemių plotų keitimą šlapžemėmis, pievomis ar miškais.	
Visuomenė – žaliojo kurso transformacijos partnerė	„169.1. Kursime pokyčių partnerystes“. Numatoma siekti subalansuoto aplinkos apsaugos tikslų įgyvendinimo, sukuriant konsultacinius mechanizmus, į juos įtraukiant įvairių interesų grupes visais politiniais lygmenimis; sudaryti visas sąlygas visuomenei ir asocijuotoms struktūroms įsitraukti renkantis problemų sprendimo būdus; susitarti dėl būtinų terminų, kada bus atsisakyta taršių technologijų naudojimo atskiruose sektoriuose, įvardyti transformacijai reikalingus paramos ir rinkos mechanizmus. „169.3. Prioritetas žalioms investicijoms“. Numatoma siekti, kad viešosios lėšos būtų naudojamos tik aplinkai draugiškoms investicijoms, atitinkančioms žaliojo kurso tikslus; aplinkosauginį efektyvumą laikyti vienu iš pagrindinių kriterijų nustatant investicijų prioritetus; skatinti žaliąsias iniciatyvas, skirtas konkrečioms aplinkos apsaugos ar taršos problemoms šalinti. „169.6. Aplinkosauginio sąmoningumo ugdymas“. Bendradarbiaujant su nevyriausybiniėmis organizacijomis, švietimo ir mokslo institucijomis, numatoma ugdyti tausojantį ir žiniomis grįstą visuomenės požiūrį į darnų vystymąsi ir tvarų vartojimą. Numatoma kurti ir remti	

		švietimo ir mokymo programas, orientuotas į aplinkosauginio sąmoningumo ugdymą ir tvaraus vartojimo skatinimą.
Aukštos pridėtinės vertės ekonomika	Ateities susisiekimo sistema	„141.2. Darnios transporto sistemos plėtra“. Numatoma plėsti elektrifikuoto geležinkelių tinklo, spartaus elektromobilių įkrovimo tinklo, dviračių ir pėsčiųjų takų ir (ar) trasų infrastruktūrą, kurti viešojo ir privataus transporto sąveikos ir darnaus judumo sistemas, gerinti judumo sąlygas ir judumo paklausos valdymą, mažinti transporto triukšmo taršą.
		„141.3. Užtikrinsime tolygią susisiekimo tinklo plėtrą“. Susisiekimo infrastruktūrą numatoma jungti į bendrą, nacionaliniu mastu skirtingas transporto rūšis integruojantį tinklą; bendradarbiaujant su savivaldybėmis numatoma stiprinti šalies vidaus susisiekimo sistemą – didinant junglumą tarp miestų, mažinant kaimo ir mažų bei vidutinių miestų atokumą, transporto srautus miestuose, modernizuojant geležinkelių infrastruktūrą, didinant jos patrauklumą keleiviams ir kroviniams vežti.
	Stipresnė energetikos infrastruktūra	„143.1. Platesnė vietinės elektros energijos generacija“. Siekiant didinti vietinę elektros generaciją, pirmiausia numatoma plėtoti elektros gamybą iš AEI – vėjo ir saulės. Numatoma parengti sprendimus, leidžiančius kaupti perteklinę žaliąją elektros energiją, kai iš šių šaltinių elektros energiją gaminančių jėgainių galia viršys momentinį suvartojimą. „143.2. Šiuolaikiniai balansavimo pajėgumai“. Perdavimo tinkle numatoma spartinti ir diegti šiuolaikinius elektros energetikos sistemai būtinus lanksčius balansavimo ir kaupiamuosius pajėgumus. Iki 2024 m. numatoma įrengti ne mažiau kaip 200 MW galios naujus lanksčius elektros gamybos ir (ar) akumuliacinius pajėgumus AEI jėgainėms balansuoti.

(Šaltinis: 18-osios Vyriausybės programa)

6². Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane, patvirtintame Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ (toliau – 18-osios Vyriausybės programos įgyvendinimo planas), numatyti reguliaciniai ir investiciniai veiksmai (žr. 2² lentelę), susiję su oro taršos mažinimu ir oro kokybės gerinimu, skirstytini į kelias esmines grupes pagal taikymo sritį: transporto, energetikos, žemės ūkio, pramonės ir kt. Energetikos sektoriuje nustatytos priemonės apima CŠT plėtrą, energijos vartojimo efektyvumą didinančių priemonių taikymo skatinimą, akcizų lengvatų aplinkai žalingiems produktams atsisakymą. Oro taršos mažinimo žemės ūkyje siekiama plečiant pažangių gyvulininkystės technologijų taikymą, užtikrinant tręšimo (organinėmis ir mineralinėmis trąšomis) planų parengimą ir jų įgyvendinimo kontrolę, skatinant mineralinių trąšų naudojimą mažinančių priemonių taikymą. Transporto sektorių apimančios priemonės skirtos vidaus degimo varikliais varomų transporto priemonių naudojimui mažinti, elektromobilių naudojimui, darniam judumui skatinti, alternatyvius degalus naudojančių transporto priemonių infrastruktūros plėtrai ir kt. Kitoms sritims priskirtomis priemonėmis siekiama stiprinti aplinkos apsaugos kriterijų privalomumą viešuosiuose (žaliuosiuose) pirkimuose; skatinti kvartalinės renovacijos iniciatyvas ir telkti investicijas projektams įgyvendinti; suteikti savivaldybėms teisę rengti kokybinius savivaldybių vystymosi planus nustatant tvaraus miestų vystymosi gaires gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimui, želdynų gausinimui, darnaus judumo, atsakingo ir tvaraus vartojimo skatinimui, atliekų, oro, vandens, garso taršos ir poveikio klimato kaitai mažinimui; siekiant mažinti aplinkos oro užterštumą urbanizuotose teritorijose, numatoma nustatyti griežtesnes ribines aplinkos oro užterštumo vertes pagal Pasaulio sveikatos organizacijos rekomenduojamus oro užterštumo lygius ir (arba) kitas griežtesnes oro kokybės normas.

2² lentelė. 18-osios Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatytos reguliacinės ir investicinės priemonės, susijusios su oro taršos mažinimu

Numatytos priemonės	Susijusi sritis ar sektorius	Priemonės tipas
„5.7.2. Siekiant mažinti neigiamą poveikį aplinkai, padidinti elektrifikuotų Lietuvos geležinkelių tinklą nuo 7,97 iki 25 proc. viso geležinkelių tinklo.“	Transportas	Investicinis
„5.7.3. Skatinant įgyvendinti darnaus judumo priemones, atnaujinti Darnaus judumo mieste planą (DJMP) gaires (nustatyti DJMP finansavimo principus ir parengti DJMP stebėsenos sistemą), parengti dviračių ir pėsčiųjų takų prie valstybinės ir vietinės reikšmės kelių infrastruktūros plėtros iki 2035 m. gaires.“		

„6.2.8. Skatinti elektromobilių naudojimą ir plėtoti jų įkrovimo tinklą (iki 2024 m. pabaigos M1 klasės elektromobilių skaičius turi sudaryti ne mažiau kaip 10 proc., o N1 klasės elektromobilių skaičius – ne mažiau kaip 30 proc. metinių pirkimų sandorių, įrengta 12 000 elektromobilių įkrovimo prieigų, iš jų 1 200 viešų ir pusiau viešų).“		
„5.7.16. Parengti ir priimti Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymo ir kitų susijusių teisės aktų pakeitimo projektus bei tam reikalingas technines ir organizacines priemones elektroninei kelių naudotojo rinkliavos sistemai, pagrįstai principu „naudotojas / teršėjas moka“, 2023 m. įdiegti.“		Reguliacinis
„6.1.2. Siekiant tobulinti transporto priemonių keliamos taršos apmokestinimą, pakeisti Motorinių transporto priemonių registracijos mokesčio įstatymą – numatyti veiksmingesnį principo „teršėjas moka“ įgyvendinimą.“		
„5.8.1. Skatinti degalų iš AEI gamybą ir naudojimą – plėtoti elektromobilių įkrovimo tinklą ir alternatyviųjų degalų pildymo infrastruktūrą, siekiant užtikrinti, kad 2030 m. bendro galutinio transporto sektoriaus energijos suvartojimo dalis, kurią sudaro AEI, siektų 15 proc.“	Transportas, Atsinaujinantys energijos ištekliai (AEI)	Investicinis
„6.2.11. Skatinti degalų iš AEI naudojimą, siekiant, kad 30 proc. viešojo keleivių vežimo kelių transporto priemonių, įskaitant taksi ir pavėžėjimo paslaugas teikiančių asmenų transporto priemones, naudotų degalus iš AEI.“		
„6.2.10. Parengti ir patvirtinti Darnaus judumo fondo nuostatus, kuriais būtų sudarytos teisinės prielaidos įsteigti fondą ir jo lėšomis iki 2030 m. finansuoti alternatyviųjų degalų bei juos naudojančių transporto priemonių infrastruktūros plėtrą, siekiant, kad 2030 m. AEI dalis transporto sektoriuje sudarytų ne mažiau kaip 15 proc.“		Reguliacinis
„6.1.1. Parengti ir patvirtinti Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, siekiant papildyti mokesčio mokėtojų, teršiančių iš stacionariųjų taršos šaltinių, sąrašą asmenimis, eksploatuojančiais organinius tirpiklius naudojančius įrenginius, kurie pagal Aplinkos apsaugos įstatymą privalo būti įregistruoti.“	Pramonė	Reguliacinis
„6.1.15. Sustiprinti aplinkos apsaugos kriterijų naudojimo privalomumą viešuosiuose pirkimuose, įtvirtinti nuostatas, kad nuo 2023 m. prekės, paslaugos ir darbai įsigijami tik žaliųjų pirkimų būdu, įdiegti konsultavimo, informacijos sklaidos ir bendradarbiavimo su rinka mechanizmus žaliųjų viešųjų pirkimų srityje (Vyriausybės nutarimas dėl Nacionalinės žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programos, aplinkos ministro įsakymas).“	Žalieji pirkimai	Reguliacinis
„6.1.16. Išplėsti žaliųjų pirkimų vykdymą įgyvendinant nacionalines ir ES finansavimo programas (Vyriausybės nutarimas dėl 2021–2027 m. ES fondų investicijų veiksmų programos, ministrų įsakymai dėl finansavimo programų).“		
„6.2.15. Skatinti daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų rengimą ir įgyvendinimą, teikiant valstybės paramą daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkams.“	Renovacija	Investicinis
„6.2.16. Parengti Ilgalaikės pastatų renovacijos strategijos įgyvendinimo planą, kuriuo numatoma skatinti kvartalinės renovacijos iniciatyvas ir telkti investicijas projektams įgyvendinti.“		Reguliacinis
„6.2.6. Įgyvendinti finansavimo priemones netaršiams ir efektyvumą didinantiems šildymo sprendimams skatinti (jungtis prie CŠT sistemos, šilumos energijos gamybai naudoti elektros, saulės, geotermine, aerotermine, atliekinę šilumos energiją; skatinti šilumos siurblių, šilumos saugyklų naudojimą, žemos temperatūros tinklų plėtrą, pastatų šildymo sistemų modernizavimą; modernizuoti kietojo kuro katilus arba keisti AEI naudojančiomis šildymo sistemomis, atsižvelgiant į vietovės aplinkos oro užterštumo lygį).“	Energetika	Investicinis
„6.2.20. Atnaujinti centrinei valdžiai priklausančius viešuosius pastatus, diegiant energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones.“		
„6.3.2. Plėtoti elektros energijos iš AEI gamybą, kad 2025 m. būtų įrengta iki 1,2 GW galios vėjo jėgainių ir 1 GW galios saulės jėgainių, ir skatinti energijos kaupimo įrenginių diegimą namų ūkiuose, įmonėse ir AEI bendrijose, užtikrinant efektyvų ir tikslinį elektros tinklo naudojimą bei naujų balansavimo sprendinių diegimą.“		
„5.8.5. Įrengti elektros energijos kaupimo įrenginių (200 MW) sistemą.“		
„6.2.7. Priimti Šilumos ūkio įstatymo pakeitimo įstatymą, skatinantį ilgalaikį CŠT sistemų planavimą ir motyvacinės priemonės investicijoms, susijusioms su CŠT		Reguliacinis

sistemų dekarbonizacija, šilumos vartojimo efektyvumo didinimu, šilumos vartojimo paklausos ir šilumos nuostolių mažinimu.“		
„6.1.3. Nustatyti aplinkai žalingų akcizų lengvatų atsisakymo terminus, peržiūrėti akcizų taikymą energetikos produktams (įtraukti anglies dvideginio dedamąją į energetikos produktų apmokestinimą) ir nustatyti akcizą durpių briketams (pakeisti Akcizų įstatymą).“		
„6.5.3. Plėsti gyvulininkystėje pažangias technologijas, mažinančias ŠESD emisijas, oro taršą, kvapus ir paviršinio vandens taršą, gerinančias dirvožemio struktūrą ir užtikrinančias gyvūnų gerovę bei sveikatą.“	Žemės ūkis	Investicinis
„6.5.7. Remti ekologinius ir kitus tvariai ūkininkaujančius ūkius, siekiant ženkliai padidinti žemės ūkio naudmenų plotą, kuriame ūkininkaujama aplinkai draugiškais metodais, ir ūkių, dalyvaujančių agrarinės aplinkosaugos priemonėse, skaičių.“		
„6.5.6. Parengti tręšimo planų rengimo metodiką, nustatyti privalomą tręšimo (organinėmis ir mineralinėmis trąšomis) planų parengimą ir jų įgyvendinimo kontrolę, taip pat parengti ir pradėti įgyvendinti paskatų priemones, siekiant prisidėti prie tikslo sumažinti mineralinių trąšų naudojimą bent 5 proc. iki 2024 m., palyginti su 2020 m.“		Reguliacinis
„6.2.5. Siekiant mažinti aplinkos oro užterštumą urbanizuotose teritorijose, pakeisti reikiamus aplinkos ministro ir sveikatos apsaugos ministro įsakymus – nustatyti griežtesnes ribines aplinkos oro užterštumo vertes pagal Pasaulio sveikatos organizacijos rekomenduojamus oro užterštumo lygius ir (arba) kitas griežtesnes oro kokybės normas.“	Sveikata	Reguliacinis
„6.2.12. Parengti teisės aktų pakeitimus, suteikiančius savivaldybėms teisę rengti kokybinius savivaldybių vystymosi planus, kuriuose būtų nustatytos tvarių miestų vystymosi gairės dėl gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimo, želdynų gausinimo, darnaus judumo, atsakingo ir tvaraus vartojimo skatinimo, atliekų, oro, vandens, garso taršos ir poveikio klimato kaitai mažinimo.“	Savivalda	Reguliacinis
„6.6.8. Siekiant didinti duomenų apie aplinkos būklę patikimumą ir prieinamumą, sudaryti teises ir finansines prielaidas informacijos apie aplinką sistemos plėtrai, modernizavimui, skaitmenizavimui, duomenų atvėrimui ir jų gavimui realiu laiku, didelį dėmesį skiriant visų lygių (valstybės, savivaldybių, ūkio subjektų) ir sričių (biologinės įvairovės, oro, vandens, ekosistemų ir kt.) aplinkos monitoringui bei gaunamų duomenų ekspertiniam vertinimui (priežasčių ir pasekmių analizei).“	Informavimas, viešinimas	Reguliacinis

(Šaltinis: 18-osios Vyriausybės programos įgyvendinimo planas)

7. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, patvirtinto Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. IX-1154 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“ (toliau – Bendrasis planas), 45 punkte nustatyti oro taršos mažinimo prioritetai yra besąlyginis principo „teršėjas moka“ įgyvendinimas ir oro kokybės gerinimo priemonių labiausiai užterštose teritorijose, ypač didžiuosiuose miestuose ir intensyvaus eismo greitkeluose, įgyvendinimas. Bendrojo plano 30 punkte įvardinti aplinkos kokybės apsaugos tikslai ir uždaviniai, kurie turėtų prisidėti prie kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros palaikymo. Tarp šių tikslų išskirtini prisidėsiantys prie aplinkos oro kokybės gerinimo, pavyzdžiui, energetikos ir žemės ūkio ekologizavimas, transporto priemonių keliamos taršos mažinimas. Bendrojo plano 34 punkte nurodyta, kad šalyje, siekiant mažinti oro taršą iš stacionariųjų šaltinių, automobilių ir geležinkelių transporto, būtina įgyvendinti kompleksinę planavimo, reglamentavimo ir inžinerinių technologinių priemonių sistemą, skirtą oro taršai mažinti. Svarbiausiu transporto infrastruktūros raidos prioritetu laikoma automobilių transporto plėtra, taip pat numatytas automobilių kelių modernizavimas, važiavimo per miestus sąlygų gerinimas. Elektros energetikos srityje numatoma naujų energijos rūšių ir gamybos šaltinių paieška ir diegimas. Šilumos energetika yra viena iš reikšmingiausių oro taršos mažinimo sričių, todėl svarbu nustatyti šilumos energetikos prioritetus. Bendrojo plano 38 punkte numatyta parengti detalią šilumos energetikos infrastruktūros plėtros strategiją ir programą įvertinant kiekvienos savivaldybės situaciją, modernizuoti centrinio šilumos tiekimo sistemas, jas plačiau pritaikant elektros energijos gamybai, sudarant galimybę vartotojui tiksliai žinoti tiekiamos šilumos kiekį ir jį reguliuoti. Bendrasis planas nustato pramonės prioritetus, susijusius su oro taršos mažinimu ir kokybės gerinimu, t. y. racionalų turimų išteklių naudojimą, harmoningą teritorinį pramonės ir verslo plėtros derinimą. Siekiant proporcingiau išdėstyti pramonės objektus – stacionarius taršos šaltinius skirtingose šalies teritorijos vietose, Bendrajame plane

rekomenduojama išdėstyti pramonės objektus šiaurės rytų ir pietvakarių zonose. Atsižvelgiant į tai, kad Bendrasis planas galioja iki 2020 m., rengiamas naujas planas, kuriame pasiūlyti sprendimai galios iki 2030 m., o vizija – net iki 2050 m. Siekiama, kad Bendrasis planas taptų pagrindiniu šalies vystymosi dokumentu.

7¹. Nuo 2021 m. spalio 7 d. įsigaliojo **Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas**, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ (toliau – 2021 Bendrasis planas), pakeičiantis Bendrąjį planą. 2021 Bendrajame plane nustatytos Lietuvos Respublikos teritorijos erdvinio vystymo įgyvendinimo gairės, valstybės teritorijos erdvinė struktūra, valstybės teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos ir kiti susiję sprendiniai siekiant darnaus teritorijų vystymo; jame pasiūlyti sprendiniai numatyti 10-iai metų, o pasiūlyta vizija (konceptija) numatyta 30-iai metų. 2021 Bendrojo plano sprendiniai suformuoti siekiant užtikrinti būtinus sisteminius pokyčius skirtus aplinkos ir klimato kaitos iššūkiams įveikti šalies viduje; atsakingai vartoti, naudoti išteklius, saugoti, įveiklinti gamtos ir paveldo vertybes, nuolat gerinti visuomenės gyvenimo kokybę diegiant elgesio visuomenėje modelius, atkakliai siekiant palaipsninio perėjimo prie žiedinės ekonomikos, prisitaikant prie klimato kaitos ir didinant atsparumą globaliems iššūkiams; kt. 2021 Bendrojo plano 12 punkte nustatyti veiklų prioritetai susiję ir su oro taršos valdymu bei mažinimu: tvari, bioekonomikos principais paremta veikla žemės ūkio sektoriuje; vietinės elektros energijos gamyba, ypač naudojant atsinaujinančius išteklius; perėjimas prie kompaktiško miesto ir žiedinės ekonomikos modelio (procesų ar produktų, ar paslaugų poveikio aplinkai mažinimas); atliekų rūšiavimo sistemos plėtra (efektyvinimas), atliekų perdirbimo ir antrinių žaliavų panaudojimo technologijų vystymas; susisiekimo sistemos junglumas ir aukštas gyventojų mobilumas pirmenybę teikiant geležinkelių transportui; priemonės, mažinančios neigiamą transporto poveikį aplinkai ir klimatui; tausojantis išteklių naudojimas atitinkamai tobulinant, stiprinant ir atnaujinant reguliacinius mechanizmus; naudojimas; kt. 2021 Bendrajame plane numatyti kompaktiško miesto vystymo principai, prisidėsiantys prie aplinkos oro kokybės gerinimo: efektyvus mobilumas ir optimali susisiekimo infrastruktūra (skatinti vaikščioti, naudoti bevariklio transporto priemones ir didinti pasirinkimo galimybes, pritaikyti šioms judėjimo būdams susisiekimo infrastruktūros vystymą, užtikrinti kokybiškas ir saugias viešojo transporto paslaugas. Miesto plėtrą koncentruoti į reikšmingus viešojo transporto srautų multimodalinius taškus. Skatinti daugiarūšiškumą, didinti daugiarūšio transporto pasirinkimo galimybes, vystyti bevariklio transporto ir dalijimosi sprendinių infrastruktūrą. Vyriausybei bendradarbiaujant su savivaldybėmis diegti išmaniąsias technologijas (integruotas visų viešojo transporto rūšių elektroninis bilietas, elektra varomas viešasis transportas); miestų viešosios ir žaliosios erdvės (skatinti saugias, įtraukias, prieinamas žaliasias ir kokybiškas viešąsias erdves kaip socialinio ir ekonominio vystymosi veiksnius, darniai panaudoti jų potencialą. Stiprinti ir intensyvinti visų urbanistinių centrų ekologines struktūras, projektuoti ekosistemų paslaugas, stiprinti ir kurti žaliuosius koridorius ir žaliasias jungtis. Vystant urbanizuotas teritorijas užtikrinti atvirų viešųjų erdvių pasiekiamumą pėsčiomis per 10 min.). 2021 Bendrajame plane taip pat nurodoma teikti prioritetus šioms sprendimams: vystant statybas naudoti aplinkai nekenksmingas statybines medžiagas, prioritetą teikiant netoliese gaminamai produkcijai, taip užtikrinti transportavimo atstumo, išmetamų į orą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) ir kitų teršalų mažinimą bei gamtos apsaugą; urbanistinės aglomeracijos teritorijas planuoti kompleksiskai ir integraliai stiprinant darnius transporto ir judumo, technologijų inžinerinius tinklus ir infrastruktūrą; vystyti ir diegti intelektines transporto sistemas (toliau – ITS) ir kitus inovatyvius eismo valdymo sprendinius užtikrinant minimalų neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai; siekti spartesnio perėjimo prie darnaus judumo, visuotinio oro taršos mažinimo ir ekologinio sąmoningumo, didinti alternatyvių degalų ir elektros energijos naudojimą transporto sektoriuje, kad 2030 m. atsinaujinančių energijos išteklių dalis, palyginti su bendruoju energijos suvartojimu, transporto sektoriuje sudarytų ne mažiau kaip 15 procentų; didinti efektyvios logistikos galimybes tinkamai išnaudojant daugiarūšes ir įvairiarūšes krovinių logistikos teikiamas naudas; įvertinus ES žaliojo kurso prioritetus ir siekiant maksimalaus efektyvumo bei aplinkos taršos mažinimo, gabenant krovinius vidutiniais ir ilgais atstumais (150–300 km ir daugiau) prioritetą teikti geležinkelių ir vandens transportui ir tik galutinius taškus pasiekti mažiausiai efektyviu automobilių kelių transportu; užtikrinti viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų įrengimą ne rečiau kaip kas 40–50 km šalia pagrindinių tarptautinių transporto koridorių; sumažinti valstybinės reikšmės kelių su žvyro danga ilgį iki 20 proc. nuo viso bendro valstybinės reikšmės kelių tinklo ilgio; elektrifikuoti intensyviausiai eksploatuojamas

geležinkelio linijas, kad elektrifikuotų geležinkelio kelių ilgis būtų ne mažesnis kaip 35 proc., palyginti su bendru geležinkelio kelių ilgiu; plėtoti bevariklio transporto infrastruktūrą regioninio, nacionalinio ir tarptautinio lygmens susisiekimo paslaugas teikiančių centrų priemiestinėse jungtyse, urbanizuotose teritorijose ir jų periferijose; miestuose siekti darnios kelionių struktūros vystymo, kai sudėtinės susisiekimo sistemos dalys prioritetizuojamos (kelionės pėsčiomis, bevariklėmis transporto priemonėmis ir kitais mikromobilumo sprendimais, viešuoju transportu, dalijimosi transporto priemonėmis, privačiu automobiliu); ubanizuotose teritorijose skatinti vaikščioti ir rinktis bevariklį transportą ir kitas mikromobilumo priemonių pasirinkimą, taip pat vystyti šiems judėjimo būdams pritaikytą kokybišką infrastruktūrą mažinant priklausomybę nuo privačių automobilių; skatinti daugiarūšiškumą (užtikrinti daugiarūšio transporto pasirinkimo galimybes, bevariklio transporto ir dalijimosi sprendinių infrastruktūros geresnį junglumą su esamais ir naujais viešojo transporto terminalais, stotimis, stotelėmis); diegti viešojo ir bevariklio transporto integralumą užtikrinant galimybę rinktis kombinuotas keliones arba keliavimą viešuoju transportu pervežant ir bevarikles transporto priemones; miestuose ir priemiesčiuose vystyti alternatyvaus kuro papildymo stotelių tinklą, teikti prioritetą alternatyvų kurą naudojančioms transporto priemonėms ir taip mažinti iškastinio kuro naudojimą; metropoliniuose centruose vietoje taršių automobilių prioritetą teikti mažiau taršių automobilių patekimui į centrinės ir senamiesčių miestų dalis; visuose ūkio sektoriuose (energetika, pramonė, transportas, žemės ūkis ir kiti sektoriai) plėtrą vykdyti siekiant inovatyvumo, atsparumo klimato kaitos pokyčiams, taikant žiedinės ekonomikos principus; skatinti atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą energijos gamybai, alternatyvių degalų naudojimą ir elektrifikaciją transporto sektoriuje, diegti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones; skatinti pastatų modernizavimą, prioritetą teikiant daugiabučiams namams, savivaldybių ir valstybės institucijų viešiesiems pastatams ir individualiems namams didinant energijos vartojimo efektyvumą ir (ar) diegiant AEI energijos gamybai; diegti inovatyvias technologijas energetikos sektoriuje prioritetą teikiant prie aplinką tausojančios energijos gamybos ir aplinką tausojančio vartojimo plėtros prisidedančioms technologijoms; šilumos sektoriuje skatinti AEI plėtrą, didžiausią dėmesį skiriant šių išteklių naudojimui CŠT gamybai ir šilumos gamybai namų ūkiuose; intensyviai urbanizuojamose teritorijose apsirūpinimui šiluma prioritetą teikti CŠT būdui; didinti CŠT gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą; skatinti individualiai šildomų pastatų perėjimą prie netaršių ir mažo ŠESD kiekio technologijų, prioritetą teikiant namų ūkiams; skatinti naujų energijos gamybos technologijų iš geoterminių išteklių kūrimą ir jų integravimą į energetikos sistemą; stabdyti biologinės įvairovės nykimą, ekosistemų ir jų teikiamų paslaugų kokybės blogėjimą, kur įmanoma jas atkurti (bendradarbiauti su ūkininkais siekiant padėti jiems pereiti prie visiškai tvaraus, inovatyvaus, neigiamo poveikio aplinkai nekeliančio ūkininkavimo ir skatinti juos tai daryti siekiant pagerinti žemės ūkio ekosistemų būklę, atsparumą klimato kaitai, rizikai aplinkai ir socialiniams bei ekonominiams sukrėtimams; tobulinti bendrą žemės ūkio politiką skatinant taikyti ekologines sistemas ir rezultatais grindžiamas išmokų sistemas); diegti naujas inovatyvias technologijas ūkiuose (gyvūnų laikymas ir kokybiška mityba, pašarų gamybos ir panaudojimo proceso optimizavimas, mėšlo tvarkymo sistemų tobulinimas, aplinkosaugos priemonių taikymas ir kt.); mažinti ŠESD emisijas taikant inovatyvias gyvulininkystės technologijas visoje gamybos grandinėje, teikti finansines paskatas ūkiams, užtikrinantiems prielaidas tvariam dirvožemio naudojimui bei jo praturtinimu organine medžiaga, tinklo kūrimui ir plėtrai; labiau pritaikyti mokslo inovacijas žemės ūkyje švelninant klimato kaitos poveikį; tausiai naudoti žemės ūkio išteklius, puoselėti agrarinę aplinkosaugą, pasiekti proveržį ekologinio ūkininkavimo srityje, ekologiniu požiūriu jautriose vietovėse formuoti gamtinių teritorijų intarpus; reglamentuoti leistinų naudoti trąšų ir chemikalų normas; skatinti mažiau naudoti mineralines ir organines trąšas; siekiant sumažinti į aplinką patenkančių teršalų kiekį, skatinti SGD varomų laivų krovą Klaipėdos uoste ir taip prisidėti prie ŠESD ir kitų į aplinką išmetamų teršalų kiekio mažinimo; siekiant sumažinti iš laivų išmetamų teršalų kiekį ir triukšmo lygį uoste, įrengti elektros energijos tiekimo laivams nuo kranto infrastruktūrą; vystant uosto plėtrą pirmiausia įgyvendinti poveikio aplinkai mažinimo ir ekologinio kompensavimo priemones; kt.

8. Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“ (toliau – Valstybės pažangos strategija), 6.3 papunktyje aplinkos oro taršos mažinimo aspektai pabrėžiami planuojant sumaniosios ekonomikos kūrimą. Pažangos

strategijoje nurodoma, kad aplinka yra „pridėtinės vertės, stabilumo ir ilgalaikės pažangos kūrimo visose ūkio šakose pagrindas“. Būtina plėtoti tokias technologijas, kurios kuo mažiau kenktų aplinkai ir užtikrintų darnų, išteklus tausojančią augimą. Pažangos strategijoje dėmesys kreipiamas į energetikos sektorių, nurodant, kad būtina energetinė nepriklausomybė ir nuoseklus aplinką tausojančių išteklių naudojimas. Tam, kad būtų saugoma aplinka, šalyje turėtų vyrauti socialiai atsakingas verslas, o ekonomikos plėtra turėtų būti pagrįsta darniu išteklių naudojimu. Esminės pokyčių iniciatyvos šiuo atveju yra ugdyti aplinkai palankią verslo kultūrą ir skatinti žaliosios ekonomikos vystymąsi, atliekant ne tik žaliuosius, bet ir darniuosius viešuosius pirkimus; didinti paskatas verslui investuoti į žaliąsias technologijas, prekes ir paslaugas; diegti pažangias, išteklus tausojančias ir aplinkos taršą bei klimato kaitą mažinančias technologijas ir gaminius pramonės, energetikos ir transporto sektoriuose.

9. Aplinkos oro taršos mažinimo aspektai visų pirma aptariami nacionalinėse vystymosi ar plėtros strategijose, apimančiose įvairių sektorių darnią, tarpusavyje susijusią raidą vidutiniu ar ilguoju laikotarpiu. **Nacionalinė darnaus vystymosi strategija**, patvirtinta Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (toliau – Nacionalinė darnaus vystymosi strategija), numato ilgalaikį tikslą „užtikrinti nepavojingą žmonių sveikatai ir atitinkančią reikalavimus oro kokybę visoje šalies teritorijoje, pasiekti, kad į atmosferą išmetamų teršalų ir ŠESD daugėtų dvigubai lėčiau, negu auga gamyba ir paslaugos, o ozono sluoksnį ardančios medžiagos iš viso nebūtų vartojamos“. Vienas iš šios strategijos ilgalaikių uždavinių yra užtikrinti, kad nebūtų viršijami aplinkos oro taršos normatyvai, o vienas iš trumpalaikių uždavinių – užtikrinti, kad įgyvendinant oro taršos mažinimo priemones kietųjų dalelių koncentracija neviršytų nustatytų aplinkos oro kokybės normų. Siekiant minėtojo ilgalaikio tikslo yra numatytos priemonės, įgyvendintinos iki 2020 m. (dalis ilgalaikių strateginių tikslų ir uždavinių įgyvendinimo priemonių, žinoma, bus aktualios ir po 2020-ųjų):

9.1. Rengti ir tobulinti aplinkos oro taršos ir kokybės vertinimą ir valdymą reglamentuojančius teisės aktus;

9.2. Nustatytais terminais atnaujinti Aplinkos oro kokybės vertinimo programą, jos įgyvendinimo priemonių planą ir savivaldybių programas aplinkos oro užterštumo lygiui mažinti, veiksmingai juos įgyvendinti;

9.3. Remti inovatyvių ir efektyvių technologijų, darančių mažiausią neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, diegimą;

9.4. Plėtoti visuomeninį (viešąjį) transportą.

10. Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje nustatyti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, kryptys bei priemonės.

3 lentelė. Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje nustatyti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, kryptys bei priemonės

Tikslai (ilgalaikiai ir trumpalaikiai)	Tikslai, uždaviniai, kryptys	Priemonės
Ilgalaikiai tikslai – užtikrinti nepavojingą žmonių sveikatai ir atitinkančią reikalavimus oro kokybę visoje šalies teritorijoje, pasiekti, kad į atmosferą išmetamų teršalų ir ŠESD daugėtų dvigubai lėčiau, negu auga gamyba ir paslaugos, o ozono sluoksnį ardančios medžiagos iš viso nebūtų vartojamos	Užtikrinti, kad išmetamų į atmosferą teršalų ir ŠESD sukuriama bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) vienetai sumažėtų perpus ir neviršytų nustatytųjų nacionalinių limitų	Užtikrinti, kad šiluminėse elektrinėse iki 2015 metų būtų pasiekti naujiems dideliems kurą deginantiesiems įrenginiams nustatyti aplinkosaugos reikalavimai
		Organizuoti ir koordinuoti Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos įgyvendinimo iki 2012 metų nacionalinės strategijos įgyvendinimą
		Ekonominėmis priemonėmis skatinti naudoti biologinį kurą ir gaminti elektrą ir šilumą kogeneracinėse elektrinėse
		Nustatyti ES oro kokybės gerinimo ir klimato kaitos mažinimo tikslų įgyvendinimą užtikrinančius nacionalinius strateginius ūkio sektorių vystymo tikslus, atitinkančius sieros dioksido (toliau – SO ₂), azoto oksidų (toliau –

		NO _x), nemetaninių lakiųjų organinių junginių (toliau – NMLOJ), NH ₃ ir smulkiųjų kietųjų dalelių (toliau – KD _{2,5}) 2020 metų nacionalinius emisijos limitus
		Parengti Nacionalinę į atmosferą išmetamo teršalų kiekio valdymo (ribojimo) iki 2020 metų programą ir koordinuoti jos įgyvendinimą
	Užtikrinti, kad nebūtų viršijami aplinkos oro taršos normatyvai	Rengti ir tobulinti aplinkos oro taršos ir kokybės vertinimą ir valdymą reglamentuojančius teisės aktus
		Nustatytaisiais terminais atnaujinti Aplinkos oro kokybės vertinimo programą, jos įgyvendinimo priemonių planą ir savivaldybių programas aplinkos oro užterštumo lygiui mažinti ir veiksmingai juos įgyvendinti
		Remti inovatyvių ir efektyvių technologijų, darančių mažiausią neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, diegimą
		Plėtoti visuomeninį (viešąjį) transportą
Trumpalaikiai tikslai – pasiekti, kad vystantis pramonės, energetikos ir transporto sektoriams iki 2010 metų į atmosferą išmetamų teršalų kiekis nedidėtų, palyginti su 2001–2005 metais, tinkamai naudojant Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, privačias lėšas ir ES paramą	Užtikrinti, kad būtų įgyvendinti taršos mažinimo reikalavimai didelėse deginimo įmonėse	Užtikrinti, kad bendrasis SO ₂ ir NO _x kiekis, išmetamas 2009–2010 metais gaminant elektros energiją, neviršytų Lietuvos stojimo į ES sutartyje nustatytų normatyvų
	Užtikrinti, kad į atmosferą išmetamas SO ₂ , NO _x , NMLOJ ir NH ₃ kiekis neviršytų nustatytųjų nacionalinių limitų	Parengti Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo įstatymo projektus – nustatyti savivaldybių atsakomybę už aplinkos oro kokybės valdymo priemonių nustatymą ir įgyvendinimą
		Nustatyti biokurą ir biodegalus naudojančių įrenginių taršos normatyvus
	Užtikrinti, kad įgyvendinant oro taršos mažinimo priemones kietųjų dalelių koncentracija neviršytų nustatytųjų aplinkos oro kokybės normų	Sukurti transporto priemonių keliamos taršos reguliavimo sistemą, laikantis atsakomybės („teršėjas moka“) principo
Ilgalaikiai tikslai – sukurti socialiniu, aplinkos ir ekonominiu požiūriais tinkamiausią komunalinių, gamybos ir kitoje ūkio veikloje susidarančių atliekų tvarkymo sistemą, sumažinti atliekų susidarymą ir jų neigiamą poveikį aplinkai bei žmonių sveikatai, užtikrinti racionalų atliekų energijos išteklių naudojimą, informavimą ir švietimą atliekų tvarkymo klausimais	Veiksmingai naudoti atliekų energetinius išteklius	
Ilgalaikiai tikslai – sukurti saugią, ekonomiškai efektyvią ir palankią aplinkai transporto sistemą, daugiau naudojančią alternatyviųjų degalų, sumažinti transporto neigiamą poveikį	Padidinti transporto sektoriaus ekonominį ir ekologinį veiksmingumą ir pasiekti, kad degalų sąnaudos ir į orą išmetamų teršalų ir ŠESD kiekis didėtų	Gerinti kelių infrastruktūrą, nutiesti pagrindinius Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, patvirtintame Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. IX-1154 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“, numatytus miestų aplinkkelius

Žmonių sveikatai ir aplinkai, užtikrinti vienodas konkurencijos sąlygas laisvam ir saugiam keleivių vežimui	dvigubai lėčiau nei krovinių ir keleivių pervežimo apimtis	Teikti prioritetą valstybinės reikšmės rajoninių kelių, kuriais naudojasi viešasis maršrutinis transportas, asfaltavimui Didžiuosiuose miestuose diegti modernias koordinuoto automatinio eismo valdymo sistemas, reaguojančias į eismo pokyčius Įgyvendinti švietimo priemonės, kurios skatintų transporto priemonių savininkus teikti pirmenybę mažiau degalų naudojančioms ir ne tokioms taršioms, taip pat mažesnį triukšmą keliančioms kelių transporto priemonėms
	Plėtoti aplinką mažiau teršiantį ir mažesnę poveikį žmonių sveikatai turintį transportą, ypač geležinkelių ir jūrų transportą, multimodalines (daugiarūšes) ir intermodalines (įvairiarūšes) transporto sistemas	Ekonominėmis priemonėmis užtikrinti, kad krovinių vežimas geležinkeliu ir jūrų transportu būtų ekonomiškai racionalesnis ir nuolat didėtų, dėl to mažėtų oro tarša, taip pat plėtoti vandens transporto infrastruktūrą ir taip didinti galimybes naudoti ekologiškai švaresnį vandens transportą Skatinti logistikos centrų infrastruktūros plėtrą ir siekti, kad būtų vis plačiau naudojamos daugiarūšio transporto sistemos, maksimaliai naudojant visų rūšių transporto potencialą Plėsti vandens kelių tinklą ir reikalingą vandens turizmui viešąją infrastruktūrą Plėtoti dviračių ir pėsčiųjų takų tinklą miestuose, gyvenvietėse, užmiesčio ir valstybinės reikšmės keliuose Mažinti Lietuvos transporto sistemos, ypač geležinkelių, atskirtį – įgyvendinti ir plėtoti projektą „Rail Baltica“ Atliktus ekonominį vertinimą, apsispręsti dėl giliaavandens jūrų uosto statybos
	Integruoti aplinkos ir visuomenės sveikatos saugos aspektus į nacionalinės transporto politikos sprendimo priėmimo, stebėsenos ir poveikio vertinimo procesus	Atsižvelgiant į kasmetines galimybes, parengti ir įgyvendinti žvyrkelių asfaltavimo planus, taip gerinti eismo sąlygas ir mažinti neigiamą transporto poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai
	Didinti kelių transporto veiklos energinį veiksmingumą	Siekiant mažinti neigiamą poveikį aplinkai ir užtikrinti eismo saugą kelių transporte, diegti efektyvesnes kontrolės sistemas
	Trumpalaikiai tikslai – sukurti ekonomines ir teisinės sąlygas, skatinančias mažiau aplinką teršiančio ir saugesnio transporto vystymąsi, geriau organizuoti ir reguliuoti kelių transporto eismą, didinti jo saugumą, mažinti oro taršą ir triukšmą, pasiekti, kad oro tarša ir triukšmas miestuose neviršytų leistinų normatyvų	Įdiegti miestų transporto reguliavimo sistemas, sureguliuoti transporto srautus miestuose taip, kad jo būtų mažiau miestų centruose, sumažėtų transporto spūstys, oro tarša ir triukšmas Plačiau taikyti ekonomines ir administracines priemones, ribojančias kelių transporto priemonių keliamą oro taršą ir triukšmą
	Ilgalaikis tikslas – sukurti naujausiomis, palankiomis aplinkai technologijomis pagrįstą, ekonominiu, aplinkosauginiu ir socialiniu požiūriais veiksmingą pramonę	Remti pramonės įmonėse ekonominį ir aplinkosauginį veiksmingumą didinančių priemonių taikymo iniciatyvą Skatinti keisti gamybai naudojamas pavojingas aplinkai ir žmonių sveikatai medžiagas mažiau
	Padidinti gamybos ir gaminių ekonominį ir aplinkosauginį veiksmingumą, pasiekti, kad BVP vienetui pagaminti energijos ir vandens reikėtų mažiau, pagal šiuos rodiklius pasiekti 2003 metų ES valstybių vidurkį	
	Užtikrinti, kad cheminės medžiagos būtų gaminamos,	

	tvarkomos ir naudojamos taip, kad nekeltų didelio pavojaus žmonių sveikatai ir atitiktų ES cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) reglamentą ir jo įgyvendinimo priemonių planą	pavojingomis medžiagomis, o išsenkančius išteklius – atsinaujinančiais ištekliais
Trumpalaikiai tikslai – sumažinti neigiamą pramonės poveikį aplinkai, padidinti vietinių atsikuriančiųjų ir antrinių žaliavų perdirbimą, plačiau diegti švaresnės gamybos metodus ir kitas darnaus pramonės vystymosi priemones	Pasiekti, kad teršalų išmetimas į orą augtų ne mažiau kaip du kartus lėčiau nei gamyba	Nustatyta tvarka ES ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuoti pramonės ir energetikos įmonių oro taršos mažinimo ir monitoringo sistemų diegimo projektus
	Kuo daugiau Lietuvos pramonės įmonėse taikyti gaminių būvio ciklo vertinimo ir kitas darnaus pramonės vystymosi priemones (aplinkos vadybos sistemas, ekologinį gaminių projektavimą, ekologinį ženklavinimą, darnaus pramonės vystymosi ataskaitas)	Platinti informacinę ir metodinę medžiagą apie darnaus pramonės vystymosi priemones ir jų taikymą
	Sumažinti neigiamą pramonės poveikį aplinkai ir pasiekti, kad kuo daugiau Lietuvos pramonės įmonių taikytų švaresnės gamybos metodus	Remti sertifikuotų aplinkos vadybos sistemų (ISO 14001 ir EMAS) diegimą pramonės įmonėse
	Didinti antrinių žaliavų perdirbimą	Remti privataus kapitalo investicijų į vietinių antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo pajėgumų kūrimą iniciatyvą
Ilgalaikiai tikslai – sukurti saugų, palankų aplinkai, konkurencingą ir į bendrąją ES energetikos sistemą integruotą energetikos sektorių, užtikrinti patikimą ir diversifikuotą energijos išteklių tiekimą, padidinti energijos gamybos, skirstymo ir vartojimo efektyvumą, išplėsti atsinaujinančiųjų ir atliekinių energijos išteklių naudojimą	Didinti elektros energijos, šilumos gamybos, skirstymo ir vartojimo efektyvumą, sumažinti energijos nuostolius skirstomuosiuose tinkluose	Koordinuoti CŠT sistemų modernizavimą ir plėtrą, šilumos tiekimo tinklų renovavimą – sudaryti sąlygas šilumos gamintojams konkuruoti, o vartotojams – galimybę reguliuoti šilumos suvartojimą
		Organizuoti elektros energijos tiekimo infrastruktūros atnaujinimą (transformatorių pastatų modernizavimą, iš dalies – elektros perdavimo ir skirstomųjų tinklų renovavimą) – sudaryti sąlygas prisijungti naujiems elektros energijos gamintojams
	Sumažinti teršalų ir išmetamų ŠESD kiekį pagamintos energijos vienetui	Koordinuoti ES saugumo reikalavimus atitinkančios naujos atominės elektrinės projekto įgyvendinimą
Trumpalaikiai tikslai – užtikrinti patikimą ir saugų, neviršijantį numatytųjų taršos limitų energijos tiekimą visoms Lietuvos ūkio šakoms, didinti energijos taupymą ir naudojimo efektyvumą, tinkamai naudojant ES struktūrinių paramos fondų, valstybės ir privačias lėšas	Didinti energijos taupymą ir vartojimo efektyvumą	Parengti ir Vyriausybei pateikti Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2011–2015 metų programos ir jos įgyvendinimo priemonių plano projektą
		Įgyvendinti energiją taupančias ūkio šakų priemones, kurios leistų per 3 metus sumažinti lyginamąsias galutinės energijos sąnaudas 1,5 procento, palyginti su 2007 metais
Trumpalaikiai tikslai – sumažinti žemės ūkio veiklos poveikį aplinkai, ypač ekologiškai jautrioje teritorijoje, gerinti ekonominę ir teisinę aplinką, tinkamą plėtoti tradiciniams (ypač smulkiesiems ir vidutiniams), ekologiniams ūkiams, padidinti vidutinių ir smulkiųjų ūkių	Mažinti NH ₃ patekimą į aplinką	Ekonominėmis ir teisinėmis priemonėmis skatinti statyti ES reikalavimus atitinkančias mėšlides, srutų ir nuotekų kauptuvus, naudoti šiuolaikiškas organinių trąšų įterpimo ir skleidimo priemones, mažinančias NH ₃ patekimą į aplinką

konkurencingumą, aprūpinti vartotojus aukštos kokybės mitybos poreikius atitinkančiais maisto produktais		
Ilgalaikiai tikslai – sukurti šiuolaikišką būsto infrastruktūrą, geras, higieniškas buities sąlygas, padidinti būsto energinį naudingumą, užtikrinti šiuolaikiškas, geros kokybės visiems prieinamas viešąsias paslaugas, sumažinti neigiamą būsto poveikį aplinkai, skatinti socialinę sanglaudą	Padidinti būstų energinį efektyvumą, spartinti daugiabučių namų modernizavimą	Parengti „pasyvaus energijos vartojimui“ – maksimaliai taupančio energiją pastato normatyvų bazę ir įgyvendinti demonstracinį projektą
Trumpalaikiai tikslai – toliau įgyvendinti Daugiabučių namų modernizavimo programą	Užtikrinti, kad teikiama valstybės parama skatintų daugiabučių namų butų savininkus įgyvendinti energiniu požiūriu efektyvius namų modernizavimo projektus	Teikti ir administruoti valstybės paramą namų modernizavimo projektams parengti ir įgyvendinti

(Šaltinis: Nacionalinė darnaus vystymosi strategija)

11. **Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje**, patvirtintoje Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 „Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos“ (toliau – Valstybės ilgalaikės raidos strategija), išvardinti siekiai energetikos srityje – skatinti energijos naudojimo veiksmingumą bei AEI naudojimą, daugiau dėmesio kreipama į taršos iš didelių deginimo (energetikos) įrenginių mažinimo poreikį. Kitas svarbus aspektas – transporto neigiamas poveikis aplinkai ir žmonių sveikatai bei būtinybė jį mažinti. Be šių tikslų, šioje strategijoje nurodytas siekis mažinti poveikį klimato kaitai, ozono sluoksnio kitimui, rūgštėjimo ir eutrofikacijos procesui. Pabrėžtina, kad strategija yra galiojanti, bet joje numatytos priemonės iki 2015 m., todėl čia detaliau neanalizuojamos.

12. Kaip nurodoma **2014–2020 metų nacionalinės pažangos programoje**, patvirtintoje Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“ (toliau – 2014–2020 metų nacionalinė pažangos programa), vienas iš svarbiausių oro taršą sukeliančių šaltinių šalyje yra spūstys, todėl programoje nustatytas uždavinys – plėtoti modernią transporto infrastruktūrą ir darnų judumą, modernizuojant miesto (ypač viešojo transporto), sausumos, jūrų ir oro transporto infrastruktūrą. Kitas reikšmingas taršos šaltinis yra namų ūkio sektoriaus šilumos gamybos įrenginiai ir jų priežiūra, naudojamos kuro rūšys. Šioje programoje taip pat nurodoma, kad turi būti siekiama mažinti oro taršą užtikrinant darnų energijos išteklių naudojimą ir tobulinant oro kokybės valdymo sistemas (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. 2014–2020 metų nacionalinėje pažangos programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai ir priemonės, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Priemonės	Vertinimo kriterijai	Siekiami kriterijaus reikšmės
Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą	Plėtoti modernią transporto infrastruktūrą ir darnų judumą	plėtoti ir modernizuoti miestų gatvių tinklą ir mažinti grūsčių	Kasmetinis keleivių vežimas visų rūšių transportu	430 mln. keleivių
		diegti ir plėtoti aplinkosaugos priemones, mažinti anglies dioksido (CO ₂) kiekį	Kasmetinis krovinių vežimas visų rūšių transportu	140 mln. tonų
		plėtoti pėsčiųjų ir dviračių transporto infrastruktūrą	Žuvusiųjų keliuose skaičius	150 skaičius per metus
	Plėtoti energetikos infrastruktūrą	plėtoti ir atnaujinti (modernizuoti) šilumos perdavimo tinklus	Herfindahl'o ir Hirschmano energijos importo indeksas	2 800

			Lietuvos elektros energijos rinkoje	
			Herfindahl'o ir Hirschmano energijos importo indeksas Lietuvos gamtinių dujų rinkoje	5 000
Skatinti darnų išteklių naudojimą, užtikrinti ekosistemų stabilumą	Tausoti gamtos išteklius, išsaugoti biologinę įvairovę ir kraštovaizdį	aplinkos kokybės, teritorijų planavimo ir urbanistinės plėtros valdymo, monitoringo, vertinimo ir kontrolės sistemos stiprinimas	Geros būklės paviršinių vandens telkinių dalis	60 proc.
			Lietuvos miškingumas (miško žemės ploto santykis su Lietuvos Respublikos teritorijos plotu)	34,2 proc.
			Lietuvoje aptinkamų Europos Bendrijos svarbos buveinių tipų, kurių palanki apsaugos būklė, dalis	30 proc.
	Užtikrinti darnų energijos išteklių naudojimą	skatinti AEI gamybą ir naudojimą;	AEI dalis galutiniame energijos balanse	23 (2020 m.) proc.
		remti energijos vartojimo efektyvumą gyvenamųjų namų ir viešųjų pastatų sektoriuose;	Galutinės energijos kiekio suvartojimas	4,28 mln. tne
		kurti ir diegti modernias energiją ir kitus gamtos išteklius tausojančias technologijas ir procesų valdymo sistemas;	Energijos suvartojimo intensyvumas	230 (2020 m.) kg naftos ekvivalento 1 000 eurų
		didinti energijos išteklių naudojimo efektyvumą energijos gamybos ir naudojimo srityse;		
		plėtoti elektra ir kitais alternatyviais degalais varomų transporto priemonių naudojimą ir skatinti intermodalumą.		
	Tobulinti vandentvarkos, atliekų ir oro kokybės valdymo sistemas	paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo ir gatvių valymo sistemų plėtra ir renovacija	Vandens tiekimo paslaugų prieinamumas	89 proc.
		vandentvarkos, atliekų ir aplinkos oro kokybės valdymo tobulinimas	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas	85 proc.
			Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis	35 proc.
			Gamybos atliekų kiekis BVP vienetai	108 tonos / mln. eurų
Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą (horizontalus)	Modernizuoti bazinę, vietos bendruomenės svarbią infrastruktūrą, diegti aplinkos gerinimo ir aplinkos apsaugos priemones	didinti energijos gamybos ir vartojimo efektyvumą savivaldybių valdomoje viešojoje infrastruktūroje		
		gerinti aplinkos kokybę (mažinti aplinkos taršą, išvalyti ir tvarkyti užterštas teritorijas ir vykdyti taršos prevenciją)		
Užtikrinti sveikatai palankią	Kurti sveikatai palankią gyvenamąją,	įgyvendinti priemones, užtikrinančias vandens, oro ir dirvožemio kokybę, mažinančias		

aplinką (horizontalus)	darbo ir mokymosi aplinką	triukšmo ir kitų aplinkos veiksnių neigiamą įtaką gyventojams		
---------------------------	------------------------------	--	--	--

(Šaltinis: 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa)

13. 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinis pažangos planas), nustatytas 6-asis strateginis tikslas – užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui. Siekiant šio strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti pažangos uždavinius, prisidėsiančius ir prie oro taršos mažinimo: didinti energijos iš AEI dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą (6.1 uždavinys); plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose (6.2 uždavinys); užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą, didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje (6.3 uždavinys); didinti viešųjų centrinių valdžios, individualių gyvenamųjų pastatų ir įmonių energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš AEI juose naudojimą (6.5 uždavinys); stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę (6.11 uždavinys). Oro taršos mažinimo ir kokybės gerinimo požiūriu aktualūs keletas bendrųjų poveikio rodiklių: 1) išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio pokytis, palyginti su 2005 m.: SO₂ –59 proc. (2025 m.), –60 proc. (2030 m.); NO_x –49,5 proc. (2025 m.), –51 proc. (2030 m.); NMLOJ –39,5 proc. (2025 m.), –47 proc. (2030 m.); NH₃ –10 proc. (2025 m., 2030 m.); KD_{2,5} –41 proc. (2025 m.), –45 (2030 m.); 2) miestų, kuriuose metinė kietųjų dalelių KD₁₀ koncentracija neviršija PSO rekomenduojamo lygio, dalis – 11,1 proc. (2020 m.), 30 proc. (2025 m.), 40 proc. (2030 m.); 3) priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD_{2,5} poveikiui, mirusiųjų skaičius per metus – 196 (2025 m.), 100 (2030 m.). Prie 6-ojo tikslo atskirų uždavinių nustatyti su oro taršos mažinimu susiję poveikio rodikliai atskiriems ūkio sektoriams (žr. 4¹ lentelę). Taip pat aktualus Nacionalinio pažangos plano 1-asis strateginis tikslas – pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą. Siekiant šio strateginio tikslo numatoma perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos (1.4 uždavinys). Oro taršos mažinimo požiūriu šiam uždaviniui nustatyti aktualūs poveikio rodikliai pramonės sektoriuje: dėl išmetamų NMLOJ ir SO₂ kiekių (žr. 4¹ lentelę).

4¹ lentelė. Nacionaliniame pažangos plane nustatyti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai, poveikio rodikliai ir jų reikšmės

Uždavinys	Poveikio rodiklis ir jo reikšmė
6.1 uždavinys. Didinti energijos iš AEI dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą.	6.1.2. Transporto sektoriuje išmetamo NO _x kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: –49,5 proc. (2025 m.); –51 proc. (2030 m.)
6.2 uždavinys. Plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose.	6.2.2. Dėl žemės ūkio veiklos išmetamo NH ₃ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: –10 proc. (2025 m., 2030 m.)
6.3 uždavinys. Užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą, didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje.	6.3.1. Energetikos sektoriuje išmetamo SO ₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: –59 proc. (2025 m.); –60 proc. (2030 m.)
	6.3.2. Energetikos sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: –39,5 proc. (2025 m.); –47 proc. (2030 m.)
6.5 uždavinys. Didinti viešųjų centrinių valdžios, individualių gyvenamųjų pastatų ir įmonių energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš AEI juose naudojimą.	6.5.2. Namų ūkių išmetamo KD _{2,5} kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: –43 proc. (2025 m.); –45 proc. (2030 m.)

Uždavinys	Poveikio rodiklis ir jo reikšmė
1.4 uždavinys. Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos.	1.4.5. Pramonės sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: –39,5 proc. (2025 m.); –47 proc. (2030 m.)
	1.4.6. Pramonės sektoriuje išmetamo SO ₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: –59 proc. (2025 m.); –60 proc. (2030 m.)

(Šaltinis: Nacionalinis pažangos planas)

Siekiant įgyvendinti Nacionaliniame pažangos plane nustatytus pažangos uždavinius rengiamos nacionalinės plėtros programos, kuriose nustatomos valstybės mastu įgyvendinamos pažangos priemonės. Viena plėtros programa rengiama vienai valstybės veiklos sričiai:

13.1. **2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos energetikos plėtros programa**, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gruodžio 8 d. nutarimu Nr. 1064 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos energetikos plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – 2021–2030 m. energetikos plėtros programa), siekiama įgyvendinti priemones, padėsiančias ne tik didinti bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje, bet ir didinti viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš AEI juose naudojimą, energetinį efektyvumą įmonėse (žr. 4² lentelę).

4² lentelė. 2021–2030 m. energetikos plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai, priemonės, jų rezultato rodiklio reikšmės

NPP uždaviniai	NPP uždavinio rodikliai ir (ar) tikslo rodikliai	Pažangos priemonė	Pažangos priemonės rezultato rodiklio reikšmės
6.3. Užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą, didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje.	6.3.1. Energetikos sektoriuje išmetamo SO ₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, procentai: 2019 m. –58,1, 2025 m. –59, 2030 m. –60; 6.3.2. Energetikos sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, procentai: 2019 m. –8,7, 2025 m. –39,5, 2030 m. –47; 6.3.3. Elektros energijos iš AEI dalis, palyginti su šalies bendrojo galutinio elektros energijos suvartojimu, procentai: 2019 m. –18,79, 2025 m. –38, 2030 m. –50; 6.3.4. AEI dalis nuo galutinio energijos suvartojimo šildymui ir aušinimui, procentai: 2019 m. –47,38, 2025 m. –55, 2030 m. –67; 6.3.6. Iš AEI pasigamintą elektros energiją savo reikmėms vartojančių asmenų skaičius, vienetai: 2019 m. –3 395, 2025 m. –40 000, 2030 m. –500 000.	Didinti AEI dalį, užtikrinant atsinaujinančiųjų išteklių integraciją į elektros tinklus (03-001-06-03-02). Įrengti 200 MW elektros energijos kaupimo įrenginių sistemą (03-001-06-03-01). Įgyvendinti degalų iš AEI gamybos priemones ir plėtoti jų panaudojimo infrastruktūrą transporto sektoriuje (03-001-06-03-03). Įgyvendinti CŠT, karšto vandens ir vėsumos tiekimo sistemų energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones (03-001-06-03-04). Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centriniuose valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse (03-001-06-05-01). Sukurti tinkamas sąlygas mažas pajamas gaunantiems ir energijos nepriteklių patiriantiems	AEI dalis, palyginti su šalies bendrojo galutinio elektros energijos suvartojimu, procentai: 18,79 – 2019 m.; 50 – 2030 m. Įrengtų naujų elektros energijos kaupimo įrenginių galia, MW: 0 – 2020 m.; 200 – 2030 m. AEI dalis, palyginti su bendrojo galutinio kelių ir geležinkelių transporto energijos suvartojimu, procentai: 4,04 – 2019 m.; 2030 m. –15. Metinis pirminės energijos suvartojimo kiekis, MWh per metus: 2 266 600 – 2019 m.; 2 242 002 – 2029 m. Metinis pirminės energijos suvartojimas, MWh per metus: 3 395 635 – 2019 m.; 1 280 204 – 2029 m. Energetinį skurdą patiriantys namų ūkiai, pasinaudoję

		gyventojams pasinaudoti valstybės paskatų ir paramos sistema atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo srityje, taip pat valstybės parama, skirta techninėms galimybėms pasirinkti alternatyvius (pigescius) energijos išteklius užtikrinti (03-001-02-04-01).	valstybės paskatų ir paramos sistema atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo srityje, vienetai: 0 – 2021 m.; 200 000 – 2030 m. Vartotojų namų ūkių, patiriančių energetinį skurdą ir prijungtų prie vietinių suskystintų naftos dujų tinklų ar naudojančių suskystintų naftos dujų balionus, skaičius, vienetai: 12 000 – 2020 m.; 5 950 – 2030 m.
6.5. Didinti viešųjų centrinės valdžios, individualių gyvenamųjų pastatų ir įmonių energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš AEI juose naudojimą.	6.5.1. Sutaupyta viešųjų centrinės valdžios, individualių gyvenamųjų pastatų ir įmonių ūkyje energijos suminis kiekis, GWh: 2020 m. – 0, 2025 m. – 3 936, 2030 m. – 10 500; 6.5.2. Namų ūkių išmetamo $KD_{2,5}$ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, procentai: 2019 m. –41,7, 2025 m. –43, 2030 m. –45.	Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centrinės valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse (03-001-06-05-01).	Metinis pirminės energijos suvartojimas, MWh per metus: 3 395 635 – 2019 m.; 1 280 204 – 2029 m.

(Šaltinis: 2021–2030 m. energetikos plėtros programa)

13.2. 2022–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 66 „Dėl 2022–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – 2022–2030 metų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programa), siekiama įgyvendinti sveikatos tausojimą ir stiprinimą skatinančias priemones, keičiant žmonių gyvenimo būdą, rizikingą elgseną, ugdant atsakingą požiūrį į sveikatą, užtikrinant būtinųjų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą tikslinėms grupėms, mažinant sveikatos netolygumus tarp regionų, taip sudarant prielaidas tvaresnei visuomenės sveikatos sistemai, gebančiai lanksčiai reaguoti į atsirandančius demografinius, socialinius, ekonominius pokyčius ar grėsmes sveikatai. Įgyvendinamos pažangos priemonės sudarys prielaidas pailginti vidutinę ir sveiko gyvenimo trukmę, sumažinti prevencinėmis priemonėmis išvengiamą mirtingumą, sumažins naštą, tenkančią visai sveikatos priežiūros sistemai (žr. 4³ lentelę).

4³ lentelė. 2022–2030 metų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai, priemonės, jų rezultato rodiklio reikšmės

NPP uždaviniai	NPP uždavinio rodikliai ir (ar) tikslo rodikliai	Pažangos priemonė	Pažangos priemonės rezultato rodiklio reikšmės
2.10. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą.	2.10.1. Prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumas, mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų: 2018 m. – 293; 2025 m. – 220; 2030 m. – 160.	Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksnių valdymą (11-001-02-10-01).	Potencialiai prarastų gyvenimo metų skaičius 100 tūkst. 0–69 metų amžiaus gyventojų: 8 024 – 2019 m.; 5 524 – 2030 m. Asmenų, pakeitusių gyvenimo įpročius dėl sveikatos, skaičiuojant 1 000 gyventojų, skaičius: 302 – 2018 m.; 470 – 2030 m.

(Šaltinis: 2022–2030 metų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programa)

13.3. **2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programa**, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. vasario 23 d. nutarimu Nr. 148 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – 2022–2030 metų žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programa), siekiama įgyvendinti priemonės, padėsiančias ne tik pritaikyti aplinkos, klimato kaitos ir kitus valdymo įsipareigojimus bei inovatyvias, tausias technologijas žemės ūkio ir miškininkystės veikloje, bet taip pat nustatyti ir įdiegti į gamybą tvarios žemės ūkio gamybos ir perdirbimo principus, didinti produkcijos pridėtinę vertę remiant ekologiškų, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybą bei vartojimą (žr. 4⁴ lentelę).

4⁴ lentelė. 2022–2030 metų žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai, priemonės, jų rezultato rodiklio reikšmės

NPP uždaviniai	NPP uždavinio rodikliai ir (ar) tikslo rodikliai	Pažangos priemonė	Pažangos priemonės rezultato rodiklio reikšmės
6.2. Plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose.	6.2.2. Dėl žemės ūkio veiklos išmetamo NH ₃ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: 2019 m. –4,8 proc.; 2025 m. –10 proc.; 2030 m. –10 proc.	Pritaikyti aplinkos, klimato kaitos ir kitus valdymo įsipareigojimus bei inovatyvias, tausias technologijas žemės ūkio ir miškininkystės veikloje (15-001-06-02-01)	Žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamo NH ₃ kiekį, dalis nuo visų naudojamų žemės ūkio naudmenų: 3,6 proc. – 2021 m.; 8 proc. – 2030 m.
	6.2.6. Sutaupyta žemės ūkio sektoriuje energijos kiekis: 2020 m. – 0 GWh; 2025 m. – 272,8 GWh; 2030 m. – 545,6 GWh.		Beakcizio kuro normų kiekio mažinimas, palyginti su 2021 m. sunaudojamu (300 mln. l): 0 proc. – 2021 m.; 20 proc. – 2030 m.
	6.2.7. Naudojamų ekologinio žemės ūkio naudmenų dalis nuo žemės ūkio produkcijos gamintojų naudojamų žemės ūkio naudmenų: 2019 m. – 8,1 proc.; 2025 m. – 12 proc.; 2030 m. – 16,2 proc.		Mineralinių trąšų naudojimo pokytis (sumažėjimas), palyginti su 2021 m.: 0 proc. – 2021 m.; 15 proc. – 2030 m.

(Šaltinis: 2022–2030 metų žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programa)

13.4. **2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtros programa**, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 16 d. nutarimu Nr. 245 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – 2022–2030 metų susisiekimo plėtros programa), siekiama įgyvendinti priemonės, padėsiančias gerinti transporto junglumą šalies viduje ir su kitomis šalimis, gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę, taip pat didinti energijos iš AEI dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą (žr. 4⁵ lentelę).

4⁵ lentelė. 2022–2030 metų susisiekimo plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai, priemonės, jų rezultato rodiklio reikšmės

NPP uždaviniai	NPP uždavinio rodikliai ir (ar) tikslo rodikliai	Pažangos priemonė	Pažangos priemonės rezultato rodiklio reikšmės
5.3. Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis	5.3.2. Nutiesta europinės geležinkelio vėžės (pietų ir šiaurės kryptimi su Vilniaus jungtimi) dalis: 2019 m. – 22,6 proc., 2025	Gerinti susisiekimą geležinkelių transportu (10-001-05-03-02)	Numatomas išmetamas ŠESD kiekis, tonos CO ₂ ekvivalento per metus: 27 707 – 2020 m.; 0 – 2029 m.

šalimis, užtikrinti eismo saugumą.	m. – 78,6 proc., 2030 m. – 100 proc. 5.3.3. Elektrifikuotų geležinkelių dalis, palyginti su bendruoju geležinkelių ilgiu (2020 m. – 8 proc., 2025 m. – 25 proc., 2030 m. – 35 proc.). 5.3.5. Valstybinės reikšmės (krašto) kelių, kurių suminio kelio dangos būklės indekso (DBI) reikšmė viršija leistinas ribas, dalies sumažėjimas: 2018 m. – 41 proc., 2025 m. – 30 proc., 2030 m. – 17 proc.	Gerinti susisiekimą kelių transportu (10-001-05-03-01)	Dėl patobulintos kelių infrastruktūros sutaupyta laikas, keleivių dienų skaičius per metus: 0 – 2021 m.; 119 104 – 2029 m. Krašto kelių dalis, atitinkanti suminio kelio dangos būklės indekso (DBI) siektiną reikšmę, proc.: 60,31 – 2020 m.; 83 – 2030 m.
5.4. Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę	5.4.1. Keleivių vežimas visų rūšių viešuoju transportu: 2020 m. – 381,5 mln. keleivių, 2025 m. – 405 mln. keleivių, 2030 m. – 420 mln. keleivių. 5.4.2. Krovinių vežimas visų rūšių transportu: 2020 m. – 169 mln. tonų, 2025 m. – 165 mln. tonų, 2030 m. – 170 mln. tonų.	Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą (10-001-05-04-01)	Krovinių vežimo įvairiarūšėmis jungtimis apimtis per metus: 4 802,25 tonos – 2020 m.; 299 225 tonos – 2029 m. Krovinių vežimo kombinuotuoju transportu dalis: 0,04 proc. – 2021 m.; 5 proc. – 2030 m.
6.1. Didinti energijos iš AEI dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą.	6. Žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės: 2020 m. – 5 proc., 2025 m. – 100 proc., 2030 m. – 100 proc. 6.1.2. Transporto sektoriuje išmetamo NO_x kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: 2019 m. –11,4 proc., 2025 m. –49,5 proc., 2030 m. –51 proc. 6.1.3. AEI dalis, palyginti su bendruoju energijos suvartojimu transporto sektoriuje: 2019 m. – 4,04 proc., 2025 m. – 11 proc., 2030 m. – 15 proc.	Skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje (10-001-06-01-01)	Elektromobilių ir kitų nulinės taršos lengvųjų automobilių dalis lengvųjų automobilių parke: 0,3 proc. – 2020 m.; 20 proc. – 2030 m. Geležinkelio krovinių, vežamų naudojant elektrinę trauką, dalis: 0 proc. – 2020 m.; 70 proc. – 2030 m.
	6.1.4. Sutaupyta transporto sektoriuje energijos kiekis: 2020 m. – 0 GWh, 2025 m. – 8 183,7 GWh, 2030 m. – 10 911,6 GWh.	Skatinti darnų judumą (10-001-06-01-02)	Geležinkeliais vežamų keleivių skaičius, mln. keleivių: 3,3 – 2020 m.; 10,7 – 2030 m. Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus: 0 – 2021 m.; 23 788 – 2029 m.
	6.1.5. Kelionių dviračiais ir kitomis bėmatorėmis transporto priemonėmis dalis bendrojoje kelionių struktūroje: 2017 m. – 5,7 proc., 2025 m. – 9 proc., 2030 m. – 12,3 proc. 6.1.6. Kelionių traukiniais dalis bendrojoje kelionių struktūroje: 2019 m. – 1,2 proc., 2025 m. – 1,6 proc., 2030 m. – 1,9 proc.	Skatinti darnų judumą miestuose (10-002-06-01-03 (RE))	Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: 36,2 proc. – (2016–2018 m.); –14 proc. – 2030 m.

	6.1.7. Geležinkelių ir vidaus vandenų transporto dalis, palyginti su visu krovinių transportu: 2020 m. – 32 proc., 2025 m. – 42 proc., 2030 m – 45 proc.		
--	--	--	--

(Šaltinis: 2022–2030 metų susisiekimo plėtros programa)

13.5. 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 16 d. nutarimu Nr. 247 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – 2022–2030 metų ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programa) siekiama įgyvendinti priemones, skatinančias įmones skaitmenizuotis, pereiti prie klimatui neutralios ekonomikos, taip pat priemones, padėsiančias įgyvendinti misijomis grįstas mokslo ir inovacijų programas, sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą ir kt. (žr. 4⁶ lentelę).

4⁶ lentelė. 2022–2030 metų ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai, priemonės, jų rezultato rodiklio reikšmės

NPP uždaviniai	NPP uždavinio rodikliai ir (ar) tikslo rodikliai	Pažangos priemonė	Pažangos priemonės rezultato rodiklio reikšmės
1.4. Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos.	1.4.4. Sutaupyta energijos kiekis pramonės sektoriuje, GWh: 2025 m. – 4 091,85; 2030 m. – 5 455,8. 1.4.5. Pramonės sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: 2025 m. –39,5 proc., 2030 m. –47 proc. 1.4.6. Pramonės sektoriuje išmetamo SO ₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu: 2025 m. –59 proc., 2030 m. –60 proc.	Skatinti įmones pereiti link neutralios klimatui ekonomikos (05-001-01-04-02).	Įmonės, diegusios aplinkosaugos inovacijas: 33,7 proc. – 2014 m.; 64 proc. – 2030 m. Metinės pirminės energijos sąnaudos (iš kurių būstai, viešieji pastatai, įmonės, kita), MWh per metus: 1 832 985 – 2021 m.; 1 429 728 – 2029 m. Visas pagamintas atsinaujinančios energijos kiekis (iš kurio: elektros, šiluminės energijos kiekis), MWh: 0 – 2021 m.; 197 100 – 2029 m.

(Šaltinis: 2022–2030 metų ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programa)

13.6. 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 318 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – 2022–2030 metų aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa) siekiama įgyvendinti priemones, padėsiančias užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti ir atkurti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą šiam poveikiui, mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti, stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę. 2022–2030 metų aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai ir priemonės (žr. 4⁷ lentelę).

4⁷ lentelė. 2022–2030 metų aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai, priemonės, jų rezultato rodiklio reikšmės

NPP uždaviniai	NPP uždavinio rodikliai ir (ar) tikslo rodikliai	Pažangos priemonė	Pažangos priemonės rezultato rodiklio reikšmės
6.4. Švelninti poveikį klimato kaitai, įskaitant gyvenamųjų ir savivaldybių viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir energijos iš AEI naudojimo skatinimą.	6.7. Išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio ($KD_{2,5}$) pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. –37, 2025 m. –41, 2030 m. –45).	Skatinti pastatų renovaciją (02-001-06-04-01).	Metinis pirminės energijos suvartojimo kiekis (iš kurio: būstai, viešieji pastatai, įmonės, kita), MWh per metus: 1 615 607 – 2021 m.; 969 364 – 2029 m.
	6.4.1. Sutaupyta daugiabučių namų ir savivaldybių viešųjų pastatų ūkyje energijos suminis kiekis, GWh (2020 m. – 0, 2025 m. – 584, 2030 m. – 5336).	Didinti klimato kaitos politikos veiksmingumą (02-001-06-04-02).	Pirminės energijos suvartojimo suminis sumažėjimas renovuotuose savivaldybių viešuosiuose pastatuose, MWh: 0 – 2021 m.; 110 000 – 2027 m.). Suminis ŠESD sumažinimo efektas, tūkst. tonų: 0 – 2021 m.; 1 745 – 2030 m.
6.11. Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę.	6.3. Išmetamo į aplinkos orą teršalų (SO_2) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. –57,7; 2025 m. –59; 2030 m. –60).	Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją ir valdymą (02-001-06-11-01).	Aplinkosaugos sistemų efektyvumo padidėjimas: 0 – 2021 m.; 30 – 2030 m.
	6.4. Išmetamo į aplinkos orą teršalų (NO_x) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. –22,3; 2025 m. –49,5; 2030 m. –51).		Pavojingųjų cheminių medžiagų naudojimo mažėjimas, procentais: 0 – 2021 m.; 30 – 2030 m.
	6.5. Išmetamo į aplinkos orą teršalų (NMLOJ) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. –20,6; 2025 m. –39,5; 2030 m. –47).	Stiprinti savivaldybių aplinkos oro monitoringą (02-001-06-11-02 (RE)).	Miestuose oro kokybės tyrimo stočių, kuriose aplinkos oro užterštumo kietosiomis dalelėmis $KD_{2,5}$ lygis neviršija Pasaulio sveikatos organizacijos rekomenduojamo metinio užterštumo lygio, dalis, procentais: 67– 2021 m.; 100 – 2030 m.
	6.6. Išmetamo į aplinkos orą teršalų (NH_3) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. –7; 2025 m. –10; 2030 m. –10).		Gerai informuotų apie aplinką gyventojų dalies didėjimas, procentais: 50 – 2018 m.; 75 – 2030 m.
	6.7. Išmetamo į aplinkos orą teršalų ($KD_{2,5}$) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. –37,1; 2025 m. –41; 2030 m. –45).	Skatinti pastatų renovaciją (02-001-06-04-01).	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam $KD_{2,5}$ poveikiui, mirusiųjų skaičius per metus, vienetais: 245 – (2017–2019 m.); 110 – 2030 m.
	6.8. Miestų, kuriuose metinė kietųjų dalelių KD_{10} koncentracija neviršija PSO rekomenduojamo lygio, dalis, procentais (2020 m. –		Metinis pirminės energijos suvartojimo kiekis (iš kurio: būstai, viešieji pastatai, įmonės, kita), MWh per metus: 1 615 607 – 2021 m.; 969 364 – 2029 m.
			Pirminės energijos suvartojimo suminis sumažėjimas renovuotuose savivaldybių viešuosiuose pastatuose, MWh: 0 – 2021 m.; 110 000 – 2027 m.

	11,1; 2025 m. – 30; 2030 m. – 40). 6.9. Žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės, procentais (2020 m. – 5; 2025 m. – 100; 2030 m. – 100). 6.13. Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam KD _{2,5} poveikiui, mirusiųjų skaičius per metus, vienetais (2017–2019 m. – 245; 2025 m. – 196; 2030 m. – 110).	Didinti klimato kaitos politikos veiksmingumą (02-001-06-04-02).	Suminis ŠESD sumažinimo efektas, tūkst. tonų: 0 – 2021 m.; 1 745 – 2030 m.
--	---	--	---

(Šaltinis: 2022–2030 metų aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa)

14. Kaip minėta, energetikos sektorius, labiausiai – šilumos ūkis, yra vienas iš pagrindinių sektorių, kurie gali daryti reikšmingą poveikį oro taršos mažinimui ir laikomi esminiais oro taršos sukėlėjais. **Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijoje**, patvirtintoje Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija), nurodyta, kad efektyvesnis energijos vartojimas gerina aplinkos oro kokybę; siekiama, kad 2030 m. pirminės ir galutinės energijos intensyvumas būtų 1,5 karto mažesnis nei 2017 m., o 2050 m. – 2,4 karto mažesnis nei 2017 m.; kad AEI sudarytų 30 proc. šalies bendrojo galutinio energijos suvartojimo 2020 m., 45 proc. – 2030 m., 80 proc. – 2050 m. Siekiant sumažinti neigiamą energetikos sektoriaus poveikį aplinkos orui, numatyta darni energetikos sektoriaus plėtra, AEI naudojimas energijos ir biodegalų gamybai, aktyvus aplinkai palankių technologijų taikymas, saulės energetikos plėtra, skatinamas kompleksinis daugiabučių ir viešųjų pastatų atnaujinimas, mažo energetinio intensyvumo, energijos vartojimo efektyvumą didinančios pramonės šakos. Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos tikslams pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti numatytos priemonės **Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane**, patvirtintame Vyriausybės 2018 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1210 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių planas) (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, priemonės, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Priemonės	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės
Didinti Lietuvos bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalį (30 proc. 2020 m., 32 proc. 2022 m., 45 proc. 2030 m.)	Didinti vietinę elektros energijos gamybos iš AEI dalį, palyginti su galutiniu elektros energijos suvartojimu iki 30 proc. 2020 m., 45 proc. 2030 m. ir 45 proc. 2050 m.	Taikant finansinę paramą skatinti elektros energijos iš AEI gamybą ir vartojimą savo reikmėms namų ūkiuose, įskaitant ir daugiabučius namus, taip pat elektros energiją gaminti geografiškai nuo gaminančio vartotojo elektros energijos vartojimo vietos nutolusioje Lietuvos Respublikos	Elektros energijos kiekis, elektros energiją gaminančių vartotojų, gavusių paramą, elektrinėse, TWh	0,04 TWh (2020 m.), 0,06 TWh (2022 m.), 1,6 TWh (2030 m.)

		teritorijoje, prioritetą skiriant lokalios taršos nesukeliančioms technologijoms		
		Taikant finansinę paramą skatinti mažų elektrinių, naudojančių AEI, plėtrą.	Elektros energijos iš AEI gamybos kiekis, TWh	0,03 TWh (2030 m.)
	Didinti vietinių ir AEI dalį šilumos gamyboje CŠT sistemose, proc. visos centralizuotai tiekiamos šilumos (70 proc. 2020 m., 74 proc. 2022 m., 90 proc. 2030 m.)	Modernizuoti ir (ar) keisti nusidėvėjusius biokuro katilus kitomis AEI naudojančiomis technologijomis	Pakeistų įrenginių vardinė (nominalioji) šiluminė galia, MW	18 MW (2020 m.), 35 MW (2022 m.), 600 MW (2030 m.)
		Skatinti AEI panaudojimą CŠT šilumos energijai gaminti įvertinant saulės energiją naudojančių technologijų, šilumos siurblių ir šilumos saugyklų panaudojimo galimybes CŠT sistemose	Naujai įrengtų įrenginių (nominali) šiluminė galia, MW	200 MW (2030 m.)
	Skatinti AEI ir efektyvesnių šilumos gamybos įrenginių naudojimą namų ūkiuose	Pakeisti energetiškai neefektyvių namų ūkiuose (būstuose) įrengtus katilus į efektyvesnes technologijas, naudojančias AEI šilumos gamybai, ar prijungti prie CŠT sistemos, atsižvelgiant į poveikį aplinkos oro kokybei	Energijos suvartojimo namų ūkiuose (neprijungtuose prie CŠT tinklų) sumažėjimas, tūkst. tne	5,6 tūkst. tne (2020 m.), 14 tūkst. tne (2022 m.), 14 tūkst. tne (2030 m.)
	Didinti AEI dalį transporto sektoriuje, palyginti su bendruoju energijos suvartojimu transporto sektoriuje, proc. (10 proc. 2020 m., 11 proc. 2022 m., 15 proc. 2030 m.)	Suteikiant finansinę pagalbą skatinti biometano, vartojamo transporte, pagaminto iš žemės ūkio ir kitų nekomunalinių atliekų, gamybą	Suvertotas biometano kiekis, ktne	52,4 ktne (2022 m.)
		Taikant reguliacines priemones dujų tiekėjams, didinti biometano, pagaminto iš žemės ūkio ir kitų nekomunalinių atliekų, vartojimą transporte	Suvertotas biometano kiekis, ktne	0,1 ktne (2022 m.)
Užtikrinti, kad iki 2030 m. pirminės ir galutinės energijos intensyvumas būtų 1,5 karto	Atnaujinti pastatus ir viešąją infrastruktūrą, sutaupant 11,67 TWh energijos kiekį 2020 m., 16,8 TWh – 2022 m., 35 TWh – 2030 m.	Kasmet renovuoti 500 daugiabučių namų	Sutaupyta energijos kiekis, TWh	2,1 TWh (2020 m.), 2,4 TWh (2022 m.), 2,7 TWh (2030 m.)

mažesnis nei 2017 m., o iki 2050 m. – apie 2,4 karto mažesnis nei 2017 m.	Sparčiai plėtoti mažai energijos suvartojančias ir energijos vartojimo efektyvumą didinančias pramonės šakas, diegti ir įsigyti naujausių bei aplinkai palankių technologijų ir įrenginių (energijos sutaupymai dėl efektyviau vartojamos energijos 5,6 TWh 2020 m., 5,8 TWh 2022 m.)	Įgyvendinti vartotojų skatinimo efektyviau vartoti energiją informacinę kampaniją	Sutaupyta energijos kiekis, TWh	2 TWh (2020 m.)
		Įgyvendinti susitarimus su energetikos įmonėmis dėl energijos taupymo	Sutaupyta energijos kiekis, TWh	3 TWh (2020 m.)
	Didinti energijos vartojimo efektyvumą transporto sektoriuje	Formuoti ir skatinti ekologinio vairavimo įpročius	–	–
		Skatinti darnų judumą miestuose		
Palaipsniui pereiti prie alternatyvaus kuro naudojimo	Skatinti elektrinių transporto priemonių, įskaitant elektromobilius, naudojimą transporto sektoriuje, išsaugant esamą elektrinių transporto priemonių tinklą ir jį plėtojant, sukurti elektromobilių įkrovimo prieigų tinklą (elektros energijos, pagamintos iš AEI, vartojimas elektrinėse transporto priemonėse 6,5 ktne – 2020 m. ir 2022 m.)	Skatinti elektromobilių naudojimą	Elektromobilių skaičius, vnt.	2 000 vnt. (2020 m.), 4 600 vnt. (2022 m.), 118 000 vnt. (2030 m.)
		Įgyvendinant geležinkelių pagrindinių transporto koridorių elektrifikavimo projektus, didinti elektros energijos, suvartojamos traukiniuose, vartojimą	Elektrifikuotų geležinkelių linijų ilgis, km	149 km (2020 m.), 500 km (2022 m.), 894 km (2030 m.)
		Sudaryti sąlygas kurti ir plėtoti elektros energiją naudojančių transporto priemonių infrastruktūrą miestuose ir savivaldybėse	Įrengta šalia naujų daugiabučių ir prekybos centrų stotelių skaičius, vnt.	300 vnt. (2020 m.), 900 vnt. (2022 m.), 7 200 vnt. (2030 m.)
		Skatinti uoste prisišvartavusių laivų naudojimosi elektros tiekimo nuo kranto sistemų plėtojimą	Įrengtų elektros kolonėlių krantinėse skaičius, vnt.	5 vnt. (2022 m.), 5 vnt. (2030 m.)
	Didinti alternatyviųjų kuro rūšių panaudojimą transporte, įskaitant savivaldybes	Plėtoti mažai taršų viešąjį transportą	–	–
	Skatinti gamtinių dujų panaudojimą transporto ir laivybos srityse bei viešajame	Įrengti suskystintųjų gamtinių dujų degalų papildymo punktus automobilių keliuose	Įrengtų stotelių skaičius, vnt.	1 vnt. (2020 m.), 1 vnt. (2022 m.), 2 vnt. (2030 m.)

	transporte, išnaudojant turimą suskystintųjų gamtinių dujų (toliau – SGD) paskirstymo stoties ir kitos SGD infrastruktūros potencialą	Įrengti viešai prieinamus suslėgtųjų gamtinių dujų degalų papildymo punktus miestų ir priemiesčių aglomeracijose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Telšiuose, Ukmergėje, Marijampolėje, Elektrėnuose)	Viešąją prieigą turinčių stotelių skaičius, vnt.	9 vnt. (2020 m.), 9 vnt. (2022 m.), 9 vnt. (2030 m.)
		Įrengti viešai prieinamus suslėgtųjų gamtinių dujų degalų papildymo punktus automobilių keliuose TEN-T pagrindiniame tinkle (šalia E85 ir E67 kelių)	Įrengtų stotelių skaičius, vnt.	10 vnt. (2030 m.)

(Šaltinis: Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių planas)

15. **Nacionalinėje atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtros strategijoje**, patvirtintoje Vyriausybės 2010 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Nacionalinės atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtros strategijos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinė atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtros strategija), nurodyta galimybė mažinti oro taršą sumažinus iškastinio organinio kuro naudojimą plėtojant mažos galios kogeneracines elektrines ir naudojant alternatyvias transporto kuro rūšis. Šioje strategijoje pabrėžiama, kad modernizuojant CŠT sistemas ir didinant AEI naudojimą šiame sektoriuje, galima reikšmingai prisidėti prie oro taršos mažinimo (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Nacionalinėje atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtros strategijoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės
Didinant AEI dalį šalies energijos balanse, kuo geriau patenkinti energijos poreikį elektros ir šilumos energetikos bei transporto sektoriuose vidaus išteklių, atsisakyti importuojamo taršaus iškastinio kuro ir taip padidinti energijos tiekimo saugumą, energetinę nepriklausomybę ir prisidėti prie tarptautinių pastangų mažinti ŠESD emisijas	Didinti visų rūšių biomasės naudojimą šilumos ir elektros energijai gaminti	Biomasės sunaudojimas, ktne	484 (2020 m.)
	didinti AEI ir elektros energijos naudojimą transporto sektoriuje, užtikrinti, kad biodegalai ir kiti skystieji bioproductai atitiktų tvarumo kriterijus	AEI sunaudojimas transporto sektoriuje, ktne	169
		Elektros energijos iš AEI suvartojimas kelių transporto sektoriuje, ktne	2,5

(Šaltinis: Nacionalinė atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtros strategija)

16. **Nacionalinės šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programos**, patvirtintos Vyriausybės 2015 m. kovo 18 d. nutarimu Nr. 284 „Dėl Nacionalinės šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinė šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programa), tikslas apima siekį mažinti ne tik šilumos energijos kainas, bet ir aplinkos taršą „šilumos energijai gaminti naudojamo kuro balanse teikiant pirmenybę atsinaujinantiems ir (ar) vietiniams energijos ištekliams“. Šiam tikslui pasiekti, be kitų uždavinių, numatyta mažinti šilumos gamybos įrenginių taršą ir užtikrinti AEI naudojančių technologijų plėtrą. Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programoje nurodomas poreikis didinti atsinaujinančiųjų ir (ar) vietinių energijos išteklių dalį šilumos gamybos kuro struktūroje; siekti diversifikuoti vietinių ir AEI gamybą. Teikiant pirmenybę atitinkamos rūšies kurui visais atvejais privaloma

nuolat stebėti aplinkos oro užterštumo lygį, atsinaujinančiųjų ir (ar) vietinių energijos išteklių potencialo tvarumą ir kainos kitimą. Pagal tai reikėtų planuoti konkrečias investicijas į šilumos energijos gamybą ir siekti užtikrinti mažiausiomis sąnaudomis pagrįstą šilumos kainą vartotojams, mažinti išmetamų aplinkos oro teršalų kiekį gaminant centralizuotai tiekiamą šilumą (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, priemonės, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Priemonės	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės
Mažinti šilumos energijos kainas ir aplinkos taršą, šilumos energijai gaminti naudojamo kuro balanse teikiant pirmenybę atsinaujinantiesiems ir (ar) vietiniams energijos ištekliais	Mažinti šilumos energijos gamybos įrenginių taršą ir užtikrinti AEI naudojančių technologijų plėtrą	įrengti naujus ar modernizuoti esamus AEI naudojančius šilumos energiją gaminančius įrenginius	Naujų ar rekonstruotų šilumos energijos gamybos įrenginių, gaminančių energiją iš AEI, šilumos gamybos įrenginių įrengtosios šiluminės galios (MW)	140 (2021 m.)
		užtikrinti 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) direktyvoje nustatytus aplinkosaugos reikalavimus kurą deginantiesiems įrenginiams	Aplinkosaugos reikalavimus atitinkančių kurą deginančių įrenginių (esamų pritaikymas ar pakeitimas naujais) 1 dalis (procentais)	100 (2021 m.)
Skatinti prekybą energijos ištekliais biržoje	Diversifikuoti vietinių ir AEI gamybą	sukurti skaidrią, konkurencingą, mažai koncentruotą vietinių ir AEI gamintojų ir tiekėjų rinką – sudaryti galimybes prekiauti įvairių rūšių tvariais vietiniais ir AEI (kelmai, durpės, ligninas ir kt.) ir užtikrinti optimalią biokuro kainą šilumos gamintojams	Kuro rūšys, kuriomis išplėsta prekyba (vienetais)	2 (2021 m.)

(Šaltinis: Nacionalinė šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programa)

17. Kitas sektorius, galintis reikšmingai prisidėti prie oro taršos mažinimo, yra transporto sektorius. **Nacionalinėje susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje**, patvirtintoje Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1253 „Dėl Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinė susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programa), nurodoma (žr. 8 lentelę), kad atsižvelgiant į tarptautiniuose ir ES dokumentuose Lietuvai nustatytus ŠESD kiekio ir oro taršos mažinimo tikslus, prioritetas teikiamas šioms priemonėms:

- 17.1. Investicijos į mažai taršias transporto technologijas;
- 17.2. Energijos efektyvumo didinimas;
- 17.3. AEI naudojimas;
- 17.4. Nuoseklus subsidijų ir mokesčių lengvatų iškastiniam kurui atsisakymas;
- 17.5. Nuoseklus daug ŠESD ir oro teršalų išskiriančios infrastruktūros finansavimo atsisakymas.

8 lentelė. Nacionalinėje susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės 2022 m.
1. Didinti krovinių ir keleivių judumą, gerinti ES	1.9. Įrengti naują, atnaujinti ir tobulinti esamą tarptautinės ir vietinės reikšmės geležinkelio infrastruktūrą (įskaitant naujų projekto „Rail	elektrifikuotų geležinkelio kelių ilgis, kilometrais	314

transeuropinio transporto tinklo pagrindinio tinklo koridorius ir jų jungtis su valstybinės ir vietinės reikšmės transporto tinklu ir plėsti skirtingų transporto rūšių sąveikos efektyvumą	Baltica“ geležinkelio kelių ir antrųjų geležinkelio kelių bei aplinkkelių tiesimą), įgyvendinti naujus kontrolės, valdymo ir signalizacijos, energijos posistemių projektus (įskaitant geležinkelių linijų elektrifikavimą)		
	1.14. Kurti ir diegti ITS, technologijas, inovatyvias mobilumo paslaugas ir produktus (eismo informavimo ir srautų valdymo, pažeidimų kontrolės, eismo stebėjimo sistemos ir kt.), kurie padėtų užtikrinti geresnį keleivių ir krovinių judumą TEN-T keliuose, kituose valstybinės ir vietinės reikšmės keliuose, miestų gatvėse, geležinkeliuose ir vidaus vandenų keliuose, sumažinti išmetamą ŠESD – CO ₂ kiekį, taip pat mažinti į aplinkos orą išmetamą teršalų (NO _x , kietųjų dalelių ir kt.) kiekį	įdiegtų arba patobulintų ITS ir kitų inovacijų, padedančių užtikrinti keleivių ir krovinių judumą, projektai, vienetais	3+ (2)
3. Skatinti vietinio (miestų ir priemiesčių) transporto sistemos darnumą	3.6. Skatinti miestus parengti ir įgyvendinti darnaus judumo mieste planus	parengtų darnaus judumo planų skaičius	5
	3.7. Užtikrinti miesto ir priemiesčio įvairių rūšių viešojo transporto maršrutų suderinamumą ir didesnę jų sąveiką su privačiu transportu, kurti ir diegti inovatyvias mobilumo paslaugas ir produktus (elektroninės bilietų, multimodaliųjų maršrutų planavimo ir paieškos sistemos ir kt.), mažinančius išmetamą ŠESD – CO ₂ kiekį, taip pat mažinti į aplinkos orą išmetamą teršalų (NO _x , kietųjų dalelių ir kt.) kiekį	miestai, turintys kombinuotas viešojo ir privataus transporto sąveikos sistemas (<i>Park&Ride</i>) ar kitų automobilių statymo sistemas, vienetais visą keleivinį transportą apimančios informacinės sistemos sukūrimas, vienetais	4 3
	3.9. Skatinti gyventojus naudotis viešuoju transportu ir didinti viešojo transporto patrauklumą atnaujinant transporto priemones, gerinant viešojo transporto infrastruktūrą, diegiant universalaus dizaino sprendimus, didinti prieinamumą, diegti viešojo transporto pirmumo sistemas ir plačiau taikyti ITS	įsigytos viešojo transporto priemonės, vienetais	60
	3.10. Mažinti neigiamą tranzitinių srautų poveikį miestų transporto sistemoms, plėtoti ir modernizuoti miestų ir miestelių aplinkkelius	nutiesti valstybinės reikšmės keliuose aplinkkeliai, vienetais	12
4. Padidinti energijos vartojimo transporte efektyvumą ir sumažinti neigiamą transporto poveikį aplinkai	4.6. Ekonominėmis ir administracinėmis priemonėmis skatinti efektyvesnę energijos išteklių ir energijos vartojimą transporto sektoriuje	įdiegta komercinio transporto elektroninė mokesčių sistema, atsižvelgiant į nuvažiuotą atstumą, vienetais	1
	4.7. Ugdyti darnaus judumo kultūrą, skatinti visuomenę efektyviai vartoti ir taupyti transporte vartojamą energiją, stiprinti tam reikalingus įgūdžius	parengta naujų vairuotojų, išklausių ekologiško vairavimo mokymo kursą, tūkstančiais	330
	4.8. Didinti energijos vartojimo efektyvumą – skatinti alternatyviųjų energijos šaltinių (degalų) naudojimą transporte, sukurti tam reikalingą infrastruktūrą ir atnaujinti viešojo transporto parką	naujos kartos dyzelinių traukinių skaičius, vienetais	9

		naujos kartos elektrinių traukinių skaičius, vienetais	4
		objektų (sankryžų, pėsčiųjų perėjų) apšvietimo įrenginių, turinčių vėjo turbinas, saulės plokštes ir akumuliatorius, įrengimas, vienetais	22
	4.9. Mažinti transporto sistemos neigiamą poveikį aplinkai ir užtikrinti atitiktį „Natura 2000“ tinklo ir kitų saugomų teritorijų ir rūšių apsaugos režimo reikalavimams	šalia valstybinės reikšmės kelių įrengti paviršinių nuotekų valymo įrenginiai – kietųjų dalelių sėdintuvai, smėliagaudės, vienetais	60

(Šaltinis: Nacionalinė susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programa)

18. Nacionalinėje susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje numatytos ne tik nacionaliniu, bet ir savivaldybių lygiu įgyvendintinos priemonės:

- 18.1. Užtikrinti kombinuoto viešojo ir privataus transporto sąveikų sistemų atsiradimą;
- 18.2. Skatinti visą keleivinį transportą apimančios informacinės sistemos sukūrimą;
- 18.3. Plėsti dviračių ir pėsčiųjų tinklo infrastruktūrą, formuoti darnaus judumo kultūrą;
- 18.4. Didinti transporto objektų apšvietimo įrenginių, naudojančių AEI, skaičių;
- 18.5. Plėsti alternatyviųjų degalų ir technologijų naudojimą.

19. Žemės ūkio sektorius (labiausiai gyvulininkystės sritis) prisideda prie aplinkos oro taršos, itin NH_3 , todėl taršos mažinimo priemonių plėtojimas šiame sektoriuje yra labai svarbus oro taršos mažinimo tikslams pasiekti. Vienas iš Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje išvardintų trumpalaikių žemės ūkio sektoriui iškeltų uždavinių yra „mažinti NH_3 patekimą į aplinką“, kuris pasiekiamas ekonominėmis ir teisinėmis priemonėmis skatinant statyti ES reikalavimus atitinkančias mėšlides, srutų ir nuotekų kauptuvus, naudoti šiuolaikiškas organinių trąšų įterpimo ir skleidimo priemones. **Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje**, patvirtintoje Europos Komisijos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842 (toliau – Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa), nurodoma, kad siekiant mažinti NH_3 patekimą į orą būtina tobulinti pašarų tiekimo ir gyvulių laikymo tvartuose technologijas, užtikrinančius mažesnius NH_3 išmetimus (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, priemonės, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Priemonės	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės	
Žemės ūkio išmetamo ŠESD ir NH_3 kiekio mažinimas	M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla	Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) NH_3 kiekio mažinimu, procentinė dalis	5,81 proc. (2023 m.)	159,4 ha
	M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos			
	M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas			
	M16. Bendradarbiavimas			

(Šaltinis: Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa)

20. Nacionalinėje 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programoje, patvirtintoje Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162 „Dėl Nacionalinės 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinė 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programa), nurodytas tikslas „didinti ūkinių gyvūnų skaičių ir plėsti gyvulininkystės produkcijos gamybą, drauge užtikrinti aplinkos apsaugą“. Vienas iš uždavinių šiam tikslui pasiekti yra technologinių procesų, susijusių su aplinkos apsauga, optimizavimo skatinimas, apibūdinamas tam tikrais rodikliais: biodujų jėginių gyvulininkystės ūkiuose skaičius, mokymo renginių, informacinių kampanijų

(efektyvaus mėšlo ir srutų, susidarančių nuotekų tvarkymo, optimalaus ūkininkavimo vandensaugos tikslams pasiekti klausimais) skaičius (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. Nacionalinėje 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, priemonės, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Priemonės	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės
Didinti ūkinių gyvūnų skaičių ir plėsti gyvulininkystės produkcijos gamybą, drauge užtikrinti aplinkos apsaugą	Skatinti technologinių procesų, susijusių su aplinkos apsauga, optimizavimą	remti biodujų jėgainių gyvulininkystės ūkiuose įrengimą pagal specialiąją paramos schemą, suderintą su Europos Komisija	pastatyta biodujų jėgainių gyvulininkystės ūkiuose, vienetais	8 (2020 m.)
		teikti paramą projektams, kuriuose numatyti mokymai valdymo reikalavimų, aplinkosaugos, ekologijos, gyvulininkystės tematika	mokymo renginių, informacinių kampanijų efektyvaus mėšlo ir srutų, susidarančių nuotekų tvarkymo, optimalaus ūkininkavimo vandensaugos tikslams pasiekti skirtinguose upių baseinuose klausimais, vienetais	98 (2020 m.)

(Šaltinis: Nacionalinė 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programa)

21. Oro taršos mažinimas yra svarbus ne vien gamtinės aplinkos išsaugojimo ir tausojimo požiūriu, bet ir žmonių sveikatai, ir tai yra nurodyta įvairių strategijų tiksluose ir uždaviniuose. Sveikatos apsaugos srityje yra numatyti tam tikri oro taršos mažinimo ar oro kokybės gerinimo siekiai. **Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategijos**, patvirtintos Seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XII-964 „Dėl Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategijos patvirtinimo“ (toliau – Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija), 55 punkte ir 56.4 papunktyje nurodytas tikslas sukurti sveikatai palankią darbo ir gyvenamąją aplinką. Vienas iš uždavinių yra mažinti aplinkos (oro, vandens ir dirvožemio) užterštumą, triukšmą (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategijoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, priemonės ir vertinimo kriterijai bei jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Priemonės	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės	
2. Sukurti sveikatai palankią darbo ir gyvenamąją aplinką	4. Mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą	mažinti oro, vandens, maisto ar dirvožemio užterštumą, siekiant išvengti susirgimų lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis ir kitų sveikatos sutrikimų; stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, mažinant aplinkos užterštumą, integruojant sveikatos klausimus į kitų ūkio sektorių politiką	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių 100 tūkst. gyventojų, HI	77,3 (2020 m.)	51,7 (2025 m.)

(Šaltinis: Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programa)

22. Vienas iš **Nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programoje**, patvirtintoje Vyriausybės 2015 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 1291 „Dėl Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programa), įtvirtintų tikslų – mažinti aplinkos veiksnių, nesaugių produktų (gaminių ir paslaugų) neigiamą poveikį ir riziką gyventojų sveikatai. Šiam tikslui pasiekti, be kitų uždavinių, yra numatyta kurti sveikatai palankią gyvenamąją aplinką tobulinant aplinkos oro kokybės valdymą ir priežiūrą. Minėtieji veiksmai turėtų būti atliekami rengiant ir tobulinant aplinkos oro taršos ir kokybės vertinimą ir valdymą reglamentuojančius teisės aktus; informuojant visuomenę apie oro taršos galimą poveikį sveikatai ir šio poveikio prevencijos priemonės.

23. Nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programoje taip pat numatytas uždavinys mažinti pavojingų cheminių medžiagų poveikį per visą cheminių medžiagų gyvavimo ciklą, kuris turi būti pasiekiamas skatinant aplinkai saugių technologijų diegimą (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. Nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, priemonės, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Priemonės	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės	
Mažinti aplinkos veiksnių, nesaugių produktų (gaminių ir paslaugų) neigiamą poveikį ir riziką gyventojų sveikatai	Kurti sveikatai palankią gyvenamąją aplinką	tobulinti aplinkos oro kokybės valdymą ir priežiūrą – rengti ir tobulinti aplinkos oro taršos ir kokybės vertinimą ir valdymą reglamentuojančius teisės aktus, informuoti visuomenę apie oro taršos galimą poveikį sveikatai ir šio poveikio prevencijos priemonės	asmenų, gyvenančių namų ūkiuose ir susiduriančių su oro ir aplinkos tarša (smogu, dulkėmis, nemaloniais kvapais, užterštu vandeniu), dalis (procentais)	12 (2019 m.)	10 (2023 m.)
	Mažinti pavojingų cheminių medžiagų poveikį per visą cheminių medžiagų gyvavimo ciklą	skatinti sveikatai ir aplinkai palankių cheminių mišinių gamybą ir sveikatai, aplinkai ir klimatui saugių technologijų diegimą	vaikų iki 7 metų apsinuodijimų skaičius (atvejais)	360 (2019 m.)	340 (2023 m.)

(Šaltinis: Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2030 metų plėtros programa)

24. **Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programoje**, patvirtintoje Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 17 d. nutarimu Nr. 986 „Dėl Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programos patvirtinimo“ (toliau – Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programa), nurodomas tikslas modernizuoti, integruoti ir plėtoti pramonę ir uždavinys „skatinti įmones efektyviau naudoti žaliavas ir energiją“. Įgyvendinant šį uždavinį siekiama didinti energijos vartojimo efektyvumą ir AEI naudojimą pramonėje. Programoje nurodytas poreikis mažinti ŠESD išmetimą, bet nėra įvardyta poreikio ir tikslų mažinti į aplinkos orą išmetamų teršalų (SO₂, NO_x, NMLOJ, KD_{2,5}, NH₃ ir kt., pvz., sunkieji metalai, patvarieji organiniai teršalai) kiekį (žr. 13 lentelę). Nors pramonė yra vienas iš pagrindinių oro taršos šaltinių, programoje nedaug dėmesio skiriama oro taršos mažinimo klausimams.

13 lentelė. Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programoje išvardinti su oro taršos mažinimu susiję tikslai, uždaviniai, priemonės, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Tikslai (ilgalaikiai, trumpalaikiai)	Uždaviniai	Priemonės	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės
Modernizuoti, integruoti ir plėtoti pramonę	skatinti įmones efektyviau naudoti žaliavas ir energiją	daugiau naudoti AEI	energijos suvartojimo Lietuvos apdirbamosios gamybos pramonėje intensyvumas (1 tūkst. eurų pridėtinei vertei pramonėje sukurti (kilogramais naftos ekvivalento))	182,9 (2020 m.)
		diegti anglies dioksido išsiskyrimą į aplinką mažinančias technologijas	perdirbtų ir kitaip panaudotų gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekų (išskyrus fosfogipso atliekas) kiekis (procentais)	ne mažiau kaip 92 proc.

(Šaltinis: Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programa)

25. Poveikį oro taršai daro ir atliekų tvarkymas. **Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plane**, patvirtintame Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 „Dėl Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano patvirtinimo“ (toliau – Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 metų planas), įvardytas vienas iš strateginių uždavinių iki 2020 m. – nustatyti teisinės priemonės, užtikrinančias skaidrias ūkio subjektų, naudojančių atliekas energijai gaminti, veiklos ir energijos gamybos sąlygas. Nurodoma, kad komunalinių atliekų deginimo įmonės, kuriose būtų gaminama šilumos energija, planuojama statyti didžiuosiuose šalies miestuose arba šalia jų; po rūšiavimo likusių ir perdirbti netinkamų energinę vertę turinčių nepavojingųjų komunalinių ir gamybos atliekų, įskaitant kietąjį atgautąjį kurą, naudojimo energijai gauti įrenginius statyti Kauno ir Vilniaus regionuose. Pabrėžta, kad planuojama veikla gali daryti neigiamą poveikį oro kokybei didžiuosiuose miestuose.

26. Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plane nurodoma, kad komunalinių nuotekų dumbblas turi būti kuo efektyviau tvarkomas atsižvelgiant į jo kokybę ir išnaudojant sukurtus dumblo tvarkymo pajėgumus, maksimaliai išnaudojant dumblo energinį potencialą. Vienas iš dumblo panaudojimo būdų yra tręšimui, kuris turi būti atliekamas ribotai dėl galimos taršos sunkiaisiais metalais (numatytas Nuotekų dumblo naudojimo tręšimui reikalavimų papildymas dumblo naudojimo miškininkystėje kriterijais). Siekiant mažinti neigiamą dumblo poveikį, siekiama ištirti jo tvarkymo galimybes ir finansavimo šaltinius. Iki 2015 m. pradžios buvo uždrausta šalinti dumblą sąvartynuose.

27. **Vandenų srities plėtros 2017–2023 metų programoje**, patvirtintoje Vyriausybės 2017 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 88 „Dėl Vandenų srities plėtros 2017–2023 metų programos patvirtinimo“ (toliau – Vandenų srities plėtros 2017–2023 metų programa), svarbiu oro taršos mažinimo ir oro kokybės gerinimo aspektu laikomas nuotekų valymas, būtinas dėl nuotekų dumblo generuojamos oro taršos. Programoje numatyti uždaviniai, netiesiogiai prisidėsiantys prie oro taršos mažinimo ir kokybės gerinimo – plėtoti ir renovuoti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo infrastruktūrą; užtikrinti, kad individualiai tvarkomos nuotekos neterštų aplinkos.

28. Oro taršos mažinimas ir oro kokybės gerinimas labai susijęs su klimato kaitos valdymo politika. Kaip nurodoma **Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkėje**, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. XIV-490 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkės patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkė), sėkmingas klimato kaitos švelninimo priemonių įgyvendinimas užtikrins švaresnę aplinką ir darys teigiamą poveikį žmonių sveikatai, – stabilizavusis globaliai klimato sistemai, mažės klimato kaitos sukeltų ekstremalių reiškinių ir nuostolių, o dėl geresnės oro kokybės mažės susirgimų ir mirčių. Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkėje nustatyti nacionaliniai klimato kaitos švelninimo tikslai:

28.1. Iki 2030 m. sumažinti 30 proc. išmetamą ŠESD kiekį, palyginti su 2005 m., įskaitant – Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (toliau – ŽNŽNKM) sektoriaus absorbavimą, ekonomikos sektoriuose pereinant prie inovatyvių, mažo išmetamų ŠESD kiekio ir aplinkai palankių technologijų ir AEI naudojimo: ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (toliau – ATLPS) dalyvaujančiuose sektoriuose (energijos gamybos ir tiekimo sektoriai, pramonės procesai) sumažinti ne mažiau kaip 50 proc., palyginti su 2005 m.; ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose (transporto,

pramonės, žemės ūkio, atliekų, mažosios energetikos sektoriai) – sumažinti ne mažiau kaip 25 proc., palyginti su 2005 m., įskaitant ŽNŽNKM sektoriaus absorbavimą, ir neviršyti nustatytų metinių ŠESD kvotų 2021–2030 m. laikotarpiu;

28.2. Iki 2040 m. sumažinti 85 proc. išmetamą ŠESD kiekį, palyginti su 1990 m., iki 15 proc. padengiant ŽNŽNKM sektoriaus absorbavimu, visuose ekonomikos sektoriuose pereinant prie inovatyvių, mažo išmetamų ŠESD kiekio ir aplinkai palankių technologijų bei AEI naudojimo;

28.3. Iki 2050 m. sumažinti 100 proc. išmetamą ŠESD kiekį, palyginti su 1990 m., visuose ekonomikos sektoriuose pereinant prie inovatyvių, mažo išmetamo ŠESD kiekio, aplinkai palankių technologijų ir AEI naudojimo, iki 20 proc. padengiant natūraliais ŽNŽNKM sektoriaus absorbentais ir taikant aplinkosaugos požiūriu saugias anglies dioksido sugavimo ir panaudojimo technologijas (*angl. CCU*), siekiant kompensuoti išmetamą ŠESD kiekį sektoriuose, kuriuose nebus atrasta technologinių galimybių visiškai neišmesti ŠESD.

29. Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkėje nustatytų sektorinių klimato kaitos švelninimo uždavinių (žr. 13¹ lentelę) įgyvendinimas taip pat prisidės prie oro taršos mažinimo ir oro kokybės gerinimo.

13¹ lentelė. Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkėje išvardinti su oro taršos mažinimu netiesiogiai susiję uždaviniai

Sektorius	Uždaviniai iki 2030 m.
Energijos gamybos ir tiekimo sektorius	pasiiekti, kad AEI dalis šalies bendrame galutinio energijos suvartojimo balanse sudarytų 45 proc.; iki 2025 m. – 30 proc., iki 2030 m. – 50 proc. šalyje suvartojamos elektros energijos būtų iš AEI; CŠT sistemose energijos iš AEI dalis sudarytų ne mažiau kaip 90 proc.; pasiekti 27 TWh galutinės energijos sutaupymus 2030 m., iš jų pramonės sektoriuje – 5,45 TWh, paslaugų ir namų sektoriuose – 10,36 TWh, transporto sektoriuje – 10,9 TWh, žemės ūkio sektoriuje – 0,54 TWh; didinti energijos vartojimo efektyvumą ir pereiti prie lokalios taršos nekeliančių šilumos ir vėsos gamybos technologijų prioritetą teikiant AEI naudojimui; individualiuose namuose ir viešuosiuose pastatuose sutaupyti ne mažiau kaip 6 TWh energijos, skatinant kompleksiską daugiabučių, individualių namų ir viešųjų pastatų (prioritetą teikiant gyvenamųjų kvartalų renovacijai) atnaujinimą; pasiekti, kad 30 proc. namų ūkių būtų aktyvūs, elektros energiją gaminantys vartotojai, skatinant decentralizuotą elektros energijos gamybą ir energijos kaupimą; didinti prisijungusių prie CŠT vartotojų skaičių skatinant efektyvų šilumos energijos vartojimą.
Pramonės sektorius	didinti energijos vartojimo efektyvumą pramonės sektoriuje, skatinant taršias technologijas keisti mažiau taršiomis; skatinti keisti taršius pramonės procesus ir žaliavas pagrindinėse šalies pramonės įmonėse remiant darbuotojų įgūdžių tobulinimo ir perorientavimo programas, užtikrinančias teisingą perėjimą prie klimatui mažiau kenksmingų technologijų; skatinti pramonės įmones tapti energiją gaminančiais vartotojais, pasitelkiant AEI; skatinti pramonės procesų inovacijas, mažinančias energijos vartojimą, pramonės perorientavimo ir skaitmenizavimo projektus.
Transporto sektorius	didinti energijos efektyvumą, AEI, alternatyviųjų degalų vartojimą ir skatinti švaresnį, sujungto ir skaitmenizuoto įvairių rūšių transporto darnų judumą; pasiekti, kad 15 proc. transporto sektoriaus suvartojamos energijos sudarytų AEI energija, iš jų 5 proc. – dujinių degalų iš AEI; iki 2023 m. miestuose savivaldybių taryboms nusistatyti mažos taršos zonas; iki 2027 m. pasiekti, kad visas didmiesčių viešasis, taksi ir pavėžėjimo paslaugas teikiantis transportas naudotų tik AEI energiją; pasiekti, kad kelionės miestuose viešuoju transportu, dviračiais ir pėsčiomis sudarytų ne mažiau kaip 60 proc. (didinti viešojo transporto patrauklumą diegiant intelektinių transporto sistemų, technologinius ir kitus sprendimus viešojo transporto eismo pirmumui, miesto ir priemiesčio įvairių rūšių viešojo transporto maršrutų suderinamumui, įvairių rūšių viešojo ir privataus transporto sąsajoms užtikrinti; užtikrinti dviračiams ir pėstiesiems skirtos infrastruktūros plėtrą, sukuriant patrauklų, saugų dviračių ir pėsčiųjų takų tinklą, integruotą į bendrą transporto sistemą, nutiesiant ar rekonstruojant ne mažiau kaip 600 km naujų ar esamų dviračių ir pėsčiųjų takų); elektrifikuoti ne mažiau kaip 35 proc. Lietuvos geležinkelių tinklo; užtikrinti, kad iškastinio kuro naudojimas vidaus vandens transporte sumažėtų 20 proc.;

	pasiekti, kad elektromobiliai ir netaršios transporto priemonės sudarytų ne mažiau kaip 20 proc. lengvųjų transporto priemonių parko, užtikrinti reikalingos įkrovimo ir pildymo infrastruktūros plėtrą; didinant elektromobilių skaičių pasiekti, kad iki 2025 m. M1 klasės elektromobilių skaičius sudarytų ne mažiau kaip 10 proc., N1 klasės elektromobilių – ne mažiau kaip 30 proc. metinių pirkimų sandorių; iki 2030 m. M1 klasės elektromobilių skaičius sudarytų ne mažiau kaip 50 proc., N1 klasės elektromobilių – 100 proc. metinių pirkimų sandorių; nuo 2030 m. sausio 1 d. N1 klasės transporto priemonės su vidaus degimo varikliais, išskyrus alternatyviaisiais degalais varomas N1 klasės transporto priemones, nebūtų registruojamos; įrengti ne mažiau kaip 60 000 elektromobilių įkrovimo prieigų, iš jų 6 000 viešųjų ir pusiau viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų; užtikrinti, kad nuo 2023 m. visose statomose arba rekonstruojamose degalinėse, autobusų ir geležinkelio stotyse, oro uostuose ir jūrų uoste būtų įrengta ne mažiau kaip po vieną viešąją didelės arba labai didelės galios elektromobilių įkrovimo prieigą.
Žemės ūkio sektorius	užtikrinti taupų, ekonomiškai efektyvų ir aplinkai nekenksmingą trąšų naudojimą ir ne mažiau kaip 15 proc. sumažinti azotinių mineralinių trąšų naudojimą žemės ūkyje, palyginti su 2020 m.; skatinti inovatyvias, taršą mažinančias gyvulininkystės, galvijų šėrimo technologijas ir praktiką, skaitmenizavimą gyvulininkystės ūkiuose, vykdyti produktyvumo tyrimus; siekiant mažinti išmetamo metano, azoto suboksido ir NH₃ kiekį gyvulininkystėje, didinti mėšlo ir srutų tvarkymo tvarumą, pasiekti, kad tvariai būtų tvarkoma ne mažiau kaip 70 proc. susidarančio mėšlo ir srutų kiekio; įgyvendinti priemones, mažinančias tiesioginį ir netiesioginį azoto junginių išsiskyrimą į aplinką dėl žemės ūkio veiklos; padvigubinti ekologinio ūkininkavimo plotą, palyginti su 2020 m.; pasiekti, kad 50 proc. kiaulių ir galvijų mėšlo būtų naudojama biodujoms gaminti.

(Šaltinis: Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkė)

30. Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkėje nustatytų tikslų ir uždavinių 2021–2030 m. siekiama įgyvendinant Nacionalinį pažangos planą ir Lietuvos Respublikos nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą 2021–2030 m. Įgyvendinamos ŠESD kiekį mažinančios priemonės papildys esamas ir planuojamas priemones aplinkos oro kokybei gerinti ir veiksmingai sumažinti aplinkos oro taršą.

31. Strateginiuose dokumentuose vyrauja keli esminiai su oro taršos mažinimu (valdymu) susiję aspektai (žr. 1 pav.)

Oro taršos mažinimo (valdymo) aspektai	Strategijos, programos, planai
Tikslas mažinti oro užterštumą ir gerinti oro kokybę	Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija, Nacionalinis pažangos planas, 2022–2030 metų aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa
Aplinkos oro taršos ir kokybės valdymo, organizavimo ir priežiūros tobulinimas	Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Nacionalinis pažangos planas, Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2030 metų plėtros programa, 2022–2030 metų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programa, Vyriausybės programa, 18-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 2022–2030 metų aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa
Rodiklių atitiktis nustatytiems normatyvams	Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, Nacionalinis pažangos planas
Tam tikrų teršalų mažinimo tikslai	NAAS, Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Nacionalinis pažangos planas, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa, 2021–2030 m. energetikos plėtros programa, 2022–2030 m. žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programa, 2022–2030 m. susisiekiimo plėtros programa, 2022–2030 m. ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programa, 2022–2030 m. aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa
Tikslai ir priemonės pagal sektorius	
Energetikos (AEI naudojimo, energijos vartojimo, šilumos ūkio efektyvumo didinimas, iškastinio kuro naudojimo mažinimas, biokuro naudojimo didinimas ir kt.)	Valstybės ilgalaikės raidos strategija, 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa, Nacionalinis pažangos planas, Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija, Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategija, Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkė, Nacionalinė susisiekiimo plėtros 2014–2022 m. programa, Vyriausybės programa, 18-tosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, Bendrasis planas, 2021 Bendrasis planas, Valstybės pažangos strategija, Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas, 2021–2030 m. energetikos plėtros programa, 2022–2030 m. aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa
Transporto (tobulinti reguliavimą, skatinti naudoti AEI ir kt.)	Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, Valstybės ilgalaikės raidos strategija, 2014–2020 m. nacionalinės pažangos programa, Nacionalinis pažangos planas, Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija, Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategija, Nacionalinė susisiekiimo plėtros 2014–2022 m. programa, Vyriausybės programa, 18-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, Bendrasis planas, 2021 Bendrasis planas, Valstybės pažangos strategija, Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkė, 2022–2030 m. susisiekiimo plėtros programa
Žemės ūkio technologijų (labiausiai gyvulininkystės) tobulinimas, mokymai ir kt.	Nacionalinis pažangos planas, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa, Nacionalinė 2014–2020 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros programa, 2022–2030 m. žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programa, Vyriausybės programa, 18-tosios Vyriausybės programa, Bendrasis planas, 2021 Bendrasis planas, Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkė
Sveikatos apsaugos (fizinės darbo ir gyvenamosios aplinkos gerinimas ir kt.)	Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategija, Nacionalinis pažangos planas, Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2030 m. plėtros programa, 2022–2030 m. sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programa
Pramonės skatinimas, plėtra	Nacionalinis pažangos planas, Vyriausybės programa, 18-tosios Vyriausybės programa, Bendrasis planas, 2021 Bendrasis planas, Valstybės pažangos strategija, Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkė, 2022–2030 m. ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programa
Atliekų valdymas	Nacionalinis pažangos planas, Vandenų srities plėtros 2017–2023 m. programa, Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas, Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkė, 2022–2030 m. aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa

1 paveikslas. Aplinkos oro taršos mažinimo (valdymo) aspektai, nurodyti su oro taršos valdymu susijusiose strategijose, programose, planuose

32. Išanalizuotų dokumentų įgyvendinimo laikotarpis (žr. 14 lentelę) labai nevienodas. Vienių įgyvendinimas numatytas iki 2020 m., kitų – 2021–2030 m., dar kituose numatyti ilgalaikiai tikslai iki 2050 metų. Iki 2020 m. numatytuose įgyvendinti dokumentuose įvardytų priemonių poveikis pagal 2020–2029 m. ir 2030 m. perspektyvą sunkiai įvertinamas. Be to, šie dokumentai, tikėtina, bus pakeisti ir numatytos kitos priemonės.

14 lentelė. Strateginiai dokumentai, jų įgyvendinimo laikotarpis ir juose numatytų priemonių apibendrinimas

Strateginio dokumento pavadinimas	Laikotarpis	Apibendrintos numatytos priemonės
Vyriausybės programa	2017–2020 m.	Plėtoti darnaus transporto politiką, vengti taršos iš mažųjų deginimo įrenginių, tobulinti aplinkos oro taršos apskaitą, nustatyti kuro kokybės reikalavimus, plėtoti CŠT, atnaujinti gerosios žemės ūkio praktikos kodeksą, keisti kuro rūšį, renovuoti daugiabučius namus, skatinti efektyvų energijos naudojimą
18-tosios Vyriausybės programa	2021–2024 m.	Plėtoti darnią, skaitmeninę į ateities ekonomikos poreikius orientuotą susisiekimo sistemą; sukurti stiprią šalies energetikos infrastruktūrą, atitinkančią žaliojo kurso kryptį; skatinti subalansuotą mineralinių trąšų naudojimą ir jų pakeitimą mažiau taršiomis alternatyvomis; sektoriaus mokesčių politiką perorientuoti į aplinkosaugos tikslus, išplėsti gamintojų atsakomybę ir užtikrinti principo „teršėjas moka“ taikymą; išplėsti žaliųjų pirkimų taikymo apimtį; renovuoti daugiabučius namus; plėsti žaliosios elektros energijos gamybą
Nacionalinis pažangos planas (ir jo įgyvendinimui skirtos plėtros programos)	Iki 2030 m.	Plėtoti transporto infrastruktūrą, skatinti ekologišką transportą ir darnų įvairiarūšį judumą, didinti energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš AEI naudojimą, skatinti pastatų renovaciją, plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą, stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos stebėseną ir aplinkos apsaugos kontrolę, orientuoti pramonę klimatui neutralios ekonomikos link
Bendrasis planas, 2021 Bendrasis planas	Iki 2030 m.	Įgyvendinti principą „teršėjas moka“, gerinti oro kokybę labiausiai užterštose teritorijose, įgyvendinti kompleksinę planavimo, teisinio reglamentavimo ir inžinerinių technologinių priemonių sistemą
Valstybės pažangos strategija	Iki 2030 m.	Ugdyti aplinkai draugišką verslo kultūrą, skatinti verslą investuoti į žaliąsias technologijas, diegti pažangias technologijas transporto, energetikos ir pramonės sektoriuose
Nacionalinė darnaus vystymosi strategija	Iki 2020 m.	Tobulinti valdymą, atnaujinti programas, remti inovatyvių technologijų diegimą, plėtoti viešąjį transportą
Valstybės ilgalaikės raidos strategija	Iki 2020 m.	Optimizuoti mokesčius už aplinkos teršimą, skatinti racionaliai naudoti atliekas, plėtoti AEI, skatinti termofikacinių elektrinių plėtrą, skatinti keisti taršų kurą į mažiau taršų, plėsti priemones, mažinančias teršalų išmetimus
2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa	2014–2020 m.	Plėtoti transporto infrastruktūrą, stiprinti teritorijų planavimo ir urbanistinės plėtros valdymo, stebėsenos, vertinimo ir kontrolės sistemą, skatinti ekologišką transportą, AEI naudojimą, didinti energijos gamybos ir naudojimo efektyvumą
Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija	Iki 2050 m.	Plėtoti AEI, skatinti pastatų naujinimą, didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti biokuro ir biodegalų vartojimą, didinti transporto priemonių ekologiškumą atnaujinant jų parką ar keičiant kuro rūšį
Nacionalinė atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtros strategija	Iki 2020 m.	Didinti biomasės naudojimą, AEI ir elektros energijos naudojimą transporto sektoriuje

Nacionalinė šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programa	2015–2021 m.	Atnaujinti įrenginius, naudojančius AEI, plėtoti AEI gamintojų ir tiekėjų rinką
Nacionalinė susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programa	2014–2022 m.	Atnaujinti geležinkelių infrastruktūrą, skatinti naudotis viešuoju transportu, didinti energijos vartojimo efektyvumą, naujinti transporto parką
Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa	2014–2020 m.	Perduoti žinias ir konsultuoti, mažinti NH_3 išmetimus
Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija	2014–2025 m.	Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą
Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2030 metų plėtros programa	2016–2030 m.	Skatinti naudoti AEI
Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 metų planas	2014–2020 m.	Nustatyti veiklos ir energijos vartojimo sąlygas atliekas deginantiesiems ūkio subjektams, didinti dumblo valdymo efektyvumą
Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programa	2014–2020 m.	Didinti energijos suvartojimo gamybos įmonėse intensyvumą, perdirbti ar kitaip panaudoti daugiau atliekų
Vandenų srities plėtros 2017–2023 metų programa	2017–2023 m.	Plėtoti ir renovuoti nuotekų rinkimo infrastruktūrą, mažinti individualiai valdomų nuotekų neigiamą poveikį aplinkai
Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos darbotvarkė	Iki 2050 m.	Didinti AEI naudojimą, mažinti energijos vartojimą, didinti finansavimą taršai mažinti

33. Analizės rezultatai rodo, kad skirtingų sektorių plėtrą reglamentuojančiuose dokumentuose siūlomos oro taršos mažinimo ir su tuo susijusios priemonės nėra susietos tarpusavyje ir maža jų įvairovė (kartojasi kelias sritis apimančios priemonės, pvz., AEI naudojimo skatinimas, viešojo transporto plėtra ir pan.). Dokumentai parengti skirtingiems laikotarpiams. Daugiau nei pusės įgyvendinimas numatytas iki 2020 m., todėl neaišku, ar bus ir kaip bus tęsiamas numatytų priemonių įgyvendinimas ir galės tinkamai prisidėti prie ilgalaikių (iki 2030 m.) oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimo. Priemonės dažnai nepagrįstos nacionalinės oro taršos apskaitos duomenimis, oro kokybės vertinimo rezultatais, sąnaudų bei naudos tyrimo principais, numatytos atsižvelgiant tik į bendrąsias sektorių vystymosi tendencijas.

Priedo pakeitimai:

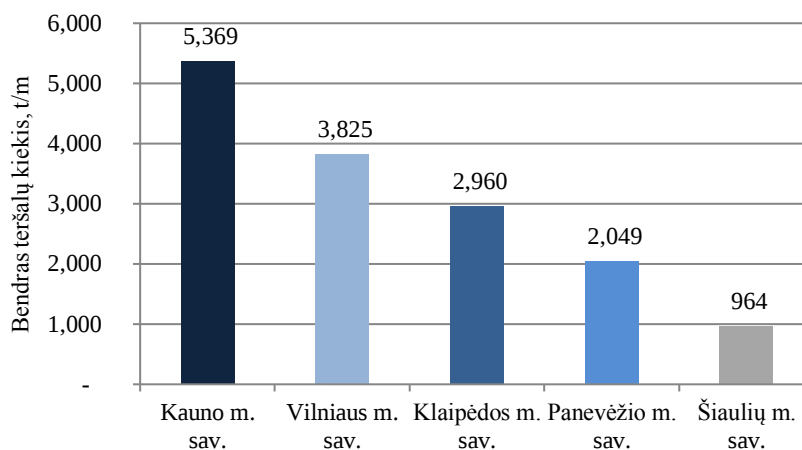
Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

ORO TARŠOS VALDYMAS SAVYVALDYBIŲ LYGMENIU

I SKYRIUS ORO TARŠA SAVIVALDYBĖSE

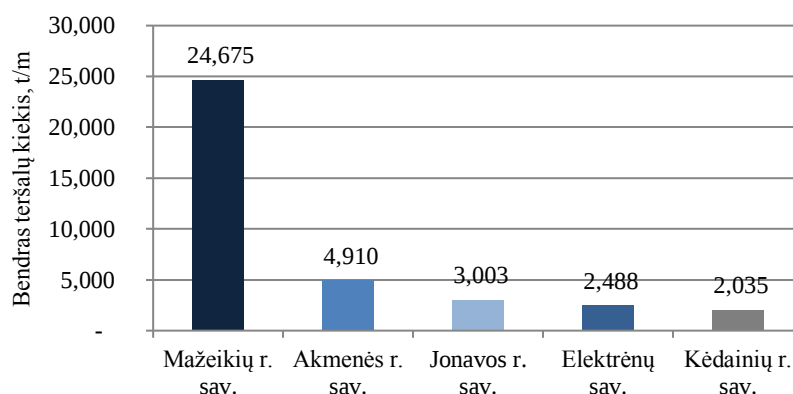
1. Siekiant išanalizuoti labiausiai prie oro taršos didinimo prisidedančias savivaldybes ir pasiūlyti joms priemones, skirtas oro taršai mažinti, atlikta teršalų išmetimų savivaldybių teritorijose analizė. Remiantis analizės rezultatais, pasirinktos reikšmingiausios oro taršos mažinimo ir oro kokybės gerinimo aspektu savivaldybės.

2. Visų pirma, išanalizuoti penki didžiausi Lietuvos miestai – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio – kaip potencialiai didžiausi teršalų skleidėjai dėl intensyvaus transporto eismo, šilumos ūkio veiklos bei pramonės įmonių veiklos miestų teritorijose (žr. 1 pav.).

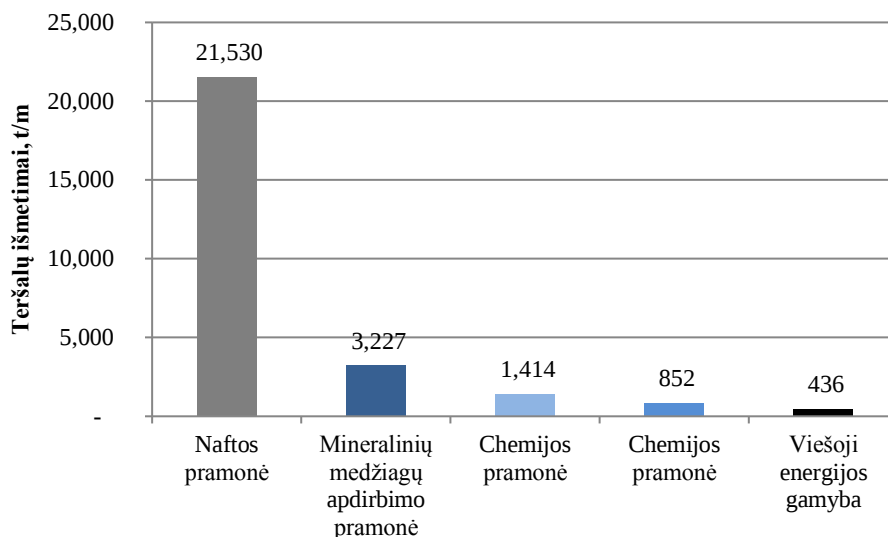
1 paveikslas. Teršalų išmetimas į orą didžiausiose Lietuvos miestuose 2016 m.
(Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) duomenys)

3. Remiantis AAA duomenimis apie teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekį savivaldybėse 2016 m., išskirtos savivaldybės (išskyrus penkis didžiausius Lietuvos miestus), kurios generuoja didžiausią taršą. Kaip matyti 2 paveiksle, tarp didžiausią taršą generuojančių savivaldybių išsiskiria Mažeikių rajono savivaldybė, kurioje išmestų oro teršalų kiekis beveik du kartus didesnis nei kitose paveiksle parodytose savivaldybėse. Tarp kitų savivaldybių išskirtinos tos, kuriose aktyviai vykdoma pramoninė veikla ir energetikos veikla.

2 paveikslas. Teršalų išmetimas į orą didžiausiose Lietuvos miestuose
(Šaltinis: AAA duomenys)

4. Remiantis AAA pateikiamais Lietuvos oro taršos duomenimis apie reikšmingiausius 2015 m. teršėjus – ūkio subjektus ir nustačius kiekvieno jų veiklos sritį, nustatyta, kad reikšmingiausi teršėjai–ūkio subjektai, priskiriami naftos pramonei, mineralinių medžiagų apdirbimo pramonei, chemijos pramonei ir viešajai energijos gamybai (žr. 3 pav.).

3 paveikslas. Teršalų išmetimas į orą iš stacionarių taršos šaltinių
(Šaltinis: AAA duomenys)

5. Išnagrinėjus teršalų išmetimą didžiausiuose Lietuvos miestuose ir kitose Lietuvos savivaldybėse, taip pat išanalizavus didžiausius teršalų išmetimus pagal ūkio subjektus, savivaldybių priemonių analizei atlikti pasirinktos tokios savivaldybės: Vilniaus miesto savivaldybė, Klaipėdos miesto savivaldybė, Kauno miesto savivaldybė, Panevėžio miesto savivaldybė, Šiaulių miesto savivaldybė, Mažeikių rajono savivaldybė, Jonavos rajono savivaldybė, Akmenės rajono savivaldybė, Kėdainių rajono savivaldybė, Elektrėnų savivaldybė.

6. Analizuoti tokie dokumentai: strateginiai plėtros planai, strateginiai veiklos planai, oro kokybės valdymo programos, atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programos, šilumos ūkio plėtros specialieji planai. Analizuotos minėtuose dokumentuose numatytos, tačiau dar neįgyvendintos priemonės.

PIRMASIS SKIRSNIS ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE

7. **Vilniaus miesto 2010–2020 metų strateginiame plėtros plane**, patvirtintame Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2017 m. spalio 25 d. sprendimu Nr.1-1204 „Dėl Vilniaus miesto 2010–2020 metų strateginio plėtros plano atnaujinimo“, numatyti tikslai, prisidedantys prie oro taršos mažinimo, gyvenamojo būsto aplinkos, miesto inžinerinio aprūpinimo sistemos, susisiekimo sistemos plėtros ir aplinkos apsaugos ir efektyvaus atliekų tvarkymo srityse. Siekiant kokybiškos ir patogios gyvenamojo būsto aplinkos iškeltas uždavinys skatinti gyvenamojo būsto ir jo aplinkos atnaujinimą bei efektyvų valdymą, kuris įgyvendinamas tokia, oro taršos mažinimui įtakos turinčia priemone – vykdyti gyvenamojo būsto modernizavimą. Siekiant įgyvendinti uždavinį – modernizuoti ir plėtoti energetikos sistemas, numatyta modernizuoti Vilniaus elektrinę ir rajonines (vietines) katilines, modernizuojant Vilniaus elektrinę (VE–2 ir VE–3), įrengiant azoto oksidų (NO_x) mažinimo priemones, rekonstruojant katilus biokuro deginimui. Siekiant darnios susisiekimo sistemos plėtros, nustatytas uždavinys didinti gyventojų mobilumą visuomeniniu ir bevarikliu transportu. Prie šio uždavinio įgyvendinimo prisideda tokios priemonės įgyvendinimas kaip miesto visuomeninio transporto maršrutinio tinklo plėtros ir modernizavimo optimizavimas ir užtikrinimas, kuris apima (be kitų veiksmų) visuomeninio transporto parkų atnaujinimą

ekologiškais transporto priemonėmis. Kitas uždavinys šiam tikslui pasiekti – skatinti elektromobilių ir kitų netaršių bei efektyviai energiją naudojančių transporto priemonių įsigijimą ir naudojimą. Be to, siekiama mažinti neigiamas transporto eismo pasekmes aplinkos orui pasitelkiant tokią priemonę: mažinti oro užterštumo ir triukšmo nuo transporto eismo poveikį, taikant lanksčius transporto eismo apribojimus labiausiai užterštose miesto vietose pagal oro taršos žemėlapius, informuojant visuomenę apie užterštumo lygį Vilniaus miesto rajonuose ir įsigyjant modernią gatvių dangų valymo techniką. Siekiant užtikrinti aplinkos apsaugą ir efektyvų atliekų tvarkymą, iškeltas uždavinys gerinti oro ir geriamojo vandens kokybę, mažinti triukšmą. Tarp oro gerinimo priemonių išvardintinos: operatyviai vertinti ir prognozuoti oro užterštumo lygius ir pavojus, projektuoti triukšmo, oro užterštumo mažinimo ir geriamojo vandens kokybės gerinimo priemonės ir organizuoti jų įgyvendinimą.

8. Vilniaus miesto savivaldybės oro taršos mažinimo programoje nustatytas tikslas ir kiti programos tikslai bei jiems įgyvendinti pasiūlytos priemonės yra skirtos kietųjų dalelių ir azoto oksidų koncentracijoms mažinti. Programos tikslas, susijęs su oro kokybe, yra sukurti miesto atmosferos pažemio oro užterštumo teritorinės sklaidos, emisijų valdymo, prevencinių priemonių planavimo bei trumpalaikės užterštumo prognozės, operatyviai informuojant gyventojus apie pavojus ir prognozavimo sistemas.

9. Vilniaus miesto aplinkos oro kokybės valdymo 2015–2018 metų programoje ir jos įgyvendinimo priemonių plane numatytos tokios pagrindinės priemonės:

- 9.1. viešojo transporto ir jo infrastruktūros plėtra;
- 9.2. autotransporto srautų optimizavimas, patrauklumo automobiliu važiuoti į miesto centrą mažinimas;
- 9.3. darnaus susisiekimo skatinimas, dviračių ir pėsčiųjų takų plėtra;
- 9.4. gatvių, kiemų ir kitų dangų valymo gerinimas;
- 9.5. miesto gatvių, aikštelių, privažiavimų dangų remontavimas, asfaltavimas;
- 9.6. esamų stacionarių taršos šaltinių taršumo mažinimas;
- 9.7. sustiprinti oro taršos prevencijos administravimą, rengiant projektavimo sąlygas, vykdant statybos darbus bei pripažįstant objektus tinkamais naudoti, būtų laikomasi aplinkosaugos reikalavimų;
- 9.8. oro kokybės stebėseną, taršos šaltinių vertinimas, modeliavimas, oro taršos žemėlapių rengimas;
- 9.9. visuomenės informavimas apie aplinkos oro užterštumą.

10. Siekiant padidinti atsinaujinančių išteklių energijos dalį bendrajame galutiniame energijos vartojime, **Vilniaus miesto savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų plane**, patvirtintame Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 4 d. sprendimu Nr. 1-2242 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų plano tvirtinimo“ (toliau – Vilniaus miesto savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planas), numatyti tikslai: sumažinti kuro ir energijos poreikius didinant jos vartojimo efektyvumą; plėtoti atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) naudojimą; rinkti AEI gamybos ir naudojimo duomenis; šviesti visuomenę apie AEI plėtros naudą. Numatytos priemonės kiekvienam Vilniaus miesto savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų plane numatytam tikslui pasiekti:

- 10.1. vykdyti daugiabučių namų modernizaciją;
- 10.2. modernizuoti visuomeninės paskirties pastatus;
- 10.3. įvesti naują elektra varomą viešojo transporto priemonę į Vilniaus miesto savivaldybės viešojo transporto susisiekimo sistemą;
- 10.4. organizuoti ekologiško vairavimo mokymus naujesnes nei 10 metų amžiaus transporto priemonės eksploatuojantiems vairuotojams (600 vairuotojų);
- 10.5. pakeisti savivaldybės ir jos valdomų įmonių turimas transporto priemones naujomis, kurioms eksploatuoti reikalingos mažesnės kuro sąnaudos ir kurios atitinka Euro5 ir Euro6 standartų reikalavimus;
- 10.6. taikyti energinio efektyvumo reikalavimus su energijos vartojimu susijusioms prekėms ir paslaugoms viešuosiuose pirkimuose;
- 10.7. senų nusidėvėjusių elektros prietaisų pakeitimas naujais, taupiai energiją vartojančiais įrenginiais;
- 10.8. judesiui jautrių šviesos jungiklių koridoriuose ir neintensyviai naudojamose patalpose įrengimas visuomeninės paskirties pastatuose;

10.9. senų, susidėvėjusių šviestuvų pakeitimas naujais šviesą spinduliuojančių diodų (LED) technologiją naudojančiais šviestuvais;

10.10. parengti ir patvirtinti savivaldybės tarybos sprendimus dėl AEI plėtros veiksmų plano patvirtinimo, atsakingų institucijų, asmenų paskyrimo, priemonės įgyvendinančių projektų inicijavimo ir rengimo;

10.11. parengti ir patvirtinti savivaldybės AEI naudojimo plėtros finansavimo programą ir jų lėšų panaudojimo tvarkos aprašą;

10.12. įgyvendinti kompleksinių transporto sistemos organizavimo sprendimus (Park + Ride, Bike + Ride ir kt.)‘

10.13. planuoti aukšto ir žemo intensyvumo transporto ir pėsčiųjų zonas, riboti sunkiųjų transporto priemonių srautus ir pan.;

10.14. planuoti teritorijas, atsižvelgiant į gyventojų poreikius, t.y. kad prekių/paslaugų teikėjai būtų kuo arčiau prekių/paslaugų gavėjų;

10.15. plėsti įstaigų teikiamų elektroninių paslaugų spektrą, siekiant sumažinti gyventojų kelionių poreikį;

10.16. sudaryti sąlygas ekologiško transporto – dviračių, elektromobilių – naudojimui, t. y. projektuoti ir statyti dviračių takus, organizuoti elektromobilių krovimo stotelių atsiradimą;

10.17. optimizuoti visuomeninio transporto maršrutus;

10.18. Vilniaus miesto savivaldybės kelių ir gatvių būklės gerinimas ir priežiūros užtikrinimas;

10.19. įgyvendinti Nacionalinį šilumos ūkio plėtros planą;

10.20. skatinti projektus, užtikrinančius pramonės vartotojų aprūpinimą šilumos energija maksimaliai panaudojant AEI;

10.21. skatinti projektus, kuriais būtų didinamas AEI naudojimas ne centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – CŠT) sektoriuje (15,48 MW šilumos siurblių, 10 080 m² saulės kolektorių);

10.22. įdiegti 700 kW saulės fotovoltinių jėgainių viešosios paskirties pastatuose;

10.23. išnagrinėti galimybes duomenų, susijusių su AEI gamyba ir vartojimu, rinkimo ir apdorojimo sistemai sukurti;

10.24. sukurti duomenų, susijusių su AEI gamyba ir vartojimu, rinkimo ir apdorojimo sistemą.

10.25. dalyvauti tarptautinėse programose ir projektuose;

10.26. skelbti informaciją apie AEI naudojimo plėtros veiksmų plano tikslus, uždavinius ir priemones, jų įgyvendinimą periodiniuose leidiniuose, savivaldybės internetinėje svetainėje, leidžiant kitus informacinius leidinius;

10.27. skelbti informaciją apie AEI naudojimo plėtros paramos schemas, finansavimo galimybes;

10.28. įgyvendinti parodomuosius projektus ir viešinti informaciją apie šių projektų įgyvendinimo eigą, rezultatus;

10.29. organizuoti kampanijas, renginius, skirtas darnios energetikos propagavimui.

11. Vilniaus miesto savivaldybės šilumos ūkio specialiajame plane, patvirtintame Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2013 m. gegužės 8 d. sprendimu Nr. 1-1200 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės šilumos ūkio specialiajame plano patvirtinimo“, numatyta, kad CŠT zonoje naujai statomiems, rekonstruojamiems arba kapitaliai pertvarkomiems pastatams šilumos tiekimą numatyti iš CŠT; statiniams, kurių šilumos poreikiai iki 0,01 MW, numatyti šildymą naudojant elektrą; **neleidžiama** statyti, įrengti lokalių kietojo, skystojo ir dujinio kuro katilinių, dujinį kurą deginančių prietaisų, naudojamų patalpų šildymui ir karštam vandeniui ruošti. Konkurencinėje zonoje (mažas CŠT išvystymas) nauji vartotojai patys pasirenka labiausiai jiems tinkamą aprūpinimo šiluma būdą, bet **neleidžiama** statyti, įrengti kietojo ir skystojo kuro katilinių. Šildymo deginant gamtines dujas zonoje, rengiant konkrečių objektų projektus, naujai statomiems, rekonstruojamiems arba kapitaliai pertvarkomiems pastatams aprūpinimą šiluma numatyti iš individualių gamtinėmis dujomis kūrenamų katilinių; **neleistina** statyti, įrengti kietojo ir skystojo kuro katilinių, išskyrus atvejus, kai šilumos gamybai planuojama panaudoti AEI. Tuo metu nesuformuotų šilumos tiekimo aspektu teritorijų zonoje aprūpinimo šiluma būdas nereglamentuojamas.

ANTRASIS SKIRSNIS

ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖJE

12. **Kauno miesto strateginiame plėtros plane iki 2022 metų**, patvirtintame Kauno miesto savivaldybės tarybos 2015 m. balandžio 2 d. sprendimu Nr. T-127 „Dėl Kauno miesto strateginiame plėtros plane iki 2022 metų patvirtinimo“, yra numatyti uždaviniai, prisidėsiantys prie oro taršos mažinimo, ir jų įgyvendinimui numatytos priemonės (žr. 1 lent.). Kaip matyti 1 lentelėje, pagrindiniai prie oro taršos mažinimo prisidedantys uždaviniai apima energijos vartojimo efektyvumo, susisiekimo infrastruktūros, visuomeninio transporto plėtros, aplinkos tausojimo aspektus. **Kauno miesto savivaldybės 2017-2019 metų strateginiame veiklos plane**, patvirtintame Kauno miesto savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 7 d. sprendimu Nr. T-12 „Dėl Kauno miesto savivaldybės 2017-2019 metų strateginiame veiklos plano patvirtinimo“, 1 lentelėje išvardintiems uždaviniams yra nustatyti vertinimo kriterijai 2017-2019 metams.

1 lentelė. Kauno miesto strateginiame plėtros plane iki 2022 metų numatyti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai ir priemonės

Uždaviniai	Numatytos priemonės, skirtos oro taršai mažinti
Didinti energetikos sistemų ir energijos suvartojimo efektyvumą	Daugiabučių namų atnaujinimas (modernizavimas) įgyvendinant energinio efektyvumo didinimo programą Šilumos gamybos efektyvumo didinimas ir plėtra
Užtikrinti kokybišką susisiekimo infrastruktūrą	Tranzitinio eismo srautų minimizavimas tiesiant aplinkkelius
Plėtoti visuomeninio ir bevariklio transporto sistemas	Aplinkos neteteršiančio transporto plėtra Viešojo transporto infrastruktūros įrengimas ir atnaujinimas (tarp kitų priemonių – troleibusų infrastruktūros plėtra)
Saugoti ir tausoti aplinką, plėtoti efektyvų komunalinių atliekų tvarkymą	Aplinkos kokybės gerinimo programų rengimas ir įgyvendinimas Kauno miesto aplinkos oro kokybės programos rengimas ir įgyvendinimas Visuomenės švietimas aplinkos apsaugos bei atliekų tvarkymo srityse

(Šaltinis: Kauno miesto strateginis plėtros planas iki 2022 metų)

13. Remiantis atnaujintu **Kauno miesto mikrorajonų šilumos tiekimo specialiuoju planu**, patvirtintu Kauno miesto savivaldybės tarybos 2016 m. gegužės 3 d. sprendimu Nr. T-203 „Dėl Kauno miesto mikrorajonų šilumos tiekimo specialiojo plano atnaujinimo patvirtinimo“, CŠT zonoje statant ar rekonstruojant pastatus numatomas aprūpinimas šiluma iš CŠT sistemos. Šioje zonoje statomą ar rekonstruojamą pastatą gali būti numatyta aprūpinti šiluma iš vietinių šilumos šaltinių, taikant prioritetą gamtinių dujų kurui, tačiau tik nustatytais plane atvejais. Mišrioje zonoje, kurioje šiluma aprūpinama naudojant gamtines dujas, statant naujus pastatus, statytojo pasirinkimu galimas aprūpinimas šiluma iš CŠT sistemos arba iš vietinių (individualių) katilinių, kūrenamų gamtinėmis dujomis. Pasirinkus individualų šildymo būdą, poveikis aplinkai neturi viršyti leistinų normų. Ne CŠT zonoje esami ir nauji vartotojai aprūpinami šiluma iš vietinių šilumos šaltinių, o prioritetiniu kuru laikomos gamtinės dujos, **nerekomenduojamas** kietojo kuro deginimas. Pabrėžtina, kad elektros, geoterminės energijos ir kiti ekologiškai švarūs šilumos šaltiniai galimi visoje savivaldybės teritorijoje. Gyvenamieji vieno ir dviejų butų pastatai gali būti aprūpinami šiluma iš vietinių šilumos šaltinių visoje Kauno miesto savivaldybės teritorijoje. Tai reiškia, jog vieno ar dviejų butų namų ūkiai nėra įpareigoti prisidėti prie oro taršos mažinimo pasirenkant mažiau taršias kuro rūšis.

14. **Kauno miesto atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų plane**, patvirtintame Kauno miesto savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 8 d. sprendimu Nr. T-475 „Dėl Kauno miesto atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų plano patvirtinimo“, numatytos priemonės, skatinančios AEI naudojimą. Šios priemonės yra skirtos saulės energijos, geoterminės energijos naudojimo skatinimui, žmonių informavimui, AEI naudojimo savivaldybės ir jai pavaldžių įmonių pastatuose valdymo aspektams tobulinti, elektromobilių įkrovimo stotelių plėtrai.

TREČIASIS SKIRSNIS ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖJE

15. **Klaipėdos miesto savivaldybės 2013–2020 metų strateginiame plėtros plane**, patvirtintame Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2013 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. T2-79 „Dėl Klaipėdos miesto savivaldybės 2013–2020 metų strateginio plėtros plano patvirtinimo“, yra numatytas tikslas racionaliai vystyti miesto infrastruktūrą. Šiam tikslui pasiekti tarp kitų uždavinių, išskirtini su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai ir jiems įgyvendinti skirtos priemonės (žr. 2 lent.). Pažymėtina, kad uždaviniai yra skirti darnaus judumo, inžinerinės infrastruktūros, energijos taupymo ir AEI naudojimo ir taršos prevencinėms sritims. Tarp priemonių išskirtinos priemonės, susijusios su transporto priemonių parko vystymu, nuotekų sistemos tobulinimu, viešųjų pastatų energijos taupymu ir visuomenės informavimu.

2 lentelė. Klaipėdos miesto savivaldybės 2013–2020 metų strateginiame plėtros plane numatyti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai ir numatytos priemonės

Uždaviniai	Numatytos priemonės, skirtos oro taršai mažinti
Įdiegti darnaus judumo principus susisiekimo sistemoje	Sudaryti sąlygas naujų ekologiškų viešojo transporto rūšių atsiradimui Skatinti ekologiško individualaus transporto plėtrą įrengiant elektromobilių zonas
Diegti energijos taupymo ir atsinaujinančių energijos išteklių sistemas	Parengti ir įgyvendinti atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo plėtros planą Skatinti diegti energijos taupymo ir atsinaujinančių energijos išteklių sprendimus statant naujus viešosios paskirties pastatus Renovuoti viešosios paskirties pastatus didinant energijos vartojimo efektyvumą Rekonstruoti AB „Klaipėdos energija“ Klaipėdos rajoninę katilinę, įrengiant naują biokuro katilą su kondensaciniu ekonomizeriu Parengti viešojo transporto – elektrobų plėtros Klaipėdos mieste programą Didinti ekologiško kuro naudojimą miesto viešajame transporte
Vykdyti prevencines aplinkosaugos priemones	Vykdyti prevencines priemones, siekiant neviršyti leistinų oro taršos kietosiomis dalelėmis (KD10) normatyvų Vykdyti visuomenės aplinkosauginį švietimą

(Šaltinis: Klaipėdos miesto savivaldybės 2013–2020 metų strateginis plėtros planas)

16. **Klaipėdos miesto savivaldybės 2017–2019 metų strateginiame veiklos plane**, patvirtintame Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. T2-290 „Dėl Klaipėdos miesto savivaldybės 2017–2019 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“, numatyta, kad siekiant geresnės oro kokybės, „reikia mažinti eismo srautus, todėl labai svarbu išvystyti susisiekimo viešuoju transportu infrastruktūrą bei maršrutus, propaguoti naudojimąsi ne individualiu automobiliu, o viešuoju transportu, pėsčiomis, dviračiu“, „labai svarbu pritaikyti susisiekimo infrastruktūrą pėstiesiems, dviratininkams ir sudaryti saugias eismo sąlygas visiems eismo dalyviams“.

17. **Klaipėdos miesto savivaldybės aplinkos monitoringo 2017–2021 m. programoje**, patvirtintoje Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. T2-291 „Dėl Klaipėdos miesto savivaldybės aplinkos monitoringo 2017–2021 m. programos patvirtinimo“, vienu iš Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijoje tiriamų komponentų yra aplinkos oras.

18. Pagal Klaipėdos miesto savivaldybės pateiktą informaciją, Klaipėdos miesto savivaldybė nerengia **Klaipėdos miesto savivaldybės oro taršos mažinimo programos**, kadangi jau kelerius metus neviršija teršalų koncentracijų aplinkos ore ribinių verčių.

KETVIRTASIS SKIRSNIS ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖJE

19. **2015–2024 metų Šiaulių miesto strateginio plėtros plane**, patvirtintame 2016 m. rugpjūčio 25 d. sprendimu Nr. T-325 „Dėl 2015–2024 metų Šiaulių miesto strateginio plėtros plano patvirtinimo“, yra numatytas prioritetas kurti saugų miestą, t. y. „kurti draugišką gamtai kokybišką gyvenamąją aplinką“.

Analizuojant iškeltus tikslus oro taršos mažinimo kontekste, išskirtinas siekis vystyti ir puoselėti gyvenamąją ir viešąją aplinką, patrauklią gyventi, dirbti, tobulėti, kuris pasiekiamas įgyvendinant tokius uždavinius, susijusius su oro taršos mažinimu:

19.1. skatinti patogaus ir energetiškai efektyvaus būsto plėtrą, kuri apima būsto renovavimą;

19.2. atnaujinti ir plėsti sporto objektų infrastruktūrą mieste, mažinant šilumos energijos sunaudojimą sporto įstaigose;

19.3. atnaujinti socialinių paslaugų įstaigų pastatus ir plėsti socialinio būsto fondą, mažinant šilumos energijos sunaudojimą socialinių paslaugų įstaigose;

19.4. gerinti sveikatos įstaigų infrastruktūrą ir didinti pastatų energetinį efektyvumą, mažinant šilumos energijos sunaudojimą sveikatos įstaigose;

19.5. didinti švietimo įstaigų pastatų energetinį efektyvumą, mažinant šilumos energijos sunaudojimą švietimo įstaigose;

19.6. didinti kultūros įstaigų pastatų energetinį efektyvumą, mažinant šilumos energijos sunaudojimą kultūros įstaigose.

20. Kitas tikslas, iškeltas 2015–2024 metų Šiaulių miesto strateginiame plėtros plane, yra sukurti ir išlaikyti patogią, draugišką aplinkai, visiems prieinamą ir saugią susisiekimo sistemą, įgyvendinant tokį uždavinį – mažinti transporto neigiamą poveikį aplinkai, kuriant tinkamą infrastruktūrą, mažinant automobilių spūstis miesto centre, dengiant gatves asfaltu.

21. **Šiaulių miesto strateginiame veiklos plane 2017–2019 metams**, patvirtintame Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 2 d. sprendimu Nr. T-4 „Dėl Šiaulių miesto strateginio veiklos plano 2017–2019 metams patvirtinimo“, nurodoma, kad siekiant užtikrinti efektyvią rajono viešąją bei energetinę infrastruktūrą, bus atliekami jos modernizavimo darbai, efektyvinant šilumos energijos suvartojimą, skatinant alternatyvių ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą, gamybą ir skirstymą Šiaulių rajone, įgyvendinant kitas veiklas, kurios prisidėtų prie tausaus energijos vartojimo.

22. **Patikslintoje aplinkos oro kokybės valdymo Šiaulių mieste programoje** ir jos įgyvendinimo priemonių plane, patvirtintame Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. T-384 „Dėl patikslintos aplinkos oro kokybės valdymo Šiaulių mieste programos ir jos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“, iki 2020 m. yra numatytos dviejų tipų priemonės: techninės ir organizacinės. Techninės priemonės apima priemones, skirtas gatvių priežiūrai, oro kokybės stebėsenai, įsigyjant reikiamus įrenginius, parengiant būtinus planus. Organizacinės priemonės apima priemones, skirtas visuomenei informuoti ir šviesti, taip pat stebėsenai ir kontrolei (žr. 3 lent.).

3 lentelė. Patikslintoje aplinkos oro kokybės valdymo Šiaulių mieste programoje ir jos įgyvendinimo priemonių plane numatytos priemonės

Priemonių tipas	Numatytos priemonės, skirtos oro taršai mažinti
Techninės	Įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą priemonę „Aplinkos oro kokybės gerinimas“, įsigyti inovatyvių technologijų gatvių/šaligatvių valymo mašinas Įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą priemonę „Aplinkos oro kokybės gerinimas“, atnaujinti Šiaulių miesto aplinkos oro kokybės stebėsenos įrangą Pavasarinio purvo valymo metu statyti stovėjimą draudžiančius ženklus porinėmis/neporinėmis dienomis Vykdyti intensyvesnę gatvių plovimą Parengti eismo organizavimo planą oro taršos mažinimo aspektu ir jį įgyvendinti Parengti Judumo planą ir jį įgyvendinti Prie gatvių sodinti želdinius
Organizacinės	Įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą priemonę „Aplinkos oro kokybės gerinimas“, vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones Įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą priemonę „Aplinkos oro kokybės gerinimas“, parengti aplinkos oro kokybės gerinimo programą Įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą priemonę „Aplinkos oro kokybės gerinimas“, atlikti Šiaulių miesto individualių namų inventorizaciją Dalyvauti Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos organizuojamuose reiduose Teikti individualių namų gyventojams palyginamąją informaciją ekonominiu, aplinkosauginiu, sveikatos požiūriu apie skirtingų kuro rūšių (dujų, malkų, anglių, elektros ir t.t.) naudojimą

Priemonių tipas	Numatytos priemonės, skirtos oro taršai mažinti
	Internetinėje svetainėje skelbti aplinkos oro taršos indeksą, teikiant informaciją apie užteršto oro pavojus, prevenciją

(Šaltinis: Patikslinta aplinkos oro kokybės valdymo Šiaulių mieste programa ir jos įgyvendinimo priemonių planas)

23. Pažymėtina, kad Šiaulių miesto savivaldybė nėra parengusi atsinaujinančių išteklių energijos plėtros programos, kadangi vertinant programos rengimo reikalavimus ir nustatytus pasiekti tikslus, buvo konstatuota, kad Šiaulių mieste šie tikslai bus pasiekti esant dabartinei išvystymo būklei šioje srityje.

24. **Energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiajame plane**, patvirtintame Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 25 d. sprendimu Nr. T-198 „Dėl Energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento koregavimo patvirtinimo“ numatyti tam tikri apribojimai dėl kuro pasirinkimo, sąlygoti oro teršalų koncentracijų. Dalyje CŠT zonos teritorijos **neleistina** įrengti kietojo, skystojo ir dujinio kuro katilinių, nes šioje zonoje jau šiuo metu aplinkos oro užterštumas tiek kietosiomis dalelėmis, tiek azoto dioksidu viršija nustatytas ribines aplinkos oro užterštumo vertes arba yra artimas joms. Kitoje CŠT zonos teritorijos dalyje dėl padidintos kietųjų dalelių koncentracijos, kuri viršija paros ribinę vertę, **neleistina** įrengti kieto kuro (tame tarpe ir biokuro) katilinių. Tuo metu didžiojoje teritorijos dalyje nagrinėjant ne CŠT aprūpinimo šiluma būdą suteikiama pirmenybė ekologiškai švariems energijos šaltiniams (išskyrus kietąjį biokurą) bei gamtinių dujų kurui. Planuojant šiose zonose įrengti kietojo biokuro katilines, būtina papildomai įrengti ne mažesnio 85 proc. efektyvumo dūmų valymo nuo kietųjų dalelių įrenginius. Konkurencinės zonos teritorijose, kuriose vidutinė metinė kietųjų dalelių koncentracija viršija ribinę aplinkos oro užterštumo vertę, **neleistina** įrengti kieto kuro (tarp jų biokuro) katilinių. Tuo metu teritorijose, kuriose vidutinė metinė kietųjų dalelių (KD₁₀) koncentracija ribinių aplinkos oro užterštumo verčių neviršija, nagrinėjant ne CŠT aprūpinimo šiluma būdą, suteikiama pirmenybė ekologiškai švariems energijos šaltiniams (išskyrus kietąjį biokurą) bei gamtinių dujų kurui. Planuojant šiose zonose įrengti kietojo kuro (tame tarpe ir biokuro) katilines, būtina papildomai įrengti ne mažesnio 85 proc. efektyvumo dūmų valymo nuo kietųjų dalelių įrenginius. Tokie pat apribojimai taikomi šilumos gamybos naudojant gamtines dujas zonose. Ne CŠT aprūpinimo šiluma zonoje esami ir nauji vartotojai aprūpinami šiluma iš vietinių ir individualių šilumos šaltinių, nenustatant jokių papildomų reikalavimų.

PENKTASIS SKIRSNIS

ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS PANEVĖŽIO MIESTO SAVIVALDYBĖJE

25. **Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 metų strateginiame plane**, patvirtintame Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 10 d. sprendimu Nr. 1-280 „Dėl Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 metų strateginio plano patvirtinimo“, yra numatytas prioritetas, kurio įgyvendinimui numatyti tikslai, uždaviniai ir priemonės prisidės prie oro taršos mažinimo – darni miesto teritorijų ir infrastruktūros plėtra. Pažymėtina, kad nustatyti tikslai apima miesto inžinerinės infrastruktūros plėtros ir aplinkos kokybės išsaugojimo ir gerinimo siekius (žr. 4 lent.).

4 lentelė. Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 metų strateginiame plane numatyti uždaviniai ir priemonės

Tikslai	Uždaviniai	Numatytos priemonės, prisidedančios prie oro taršai mažinimo
Modernizuoti ir plėsti miesto inžinerinę infrastruktūrą	Atnaujinti ir plėsti energetikos infrastruktūrą	Panevėžio miesto rajoninės katilinės RK-1 modernizavimas, įvedant į eksploataciją pirmą 12 MW šiluminės galios biokuro katilą Panevėžio miesto rajoninės katilinės RK-1 modernizavimas, įvedant į eksploataciją antrą 12 MW šiluminės galios biokuro katilą Miesto apšvietimo sistemų efektyvumo didinimas Miesto daugiabučių renovacija Remti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones viešuosiuose pastatuose ir daugiabučiuose namuose

Išsaugoti ir gerinti aplinkos kokybę	Numatyti ir vykdyti aplinką tausojančias priemones	Vykdyti aplinkos taršos mažinimo priemones Vykdyti Panevėžio miesto aplinkos monitoringą pagal parengtą ir patvirtintą programą Gatvių valymo technologijų gerinimas Panevėžio mieste Panevėžio miesto savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo programos parengimas ir priemonių įgyvendinimas
	Sudaryti prielaidas ekologinio transporto plėtrai	Įrengti elektromobilių įkrovimo infrastruktūrą, skatinant ekologiško transporto naudojimą Atnaujinti ekologiško viešojo transporto priemones

(Šaltinis: Panevėžio miesto plėtros 2014-2020 metų strateginis planas)

26. **Panevėžio miesto savivaldybės 2017–2019 metų veiklos plane**, patvirtintame Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. 1-30 „Dėl Panevėžio miesto savivaldybės 2017–2019 metų veiklos plano patvirtinimo“, siekiant užtikrinti švaresnį orą mieste, numatyta: rengti ir vykdyti aplinkos oro kokybės valdymo priemonių planą, atlikti detalius oro kokybės tyrimus, surinkti gatvių valymo atliekas, informuoti gyventojus apie galimybes prisidėti prie aplinkos oro taršos mažinimo, atnaujinti gatvių valymo automobilius.

27. **Panevėžio miesto savivaldybės aplinkos monitoringo 2015–2019 m. programoje**, patvirtintoje Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2015 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. 1-12 „Dėl Panevėžio miesto savivaldybės aplinkos monitoringo 2015–2019 m. programos patvirtinimo“, yra iškeltas uždavinys – vykdyti Panevėžio miesto savivaldybės oro būklės monitoringą. Panevėžio miesto savivaldybėje nėra šiuo metu galiojančios oro kokybės valdymo programos. Siekiant sumažinti išmetamų teršalų kiekius į aplinką, numatyti priemonės, kad nebūtų viršijamos nustatytos aplinkos oro kokybės normos, užtikrinti švaresnį orą mieste, bus atliekami aplinkos oro užterštumo lygio Panevėžio mieste detalūs tyrimai ir parengtas **Panevėžio miesto aplinkos oro kokybės valdymo programa bei įgyvendinimo priemonių 2019–2024 metų planas**.

28. **Panevėžio miesto šilumos ūkio specialiojo plano aiškinamajame rašte**, patvirtintame Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2003 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. 1-7-9 „Dėl Panevėžio miesto šilumos ūkio specialiojo plano aiškinamojo rašto patvirtinimo“, numatyta, kad Panevėžio miesto savivaldybei, atstovaujančiai tiek vartotojus, tiek šilumos tiekimo įmonę, apsimoka visose nustatytose zonose išlaikyti dabartinį šilumos tiekimo būdą – CŠT. Dėl šios priežasties esminėmis šilumos ūkyje taikomomis priemonėmis turėtų būti laikomos priemonės, skirtos oro taršai iš CŠT ūkio (tiksliau katilinių) mažinti.

29. Siekiant didinti AEI dalį bendrame energijos suvartojime ir tokiu būdu prisidėti prie oro taršos mažinimo, **Panevėžio miesto savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo, plėtros ir aplinkos apsaugos galimybių studijoje**, atliktoje 2013 m. Panevėžio miesto savivaldybės administracijos užsakymu, yra siūlomos tokios priemonės, susijusios su oro taršos mažinimu ir oro kokybės gerinimu:

- 29.1. daugiabučių renovacija, mažinant šiluminės energijos sąnaudas;
- 29.2. visuomeninių pastatų renovacija, mažinant pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas;
- 29.3. gatvių ir viešųjų erdvių apšvietimo lempučių keitimas bei miesto apšvietimo sistemos automatinio reguliavimo sistemos diegimas;
- 29.4. į judesį reaguojančių apšvietimo reguliavimo sistemų visuomeniniuose pastatuose įrengimas;
- 29.5. Panevėžio miesto įmonių informavimo apie esančias galimybes, elektros energijos iš AEI gamyboje, projektas;
- 29.6. elektromobilių krovimo infrastruktūros įrengimas;
- 29.7. ekologiškų viešojo transporto priemonių skaičiaus didinimas;
- 29.8. dviračių naudojimo skatinimas ir infrastruktūros plėtra;
- 29.9. žaliųjų zonų plėtra ir esamų atnaujinimas;
- 29.10. papildomų oro taršos matavimo stotelių įrengimas;
- 29.11. visuomenės informavimo priemonių parengimas ir įgyvendinimas.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS

ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖJE

30. **Jonavos rajono ilgalaikiame strateginiame plėtros plane iki 2021 m.**, patvirtintame Jonavos rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gegužės 26 d. sprendimu Nr. 1 TS – 186 „Dėl Jonavos rajono ilgalaikio strateginio plėtros plano iki 2021 m. patvirtinimo“, yra numatyti prioritetai, tikslai ir uždaviniai, susiję su aplinkos oro kokybe (žr. 5 lent.). Oro kokybės gerinimo siekiama per dviejų prioritetų prizmę – progresyvios ir konkurencingos ekonomikos ir darnios aplinkos ir gamtos išteklių priežiūros. Pirmasis iš išvardintų prioritetų aplinkos oro kokybės kontekste apibūdinamas tokiu tikslu – susisiekimo infrastruktūros priežiūra ir modernizavimas. Antrasis iš išvardintų prioritetų aplinkos oro kokybės kontekste apibūdinamas tokiais tikslais: subalansuotos ir sveikos aplinkos Jonavos rajono savivaldybės teritorijoje siekimas ir energetikos ir šilumos ūkio modernizavimas. Siekiant gerinti oro kokybę Jonavos rajone, dėmesys sutelkiamas į susisiekimą, energetiką ir numatytų programų įgyvendinimą.

5 lentelė. Jonavos rajono ilgalaikiame strateginiame plėtros plane iki 2021 m. numatyti su oro taršos mažinimu susiję uždaviniai ir numatytos priemonės

Uždaviniai	Numatytos priemonės, skirtos oro taršai mažinti
Gerinti ir plėtoti viešųjų erdvių infrastruktūrą	Įrengti ir atnaujinti pėsčiųjų ir dviračių takus Jonavos rajono savivaldybėje Įrengti riedučių ir bėgimo trasas ir modernizuoti jų infrastruktūrą
Plėtoti ir modernizuoti susisiekimo infrastruktūrą	Atnaujinti Jonavos autobusų parką Rekonstruoti Jonavos rajono miestų, miestelių ir kaimų gatves, tiesti naujas gatves, taip pat įrengti apšvietimą ir lietaus kanalizaciją Rekonstruoti Jonavos rajono miestų, miestelių ir kaimų gatvių sankryžas Tobulinti Jonavos rajono savivaldybės žvyrkelių dangas, dalį gruntinių kelių rekonstruoti į žvyrkelius Asfaltuoti Jonavos rajono savivaldybės žvyrkelius bei gatves su žvyro ir grunto danga Atnaujinti automobilių stovėjimo aikštelių infrastruktūrą, įrengti naujas automobilių stovėjimo aikšteles
Mažinti taršos poveikį aplinkai (tyrimai, projektavimas, įgyvendinimas)	Įgyvendinti aplinkos oro valdymo programas
Didinti visuomenės informavimą ir ugdyti ekologiškai mąstančią visuomenę	Įgyvendinti aplinkos monitoringo programas Įgyvendinti aplinkosauginės visuomenės švietimo programas Organizuoti aplinkosauginius renginius Prenumeruoti aplinkosauginius leidinius rajono švietimo ir ugdymo įstaigoms
Atstatyti gamtinius išteklius	Įgyvendinti Jonavos rajono Aplinkos apsaugos strategijos priemones
Modernizuoti katilines ir šilumos tiekimo tinklus.	Įrengti 20 MW biokuro vandens šildymo katilą

(Šaltinis: Jonavos rajono ilgalaikis strateginis plėtros planas iki 2021 m.)

31. Kaip nurodyta **Jonavos rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo programoje 2017–2021 m.**, patvirtintoje 2016 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. 1TS-324 „Dėl Jonavos rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo programos 2017–2021 m. patvirtinimo“, jos paskirtis – numatyti priemones, ribojančias aplinkos oro taršą bei mažinančias jos neigiamą poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai, jų vykdytojus bei lėšų poreikį. Programos tikslas yra užtikrinti švaresnį Jonavos rajono savivaldybės aplinkos orą, vykdyti aplinkos oro taršos prevenciją ir sukurti sveikesnes žmonių gyvenimo sąlygas rajone. Šioje programoje numatytos priemonės:

31.1. • gyventojų apklausa, skirta įvertinti kvapus, kylančius iš ūkinėje komercinėje veikloje naudojamų stacionarių taršos kvapais šaltinių gyvenamosios aplinkos ore;

31.2. parengti apklausos metodiką bei apklausos anketą, apklausti 10 proc. Šilų ir Juškonių gyvenviečių gyventojų. Priemonės įvykdymo Laikotarpis 2018-2019 m.;

31.3. informuoti visuomenę ir suinteresuotas institucijas apie aplinkos oro taršos lygį, įvykdymo laikotarpis – vykdoma nuolat.

Detalesnis priemonių sąrašas pateiktas 6 lentelėje. Jonavos rajono savivaldybėje yra nuolat tiriamą oro kokybę, gyventojai informuojami apie oro kokybę Jonavos rajono savivaldybės tinklapyje.

6 lentelė. Jonavos rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo programoje 2017–2021 m. numatytos priemonės

Priemonių pobūdis	Priemonės
Techninės	Apriboti stacionarių taršos šaltinių veiklą (esant nepalankioms teršalų išsisklaidymo sąlygoms ar iškilus grėsmei, kad gali būti viršijamos ribinės vertės); Asfaltuoti kelius ir gatves; Nuolat ir kokybiškai valyti gatves (po žiemos sezono valyti nuo kelkraščių susikaupusias žemes); Laistyti žvyrkelius (esant sausiams orams ir kai kietųjų dalelių koncentracija aplinkos ore viršija viršutinę vertinimo ribą); Statybos vietose, įsirengus laikiną ratų plovimo įrenginį, prižiūrėti statybos aikšteles, kelius ir greta statybos objektų esančias gatves ir šaligatvius; Laikiniai apriboti transporto eismą (išskyrus visuomeninį ir spec. transportą) tam tikroje savivaldybės teritorijoje (kai susidaro nepalankios teršalų išsisklaidymo sąlygos arba kai viršijamos ribinės užterštumo vertės 7 dienas iš eilės); Kontroliuoti autobusų su dyzeliniais varikliais išmetamųjų dujų dūmingumą ir neišleisti važiuoti autobusų, viršijančių dūmingumo ribas pagal LAND 15:2000 numatytus reikalavimus; Apželdinti sanitarines zonas tarp pramonės teritorijų ir gyvenamųjų kvartalų taip mažinant išsklaidytą taršą (remiantis teritorijos bendrojo plano sprendiniais); Atsižvelgiant į keleivių srautus, optimizuoti viešojo transporto maršrutus ir grafikus, racionaliai parinkti keleivių vežimo transporto priemones (remiantis teritorijos bendrojo plano sprendiniais); Plėtoti visuomeninio transporto maršrutinį tinklą su stotelių ir galutinių punktų įrengimu naujai užstatomose teritorijose, jį optimizuoti reguliarių (ne rečiau kaip kartą per trejus metus) keleivių srautų tyrimo pagrindu; Siekiant sumažinti tranzitinio automobilių transporto srautus per miesto centrą ir tokiu būdu pagerinti oro kokybę įrengti aplinkkelį; Atnaujinti viešojo transporto priemones (kasmet atnaujinant bent po du autobusų parko autobusus), juos keičiant naujais arba važinėtais autobusais (po 10 metų eksploatacijoje); Įrengti pėsčiųjų ir dviračių takus; Apšiltinti gyvenamuosius ir ūkinės veiklos pastatus (siekiama šildymo sezono metu sumažinti iš centralizuotų šilumos tinklų ir individualių gyvenamųjų namų šildymo sistemų išmetimus (azoto oksidai, anglies monoksidai, kietosios dalelės));
Organizacinės	Visuomenės informavimas (apie aplinkos oro kokybę ir nepalankias meteorologines sąlygas, sąlygojančias taršos koncentraciją); Pareikalauti iš įmonių, turinčių didžiausią įtakos teršalų koncentracijos didėjimui, kad parengtų oro taršos kietosiomis dalelėmis mažinimo priemonių planus ir kontroliuoti jų įgyvendinimą; Žolės deginimo ir gaisrų prevencija; Savivaldybės aplinkos oro kokybės stebėsenos vykdymas, atliekant matavimus; Informacijos apie oro kokybės stebėsenos rezultatus teikimas Jonavos rajono savivaldybės internetinėje svetainėje, pateikiant informaciją visuomenei lengvai suprantamais būdais; Susitikimų su visuomenės atstovais organizavimas, pristatant aplinkosauginių programų, projektų įgyvendinimo rezultatus; Gyventojų informavimas namų šilumos sistemų, apšiltinimo, buitinių atliekų deginimo namų katiluose žalos temomis (siekiama sumažinti individualių namų šildymo ir su tuo susijusios oro taršos dalį, tai gali būti atliekama skelbiant informaciją internete, rengiant aplinkosaugos straipsnius laikraščiuose, organizuojant seminarus ir kt. renginius); Dalyvavimas naujai planuojamų veiklų poveikio aplinkai vertinime.

(Šaltinis: Jonavos rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo programa 2017–2021 m.)

32. Jonavos rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo programoje 2017–2021 m., patvirtintoje 2016 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. 1TS-324 „Dėl Jonavos rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo programos 2017–2021 m. patvirtinimo“, nurodyta, kad didžiausią oro taršą iš stacionarių taršos šaltinių Jonavos rajone generavo viešosios elektros energijos ir šilumos gamybos, chemijos ir naftos pramonės įmonės. Didžiausia tarša iš stacionarių taršos šaltinių yra stebima centrinėje rajono dalyje – Jonavos mieste, kur išsidėsčiusi didžioji dalis teršiančių objektų.

33. **Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtros Jonavos rajono savivaldybės teritorijoje specialiajame plane**, patvirtintame 2013 m. spalio 31 d. sprendimu Nr. 1TS-322 „Dėl Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtros Jonavos rajono savivaldybės teritorijos specialiojo plano patvirtinimo“, yra siūlomi dviejų tipų sprendiniai: saulės ir vėjo jėgainių plėtra ir biokuro, biodujų, biodegalų ir bioalyvų gamybos bei panaudojimo plėtra. Saulės ir vėjo jėgainių (elektrinių) plėtros teritorijos rengiamame specialiajame plane diferencijuotos į tris grupes:

33.1. I-oji – saulės ir vėjo jėgainių parkų plėtra, kai bendras elektros energiją generuojančių įrengimų galingumas 6 MW ir daugiau;

33.2. II-oji – saulės ir vėjo jėgainių parkų bei pavienių įrengimų plėtra, kai bendras elektros energiją generuojančių įrengimų galingumas iki 6 MW;

33.3. III-ioji – pavienių įrengimų iki 350 kW plėtros zonos.

34. Biodujų jėgainių plėtra siūloma prie esamų gyvulininkystės įmonių bei šiuo metu neveikiančių fermų, įvertinant galimybę jas atkurti dėl patogios vietos bei dalinio teritorijos bei statinių paruošimo, esant galimybei, neveikiančias fermas panaudojant biokuro gamybos cechams (šiaudų granulėms ar kitam kurui gaminti, sandėliuoti).

35. Jonavos miesto bei Jonavos rajono didesnių miestelių CŠT sektoriaus plėtros galimybės ir poreikis išanalizuoti **Jonavos rajono šilumos ūkio specialiajame plane ir Jonavos miesto šilumos tiekimo specialiojo plano ir šilumos šaltinių naudojimo reglamento atnaujinimo projekte** (2010 m.). Remiantis minėtais dokumentais, šiame projekte pažymėtos esamos Jonavos miesto katilinės, naudojančios atsinaujinantį gamtinės kilmės kurą. Be to, Jonavos miesto teritorijoje katilinių plėtra nenumatoma, tačiau rekonstruojant esamas bei ateityje planuojant naujas katilines, siūloma įrengti AEI naudojančius katilus, naudoti pagal naujausias technologijas pagamintus kogeneracinius įrenginius.

SEPTINTASIS SKIRSNIS

ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

36. **Mažeikių rajono savivaldybės ilgalaikiame strateginiame plėtros plane 2014–2020 m.**, patvirtintame Mažeikių rajono savivaldybės 2013 m. liepos 26 d. sprendimu Nr. T1-219 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės ilgalaikio strateginio plėtros plano 2014–2020 m. patvirtinimo“, nurodyta, jog aplinkos oro kokybės gerėjimas sietinas su viešojo ir ekologiško transporto skatinimu, optimaliu transporto srautų valdymu, viešųjų paslaugų pasiekiamumo nuotoliniu būdu plėtra. Svarbus aspektas – pramonės ir energetikos į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekio mažinimas bei taršos prevencijos priemonių diegimas, atsinaujinančių energijos šaltinių galimybių panaudojimo skatinimas ir rėmimas, efektyvesnis elektros ir šilumos energijos vartojimas. Didžiausias išmestų teršalų kiekis rajone priklauso nuo stambiausio oro teršėjo rajone – naftos perdirbimo pramonės.

37. Priemonės oro kokybei Mažeikių rajone gerinti numatytos ir integruotos **Mažeikių rajono savivaldybės 2017–2019 metų strateginio veiklos plano**, patvirtinto Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 23 d. sprendimu Nr. T1-326 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės 2017–2019 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“, programose (Mažeikių miesto darnaus judumo plano parengimas, pėsčiųjų ir dviračių takų įrengimas, viaduko virš geležinkelio Mažeikių m., Algirdo g., įrengimas, gatvių važiuojamųjų dalių rekonstrukcija, eismo srautų automatizavimas, viešojo transporto priemonių atnaujinimas (naujų ekologiškų viešojo transporto priemonių įsigijimas), viešojo transporto maršrutų optimizavimas, pastatų renovacija, visuomenės informavimas). Mažeikių rajono savivaldybėje nėra galiojančios oro taršos mažinimo programos.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS

ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE

38. **Akmenės rajono savivaldybės 2016–2021 m. strateginiame plėtros plane**, patvirtintas Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 29 d. sprendimu Nr. T-277 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės 2016–2021 m. strateginio plėtros plano patvirtinimo“, suformuoti trys uždaviniai, kurių įgyvendinimo priemonės prisidėtų prie oro taršos mažinimo. Uždaviniai, susiję su susisiekimo gerinimu,

viešosios ir energetinės infrastruktūros plėtra ir aplinkos kokybės gerinimu (žr. 26 lent.). Plane nurodyta, kad pagrindiniai taršos šaltiniai yra pramoniniai procesai, įskaitant energijos gavybą ir gamyklinę veiklą, transportas, namų šildymas, atliekų apdorojimas ir ūkininkavimas. Didžiausią įtaką oro būklei Akmenės rajono savivaldybėje turi mineralinių medžiagų apdirbimo pramonė ir viešosios elektros energijos ir šilumos gamyba.

7 lentelė. Akmenės rajono savivaldybės 2016–2021 m. strateginiame plėtros plane numatyti uždaviniai ir priemonės

Uždaviniai	Priemonės
Gerinti susisiekimo infrastruktūrą ir plėtoti ekologišką transportą	Akmenės rajono savivaldybės ekologinio transporto plėtra
Plėsti ir modernizuoti rajono viešąją bei energetinę infrastruktūrą	Akmenės rajono savivaldybės administracinių pastatų modernizavimas, didinant jų energijos vartojimo efektyvumą Akmenės rajono savivaldybės visuomeninės paskirties pastatų atnaujinimas ir modernizavimas Akmenės rajono daugiabučių gyvenamųjų namų pastatų modernizavimas, didinant jų energijos vartojimo efektyvumą Atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų plano įgyvendinimas Vėjo jėgainių parko Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje įrengimas Hidroelektrinių įrangos atnaujinimas ir plėtra Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje įrengimas Akmenės rajono savivaldybės darnios energetikos veiksmų plano priemonių įgyvendinimas
Išsaugoti ir gerinti aplinkos kokybę	Akmenės rajono savivaldybės bešeimininkų, apleistų pastatų ir kitų aplinką neigiamai veikiančių objektų likvidavimas Visuomenės švietimo aplinkosaugos klausimais Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje vykdymas

(Šaltinis: Akmenės rajono savivaldybės 2016–2021 m. strateginiame plėtros planas)

39. **Akmenės rajono savivaldybės 2017–2019 metų strateginiame veiklos plane**, patvirtintame Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. T-16(E) „Dėl Akmenės rajono savivaldybės 2017–2019 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“, išvardinti pagrindiniai aplinkos oro teršėjai, tačiau konkrečių priemonių nėra. **Akmenės rajono savivaldybės 2017–2019 metų strateginio veiklos plano Verslo rėmimo, aplinkos apsaugos ir žemės ūkio plėtros programoje Nr. 6** yra numatytas Akmenės rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įgyvendinimas.

40. **Akmenės rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos 2017 metų priemonių sąmatoje**, patvirtintoje Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. T-16(E) „Dėl Akmenės rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos 2017 metų priemonių sąmatos patvirtinimo“, numatytos išlaidos aplinkosauginiam švietimui.

41. Šiuo metu galiojančios oro kokybės valdymo programos Akmenės rajono savivaldybėje nėra (remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymo 4 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymu ir Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymo Nr. VIII-1392 2, 3, 4, 10 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymu).

42. **Akmenės rajono savivaldybės teritorijos šilumos ūkio specialiajame plane**, patvirtintame Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2010 m. birželio 23 d. sprendimu Nr. T-148 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės teritorijos šilumos ūkio specialaus plano patvirtinimo“ (toliau – Akmenės rajono savivaldybės teritorijos šilumos ūkio specialusis planas), nurodyta, kad Akmenės rajone didžiausias stacionarios taršos šaltinis yra mineralinių medžiagų apdirbimo pramonė. Jos išmetami teršalai turi lemiamą įtaką Naujosios Akmenės miesto oro kokybei, ypač pučiant rytų ir pietryčių vėjui. **Akmenės rajono savivaldybės teritorijos šilumos ūkio specialiajame plane** nurodyta, kad plėtojant Akmenės rajono šilumos ūkį numatoma išlaikyti CŠT sistemas, didinti jų efektyvumą tuose urbanizacijos centruose arba zonose, kuriose ekonominiu ir aplinkosauginiu požiūriu tai naudinga, plėtoti vietinių, AIE panaudojimą CŠT sistemose ir skatinti kogeneracijos potencialo bei atliekinės šilumos panaudojimą. Akmenės rajono savivaldybės

teritorijos šilumos ūkio specialiajame plane išskirtos trys zonos: centralizuoto aprūpinimo šiluma (CŠT), mišri aprūpinimo šiluma ir ne CŠT aprūpinimo šiluma zonos. CŠT zonoje aprūpinimas šiluma vyksta centralizuotu būdu, todėl neigiamo poveikio aplinkai mažinimas gali būti vykdomas tobulinant CŠT sistemą. Mišraus aprūpinimo šiluma zonoje, kurioje aprūpinimas šiluma vyksta iš CŠT sistemos arba iš vietinių (individualių) katilinių, kūrenamų gamtinėmis dujomis, neigiamas poveikis aplinkos orui gali būti mažinamas skatinant pasirinkti gamtinėmis dujomis kūrenamus katilus ir **ribojant** kūrenimą kietuoju kuru. Tuo metu ne CŠT aprūpinimo šiluma zonoje turėtų būti siekiama skatinti vartotojus naudoti mažiausiai taršias iš prieinamų kuro rūšis.

DEVINTASIS SKIRSNIS

ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS KĖDAINIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

43. **Kėdainių rajono strateginiame plėtros plane iki 2020 metų**, patvirtintame Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. vasario 10 d. sprendimu Nr. TS-3 „Dėl Kėdainių rajono strateginio plėtros plano iki 2020 metų patvirtinimo“, numatytas prioritetas – darnų žmogaus ir aplinkos vystymąsi užtikrinanti infrastruktūra. Apibūdinant šį prioritetą, nurodyta, kad užtikrinant darnų žmogaus ir aplinkos vystymąsi rajone bus pasiektas aukštas aplinkos apsaugos kokybės lygis: rajone veiks modernios aplinkosaugos sistemos, rengiamos ir įgyvendinamos gyventojų aplinkosauginio švietimo bei aplinkos kokybės monitoringo programos, užtikrinta geriamojo ir paviršinio vandens išteklių apsauga, rajono gyventojai bus aprūpinami kokybišku geriamuoju vandeniu, bus įgyvendintos oro taršos prevencijos priemonės; Kėdainių rajone bus siekiama, kad pramonė ir žemės ūkis būtų plėtojami nepažeidžiant ekologinės pusiausvyros, prisidedant prie klimato kaitos bei gamtos išteklių apsaugos; bus skatinamas AEI bei aplinką tausojančių technologijų naudojimas pramonėje bei žemės ūkyje. Plane iškeltas uždavinys, prisidedantis prie oro taršos mažinimo – „modernizuoti ir plėsti inžinerinio aprūpinimo sistemą (šilumos ūkis, nuotekos ir jų valymas, telekomunikacijos ir kt.)“, kurio bus siekiama statant Kėdainių dumblo apdorojimo įrenginius. Siekiant įgyvendinti uždavinį „plėtoti rajono transporto infrastruktūrą gerinant susisiekimą“, bus atnaujinamas autobusų parkas ir sutvarkyta techninė bazė, asfaltuotos Kėdainių miesto Babėnų kvartalo žvyruotos gatvės.

44. **2017–2019 metų Kėdainių rajono savivaldybės strateginiame veiklos plane**, patvirtintame Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 30 d. sprendimu Nr. TS-272 „Dėl 2017-2019 metų Kėdainių rajono savivaldybės strateginio veiklos plano patvirtinimo“, numatyta aplinkosaugos programa, kuria siekiama sudaryti prielaidas sveikai ir švariai aplinkai, gamtos išteklių, kraštovaizdžio elementų bei kompleksų atkūrimui ir gausinimui, aplinkosauginės informacijos rengimui ir skleidimui. Tuo pačiu siekiama įgyvendinti ES keliamus aplinkosaugos reikalavimus. Dauguma programos tikslų ir priemonių yra tęstinės, įgyvendinamos jau daug metų. Pirmasis tikslas yra įgyvendinti Aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos finansuojamas priemones. Tikslui pasiekti yra numatyti du uždaviniai, susiję su oro taršos mažinimu. Pirmasis uždavinys – gerinti aplinkos kokybę ir apsaugą, įgyvendinant aplinkos kokybės gerinimo ir apsaugos priemones, aplinkos monitoringo, prevencines, aplinkos atkūrimo priemones. Antrasis uždavinys – visuomenės informavimo ir ekologinio švietimo gerinimas įgyvendinant tokias priemones kaip 2017 m. aplinkos apsaugos švietimo programos įgyvendinimas ir priemonių, susijusių su visuomenės informavimu ir ekologiniu švietimu, įsigijimas.

45. Kėdainių rajone galiojančios oro kokybės valdymo programos nėra (vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymo 4 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymu ir Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymo Nr. VIII-1392 2, 3, 4, 10 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymu). Šiuo metu yra rengiamas Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtros veiksmų planas, kuris bus patvirtintas 2018 m. Šilumos ūkio specialusis planas šiemet bus atnaujintas. Atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programa nėra parengta.

DEŠIMTASIS SKIRSNIS

ORO TARŠOS MAŽINIMO PRIEMONĖS ELEKTRŲ SAVIVALDYBĖJE

46. Elektrėnų savivaldybės strateginiame plėtros plane 2014–2020 m., patvirtintame Elektrėnų savivaldybės tarybos 2013 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. TS–80 „Dėl Elektrėnų savivaldybės strateginio plėtros plano 2014–2020 m. patvirtinimo“, numatytas prioritetas, prisidedantis prie oro taršos mažinimo – darnus teritorijų ir teritorijų ir infrastruktūros vystymas. Tarp šio prioriteto plėtros tikslų išvardintas tikslas atnaujinti ir plėsti inžinerinio aprūpinimo sistemas. Šiam tikslui įgyvendinti vienas iš iškeltų uždavinių yra atnaujinti ir plėsti energetikos sistemas, kuris įgyvendinamas pasitelkiant tokias, su oro taršos mažinimu susijusias priemones: katilinių ir centralizuoto šilumos ir karšto vandens tiekimo (CŠT) tinklų modernizavimas/įrengimas diegiant šiuolaikines technologijas, katilinių modernizavimas/statyba pritaikant alternatyvios energijos gamybos metodus, pasyvių pastatų statybos plėtra. Kitas šio prioriteto tikslas yra vykdyti darnią susisiekimo infrastruktūros plėtrą. Šiam tikslui pasiekti nustatytas uždavinys plėtoti ir tobulinti susisiekimo infrastruktūrą bei viešojo transporto paslaugas. Šiam uždaviniui įgyvendinti numatytos tokios, su oro taršos mažinimu susijusios priemonės: mažai taršaus viešojo transporto plėtra, žvyruotų kelių asfaltavimas, viešojo transporto plėtra, dviračių ir kito bevariklio transporto takų, kelių ir su tuo susijusios infrastruktūros įrengimas, alternatyviais degalais varomų transporto priemonių naudojimo infrastruktūros plėtra. Trečiasis tikslas numato efektyvios aplinkos apsaugos ir atliekų tvarkymo sistemos kūrimą. Vienas iš šiam tikslui pasiekti iškeltų uždavinių – užtikrinti ekologišką gamtinę aplinką. Jam įgyvendinti numatytos tokios priemonės: aplinkos apsaugos monitoringo programos sukūrimas ir vykdymas, aplinkos oro kokybės valdymo programos įgyvendinimas, gatvių valymo technologijų atnaujinimas ir plėtra.

47. Elektrėnų savivaldybės 2017–2019 metų strateginiame veiklos plane, patvirtintame Elektrėnų savivaldybės tarybos 2017 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. V.TS-1 „Dėl Elektrėnų savivaldybės 2017–2019 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“, yra numatyta „Sveikos, švarios ir saugios gyvenamosios aplinkos kūrimo“ programa, kuria siekiama sumažinti aplinkos užterštumą, gerinti aplinkos būklę ir kokybę, savivaldybėje pagerinti kelių ir gatvių dangas, padidinti eismo saugumą ir sumažinti eismo nelaimių skaičių, rekonstruoti esamas automobilių stovėjimo aikšteles, įrengti naujas, rekonstruoti ir atnaujinti transporto ir pėsčiųjų tiltus, įrengti naujus ir atnaujinti esamus kelio ženklus bei eismo valdymo priemones. Siekiant įgyvendinti programos tikslą saugoti ir puoselėti natūralią gamtą, numatytas uždavinys projektuoti, statyti, rekonstruoti ir eksploatuoti gamtosauginius objektus. Šiam uždaviniui įgyvendinti numatytos tokia su oro tarša susijusi priemonė – Elektrėnų savivaldybės aplinkos oro kokybės monitoringas.

48. Elektrėnų savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo 2011–2020 metų programos, patvirtintos Elektrėnų savivaldybės tarybos 2011 m. spalio 26 d. sprendimu Nr. TS - 258 „Dėl Elektrėnų savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo 2011–2020 metų programos patvirtinimo“, tikslas – imtis reikiamų priemonių, kad ribinės ar kitos Normose nurodytos užterštumo vertės ir pavojaus slenksčiai nebūtų viršyti, palaikyti ir toliau gerinti tinkamą aplinkos oro kokybę. Programos uždaviniai: suformuoti aplinkos oro kokybės stebėsenos (monitoringo) ir valdymo Elektrėnų savivaldybėje sistemą, užtikrinti veiksmų bei priemonių, kad būtų sumažintas pavojus žmonių sveikatai ir aplinkai, kai aplinkos oro užterštumo lygis viršija pavojaus slenkstį, bei priemonių, skirtų gerinti aplinkos oro kokybę Elektrėnų savivaldybėje, įgyvendinimą, suformuoti informacijos apie aplinkos oro kokybę Elektrėnų savivaldybėje teikimo visuomenei sistemą ir informuoti visuomenę. Programos įgyvendinimas numatytas dviem etapais. Antrasis įgyvendinimo etapas – 2016–2020 metai. Jo metu tobulinama aplinkos oro kokybės stebėsenos (monitoringo) sistema, renkama informacija apie aplinkos oro taršą, įgyvendinamos aplinkos oro kokybės gerinimo priemonės, visuomenė informuojama apie aplinkos oro kokybę. Pastebėtina, kad antrajam etapui nėra parengtas priemonių įgyvendinimo planas.

II SKYRIUS

SAVIVALDYBĖSE TAIKOMŲ PRIEMONIŲ ANALIZĖS APIBENDRINIMAS

49. Apibendrinta savivaldybėse suplanuotų priemonių, skirtų oro taršos mažinimui arba prisidedančių prie oro taršos mažinimo, analizė pateikta 8 lentelėje. Priemonės suskirstytos į kelias grupes: energetinės ir viešosios infrastruktūros, susisiekimo infrastruktūros, oro taršos ir oro kokybės valdymo, namų ūkiams skirtos priemonės.

8 lentelė. Savivaldybėse numatytos priemonės, susijusios su oro taršos mažinimu

Priemonės	Vilniaus m. sav.	Kauno m. sav.	Klaipėdos m. sav.	Šiaulių m. sav.	Panevėžio m. sav.	Jonavos r. sav.	Mažeikių r. sav.	Akmens r. sav.	Kėdainių r. sav.	Elektrėnų sav.
Energetinė ir viešojo infrastruktūra										
modernizuoti gyvenamąjį būstą ir visuomeninės paskirties pastatus, didinant energinį efektyvumą	+	+	+	+	+	+	+	+		
modernizuoti katilines, keičiant esamus katilus į biokuro	+		+		+	+				+
įtraukti energinio efektyvumo reikalavimus į viešųjų pirkimų sritį	+									
skatinti projektus (tarp jų viešosios paskirties pastatų), kurie naudotų AEI ar CŠT	+		+	+	+			+	+	
riboti katilų, naudojančių kietąjį kurą plėtrą CŠT ir gamtinių dujų zonose	+	+		+				+		
didinti šilumos gamybos efektyvumą		+		+						
plėtoti saulės, vėjo, biodujų jėgaines						+		+		
plėtoti pasyvių pastatų statybą										+
parengti ir įgyvendinti AEI naudojimo plėtros planą			+					+		
utilizuoti ir saugoti nuotekų dumblą			+						+	
tobulinti miesto apšvietimo sistemą					+					
Susisiekimo infrastruktūra										
plėtoti ekologišką, mažai taršų visuomeninį transportą	+	+	+		+	+	+	+	+	+
skatinti įsigyti elektromobilius	+									
atnaujinti gatvių priežiūros įrangą	+	+		+						+
plėtoti dviračių ir pėsčiųjų takus	+		+		+	+	+			+
rengti ekologiško vairavimo mokymus	+									
riboti transporto eismą tam tikrose teritorijose (laikinas)	+			+		+				
mažinti važiavimo į miesto centrą patrauklumą	+									
valyti gatves, kiemus ir dangą ir gerinti valymo technologijas	+			+	+					
remontuoti gatves ir kiemus	+	+		+		+	+			
keisti savivaldybės transporto priemonės į labiau ekologiškas	+									
riboti ar nukreipti sunkiųjų transporto priemonių/tranzitinio eismo srautus	+	+								
įrengti elektromobilių zonas (su elektromobilių įkrovimo vietomis)			+		+					+
didinti ekologiško kuro naudojimą miesto viešajame transporte			+							
rekonstruoti ir asfaltuoti žvyrkelius						+			+	+
optimizuoti viešojo transporto organizavimą (maršrutus, laiką ir pan.)	+					+	+			
apželdinti plotus prie gatvių, didinti žaliuosius plotus				+	+	+				
Oro taršos ir oro kokybės valdymas										
oro taršos prevencinių priemonių įgyvendinimo stebėseną	+		+						+	
stebėti ir modeliuoti oro kokybę	+	+			+				+	
rengti ir įgyvendinti aplinkos oro kokybės valdymo programas ir jų įgyvendinimo planus		+		+	+	+				+
atnaujinti oro kokybės stebėsenos įrangą				+						
įrengti papildomas oro taršos matavimo stoteles					+					

laikiniai riboti stacionarių taršos šaltinių veiklą, esant poreikiui ar grėsmei						+				
Namų ūkiai										
skatinti keisti elektros prietaisus	+									
planuoti teritorijas, kad paslaugų teikėjas būtų arčiau paslaugų gavėjo	+									
Informuoti ir šviesti visuomenę oro taršos klausimais	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
atlikti individualių namų inventorizaciją				+						
šviesti individualių namų gyventojus apie skirtingų kuro rūšių poveikį oro kokybei				+						

50. Kaip matyti 8 lentelėje, tarp dažniausiai taikomų priemonių išskirtinas gyvenamojo būsto ir viešosios paskirties pastatų modernizavimas didinant jų energinį efektyvumą. Kita priemonė yra susijusi su projektu, kurie skatintų AEI ar CŠT naudojimą, taip pat katilinių modernizavimu (dažnai minima priemonė – esamų katilų keitimas į biokuro katilus). Analizuojant šilumos ūkiuose įgyvendinamas priemones, paminėtinas draudimas CŠT ar mišrioje zonoje šilumos energijos gamybai naudoti kietąjį kurą arba tokio kuro naudojimo apribojimas.

51. Tarp infrastruktūros priemonių išskirtinas ekologiškų ir draugiškų aplinkai visuomeninio transporto priemonių įsigijimas ir visuomeninio transporto optimizavimas, darnaus judumo sprendimai (pavyzdžiui, dviračių ir pėsčiųjų takų plėtra), kelios priemonės apima gatvių remontą ir tiesimą, asfaltavimą, taip pat išskirtinos priemonės, kuriomis siekiama skatinti elektra varomo transporto plėtrą. Tarp oro taršos ir oro kokybės valdymo priemonių išskirtina tik vienoje savivaldybėje (Jonavos rajono) taikoma priemonė – laikinas stacionarių taršos šaltinių veiklos ribojimas, kai yra viršijamos nustatytos ribinės oro kokybės vertės. Paminėtina, kad savivaldybių lygmeniu dėmesys atkreipiamas taip pat į namų ūkius: namų ūkiai skatinami taupiau vartoti elektros energiją, siekiama išdėstyti viešųjų paslaugų teikimo vietas taip, kad jos būtų kuo arčiau paslaugų gavėjų. Pažymėtinos priemonės, nustatytos Šiaulių miesto savivaldybėje, kuriomis siekiama inventorizuoti namų ūkiuose naudojamus katilus. Tokios priemonės įgyvendinimas Lietuvos mastu galėtų sudaryti pagrindą taikyti į šilumos gamybą namų ūkiuose nukreiptas priemones, sudarančias prielaidas mažinti jų sukeltą oro taršą.

52. Išanalizavus savivaldybių strateginius dokumentus, kuriuose numatytos priemonės, prisidedančios prie oro taršos mažinimo, nustatyta, kad savivaldybėse trūksta ilgalaikio požiūrio. Plėtos strategijos dažniausiai numatytos iki 2020 arba 2021 metų, tuo metu strateginiai veiklos planai sudaromi artimiausiems trejiems metams. Tokia pat situacija yra analizuojant oro kokybės valdymo programas. Tai reiškia, jog savivaldybėse numatytų priemonių poveikis siekiant Lietuvai nustatytą oro taršos mažinimo tikslą yra sunkiai numatomas. Siekiant ilgalaikio priemonių poveikio, jos turi pasižymėti tęstinumu.

APLINKOS ORO APSAUGOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO, SIEKiant MAŽINTI ORO TARŠĄ, FINANSAVIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS BIUDŽETO LĖŠOMIS

1. Įgyvendinant valstybės politiką aplinkos apsaugos, racionalaus gamtos išteklių naudojimo, klimato kaitos, atliekų tvarkymo srityse, administruojant aplinkos apsaugos srities specialiųjų programų lėšas pagal kompetenciją dalyvavo Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas (toliau – LAAIF), kurio funkcijas nuo 2018 m. balandžio 3 d. vykdo Aplinkos projektų valdymo agentūra. Finansuojami aplinkos apsaugos investiciniai projektai, kuriuos įgyvendinus sumažėja neigiamas ūkinės veiklos poveikis aplinkai ir užtikrinamas įgyvendinto projekto tęstinis aplinkos apsaugos efektas. Finansavimas teikiamas subsidijų forma. Kaip nurodyta 1 lentelėje, viena iš verslui ir viešajam sektoriui skirtų kryptių yra aplinkos oro apsauga. 2017 m. šios krypties finansavimas buvo skirtas projektams, susijusiems su oro teršalų valymo įrenginių diegimu ir/ar kvapų mažinimu. Tarp prevencinių projektų išskirtini projektai, susiję su gamybinės ar kitos ūkinės veiklos metu į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekį mažinančių technologinių įrenginių diegimu.

1 lentelė. LAAIF programos lėšų naudojimo 2017 m. finansavimo kryptys

Lėšų paskirtis	Lėšos, tūkst. Eur
Aplinkos oro apsauga	1000,0
projektai, susiję su oro teršalų valymo įrenginių diegimu ir/ar kvapų mažinimu	
Prevenciniai projektai	1427,3
projektai, susiję su technologinių įrenginių, mažinančių gamybinės ar kitos ūkinės veiklos metu susidariusią taršą nuotekomis, diegimu	
projektai, susiję su technologinių įrenginių, mažinančių gamybinės ar kitos ūkinės veiklos atliekų susidarymą, įdiegimu	
projektai, susiję su gamybinės ar kitos ūkinės veiklos metu į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekį mažinančių technologinių įrenginių diegimu	
Kitos priemonės	9774,0
Iš viso	14751,3

(Šaltinis: LAAIF informacija)

2. Tarp namų ūkiams skirtų priemonių finansavimas iš LAAIF buvo skirtas atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui (pagal Klimato kaitos specialiąją programą). Parama skiriama fiziniams asmenims finansuojant tokias veiklas, prisidedančią prie oro taršos mažinimo, kryptis: mažo pajėgumo saulės elektrinių, skirtų elektros energijos gamybai savo poreikiams (ne pardavimui), ar saulės kolektorių, skirtų vandens šildymui ar šilumos palaikymui, diegimas; vėjo energijos šaltinių diegimas savo poreikiams (ne pardavimui); šilumos siurblių, skirtų karšto vandens ir šilumos energijos gamybai savo poreikiams (ne pardavimui) diegimas. Aplinkos projektų valdymo agentūrai perėmus LAAIF funkcijas, yra finansuojamos tokios Klimato kaitos specialiosios programos priemonės:

2.1. fizinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų atnaujinimas (modernizavimas), pasiekiant pastato energinio naudingumo C klasę ir sumažinant skaičiuojamosios šiluminės energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 20 proc.;

2.2. atsinaujinančių energijos išteklių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ar kitų) panaudojimas fizinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamuosiuose namuose, pakeičiant iškastinį kurą naudojančią energijos gamybą.

3. Lietuvos Respublikos Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo (toliau – Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymas) 1 straipsnis numato

Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšų šaltinius ir jų naudojimo tvarką. Šios programos tikslas yra finansuoti savivaldybių vykdomas aplinkos apsaugos priemones. Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo 4 straipsnyje nurodytos tokios priemonės:

3.1. aplinkos kokybės gerinimo ir apsaugos priemonės; atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtros priemonės; atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris nebeegzistuoja, tvarkymo priemonės; aplinkos monitoringo, prevencinės, aplinkos atkūrimo priemonės; visuomenės švietimui ir mokymui aplinkosaugos klausimais;

3.2. savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiajai programa;

3.3. želdynų ir želdinių apsauga, tvarkymas, būklės stebėseną, želdynų kūrimas, želdinių veisimas, inventorizacija;

3.4. savanoriškos juridinių ir fizinių asmenų įmokos naudojamos pagal mokėtojų pageidavimus.

4. Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad specialiosios programos finansavimo šaltiniai (be kitų šaltinių, nesusijusių su aplinkos oro tarša) yra juridinių ir fizinių asmenų mokesčiai už teršalų išmetimą į aplinką, savanoriškos juridinių ir fizinių asmenų įmokos bei kitos teisėtai gautos lėšos.

EUROPOS SĄJUNGOS FONDŲ INVESTICIJŲ PATVIRTINTOS PRIEMONĖS, KURIŲ ĮGYVENDINIMAS PRISIDEDA PRIE ORO TARŠOS MAŽINIMO IR ORO KOKYBĖS GERINIMO

1. Siekiant mažinti oro taršą ir gerinti oro kokybę, yra patvirtintos Europos Sąjungos (toliau - ES) fondų investicijų aplinkosaugos ir kitų sektorių priemonės, skirtos arba prisidėsiančios prie oro taršos mažinimo ir oro kokybės gerinimo. Tarp aplinkosaugos priemonių yra numatytos priemonės aplinkos oro kokybei gerinti, kuriomis finansuojamos trijų rūšių veiklos: strateginių sprendimų parengimo, konkrečių įrenginių įsigijimo ir informavimo. Pažymėtina, kad šios priemonės įgyvendintinos tik Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų savivaldybėse. Kitos priemonės, susijusios su oro taršos mažinimu ir oro kokybės gerinimu, apima aplinkos oro monitoringo ir kontrolės stiprinimo, visuomenės informavimo apie aplinką ir aplinkosauginių–rekreacinių objektų tvarkymą veiklas (žr. 1 lent.).

1 lentelė. 2014–2020 m. ES fondų investicijų patvirtintos aplinkosaugos priemonės, prisidedančios prie oro kokybės gerinimo

Patvirtintos priemonės	ES struktūrinių fondų lėšos	LR Valstybės biudžeto lėšos	Galimi pareiškėjai	Finansuojamos veiklos
Aplinkos oro kokybės gerinimas, Nr. 05.6.1-APVA-V-021	7 309 361 Eur	0 Eur	Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų savivaldybių administracijos	Aplinkos oro kokybės valdymo priemonių planų parengimas; Gatvių priežiūros ir valymo technologijų (įrenginių) įsigijimas; Visuomenės informavimas apie galimybes gyventojams prisidėti prie aplinkos oro taršos mažinimo, aplinkos oro kokybės gerinimo ir galimas neatsakingo elgesio pasekmes.
Susijusios priemonės				
Aplinkos monitoringo ir kontrolės stiprinimas, Nr. 05.1.1-APVA-V-004	21 797 961 Eur	0 Eur	Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – AAA), Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Valstybinė miškų tarnyba, Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, Valstybinė aplinkos apsaugos tarnyba, Valstybės įmonė Valstybinių miškų urėdija	Klimato kaitos valdymui, nacionalinei oro teršalų ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos sistemai tobulinti reikalingų dokumentų parengimas ir priemonių įsigijimas; Hidrologinių ir meteorologinių stebėjimų, prognozavimo, modeliavimo, hidrometeorologinių ir klimato paslaugų teikimo, informacijos koordinavimo ir informavimo pajėgumų stiprinimas; Aplinkos oro monitoringo ir ankstyvojo perspėjimo stočių tinklo ir laboratorijų atnaujinimas; Miškų būklės, naudojimo, atkūrimo, įveisimo ir apsaugos kontrolės techninių pajėgumų atnaujinimas ir tobulinimas.
Visuomenės informavimas apie aplinką ir aplinkosauginių–rekreacinių objektų tvarkymas, Nr. 05.4.1-APVA-V-017	28 092 732 Eur	4 957 541 Eur	Aplinkos ministerija, Lietuvos zoologijos sodas, Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejus, Respublikinis Vaclovo Into akmenų muziejus, Valstybės įmonė Valstybinių miškų urėdija, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas. Galimi partneriai – įstaigos prie Aplinkos ministerijos ir kitos pavaldžios biudžetinės įstaigos.	Visuomenės informavimo ir švietimo aplinkos klausimais priemonių įgyvendinimas; Aplinkosauginių – rekreacinių objektų statyba, įrengimas ir / ar atnaujinimas.

(Šaltinis: www.esinvesticijos.lt portale teikiama informacija apie patvirtintas priemones)

2. Tarp verslui skirtų priemonių išskirtina priemonė „Eco-inovacijos LT“ ir „Eco-inovacijos LT+“. Pirmoji iš jų skirta netechnologinių inovacijų diegimui ir skatinimui finansuoti mažose ir vidutinėse įmonėse. Tuo metu antroji priemonė skirta technologinių ekoinovacijų diegimui ir skatinimui mažose ir vidutinėse įmonėse finansuoti (žr. 2 lent.).

2 lentelė. 2014–2020 m. ES fondų investicijų patvirtintos verslui skirtos priemonės, prisidedančios prie oro kokybės gerinimo

Patvirtintos priemonės	ES struktūrinių fondų lėšos	Galimi pareiškėjai	Finansuojamos veiklos
Eco-inovacijos LT, Nr. 03.3.2-LVPA-K-832	4 344 300 Eur	Mažos ir vidutinės įmonės.	Netechnologinių ekoinovacijų diegimas ir skatinimas: - aplinkosaugos vadybos/valdymo sistemų pagal tarptautinių standartų reikalavimus diegimas ir (ar) gamybos technologinių ir (ar) aplinkosaugos auditų, kurių pagalba būtų pateikta racionalaus išteklių naudojimo ir taršos prevencijos analizė, atlikimas; - ekologiškas projektavimas. Numatoma paremti projektus, kuriais skatinamas ekologinis projektavimas, t. y. numatoma pagerinti gaminių ekologiškumą per visą jų gyvavimo ciklą (žaliavų parinkimas ir naudojimas, gamyba, pakavimas, transportavimas, naudojimas), ekologinius aspektus sistemingai įtraukiant pačiame ankstyviausiame gaminio projektavimo etape.
Eco-inovacijos LT+, Nr. 03.3.2-LVPA-K-837	86 886 005 Eur	Mažos ir vidutinės įmonės.	Technologinių ekoinovacijų diegimas ir skatinimas. Siekiant sumažinti neigiamas klimato kaitos ir šiltnamio efekto pasekmes, numatomos investicijos į materialųjį turtą (įrenginius, technologijas), kurį įdiegus mažėja neigiamas ūkinės veiklos poveikis aplinkai, skatinama pramoninė simbiozė ir užtikrinamas tęstinis aplinkos apsaugos efektas t. y. investicijos į švaresnės gamybos inovacijas (jų įdiegimą), kuriose taikomi racionalių išteklių naudojimo ir taršos prevencijos metodai (pavyzdžiui, proceso modernizavimas (optimizavimas) tikslu sumažinti neigiamą poveikį aplinkai ir (ar) tausoti gamtos išteklius, beatliekinė gamyba, atliekų pakartotinis naudojimas ir (ar) perdirbimas, atliekamos šilumos panaudojimas (rekuperavimas, regeneravimas), srautų atskyrimas kt.).

(Šaltinis: www.esinvesticijos.lt portale teikiama informacija apie patvirtintas priemones)

3. Vienas iš didžiausių taršą generuojančių ūkio sektorių yra energetikos sektorius, kuriame numatytos dvi pagrindinės priemonės, prisidėsiančios prie oro taršos mažinimo. Kaip matyti 3 lentelėje, abi priemonės yra susijusios su biokuro naudojimo skatinimu, keičiant nusidėvėjusius biokuro įrenginius ir įrengiant naujus.

3 lentelė. 2014–2020 m. ES fondų investicijų patvirtintos energetikos priemonės, prisidedančios prie oro kokybės gerinimo

Patvirtintos priemonės	ES struktūrinių fondų lėšos	Galimi pareiškėjai	Finansuojamos veiklos
Biokurą naudojančių šilumos gamybos įrenginių keitimas, Nr. 04.1.1-LVPA-K-112	10 000 000 Eur	Šilumos tiekėjai ir nepriklausomi šilumos gamintojai.	Nusidėvėjusių biokurą naudojančių šilumos gamybos įrenginių keitimas naujais (iki 10 MW šiluminės galios) centralizuoto šilumos tiekimo sistemose.
Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas, Nr. 04.1.1-LVPA-K-110	12 000 000 Eur	Šilumos tiekėjai ir (potencialūs) nepriklausomi šilumos gamintojai.	Naujų didelio efektyvumo biokuro kogeneracijos įrenginių (iki 5 MW elektrinės galios, visas nominalus šiluminis našumas ne didesnis nei 20 MW) įrengimas centralizuoto šilumos tiekimo sistemose (išskyrus Vilniuje ir Kaune).

Katilų keitimas namų ūkiuose, Nr. 04.3.2-LVPA-V-111	15 000 000 Eur	Biudžetinė įstaiga.	Neefektyviai biomasę naudojančių katilų keitimas į efektyvesnes technologijas, naudojančias atsinaujinančių išteklių energiją šilumos gamybai, namų ūkiuose, kurie nėra prijungti prie centralizuotai tiekiamos šilumos sistemos.
---	----------------	---------------------	---

(Šaltinis: www.esinvesticijos.lt portale teikiama informacija apie patvirtintas priemones)

4. Atsižvelgiant į pagrindinius oro taršos sukėlėjus, svarbios yra taip pat priemonės, numatytos energijos taupymo ir renovacijos srityje ir prisidėsiančios (nors ir ne visais atvejais, kaip pvz., iškastinio kuro – gamtinių dujų keitimas atsinaujinančiais energijos ištekliais (toliau – AEI) – kietuoju biokuru) prie oro taršos mažinimo. Išskirtinos priemonės, pagal kurias finansuojamos veiklos, apimančios atsinaujinančius energijos išteklius pramonei, biokuro naudojimo skatinimą šilumos energijai gaminti ir šilumos tiekimo tinklų modernizavimą ir plėtrą (žr. 4 lent.).

4 lentelė. 2014–2020 m. ES fondų investicijų patvirtintos energijos taupymo ir renovacijos priemonės, prisidedančios prie oro kokybės gerinimo

Patvirtintos priemonės	ES struktūrinių fondų lėšos	Galimi pareiškėjai	Finansuojamos veiklos
Atsinaujinantys energijos ištekliai pramonei LT+, Nr. 04.2.1-LVPA-K-836	23 338 114 Eur	Labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės (toliau – MVĮ) ir didelės pramonės įmonės.	AEI naudojančių energijos gamybos pajėgumų įrengimas, naujų AEI efektyvesnio panaudojimo technologijų kūrimas ir diegimas pramonės įmonėse, siekiant naudoti energiją pačių įmonių vidiniams poreikiams tenkinti ir esant galimybei perteklinę energiją tiekti kitoms pramonės įmonėms ar perduoti į centralizuotus energetinius tinklus.
Biokuro panaudojimo skatinimas šilumos energijai gaminti, Nr. 04.1.1-LVPA-K-109	17 040 000 Eur	Šilumos tiekėjai ir nepriklausomi šilumos gamintojai, eksploatuojantys iškastinį kurą naudojančius šilumos gamybos įrenginius.	Biokurą naudojančių šilumos gamybos įrenginių (iki 10 MW šiluminės galios) įrengimas rekonstruojamose ar naujai statomose katilinėse, pakeičiant iškastinį kurą centralizuotai tiekiamos šilumos gamyboje.
Šilumos tiekimo tinklų modernizavimas ir plėtra, Nr. 04.3.2-LVPA-K-102	69 508 804 Eur	Projektus pagal priemonę įgyvendina juridiniai asmenys, valdantys šilumos tinklus nuosavybės ar kita teise (nuomos, patikėjimo, panaudos ar kt.) ir turintys šilumos tiekimo licencijas.	Centralizuotai tiekiamos šilumos tinklų plėtra; Centralizuotai tiekiamos šilumos tinklų modernizacija šilumos perdavimo nuostolių mažinimui, tinklų darbo patikimumo didinimui.

(Šaltinis: www.esinvesticijos.lt portale teikiama informacija apie patvirtintas priemones)

5. Kitas reikšmingas oro taršos atžvilgiu sektorius – transporto sektorius. Šiame sektoriuje yra numatytos priemonės, kuriomis siekiama elektromobilių įkrovimo prieigų tinklo kūrimo, miesto viešojo transporto atnaujinimą, miestų aplinkkelių tiesimą, miestų transporto infrastruktūros vystymo, pėsčiųjų ir dviračių takų rekonstrukcijos, trans-europinio transporto tinklo (toliau – TEN-T) kelių techninių parametrų gerinimo ir pralaidumo didinimo, regionų pasiekiamumo gerinimo, vietinio susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimo. Visos išvardintos priemonės prisidėtų prie oro taršos, sukeltos transporto sektoriaus, mažinimo (žr. 5 lent.).

5 lentelė. 2014–2020 m. ES fondų investicijų patvirtintos susisiekimo infrastruktūros (transporto) priemonės, prisidedančios prie oro kokybės gerinimo

Patvirtintos priemonės	ES struktūrinių fondų lėšos	Galimi pareiškėjai	Finansuojamos veiklos
Elektromobilių įkrovimo prieigų	2 896 200 Eur	Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo	Elektromobilių greitojo įkrovimo prieigų įrengimas valstybinės reikšmės keliuose;

Patvirtintos priemonės	ES struktūrinių fondų lėšos	Galimi pareiškėjai	Finansuojamos veiklos
tinklo kūrimas, Nr. 04.5.1-TID-V-515		ministerijos (toliau – Lietuvos automobilių kelių direkcija), Savivaldybių, kuriose yra miestų, turinčių daugiau kaip 25 tūkst. gyventojų, daugiau kaip 1000 km vietinės reikšmės kelių (gatvių), įregistruota daugiau kaip 10 tūkst. lengvųjų automobilių, arba miestų, turinčių kurorto statusą, administracijos. Galimi partneriai – savivaldybių administracijos, AB „Energijos skirstymo operatorius“ (ESO) ir elektromobilių įkrovimo prieigų operatoriai – juridiniai ar fiziniai asmenys, teikiantys elektromobilių įkrovimo paslaugą ir atsakingi už elektromobilių įkrovimo prieigos įrengimą ir (arba) priežiūrą.	Elektromobilių įkrovimo prieigų įrengimas miestuose
Miesto viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas, Nr. 04.5.1-TID-V-517	28 962 002 Eur	Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių administracijos. Galimi partneriai – keleivių vežimo veiklą vykdančios įmonės, su kuriomis sudarytos viešųjų paslaugų teikimo sutartys.	Nekenksmingų aplinkai miesto viešojo transporto priemonių įsigijimas.
Miestų aplinkkelių tiesimas, Nr. 06.1.1-TID-V-502	81 662 170 Eur	Vilniaus miesto savivaldybės administracija. Galima partnerė – AB „Litgrid“.	Miestų aplinkkelių, esančių TEN-T kelių tinklo jungčių dalimi, tiesimas.
Miestų transporto infrastruktūros vystymas įgyvendinant valstybei svarbius jungtinius projektus Nr. 06.2.1-TID-V-512	14 481 001 Eur	Vilniaus miesto savivaldybės administracija	Eismo saugos ir aplinkos apsaugos priemonių diegimas Vilniaus šiaurinės tikslinės teritorijos vietinės reikšmės keliuose, įgyvendinant Vilniaus miesto integruotą teritorijos vystymo programą; vietinės reikšmės kelių transporto infrastruktūros vystymas Vilniaus šiaurinėje tikslinėje teritorijoje, įgyvendinant Vilniaus miesto integruotą teritorijos vystymo programą.
Pėsčiųjų ir dviračių takų rekonstrukcija ir plėtra, Nr. 04.5.1-TID-R-516	8 688 601 Eur	Savivaldybių administracijos. Galimi partneriai – privatus juridiniai asmenys (tais atvejais, kai projektai įgyvendinami viešos ir privačios partnerystės būdu), Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos.	Pėsčiųjų ir dviračių takų ir dviračių juostų tiesimas ir rekonstrukcija.
TEN-T kelių tinklo techninių parametrų gerinimas ir	208 888 977 Eur	Lietuvos automobilių kelių direkcija, Valstybės įmonė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, Pasienio kontrolės	TEN-T kelių tinklo, įskaitant su jais susijusius privažiuojamuosius kelius ir tiesioginius jungiamuosius kelius, rekonstrukcija ir tiesimas;

Patvirtintos priemonės	ES struktūrinių fondų lėšos	Galimi pareiškėjai	Finansuojamos veiklos
pralaidumo didinimas, Nr. 06.1.1-TID-V-501		punktų direkcija prie Susisiekimo ministerijos, Galimos partnerės – Lietuvos automobilių kelių direkcija, Valstybės įmonė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, AB „Lietuvos geležinkeliai“.	Eismo saugos ir aplinkos apsaugos priemonių diegimas TEN-T kelių tinkle; Išorės sienų ir pasienio kontrolės punktų (TEN-T tinklo) transporto infrastruktūros kartu su privažiuojamaisiais ir tiesioginiais jungiamaisiais keliais rekonstravimas ir modernizavimas.
Regionų pasiekiamumo gerinimas, Nr. 06.2.1-TID-V-507	67 047 034 Eur	Lietuvos automobilių kelių direkcija. Galimos partnerės – savivaldybių administracijos, Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.	Valstybinės reikšmės kelių (regionų jungčių su TEN-T tinklu) rekonstrukcija ir tiesimas; Eismo saugos ir aplinkos apsaugos priemonių diegimas valstybinės reikšmės keliuose (regionų jungtyse su TEN-T tinklu), nepriklausančiuose TEN-T kelių tinklui; Intelektinių kelių transporto eismo saugos, saugumo, eismo informavimo ir srautų valdymo transporto sistemų diegimas valstybinės reikšmės keliuose (regionų jungtyse su TEN-T tinklu), nepriklausančiuose TEN-T tinklui.
Vietinio susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas, Nr. 04.5.1-TID-R-518	14 481 000 Eur	Savivaldybių administracijos, išskyrus Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių administracijas. Galimi partneriai: keleivių vežimo veiklą vykdančios įmonės, su kuriomis sudarytos viešųjų paslaugų teikimo sutartys.	Nekenksmingų aplinkai viešojo transporto priemonių įsigijimas regionuose.
Darnaus judumo sistemų kūrimas, Nr. 04.5.1-TID-V-513	1 448 100 Eur	Savivaldybių, kuriose yra miestų, turinčių daugiau kaip 25 tūkst. gyventojų, ir miestų, turinčių kurorto statusą, administracijos.	Darnaus judumo mieste planų rengimas.

(Šaltinis: www.esinvesticijos.lt portale teikiama informacija apie patvirtintas priemones)

6. Siekiant sumažinti oro taršą kaimo vietovėse, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje numatytos priemonės, galinčios prisidėti prie oro taršos mažinimo. Prie oro taršos mažinimo galima prisidėti vystant žinių perdavimą ir informavimo veiklą aplinkosauginiais klausimais, konsultuojant ūkininkus ir kitus žemės valdytojus, miškų valdytojus ir juridinius asmenis, vykdančius veiklą kaimo vietovėse, teikiant paramą smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui, apželdinimui, vandens telkinių apsaugai, tausojančiam augalų auginimui. (žr. 6 lent.).

6 lentelė. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje nustatytos priemonės

Patvirtintos priemonės	Veiksmai	Paramos rūšis	Paramos gavėjai	Sumos ir (arba) paramos normos
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla	1.2 Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai (0,8 mln. Eur)	Patirtų išlaidų kompensavimas teikiant žinių perdavimo ir informavimo veiklos paslaugas.	1. Mokslo, studijų ir mokymo institucijos; 2. Įstaigos, turinčios teisę vykdyti formalųjį suaugusiųjų mokymą.	Paramos intensyvumas – nuo 90 iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo) priklausomai nuo mokymų tematikos.
M02. Konsultavimo	2.1 Parama pasinaudoti	Patirtų išlaidų kompensavimas	Konsultacijas ūkininkams, jauniems	Didžiausia paramos suma paramos gavėjui yra 1500

Patvirtintos priemonės	Veiksmai	Paramos rūšis	Paramos gavėjai	Sumos ir (arba) paramos normos
paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos	konsultavimo paslaugomis (1,1 mln. Eur)	teikiant konsultavimo paslaugas.	ūkininkams, kitiems žemės valdytojams, miškų valdytojams ir kaimo vietovėse veikiančioms MVĮ teikiantys juridiniai asmenys, atrinkti vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.	Eur už konsultavimo paslaugos suteikimą. Konsultavimo paslauga apima nustatytą valandų skaičių.
M04. Investicijos į materialųjį turtą	4.1 Parama investicijoms į žemės ūkio valdas (parama teikiama (be kitų veiklų) biodujų gamybai iš gyvulininkystės ūkyje susidarančių atliekų. Pagamintos biodujos, šilumos ir elektros energija naudojama tik valdos reikmėms). Šiai veiklai numatyta 3 mln. Eur.	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas. Atlikus ex-ante vertinimą dėl finansinių priemonių įgyvendinimo, gali būti teikiama finansinių priemonių parama.	Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys) ar jų grupės, užsiimantys žemės ūkio veikla.	Paramos intensyvumas visais atvejais negali viršyti 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).
M06. Ūkio ir verslo plėtra	6.4.2 Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų. Šiai veiklai numatyta 45,2 mln. Eur.	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas. Atlikus ex-ante vertinimą dėl finansinių priemonių įgyvendinimo, gali būti teikiama finansinių priemonių parama.	Ūkininkai, labai mažos ir mažos įmonės.	Paramos intensyvumas – 60 proc. (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (iš viso priemonei – 142,4 mln. Eur)	10.6 Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje (6,4 mln. Eur)	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.	Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).	-
	10.07 Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje (7 mln.)			
	10.09 „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas (7,9 mln. Eur)			
	10.10 Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema (7,4 mln. Eur)			
M16. Bendradarbiavimas	16.3 Parama smulkių ūkio subjektų	Investicinė parama, kompensuojant	Kaimo vietovėse veikiantys smulkūs	

Patvirtintos priemonės	Veiksmai	Paramos rūšis	Paramos gavėjai	Sumos ir (arba) paramos normos
	bendradarbiavimui Šiai veiklai numatyta 1,5 mln. Eur.	faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas, atskiroms išlaidų kategorijoms nustatant didžiausias paramos sumas.	žemės, miškų, ir kaimo plėtros sektoriaus dalyviai.	

(Šaltinis: Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programa)

7. Kitas svarbus lėšų šaltinis yra ES aplinkos ir klimato politikos programa (toliau – LIFE programa), kuri finansuoja ES aplinkosaugos bei klimato politikos prioritetus įgyvendinančius geriausios praktikos, parodomuosius ir bandomuosius projektus. LIFE programa remia projektus, kuriais mažinamas vykdam žemės ūkio veiklą išmetamas amoniako ir kietųjų dalelių kiekis.

8. LIFE programos įgyvendinimo finansinis paketas 2014–2020 m. laikotarpiui yra beveik 3,5 mlrd. eurų. Šiuo laikotarpiu LIFE programą sudaro dvi paprogramės – aplinkos (2,59 mlrd. eurų) ir klimato kaitos (864 mln. eurų):

8.1. Aplinkos paprogramė: aplinkos ir išteklių naudojimo efektyvumas; gamta ir biologinė įvairovė; aplinkos valdymas ir informavimas;

8.2. Klimato politikos paprogramė: klimato kaitos švelninimas; prisitaikymas prie klimato kaitos; klimato valdymas ir informavimas.

9. Lietuvos inicijuoti 19 LIFE programos projektų 2014–2020 m. laikotarpiui išsiskirstė taip: 15 iš jų buvo skirti gamtos apsaugai ir po vieną biologinei įvairovei, aplinkos politikai bei valdymui ir pajėgumų stiprinimui, taip pat 1 integruotasis projektas. Pažymėtina, kad nei vienas projektas nebuvo tiesiogiai susijęs su oro taršos mažinimu.

10. Taigi, ES fondų investicijų patvirtintos priemonės, prisidėsiančios prie oro taršos mažinimo ir oro kokybės gerinimo, numato taip pat priemones, kuriomis siekiama skatinti veiklas energetikos, energijos efektyvaus vartojimo ir transporto srityse, kuriuose dominuoja biokuro naudojimo skatinimas, atsinaujinančių energijos išteklių skatinimas, transporto parko atnaujinimas ir elektra varomo transporto plėtros skatinimas, transporto infrastruktūros skatinimas.

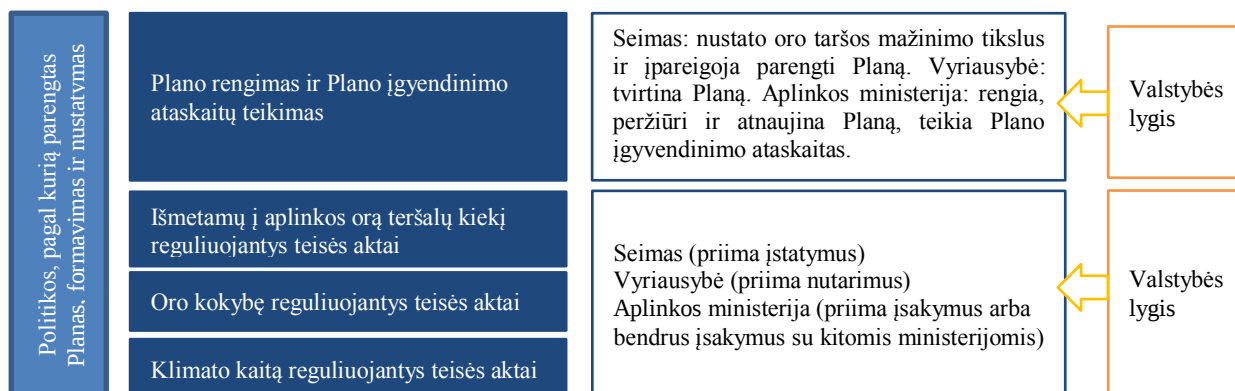
**PAREIGOS, NUSTATYTOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS IR
ĮSTAIGOMS, ŪKIO SUBJEKTAMS IR JOMS SUTEIKTA ATSAKOMYBĖ ORO TARŠOS
MAŽINIMO IR ORO KOKYBĖS VALDYMO SRITYJE, RENGIANČIŲ IR ĮGYVENDINANČIŲ
NACIONALINĮ ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANĄ**

**I SKYRIUS
NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO RENGIMAS**

1. Lietuvos Respublikos Aplinkos oro apsaugos įstatyme nustatyti teisiniu pagrindu Lietuvos Respublikos Seimas Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje, patvirtintoje Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (toliau – NAAS), nustato oro taršos mažinimo tikslus; tikslams įgyvendinti parengiamas Nacionalinis oro taršos mažinimo planas (toliau – Planas), kurį tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Reikalavimai Plano rengimui ir jo turiniui, priėmimui ir įgyvendinimui nustatyti Išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio mažinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 468 „Dėl Išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio mažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, ir Europos Komisijos parengtose Pirminių nacionalinių oro taršos valdymo programų pagal Direktyvą 2016/2284/ES parengimo ir įgyvendinimo gairėse.

3. Plano projektą, kuriame nurodyti Lietuvai nustatyti oro taršos mažinimo tikslai, priemonės šiems tikslams pasiekti, tikslų vertinimo kriterijai, atsakingos už įgyvendinimą institucijos ir reikalingi asignavimai, rengia Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija. Aplinkos ministerija parengtą Plano projektą, teisės aktų nustatyta tvarka suderintą su kitomis institucijomis, teikia tvirtinti Vyriausybei. Vyriausybės patvirtintą Planą ne rečiau kaip kas ketveri metai peržiūri ir atnaujina Aplinkos ministerija. Atnaujintą Planą tvirtina Vyriausybė. Europos Komisijai jos nustatyta forma Planą ir vėlesnius atnaujintus Planus teikia Aplinkos ministerija. Plano įgyvendinimo ataskaitas rengia, jas Vyriausybei ir visuomenei teikia Aplinkos ministerija (žr. 1 pav.).

1 paveikslas. Pareigos ir atsakomybės, nustatytos institucijoms rengiant bei priimant teisės aktus, susijusius su Plano rengimu bei įgyvendinimu.

4. Lietuvos Respublikos aplinkos ministras (arba kartu su kitais ministrais) pagal jam priskirtą kompetenciją priima įsakymus, reglamentuojančius planuojamos ir vykdomos ūkinės veiklos poveikio aplinkai (orui) vertinimą, oro taršos iš stacionarių šaltinių valdymą, į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų apskaitą ir stebėseną, ūkio subjektų į aplinkos orą išmetamų teršalų poveikio aplinkai vertinimą, leidimų išdavimą, pakeitimą ir galiojimo panaikinimą, tam tikrų įrenginių registravimą, nacionalinės oro teršalų apskaitos vykdymą ir ataskaitų teikimą, neigiamo oro taršos poveikio ekosistemoms stebėseną, aplinkos oro kokybės vertinimą, valdymą ir ataskaitų teikimą.

II SKYRIUS

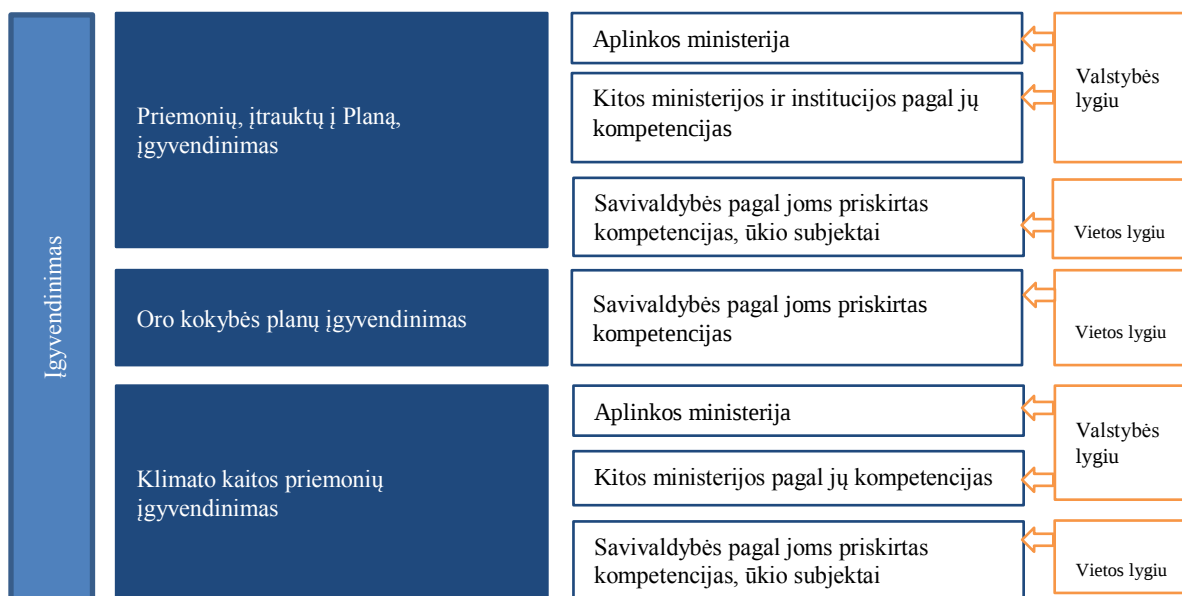
PLANE NUMATYTŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS

5. Aplinkos ministerija įgyvendina Plane numatytas jai priemones, kitos ministerijos pagal savo kompetenciją, savivaldybės, ūkio subjektai įgyvendina jiems priskirtas įgyvendinti priemones.

6. Lietuvos Respublikos energetikos ministerija įgyvendina priemones energetikos srityje, kurios netiesiogiai susijusios su oro taršos mažinimu, pavyzdžiui, didinant energijos vartojimo efektyvumą, skatinant atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) naudojimą, skatinant aplinkai palankių technologijų naudojimą pramonėje, modernizuojant šilumos ūkį ir pan.

7. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija įgyvendina priemones, kuriomis kartu siekiama prisidėti prie oro taršos mažinimo transporto sektoriuje, pavyzdžiui, vystant elektra varomų automobilių pakrovimo vietų infrastruktūrą, mažinant iškastinio kuro rėmimą (subsidių forma), investuojant į mažai taršias transporto technologijas ir pan.

8. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija įgyvendina priemones, kuriomis kartu mažinama tarša iš žemės ūkio veiklos, ypač amoniako, pavyzdžiui, skatinant naujų ir inovatyvių pašarų tiekimo ir gyvulių laikymo tvartuose technologijų įgyvendinimą, vykdam informacinę veiklą, iš dalies susijusią ir su oro taršos mažinimo klausimais, skirtą ūkininkams ir kt.

2 paveikslas. Pareigos ir atsakomybės, nustatytos institucijoms įgyvendinančioms priemones oro taršos mažinimo ir oro kokybės valdymo srityje

9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija prisideda prie oro taršos ir oro kokybės valdymą reguliuojančių teisės aktų kūrimo (kartu su Aplinkos ministerija tvirtina sąrašą teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas, nustato ribines aplinkos oro užterštumo vertes, informavimo apie aplinkos oro užterštumo lygius tvarką), reglamentuoja taršos poveikio sveikatai vertinimą ir jį vertina, atlieka visuomenės informavimą apie taršos neigiamą poveikį sveikatai ir kt.

10. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija įgyvendina priemones, kuriomis siekiama prisidėti prie oro taršos mažinimo pramonės sektoriuje, pavyzdžiui, skatinant efektyvesnę energijos ir žaliavų naudojimą, naujų technologijų kūrimą ir taikymą, kt.

III SKYRIUS

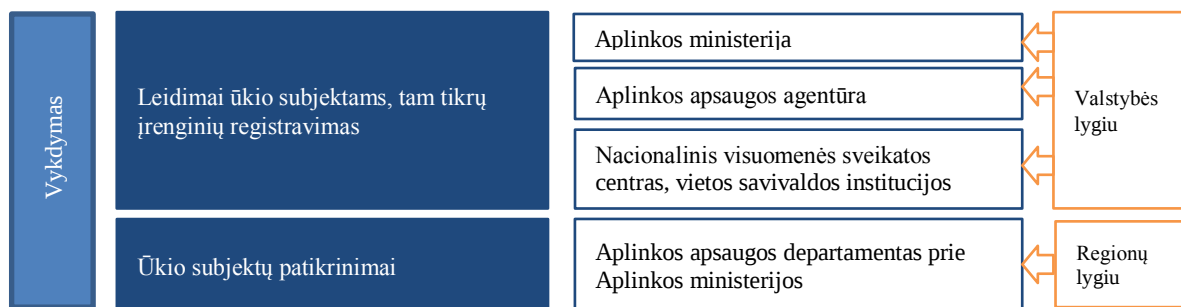
PRIEVOLĖS ĮGYVENDINTI PRIEMONES NUSTATYMAS IR KONTROLĖ

11. Plane numatytos priemonės, kuriomis siekiama mažinti taršą įvairiose sektoriuose. Dalis priemonių yra skatinamosios, kurios įgyvendinamos per finansavimo mechanizmus, kita dalis – informuotumo didinimo, reguliuojamojo pobūdžio priemonės.

12. Remiantis Aplinkos oro apsaugos įstatymo 4 straipsnio 3 dalimi ir 7 straipsnio 2 dalimi, savivaldybės savo strateginiuose plėtros planuose ir (ar) strateginiuose veiklos planuose privalo numatyti aplinkos oro kokybės valdymo priemones (minimalias numatytinas priemones nustato Aplinkos ministerija kartu su Sveikatos apsaugos ministerija) ir jas įgyvendinti pagal savo kompetencijas. Aplinkos oro apsaugos įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje savivaldybėms suteikta teisė priimti sprendimus dėl transporto priemonių eismo laikino apribojimo arba uždraudimo tam tikroje savivaldybės teritorijoje. Aplinkos apsaugos įstatymo 6 straipsnio 7 dalyje vietos savivaldos institucijoms nustatyta pareiga dalyvauti ir teikti išvadas bei pasiūlymus planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo procesuose, rengti, tvirtinti ir įgyvendinti savivaldybių aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo programas, schemas ir kitas aplinkos apsaugos priemones, naudoti Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšas, tvirtinti asignavimus aplinkos apsaugai, nustatyti savo teritorijoje griežtesnius už valstybinius normatyvus, suderinus su juos patvirtinusiomis valstybės institucijomis.

13. Remiantis Aplinkos apsaugos įstatymo 19¹, 19² straipsniais, aplinkos ministras tvirtina taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės (toliau – TIPK taisyklės, TIPK leidimas), taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės (toliau – taršos leidimų taisyklės, taršos leidimas); TIPK leidimus ir taršos leidimus išduoda, keičia ir jų galiojimą panaikina aplinkos ministro įgaliota institucija; TIPK paraiškas derina ir pagal kompetenciją dalyvauja nustatant TIPK leidimo sąlygas Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Nacionalinis visuomenės sveikatos centras); savivaldybių vykdomosioms institucijoms suteikta teisė susipažinti su ūkio subjektų parengtomis paraiškomis TIPK leidimams gauti ir teikti dėl jų pastabas. Remiantis Aplinkos apsaugos įstatymo 19³ straipsniu, aplinkos ministras nustato tame straipsnyje apibrėžtų įrenginių įregistravimo, registracijos duomenų teikimo, tikslinimo ir įrenginių išregistravimo tvarką. Įrenginius įregistruoja, registracijos duomenis tikslina ir išregistruoja aplinkos ministro įgaliota institucija.

14. Remiantis Aplinkos oro apsaugos įstatymo 15 straipsnio 3 dalimi, Aplinkos ministerija nustato stacionarių taršos šaltinių naudotojams leidžiamus išmesti į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekius pagal naudojamų technologinių įrenginių pajėgumus ir kitas su aplinkos oro taršos reguliavimu susijusias sąlygas.

3 paveikslas. Pareigos ir atsakomybės, nustatytos institucijoms, vykdančioms ūkio subjektų patikrinimus ir leidimų išdavimą oro taršos ir oro kokybės valdymo srityje

15. Pagal TIPK taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-528 „Dėl Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“, Taršos leidimų taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. D1-259 „Dėl Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“, Lakiųjų organinių junginių, susidarančių naudojant organinius tirpiklius tam tikrų veiklos rūšių įrenginiuose, išmetimo ribojimo ir įrenginių registravimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. 620 „Dėl Lakiųjų organinių junginių, susidarančių naudojant organinius tirpiklius tam tikrų veiklos rūšių įrenginiuose, išmetimo ribojimo ir įrenginių registravimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – LOJ taisyklės), Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – AAA) yra įgaliota išduoti TIPK ir taršos leidimus, juos pakeisti ir panaikinti jų galiojimą, įregistruoti LOJ taisyklėse apibrėžtus įrenginius, patikslinti jų registracijos duomenis ir įrenginius išregistruoti.

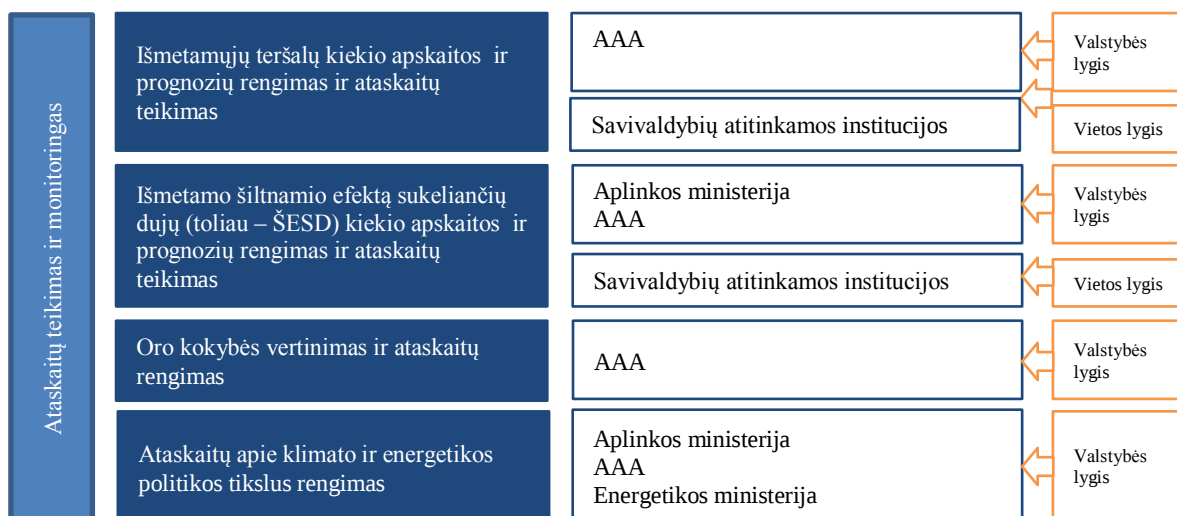
16. TIPK leidimai ir taršos leidimai su juose nustatytais eksploatuojantys organinius tirpiklius naudojančius įrenginius sąlygomis privalomi eksploatuojant TIPK taisyklėse ir taršos leidimų taisyklėse apibrėžtus įrenginius, kurie atitinka tų taisyklių prieduose nustatytus kriterijus; LOJ taisyklėse apibrėžti ir tose taisyklėse nustatytus kriterijus atitinkantys organinius tirpiklius naudojančius įrenginiai, kuriems nereikia gauti TIPK leidimo arba taršos leidimo, turi būti eksploatuojami tik juos įregistravus ir laikantis registracijos duomenis atitinkančių sąlygų. Leidimų sąlygų laikymosi kontrolę, išskyrus triukšmo ir kvapų sklaidimo kontrolę, įregistruotų organinius tirpiklius naudojančių įrenginių eksploatavimo sąlygų laikymosi kontrolę vykdo Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos (toliau – AAD) (iki 2018 m. liepos 1 d. šias funkcijas vykdė 8 Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai).

IV SKYRIUS MONITORINGAS IR ATASKAITŲ TEIKIMAS

17. Siekiant įvertinti padarytą pažangą įgyvendinant oro taršos mažinimo tikslus ir Plane numatytų priemonių pakankamumą mažinimo tikslams pasiekti ir nustatytais terminais atnaujinti Planą, būtina vykdyti valstybinį aplinkos monitoringą, t. y. vykdyti išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitą ir išmetamo teršalų kiekio prognozavimus, aplinkos oro kokybės ir oro taršos poveikio ekosistemoms monitoringą. Būtina vykdyti reguliarių oro taršos poveikio sveikatai vertinimą, rinkti, kaupti ir sisteminti kitus duomenis, reikalingus plano įgyvendinimo priemonių vykdymo efektyvumui pagrįsti.

18. Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo (toliau – Aplinkos monitoringo įstatymas) 7 straipsnį, Aplinkos ministerija organizuoja valstybinį aplinkos monitoringą. Aplinkos monitoringas apima sistemingą gamtinės aplinkos bei jos elementų (įskaitant aplinkos oro) būklės kitimo ir antropogeninio poveikio stebėjimą, vertinimą ir prognozę. Aplinkos monitoringą vykdo pagal Valstybinę aplinkos monitoringo programą Aplinkos ministerija ir jos įgaliotos institucijos, Žemės ūkio ministerija ar jos įgaliotos institucijos, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ir kitos valstybės institucijos.

19. Pagal Aplinkos oro apsaugos įstatymo 5 straipsnio 3 dalį, Aplinkos ministerija ar jos įgaliota institucija kartu su suinteresuotomis institucijomis visoje šalies teritorijoje organizuoja oro kokybės rodiklių matavimus ir kitus tyrimus, reikalingus aplinkos oro kokybei įvertinti, nustato minimalų matavimų skaičių, leidžiantį gauti informaciją, reikalingą aplinkos oro būklei įvertinti, aplinkos oro kokybės vertinimo tvarką.

4 paveikslas. Pareigos ir atsakomybės, nustatytos institucijoms, vykdančioms monitoringą ir rengiančioms ataskaitas oro taršos ir oro kokybės srityje

20. Minėtų įstatymų įgyvendinamaisiais aplinkos ministro patvirtintais įsakymais AAA yra įgaliota vertinti aplinkos oro kokybę ir vykdyti nacionalinę išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitą, nacionalinę išmetamo ŠESD kiekio apskaitą bei prognozuoti numatomą išmesti jų kiekį, t. y. vykdyti valstybinį aplinkos monitoringą, teikti ataskaitas Europos Komisijai, susijusių konvencijų sekretoriatams, Pasaulinei sveikatos organizacijai (per Europos aplinkos agentūrą), Eurostat, informuoti visuomenę.

21. Pagal Aplinkos monitoringo įstatymo 8 straipsnį, vietos lygiu aplinkos monitoringą organizuoja ir vykdo savivaldybių atitinkamos institucijos. Pagal Aplinkos monitoringo įstatymo 4 straipsnio 4 dalį, informaciją apie aplinkos orą savivaldybių lygiu renka savivaldybės.

22. Aplinkos monitoringo įstatymo 9 straipsnis reglamentuoja ūkio subjektų aplinkos monitoringo vykdymą siekiant nustatyti ūkio subjektų taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekį ir ūkinės veiklos poveikį gamtinei aplinkai, užtikrinti jų sukeltos taršos ar kito neigiamo poveikio mažinimą. Ūkio subjektai aplinkos monitoringą vykdo vadovaudamiesi Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatais, kuriuos rengia ir tvirtina Aplinkos ministerija. Pagal Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. D1-546 „Dėl Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo“, aplinkos oro apsaugos srityje turi būti vykdomas: ūkio subjektų technologinių procesų monitoringas, ūkio subjektų taršos šaltinių išmetamų teršalų monitoringas, ūkio subjektų poveikio aplinkos kokybei (poveikio aplinkai) monitoringas. Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatuose apibrėžta, kokie ūkio subjektai turi vykdyti tam tikros rūšies aplinkos monitoringą.

V SKYRIUS KOORDINAVIMAS

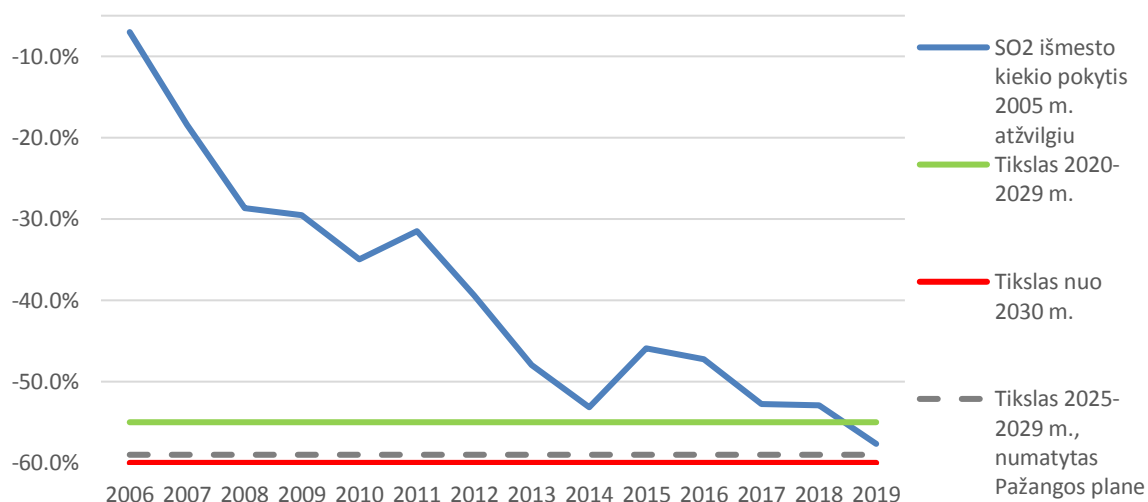
23. Oro taršos ir oro kokybės vertinimo ir valdymo srityje formuojant politiką ir ją įgyvendinant koordinavimo funkcija valstybės lygiu priskirta Aplinkos ministerijai. Aplinkos ministerija koordinuoja Plano rengimą, jo įgyvendinimą, prievolių įgyvendinti priemones nustatymą, ataskaitų apie Plano įgyvendinimo pažangą teikimą, Plano peržiūrą ir atnaujinimą. Aplinkos ministerija inicijuoja priežiūros komiteto, kuris yra atsakingas už Plano rengimo priežiūrą, sudarymą, įtraukiant įvairias suinteresuotas šalis: ministerijas pagal jų kompetencijas, savivaldos atstovus, verslo sektoriaus atstovus; organizuoja priežiūros komiteto susitikimus, koordinuoja diskusijas, pastabų aptarimą, informacijos apie Plano rengimo eigą sklaidą.

24. Oro taršos ir oro kokybės valdymas yra sudėtingas ir integruojantis įvairias institucijas. Siekiant įgyvendinti strateginiuose dokumentuose numatytus tikslus ir priemones, būtinas įvairaus lygio (valstybės, savivaldos ir ūkio subjektų) subjektų bendradarbiavimas ir uždavinių efektyvus paskirstymas tiek teisės aktuose, tiek juos įgyvendinant. Įvairių institucijų, savivaldybių ir net atitinkamų veiklos sričių ūkio subjektų įtraukimas, priskiriant jiems tam tikras atsakomybes, leidžia užtikrinti, kad būtų tinkamai įgyvendinami valstybei keliami tikslai ir kartu atsižvelgiama į suinteresuotų grupių, įskaitant visuomenės, poreikius aplinkos oro apsaugos kontekste. Visų pagal kompetencijas suinteresuotų šalių įtraukimas į valdymą leidžia tiksliau ir išsamiau išnagrinėti oro taršos mažinimo ir oro kokybės valdymo poreikius ir parengti įgyvendintinų priemonių rinkinį.

PAŽANGA ĮGYVENDINANT ESAMĄ POLITIKĄ IR TAIKANT DABARTINES PRIEMONES, SKIRTAS MAŽINTI IŠMETAMŲJŲ TERŠALŲ KIEKĮ NACIONALINIU MASTU

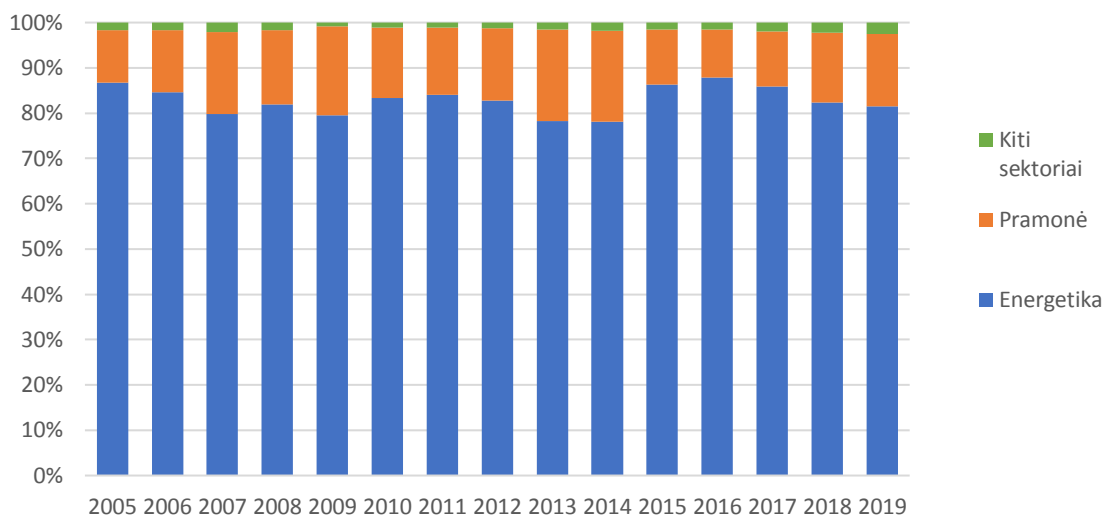
I SKYRIUS IŠMESTO SIEROS DIOKSIDO KIEKIO ANALIZĖ

1. Remiantis Nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitos 2005–2019 m. duomenimis (pateiktais 2021 m. rugpjūčio mėn.; <https://www.ceip.at/status-of-reporting-and-review-results/2021-submission>), išmestas į aplinkos orą sieros dioksido (toliau – SO₂) kiekis 2005–2019 m. laikotarpiu mažėjo. 2019 m., palyginti su 2005 m., išmesto SO₂ kiekis sumažėjo apie 57,7 proc. Vidutiniškai per metus išmestas SO₂ kiekis mažėjo 4,1 proc. Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (toliau – NAAS), nustatyti nacionaliniai išmetamo į aplinkos orą SO₂ kiekio mažinimo tikslai 2020–2029 m. (skaitine išraiška) yra mažesni (t. y. pasiekti), o tikslai nuo 2030 m. – didesni nei nagrinėjamu laikotarpiu užfiksuotas išmestas SO₂ kiekis (žr. 1 pav.). 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ (toliau – Pažangos planas), nustatyti išmetamo į aplinkos orą SO₂ kiekio mažinimo tikslai 2025–2029 m. (skaitine išraiška) yra didesni nei nagrinėjamu laikotarpiu užfiksuotas išmestas SO₂ kiekis.

1 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą SO₂ kiekio pokytis 2005–2019 m.
(duomenų šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – AAA).)

2. Analizuojant išmesto į aplinkos orą SO₂ kiekio struktūrą pagal pagrindines teršiančias ūkio sektorių grupes, nustatyta, kad išmesto SO₂ kiekio struktūroje didžiausią dalį 2005–2019 m. sudarė energetikos sektorius – vidutiniškai 82,9 proc. Per šį laikotarpį jos dalis sumažėjo 5,2 proc. (nuo 86,7 proc. 2005 m., iki 81,5 proc. 2019 m.) (žr. 2 pav.). Tuo pačiu laikotarpiu pramonės sektoriaus dalis bendroje išmesto SO₂ kiekio struktūroje padidėjo 4,4 proc. (nuo 11,6 proc. 2005 m. iki 16,0 proc. 2019 m.). Kitų sektorių dalis bendroje struktūroje padidėjo 0,7 proc. (nuo 1,7 proc. 2005 m. iki 2,5 proc. 2019 m.).

2 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą SO₂ kiekio struktūros pokyčiai pagal ūkio sektorių grupes 2005–2019 m. (duomenų šaltinis: AAA)

3. Siekiant detaliau išanalizuoti išmestą į aplinkos orą SO₂ kiekį pagal sektorius ir tiksliau nustatyti taršos šaltinius, pasitelkta pagrindinių kategorijų analizė (žr. 1 lentelę). Įvairių sektorių išmesto SO₂ kiekio pokyčiai, palyginti 2005 m. ir 2019 m., buvo labai skirtingi.

1 lentelė. Išmestas SO₂ kiekis: pagrindinių kategorijų analizė

Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)						Iš viso
2005	1A1b Kuro deginimas (perdirbant naftą)	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	1B2aiv Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos perdirbimas ir saugojimas)	2B10a Chemijos pramonė	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	1A4ai Komeracinis ar institucinis stacionarus deginimas	92,8 %
	42,8 %	22,4 %	16,5 %	6,5 %	2,5 %	2,2 %	
2019	1B2aiv Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos perdirbimas ir saugojimas)	1A1b Kuro deginimas (perdirbant naftą)	1A2f Nemetalinių mineralų pramonės stacionarus deginimas	2B10a Chemijos pramonė	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	92,2 %
	49,4 %	18,8 %	7,6 %	6,7 %	5,6 %	4,1 %	

(duomenų šaltinis: AAA)

4. Energetikos sektoriaus (viešosios elektros ir šilumos gamybos, naftos perdirbimo ir saugojimo, namų ūkių, paslaugų ir žemės ūkio pasektorių) išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 81,5 proc. viso šalyje išmesto kiekio (9,51 tūkst. tonų). Šio sektoriaus išmestas SO₂ kiekis, palyginti su 2005 m., sumažėjo 60,2 proc. (nuo 23,88 tūkst. tonų 2005 m. iki 9,51 tūkst. tonų 2019 m.):

4.1. Naftos perdirbimo ir saugojimo pasektorių išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 7,95 tūkst. tonų (83,6 proc. energetikos sektoriaus ir 68,2 proc. viso šalyje išmesto SO₂ kiekio). Šių pasektorių išmestas SO₂ kiekis, palyginti su 2005 m., sumažėjo 51,2 proc. (nuo 16,3 tūkst. tonų 2005 m. iki 7,95 tūkst. tonų 2019 m.), bet kiekio dalis bendroje išmesto SO₂ kiekio struktūroje padidėjo nuo 59,2 proc. 2005 m. iki 68,2 proc. 2019 m.;

4.2. Viešosios elektros ir šilumos energijos gamybos pasektoriaus išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 0,48 tūkst. tonų (5,1 proc. energetikos sektoriaus ir 4,1 proc. viso šalyje išmesto SO₂ kiekio). Šio

pasektoriaus išmestas SO₂ kiekis sumažėjo net 92,2 proc., palyginti su 2005 m. (nuo 6,18 tūkst. tonų 2005 m. iki 0,48 tūkst. tonų 2019 m.) ir tapo maža išmesto SO₂ kiekio struktūros dalimi – 2019 m. sudarė tik 4,1 proc. viso šalyje išmesto SO₂ kiekio (2005 m. ši dalis sudarė 22,4 proc.);

4.3. Kitų energetikos pasektorių (kuro deginimas namų ūkiuose, visuomeninės paskirties pastatuose, žemės ūkyje) išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 1,07 tūkst. tonų (11,3 proc. energetikos sektoriaus ir 9,2 proc. viso šalyje išmesto SO₂ kiekio). Šių pasektorių išmestas SO₂ kiekis sumažėjo 23,6 proc., palyginti su 2005 m. (nuo 1,40 tūkst. tonų 2005 m. iki 1,07 tūkst. tonų 2019 m.), o bendroje išmesto SO₂ kiekio struktūroje padidėjo nuo 5,1 proc. 2005 m. iki 9,2 proc.

5. Pramonės sektoriaus (nemetalinų mineralų pramonės, chemijos, statybos ir kitų pramonės pasektorių) išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 16,0 proc. viso šalyje išmesto kiekio (1,86 tūkst. tonų). Šio sektoriaus išmestas SO₂ kiekis, palyginti su 2005 m., sumažėjo net 41,5 proc.:

5.1. Tarp reikšmingiausių pramonės pasektorių išskirtinas stacionarus kuro deginimas nemetalinių mineralų pramonėje (cemento, asfalto, kt. gamyba), kuri 2019 m. išmetė 0,88 tūkst. tonų (tai sudarė 47,3 proc. pramonės sektoriaus ir 7,6 proc. viso šalyje išmesto kiekio). Šio pasektoriaus išmestas SO₂ kiekis padidėjo 81,5 proc., palyginti su 2005 m. (nuo 0,49 tūkst. tonų 2005 m. iki 0,88 tūkst. tonų 2019 m.);

5.2. Chemijos pramonės (sieros rūgšties gamybos) pasektoriaus išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 6,7 proc. viso šalyje išmesto SO₂ kiekio (0,78 tūkst. tonų), 56,3 proc. mažiau nei 2005 m.

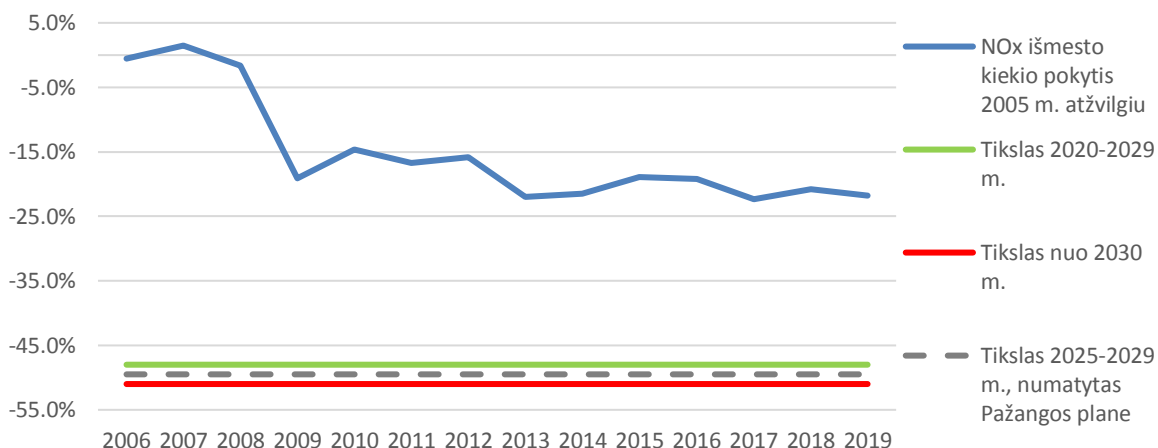
5.3. Deginant kurą kitų pramonės šakų ir statybos pasektoriuje išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 1,7 proc. viso šalyje išmesto SO₂ kiekio (0,2 tūkst. tonų), 78,1 proc. mažiau nei 2005 m.;

6. Kiti sektoriai. Transporto sektoriaus išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 1,2 proc. viso šalyje išmesto kiekio (0,14 tūkst. tonų). Šio sektoriaus išmestas kiekis, palyginti su 2005 m., sumažėjo 16,3 proc. Ne kelių mechanizmų (traktoriai, kombainai, kt.) sektoriaus išmestas SO₂ kiekis 2019 m. sudarė 0,14 tūkst. tonų (1,2 proc. viso šalyje išmesto kiekio). Šio sektoriaus emisijos sumažėjo 52,8 proc., palyginti su 2005 m.. Fejerverkų šaudymo, atliekų deginimo sektorių išmestas SO₂ kiekis 2015–2019 m. buvo nežymus, sudarė tik apie 0,1 proc. viso šalyje išmesto kiekio.

II SKYRIUS

IŠMESTO AZOTO OKSIDŲ KIEKIO ANALIZĖ

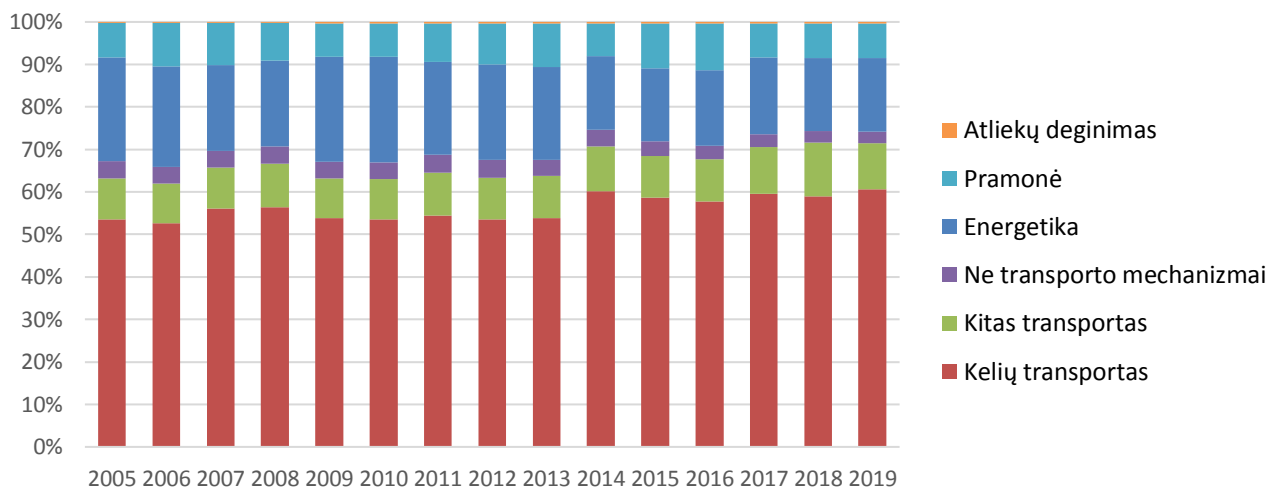
7. Remiantis Nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitos 2005–2019 m. duomenimis (pateiktais 2021 m. rugpjūčio mėn.; <https://www.ceip.at/status-of-reporting-and-review-results/2021-submission>), išmestas azoto oksidų (toliau – NO_x) kiekis 2005–2019 m. laikotarpiu mažėjo. Išmestas NO_x kiekis sumažėjo apie 21,76 proc., vidutiniškai per metus mažėjo 1,66 proc. (žr. 3 pav.). NAAS nustatyti nacionaliniai išmetamų į aplinkos orą NO_x kiekio mažinimo tikslai 2020–2029 m. ir nuo 2030 m., ir Pažangos plane – tikslai 2025–2029 m. (skaitine išraiška) yra daug didesni (t. y. nepasiekti) nei nagrinėjamu laikotarpiu užfiksuotas išmestas NO_x kiekis. (Šie įpareigojimai neapima NO_x kiekio, išmetamo dėl žemės ūkio veiklų, priskiriamų pagal išmetamų į aplinkos orą teršalų 2014 m. nomenklatūros (NFR), numatytos 1979 m. konvencijoje „Dėl tolimų atmosferos teršalų pernašų“, taršos šaltinio 3B kategorijai (mėšlo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai), todėl pateiktoje analizėje neįskaitomas į bendrą nacionalinį kiekį). Taigi turi būti ieškoma priemonių, padėsiančių sumažinti į aplinkos orą išmetamą NO_x kiekį.

3 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą NO_x kiekio pokytis 2005–2019 m. (duomenų šaltinis: AAA)

8. Analizuojant išmesto į aplinkos orą NO_x kiekio struktūrą pagal pagrindines teršiančias ūkio sektorių grupes, nustatyta, kad išmesto NO_x kiekio struktūroje didžiausią dalį 2005–2019 m. sudarė transporto sektorius – vidutiniškai 66,4 proc. Nors transporto sektoriaus išmestas NO_x kiekis 2005–2019 m. sumažėjo 11,4 proc., per šį laikotarpį jos dalis bendroje išmesto NO_x kiekio struktūroje padidėjo 8,4 proc. (nuo 63,1 proc. 2005 m., iki 71,5 proc. 2019 m.) (žr. 4 pav.).

9. Didžiausią dalį išmesto NO_x kiekio struktūroje sudaro kelių transporto išmestas NO_x kiekis – jo dalis 2019 m. sudarė 60,6 proc. bendro šalyje išmesto NO_x kiekio; kito transporto (aviacija, laivyba, geležinkeliai) – 10,9 proc.; energetikos sektoriaus – 17,3 proc.; pramonės sektorius – 8,1 proc., ne transporto mechanizmų (traktoriai, kombainai, kt.) – 2,7 proc., atliekų deginimo sektoriaus – 0,4 proc.

4 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą NO_x kiekio struktūros pokyčiai pagal taršos šaltinius 2005–2019 m. (duomenų šaltinis: AAA)

10. Nors kelių transporto išmestas NO_x kiekis sumažėjo 11,6 proc. (palyginti 2005 m. ir 2019 m.), kelių transportas tebėra vienas iš reikšmingiausių teršėjų. Daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama sunkvežimiams ir autobusams, – nors jų išmestas NO_x kiekis sumažėjo 14 proc. (palyginti 2005 m. iki 2019 m.), jo dalis bendroje viso šalyje išmesto NO_x kiekio struktūroje tiek 2005 m., tiek 2019 m. sudarė didžiausią dalį – atitinkamai 35,8 proc. (19,99 tūkst. tonų) 2005 m. ir 39,1 proc. (17,11 tūkst. tonų, kelių transporto sektoriaus struktūroje – 64,6 proc.). Lengvųjų automobilių išmestas NO_x kiekis 2005 m. sudarė beveik šesťadalį (9,38 tūkst. tonų) viso išmesto NO_x kiekio, ir nors iki 2019 m. (8,06 tūkst. tonų) jų kiekis sumažėjo iki 14 proc., lengvųjų automobilių išmesto NO_x kiekio dalis bendroje viso šalyje NO_x išmesto

kiekio struktūroje išliko žymi – 2019 m. sudarė apie 18,5 proc. (kelių transporto sektoriaus struktūroje – 30,4 proc.). Dėl šios priežasties, siekiant mažinti oro taršą NO_x, labai svarbu taikyti priemones, susijusias su sunkvežimiais ir autobusais, taip pat su lengvaisiais automobiliais, t. y. skirtas kelių transporto sektoriui.

11. Ne kelių transporto sektoriuje svarbus geležinkelių pasektorius, kurio 2019 m. išmestas NO_x kiekis (2,91 tūkst. tonų) sumažėjo 35,7 proc., palyginti su 2005 m. (4,53 tūkst. tonų). Išmesto NO_x kiekio sumažėjimas padarė įtaką geležinkelių NO_x išmesto kiekio daliai bendroje išmesto NO_x kiekio struktūroje – geležinkelių išmesto NO_x kiekio dalis sumažėjo nuo 8,1 proc. 2005 m. iki 6,7 proc. 2019 m.

12. Energetikos sektoriaus išmestas NO_x kiekis 2019 m. sudarė 7,55 tūkst. tonų (17,3 proc. viso šalyje išmesto kiekio) ir sumažėjo 44,7 proc., palyginti su 2005 m. Viešosios elektros energijos ir šilumos gamybos sektoriaus išmestas NO_x kiekis 2005–2019 m. sumažėjo 51,8 proc., tai lėmė šio sektoriaus dalies bendroje išmesto NO_x kiekio struktūroje sumažėjimą nuo 12,8 proc. 2005 m. iki 7,9 proc. 2019 m. Per nagrinėjamą laikotarpį pasikeitė kuro deginimo perdirbant naftą emisijos (nuo 5,81 proc. sumažėjo iki 3,25 proc.) bendroje išmesto NO_x kiekio struktūroje ir 2019 m. šis sektorius nebėra tarp pagrindinių NO_x teršėjų.

13. Pramonės sektoriaus išmestas NO_x kiekis 2019 m. sudarė 3,56 tūkst. tonų (8,1 proc. viso šalyje išmesto kiekio) ir sumažėjo 20,8 proc., palyginti su 2005 m. Analizuojant pagrindinius teršėjus pramonės sektoriuje nustatyta, kad daugiausia NO_x į aplinkos orą išmesta dėl kuro deginimo (išskirtinai – cemento gamybos pramonėje), užfiksuota žymi chemijos gamybos pramonės tarša.

14. Nors vertinant oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimą į bendrąją nacionalinę kiekį neįskaičiuojamas NO_x kiekis, išmetamas dėl tam tikrų žemės ūkio veiklų, pabrėžtina, kad dėl žemės ūkio veiklos išmestas NO_x kiekis padidėjo 29 proc., palyginti 2005 m. ir 2019 m. Daugiau nei 75 proc. šio sektoriaus išmesto NO_x kiekio sudaro neorganinių azoto (N) trąšų (įskaitant karbamidą) naudojimas (dalis bendroje išmesto NO_x kiekio struktūroje padidėjo 76 proc. – nuo 7,6 proc. 2005 m. iki 13,4 proc. 2019 m.) (žr. 2 lent.).

2 lentelė. Išmestas NO_x kiekis: pagrindinių kategorijų analizė (įskaitant žemės ūkio sektorių)

Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)							Iš viso
2005	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	3Da1 Neorganinė s azoto trąšos (įskaitant karbamidą)	1A3c Geležinkeliai	1A1b Kuro deginimas (perdirbant naftą)	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	81,5%
	31,7 %	14,9 %	11,3 %	7,6 %	7,2 %	5,2 %	3,6 %	
2019	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	3Da1 Neorganinės azoto trąšos (įskaitant karbamidą)	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	1A3c Geležinkeliai	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	1A2f Mineralinių medžiagų apdirbimo pramonės stacionarus deginimas	79,7%
	32,3 %	15,2 %	13,4 %	6,3 %	5,5 %	3,8 %	3,2 %	

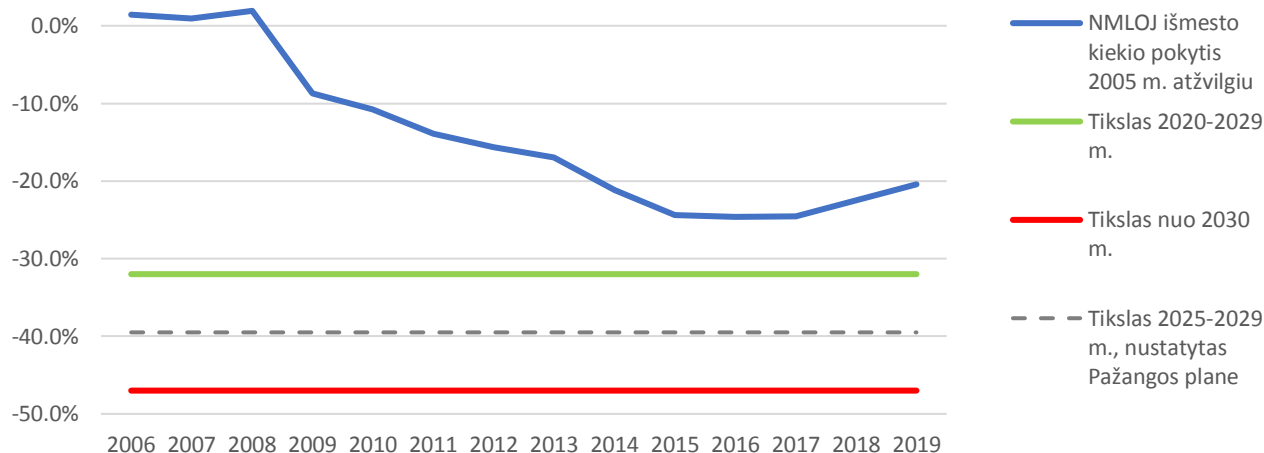
(duomenų šaltinis: AAA)

III SKYRIUS

IŠMESTO NEMETANINIŲ LAKIŲJŲ ORGANINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO ANALIZĖ

15. Remiantis Nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitos 2005–2019 m. duomenimis (pateiktais 2021 m. rugpjūčio mėn.; <https://www.ceip.at/status-of-reporting-and-review-results/2021-submission>), išmestas nemetaninių lakiųjų organinių junginių (toliau – NMLOJ) kiekis 2005–2019 m. laikotarpiu sumažėjo apie 20,4 proc. (žr. 5 pav.). Nuosekli mažėjimo tendencija buvo iki 2016 m. (vidutiniškai per metus mažėjo 2,23 proc.). NAAS nustatyti nacionaliniai išmetamų į aplinkos orą NMLOJ kiekio mažinimo tikslai 2020–2029 m. ir nuo 2030 m., bei Pažangos plane – tikslai 2025–2029 m. (skaitine

išraiška) yra daug didesni (t. y. nepasiekti) nei nagrinėjamu laikotarpiu užfiksuotas išmestas NMLOJ kiekis. (Šie įpareigojimai neapima NMLOJ kiekio, išmetamo dėl žemės ūkio veiklų, priskiriamų pagal išmetamų į aplinkos orą teršalų 2014 m. nomenklatūros (NFR), numatytos 1979 metų Konvencijoje „Dėl tolimų atmosferos teršalų pernašų“, taršos šaltinio 3B kategorijai (mėslo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai), todėl pateiktoje analizėje neįskaitomas į bendrąjį nacionalinį kiekį).

5 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą NMLOJ kiekio pokytis 2005–2019 m. (duomenų šaltinis: AAA)

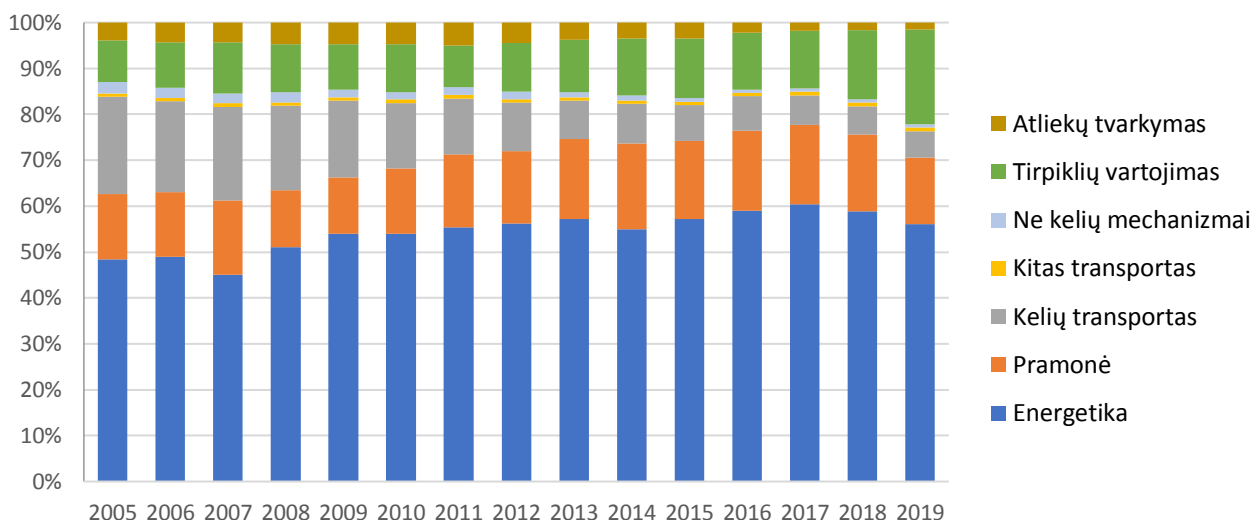
16. Analizuojant išmesto į aplinkos orą NMLOJ kiekio struktūrą pagal pagrindines teršiančias ūkio sektorių grupes nustatyta, kad išmesto NMLOJ kiekio struktūroje didžiausią dalį 2005–2019 m. sudarė energetikos sektorius – vidutiniškai 54,5 proc. (2019 m. – 56,1 proc., 20,5 tūkst. tonų); tirpiklių vartojimas pramonėje ir namų ūkiuose 2019 m. sudarė 20,7 proc. (7,56 tūkst. tonų), kiti pramonės procesai – 14,5 proc. (5,21 tūkst. tonų) (žr. 6 pav.).

17. Daugiau nei pusę NMLOJ kiekio 2019 m. išmetė energetikos sektorius (naftos perdirbimo, naftos produktų ir gamtinių dujų skirstymo, namų ūkių, viešosios elektros ir šilumos gamybos, paslaugų ir žemės ūkio pasektoriai). Nors šio sektoriaus išmestas NMLOJ kiekis sumažėjo 7,7 proc. (nuo 22,21 iki 20,50 tūkst. tonų), palyginti 2005 m. ir 2019 m., – jo dalis bendroje išmesto NMLOJ kiekio struktūroje padidėjo nuo 48,3 proc. 2005 m. iki 56,1 proc. 2019 m.:

17.1. Tarp reikšmingiausių energetikos pasektorių išskirtinas naftos perdirbimas. Iš šio pasektoriaus 2019 m. išmestas NMLOJ kiekis sudarė 52 proc. (10,73 tūkst. tonų) energetikos sektoriaus ir 29,4 proc. viso šalyje išmesto NMLOJ kiekio. Naftos perdirbimo pasektoriaus išmestas NMLOJ kiekis padidėjo 5,3 proc., palyginti su 2005 m. (nuo 10,19 tūkst. tonų 2005 m. iki 10,73 tūkst. tonų 2019 m.);

17.2. Ne mažiau svarbus ir namų ūkių pasektorius (dėl stacionaraus deginimo), kurio išmestas NMLOJ kiekis 2019 m. sudarė 40 proc. (8,22 tūkst. tonų) energetikos sektoriaus ir 22,5 proc. viso šalyje išmesto NMLOJ kiekio. Vis dėlto šio sektoriaus išmestas NMLOJ kiekis 2005–2019 m. sumažėjo 21 proc. (nuo 10,40 tūkst. tonų 2005 m. iki 8,22 tūkst. tonų 2019 m.);

17.3 Kitų energetikos pasektorių (viešosios elektros ir šilumos gamybos, paslaugų ir žemės ūkio) išmesta NMLOJ kiekio dalis mažai reikšminga bendroje išmesto NMLOJ kiekio struktūroje, joje sudarė tik apie 4 proc., energetikos sektoriuje – 7,5 proc.

6 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą NMLOJ kiekio struktūros pokyčiai pagal taršos šaltinius 2005–2019 m. (duomenų šaltinis: AAA)

18. Išmesto NMLOJ kiekio sumažėjimui įtaką padarė visuose sektoriuose sumažėjęs išmestas NMLOJ kiekis (išskyrus tirpiklių vartojimą). Didžiausias sumažėjimas užfiksuotas kelių transporto sektoriuje, išmestas NMLOJ kiekis sumažėjo 78,7 proc., palyginti 2005 ir 2019 m. duomenis. Mažėjant kelių transporto sektoriaus išmestam NMLOJ kiekiui, mažėjo ir šio sektoriaus išmesto NMLOJ kiekio dalis bendroje išmesto NMLOJ kiekio struktūroje – nuo 21,2 proc. 2005 m. iki 5,7 proc. 2019 m. Iš kitų NMLOJ išmetančių sektorių išskirtinas atliekų tvarkymo sektorius, kuris 2019 m. generavo 68,8 proc. mažesnę taršą nei 2005 m., tai lėmė, kad šio sektoriaus dalis išmesto NMLOJ kiekio struktūroje sumažėjo nuo 3,9 proc. 2005 m. iki 1,5 proc. 2019 m.

19. Dėl tirpiklių vartojimo 2019 m. išmestas NMLOJ kiekis sudarė apie penktadalį viso šalyje išmesto NMLOJ kiekio. Dėl tirpiklių vartojimo išmestas NMLOJ kiekis padidėjo 81 proc. (palyginti 2005 m. ir 2019 m.), o jo dalis bendroje išmesto NMLOJ kiekio struktūroje padidėjo nuo 9 proc. 2005 m. iki 20,7 proc. 2019 m.

20. Apie septintadalį viso išmesto NMLOJ kiekio 2019 m. išmetė pramonės sektorius. Šio sektoriaus išmestas NMLOJ kiekis sumažėjo 19 proc. (nuo 6,55 iki 5,21 tūkst. tonų), palyginti 2005 m. ir 2019 m., bet jo dalis bendroje išmesto NMLOJ kiekio struktūroje nežymiai padidėjo (nuo 14,3 proc. 2005 m. iki 14,5 proc. 2019 m.). Maisto ir gėrimų pasektoriuje 2019 m. išmestas NMLOJ kiekis sudarė apie 85 proc. (4,46 tūkst. tonų) pramonės sektoriaus ir 12,2 proc. viso šalyje išmesto NMLOJ kiekio.

21. 2005–2019 m. didžiausias išmesto NMLOJ kiekio sumažėjimas buvo kelių transporto ir atliekų tvarkymo pasektoriuose – atitinkamai sumažėjo 78,7 proc. ir 68,8 proc. Reikšmingiausi taršos šaltiniai tebėra naftos perdirbimo ir tirpiklių vartojimo pasektoriai, kurių išmestas NMLOJ kiekis padidėjo – atitinkamai 5,3 proc. ir 81 proc., palyginti 2005 m. ir 2019 m., o jų išmesto NMLOJ kiekio dalis bendroje išmesto NMLOJ kiekio struktūroje sudarė atitinkamai 29,4 proc. ir 20,7 proc. Taip pat svarbiu taršos šaltiniu tebėra laikomas namų ūkių pasektorių, kurio išmestas NMLOJ kiekis 2019 m. sudarė 22,5 proc. viso šalyje išmesto NMLOJ kiekio (nors minėtu laikotarpiu šio pasektoriaus išmestas NMLOJ kiekis sumažėjo 21 proc.).

22. Nors vertinant oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimą į bendrąjį nacionalinį kiekį neįskaičiuojamas NMLOJ kiekis, išmetamas dėl tam tikrų žemės ūkio veiklų, pabrėžtina, kad dėl žemės ūkio veiklos išmestas NMLOJ kiekis 2019 m. sudarė 27,8 proc. viso šalyje išmesto NMLOJ kiekio (šio sektoriaus išmestas NMLOJ kiekis sumažėjo 9,3 proc., palyginti su 2005 m. ir 2019 m.). Daugiau nei 60 proc. šio sektoriaus išmesto NMLOJ kiekio sudarė mėšlo tvarkymo veiklos, iš šio pasektoriaus išmesto NMLOJ kiekis 2019 m. sumažėjo 6 proc., palyginti su 2005 m. (žr. 3 lent.).

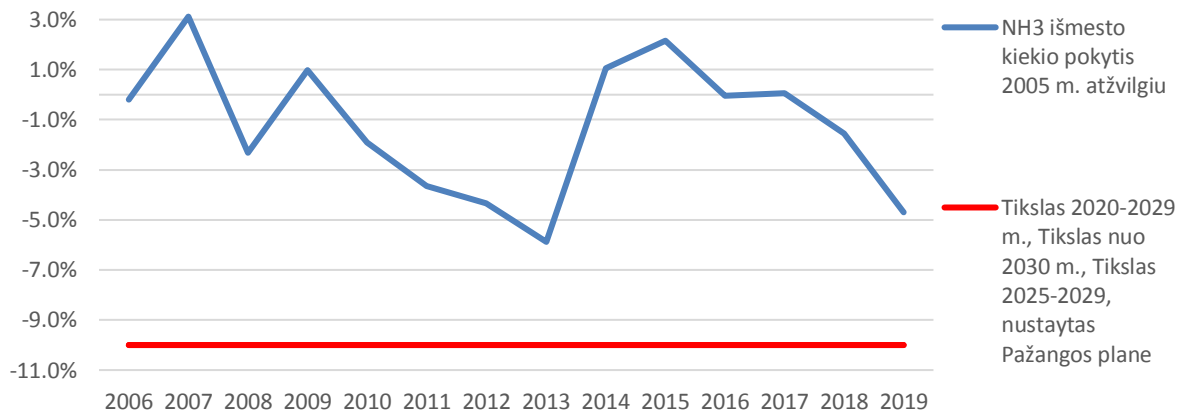
3 lentelė. Išmestas NMLOJ kiekis: pagrindinių kategorijų analizė (įskaitant žemės ūkio sektorį)

Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)											Iš viso
2005	1A4bi Namų ūkių stacionar us deginim as	1B2aiv Neorganizu oti taršos šaltiniai naftos perdirbime ir saugojime	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	2H2 Maisto ir gėrimų gamybos pramonė	3B1a Mėšlo iš pieninių galvijų ūkių valdymas	3Da2a Dirvože mio tręšimas gyvulių mėšlu	2D3d Tirpiklių naudojimas : dangų dengimas	3De Javų auginimas	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	5A Biologinis atliekų apdorojimas: kietųjų atliekų šalinimas žemėje	3B1b Mėšlo iš ne pieninių galvijų ūkių valdymas	81,0%
	16,9%	16,5%	10,9 %	7,7%	7,1%	6,5 %	3,7 %	3,1 %	3,1 %	2,8	2,7	
2019	1B2aiv Neorgan izuoti taršos šaltiniai naftos perdirbi me ir saugojim e	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	2H2 Maisto ir gėrimų gamybos pramonė	2D3d Tirpiklių naudojimas: dangų dengimas	2D3a Tirpiklių naudojimas buitėje, įskaitant fungicidus	3Da2a Dirvože mio tręšimas gyvulių mėšlu	3B1a Mėšlo iš pieninių galvijų ūkių valdymas	3B1b Mėšlo iš ne pieninių galvijų ūkių valdymas	3B4h Kitų gyvulių mėšlo tvarkymas	3De Javų auginimas	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	85,4%
	21,1 %	16,2%	8,8%	7,0 %	6,9%	6,4 %	6,1%	4,0%	3,7	3,6	1,7%	

(duomenų šaltinis: AAA)

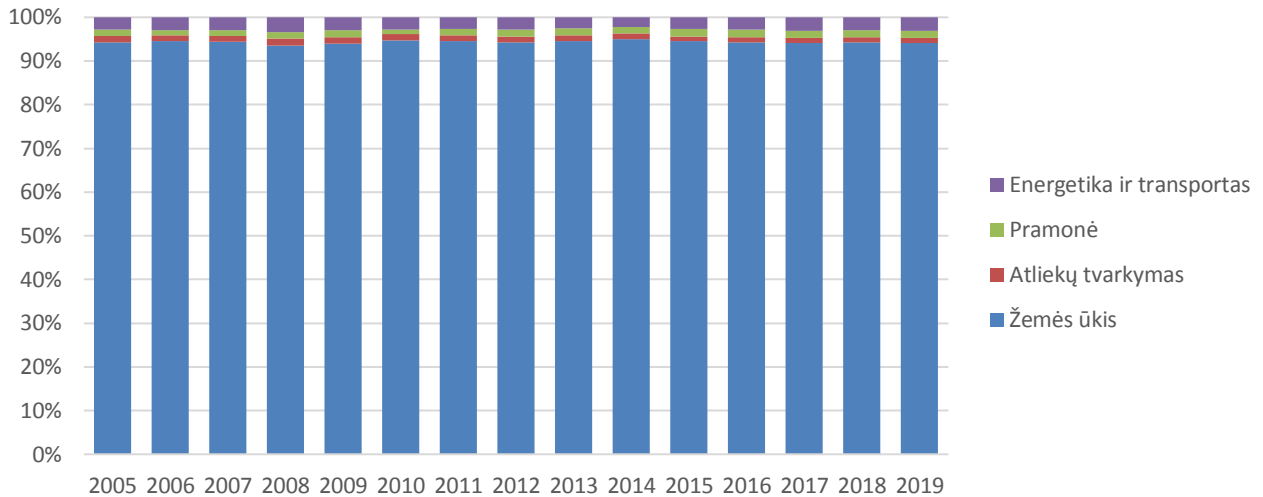
IV SKYRIUS IŠMESTO AMONIAKO KIEKIO ANALIZĖ

23. Remiantis Nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitos 2005–2019 m. duomenimis (pateiktais 2021 m. rugpjūčio mėn.; <https://www.ceip.at/status-of-reporting-and-review-results/2021-submission>), išmestas amoniako (toliau – NH₃) kiekis 2005–2019 m. laikotarpiu sumažėjo apie 4,7 proc., vidutiniškai per metus mažėjo 0,4 proc. NAAS nustatyti nacionaliniai išmetamų į aplinkos orą NH₃ kiekio mažinimo tikslai 2020–2029 m. ir nuo 2030 m., bei Pažangos plane – tikslai 2025–2029 m. (skaitine išraiška) yra 5,3 proc. didesni (t. y. nepasiekti) nei nagrinėjamu laikotarpiu užfiksuotas išmestas NMLOJ kiekis (žr. 7 pav.).

7 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą NH₃ kiekio pokytis 2005–2019 m.

(duomenų šaltinis: AAA)

24. Kaip matyti 8 paveiksle, didžiausią įtaką 2005–2019 m. išmestam NH₃ kiekiui darė žemės ūkio sektorius – vidutiniškai 94,3 proc. bendroje viso šalyje išmesto NH₃ kiekio struktūroje. Nors žemės ūkio sektoriaus 2019 m. išmestas NH₃ kiekis sumažėjo 4,8 proc., palyginti su 2005 m., per šį laikotarpį jo dalis bendroje išmesto NH₃ kiekio struktūroje sumažėjo tik 0,1 proc. (nuo 94,3 proc. 2005 m. iki 94,2 proc. 2019 m.). Kitų sektorių 2019 m. išmesto NH₃ kiekio dalis bendroje viso šalyje išmesto NH₃ kiekio struktūroje buvo nereikšminga (energetikos ir transporto sektoriai – 3,1 proc., pramonės sektorius – 1,5 proc., atliekų tvarkymo sektorius tik 1,2 proc.).

8 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą NH_3 kiekio struktūros pokyčiai pagal taršos šaltinius 2005–2019 m. (duomenų šaltinis: AAA)

25. Žemės ūkio sektoriuje išmesto NH_3 kiekio šaltinių struktūra per nagrinėjamą 2005–2019 m. laikotarpį pasikeitė. Išmestas NH_3 kiekis iš gyvulininkystės sektoriaus (mėšlo tvarkymo pasektoriaus) sumažėjo daugiau nei penktadaliu (22,6 proc.), šio pasektoriaus išmesto NH_3 kiekio dalis bendroje išmesto NH_3 kiekio struktūroje sumažėjo nuo 32 proc. 2005 m. iki 26 proc. 2019 m. Tarp žemės ūkio sektoriaus veiklų reikia išskirti dirvožemio tręsimą organinėmis trąšomis ir neorganinių azoto (N) trąšų (įskaitant karbamidą) naudojimą, dėl kurių išmestas NH_3 kiekis 2019 m. sudarė atitinkamai 38,6 proc. ir 33,7 proc. viso dėl kitos žemės ūkio veiklos išmesto NH_3 kiekio ir bendroje išmesto NH_3 kiekio struktūroje jų dalis atitinkamai sudarė 36,4 proc. ir 31,8 proc.

26. Siekiant detaliau išnagrinėti probleminius NH_3 teršiančius pasektorius, atlikta pagrindinių kategorijų analizė. Kaip matyti 4 lentelėje, didžiausią neigiamą įtaką darančiu sektoriumi išmesto NH_3 kiekio struktūroje laikomas neorganinių azoto (N) trąšų (įskaitant karbamidą) vartojimas, kurio dalis bendroje išmesto NH_3 kiekio struktūroje padidėjo nuo 20,3 proc. 2005 m. iki 31,8 proc. 2019 m. Dėl neorganinių azoto (N) trąšų (įskaitant karbamidą) vartojimo išmesto NH_3 kiekio dalis padidėjo net 49,3 proc., palyginti su 2005 m. ir 2019 m., taigi turi būti imamos priemonių mažinti šių trąšų (įskaitant karbamidą) neigiamą poveikį aplinkos orui. Dėl dirvožemio tręsimu organinėmis trąšomis išmestas NH_3 kiekis sumažėjo beveik penktadaliu (17,4 proc.), o jo dalis bendroje išmesto NH_3 kiekio struktūroje sumažėjo nuo 42 proc. iki 36,4 proc.

4 lentelė. Išmestas NH_3 kiekis: pagrindinių kategorijų analizė

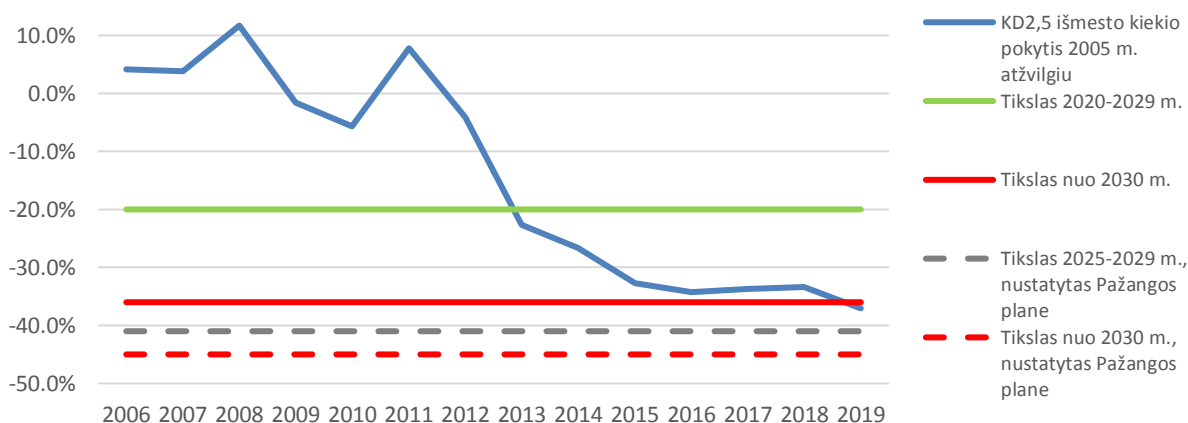
Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)						Iš viso
2005	3Da2a Dirvožemio tręšimas gyvulių mėšlu	3Da1 Neorganinės N trąšos (įskaitant karbamidą)	3B1a Mėšlo iš pieninių galvijų ūkių valdymas	3B3 Mėšlo iš kiaulidžių valdymas	3Da3 Ganomų gyvulių mėšlas	3B1b Mėšlo iš ne pieninių galvijų ūkių valdymas	88,8 %
	36,6 %	20,3 %	12,7 %	9,9 %	5,2%	4,2 %	
2019	3Da1 Neorganinės azoto trąšos (įskaitant karbamidą)	3Da2a Dirvožemio tręšimas gyvulių mėšlu	3B1a Mėšlo iš pieninių galvijų ūkių valdymas	3B1b Mėšlo iš ne pieninių galvijų ūkių valdymas	3Da3 Ganomų gyvulių mėšlas	3B3 Mėšlo iš kiaulidžių valdymas	88,8 %
	31,8 %	31,2 %	10,5 %	5,5 %	4,9 %	4,8 %	

(duomenų šaltinis: AAA)

27. Iš kiaulių mėšlo išmestas NH_3 kiekis sumažėjo 54 proc., jo dalis bendroje išmesto NH_3 kiekio struktūroje sumažėjo nuo 9,9 proc. 2005 m. iki 4,8 proc. 2019 m. Iš pieninių galvijų mėšlo išmestas NH_3 kiekis sumažėjo 21,3 proc., palyginti su 2005 m. ir 2019 m. duomenimis, o iš šio mėšlo išmesto NH_3 kiekio dalis bendroje išmesto NH_3 kiekio struktūroje sumažėjo nuo 12,7 proc. 2005 m. iki 10,5 proc. 2019 m. Iš ne pieninių galvijų mėšlo išmestas NH_3 kiekis padidėjo beveik trečdaliu (26,7 proc.), jo dalis bendroje išmesto NH_3 kiekio struktūroje padidėjo nuo 4,2 proc. 2005 m. iki 5,5 proc. 2019 m.

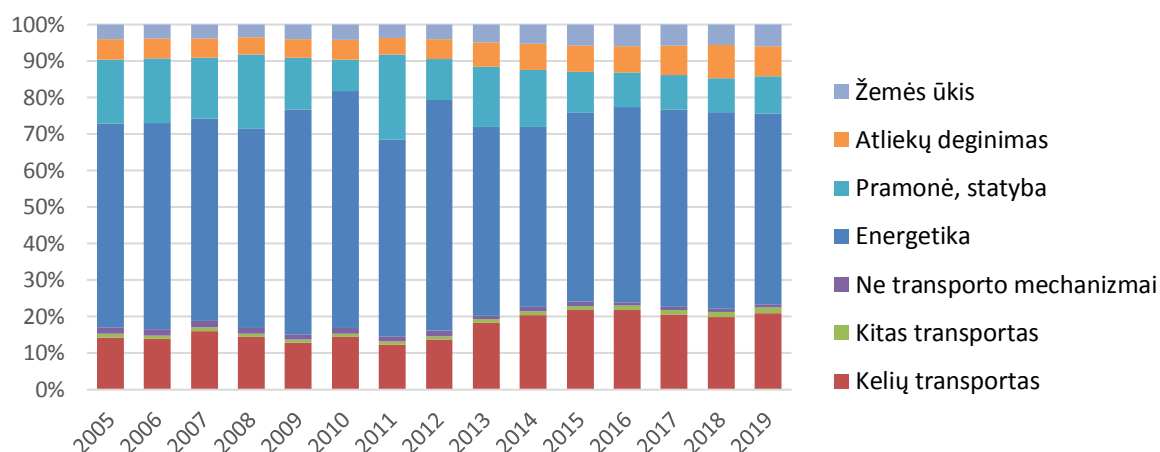
V SKYRIUS IŠMESTO SMULKIŲJŲ KIETŲJŲ DALELIŲ KIEKIO ANALIZĖ

28. Remiantis Nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio apskaitos 2005–2019 m. duomenimis (pateiktais 2021 m. rugpjūčio mėn.; <https://www.ceip.at/status-of-reporting-and-review-results/2021-submission>), išmestas smulkiųjų kietųjų dalelių (toliau – $\text{KD}_{2,5}$) kiekis 2005–2019 m. laikotarpiu mažėjo. Išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis sumažėjo apie 37,1 proc., palyginti su 2005 m. ir 2019 m., vidutiniškai per metus mažėjo 2,6 proc. (žr. 9 pav.). NAAS nustatyti nacionaliniai išmetamų į aplinkos orą $\text{KD}_{2,5}$ kiekio tikslai (skaitine išraiška) 2020–2029 m. ir nuo 2030 m. yra mažesni nei nagrinėjamu laikotarpiu užfiksuotas išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis (t. y. tikslai pasiekti); Pažangos plane nustatyti tikslai 2025–2029 m. (skaitine išraiška) yra didesni nei nagrinėjamu laikotarpiu užfiksuotas išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis, todėl turi būti imamasi priemonių, padėsiančių sumažinti oro taršą kietosiomis dalelėmis.

9 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą $\text{KD}_{2,5}$ kiekio pokytis 2005–2019 m.
(duomenų šaltinis: AAA)

29. Analizuojant išmesto į aplinkos orą $\text{KD}_{2,5}$ kiekio struktūrą pagal pagrindines teršiančias ūkio sektorių grupes, nustatyta, kad išmesto $\text{KD}_{2,5}$ kiekio struktūroje didžiausią dalį 2005–2019 m. sudarė energetikos sektorius (stacionaraus deginimo pasektoriai, įskaitant namų ūkį, viešosios elektros energijos ir šilumos gamybą) – vidutiniškai 55 proc. Per šį laikotarpį šio sektoriaus išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis sumažėjo 41 proc., tačiau dalis bendroje $\text{KD}_{2,5}$ išmesto kiekio struktūroje sumažėjo tik 8 proc. ir sudarė 52 proc. 2019 m. viso šalyje išmesto kiekio (žr. 10 pav.). Tuo pačiu laikotarpiu kelių transporto sektoriaus išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis sumažėjo 7,5 proc., palyginti su 2005 ir 2019 m., bet jo dalis bendroje išmesto $\text{KD}_{2,5}$ kiekio struktūroje padidėjo 7 proc. ir sudarė apie 20 proc. 2019 m. viso šalyje išmesto kiekio. Kitų sektorių išmestas $\text{KD}_{2,5}$ kiekis taip pat sumažėjo: pramonės ir statybos – net tris kartus, atliekų deginimo – apie 6 proc., žemės ūkio – 9 proc., o jų 2019 m. išmesto $\text{KD}_{2,5}$ kiekio dalis bendroje struktūroje atitinkamai sudarė: pramonės ir statybos – 10 proc., atliekų deginimo – 8 proc., žemės ūkio – apie 6 proc.

10 paveikslas. Išmesto į aplinkos orą KD_{2,5} kiekio struktūros pokyčiai pagal taršos šaltinius 2005–2019 m. (duomenų šaltinis: AAA)

30. Kaip matyti 5 lentelėje, didžiausią įtaką išmestam KD_{2,5} kiekiui tebedaro stacionarus deginimas namų ūkiuose, nors 2019 m. čia išmestas KD_{2,5} kiekis sumažėjo net 42 proc. palyginti su 2005 m., – dalis bendroje išmesto KD_{2,5} kiekio struktūroje sumažėjo nežymiai (nuo 45,6 proc. 2005 m. iki 42,3 proc. 2019 m.). Tarp energetikos pasektojų svarbi viešosios elektros energijos ir šilumos gamyba, kurioje 2019 m. išmestas KD_{2,5} kiekis padidėjo 3 proc., palyginti su 2005 m., ir sudarė 5,9 proc. viso šalyje išmesto KD_{2,5} kiekio.

5 lentelė. Išmestas KD_{2,5} kiekis: pagrindinių kategorijų analizė

Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)										Iš viso
2005	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	2A5b Statyba ir griovimas	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	1A1b Kuro deginimas naftos perdirbime	2A1 Cemento gamyba	1A1a Viešojo elektros energijos ir šilumos gamyba	5E Gaisrai	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	5C2 Atviras atliekų deginimas	3Dc Ūkio lygmens žemės ūkio operacijos, įskaitant žemės ūkio produktų saugojimą, tvarkymą ir transportavimą	81,0%
	45,6 %	9,5 %	7,7 %	4,6 %	3,8 %	3,7 %	3,3 %	2,7 %	2,2 %	2,0	
2019	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	1A1a Viešojo elektros energijos ir šilumos gamyba	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	1A3bvi Kelių transportas: automobilių padangų ir stabdžių susidėvėjimas	5E Gaisrai	5C2 Atviras atliekų deginimas	2A5b Statyba ir griovimas	3Dc Ūkio lygmens žemės ūkio operacijos, įskaitant žemės ūkio produktų saugojimą, tvarkymą ir transportavimą	1A3bvii Kelių transportas: kelių dangos susidėvėjimas	85,4%
	42,3 %	7,1 %	5,9 %	4,9 %	4,7 %	4,3%	4,0%	3,6%	3,3	3,1%	

(duomenų šaltinis: AAA)

31. Tarp reikšmingų kelių transporto sektoriaus KD_{2,5} teršėjų įvardintini lengvieji automobiliai, sunkvežimiai ir autobusai. Sunkvežimių ir autobusų išmesto KD_{2,5} kiekio dalis bendroje išmesto KD_{2,5} kiekio struktūroje sumažėjo nuo 7,7 proc. 2005 m. iki 4,9 proc. 2019 m., tokius pokyčius lėmė daugiau nei per pusę (60 proc.) sumažėjęs sunkvežimių ir autobusų išmestas KD_{2,5} kiekis. Lengvųjų automobilių išmesto KD_{2,5} kiekio dalis bendroje išmesto KD_{2,5} kiekio struktūroje padidėjo nuo 2,7 proc. 2005 m. iki 7,1 proc. 2019 m., įtaką tokiems pokyčiams padarė 66 proc. padidėjęs lengvųjų automobilių išmestas KD_{2,5} kiekis.

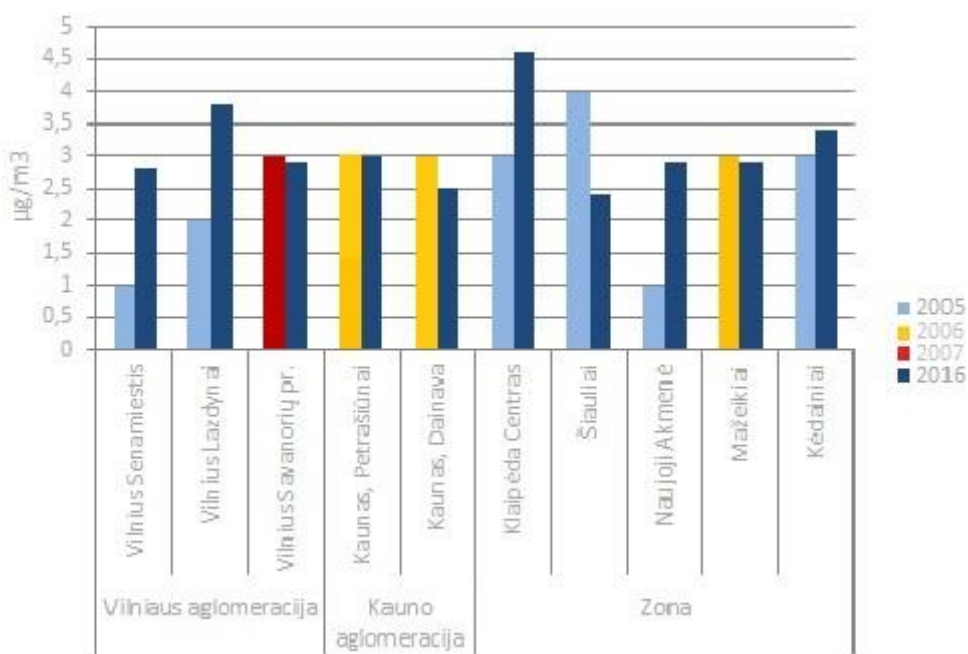
Priedo pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

PAŽANGA, PADARYTA VYKDANT ESAMĄ POLITIKĄ IR TAIKANT DABARTINES PRIEMONES GERINANT ORO KOKYBĘ

I SKYRIUS SIEROS DIOKSIDO KONCENTRACIJOS ANALIZĖ

1. Sieros dioksido (toliau – SO₂) koncentracija matuota Vilniaus aglomeracijos Senamiesčio ir Lazdynų stotyse ir Savanorių stotyje (Savanorių stotis įkurta 2007 m., todėl lyginami 2007 ir 2016 m. duomenys). Kaip matyti 1 paveiksle, SO₂ koncentracija Senamiesčio stotyje padidėjo net 2,8 kartų, o Lazdynų stotyje – 1,9 karto, lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Koncentracijos padidėjimas sietinas su teršalo koncentracijos padidėjimu pramonės ir energetikos įmonių bei intensyvaus eismo poveikio zonose (Oro kokybė Lietuvoje 2016 m. Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – AAA), 2017, p. 43). Tuo metu Savanorių prospekto stotyje SO₂ koncentracija sumažėjo 3,3 proc. nagrinėjamu laikotarpiu (žr. 1 pav.). Kauno aglomeracijoje SO₂ koncentracija matuojama Petrašiūnų ir Dainavos stotyse (2005 m. Kaune SO₂ koncentracija nebuvo matuojama). Petrašiūnų stotyje SO₂ koncentracija nepasikeitė, lyginant 2006 ir 2016 m. Dainavos stotyje SO₂ koncentracija sumažėjo 16,7 proc., lyginant 2006 ir 2016 m., dėl tikėtino mažesnio pramonės bei energetikos įmonių poveikio (Oro kokybė Lietuvoje 2016 m. AAA, 2017, p. 44).

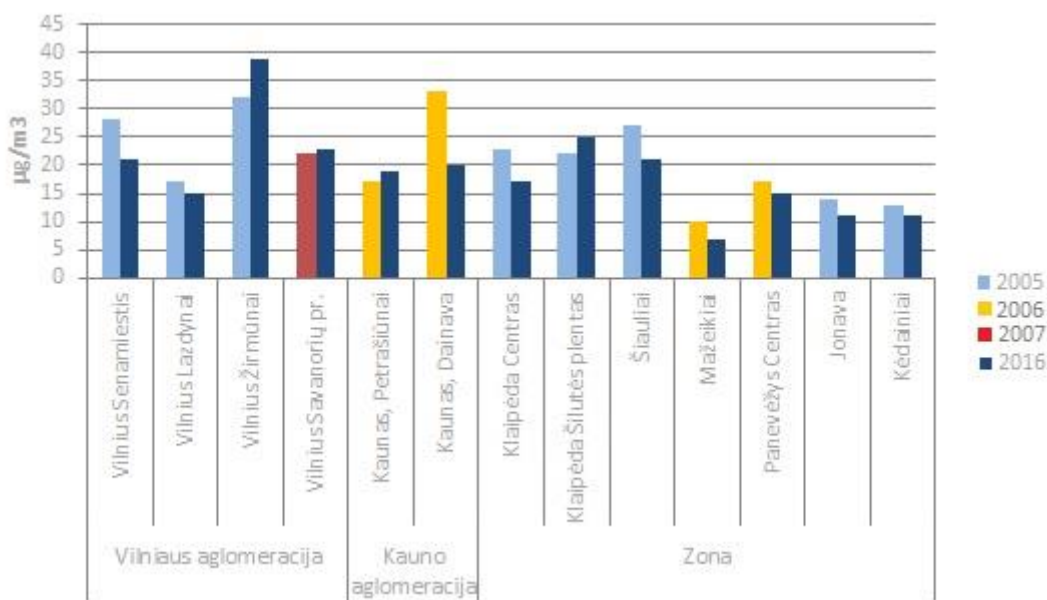
1 paveikslas. SO₂ koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

2. SO₂ koncentracija zonoje matuojama Klaipėdos Centro stotyje, Šiaulių stotyje, Naujosios Akmenės stotyje, Mažeikių stotyje (2005 m. duomenys nėra prieinami) ir Kėdainių stotyje. Kaip matyti 23 paveiksle, SO₂ koncentracija Klaipėdos Centro stotyje ženkliai išaugo – net 1,5 karto, tikėtina dėl didesnio jūrų uosto poveikio, rajonų, kur sutelktos pramonės, energetikos įmonės poveikio ir didesnio autonomiškai šildomų individualių namų skaičiaus (Oro kokybė Lietuvoje 2016 m. AAA, 2017, p. 45). Išaugo taip pat SO₂ koncentracija Naujojoje Akmenėje ir Kėdainiuose – atitinkamai 2,9 karto ir 13,3 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. – dėl pramonės įmonių poveikio. Tuo metu Šiaulių stotyje SO₂ koncentracija sumažėjo net 40 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis, tikėtina dėl geležinkelio

poveikio sumažėjimo. Mažeikių stotyje SO_2 koncentracija sumažėjo nežymiai – vos 3,3 proc., lyginant 2006 ir 2016 m. duomenis.

II SKYRIUS AZOTO DIOKSIDO KONCENTRACIJOS ANALIZĖ

3. Azoto dioksido (toliau – NO_2) koncentracijos Vilniaus aglomeracijoje matuojamos visose keturiose stotyse: Vilniaus Senamiesčio, Lazdynų ir Žirmūnų stotyse ir Savanorių stotyje (Savanorių stotis įkurta 2007 m., todėl lyginami 2007 ir 2016 m. duomenys) (žr. 2 pav.). Vilniaus Senamiesčio ir Vilniaus Lazdynų stotyse NO_2 koncentracija sumažėjo atitinkamai 25 proc. ir 11 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Tuo metu Vilniaus Žirmūnų ir Vilniaus Savanorių stotyse koncentracijos padidėjo atitinkamai 21,9 proc. (lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis) ir 4,5 proc. (lyginant 2007 ir 2016 m. duomenis). NO_2 koncentracijos padidėjimas sietinas su pramonės ir transporto aktyvumo (pavyzdžiui, prie intensyviausio eismo gatvių: Geležinio Vilko, Ukmergės, Kareivių, Ozo, Dariaus ir Girėno g., Laisvės, Savanorių pr.) padidėjimu.

2 paveikslas. NO_2 koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

4. Kauno aglomeracijoje NO_2 koncentracijos matuojamos Petrašiūnų ir Dainavos stotyse (2005 m. buvo surinkta mažiau negu 90 proc. duomenų, todėl palyginimui naudojami 2006 m. kaip analizuojamo laikotarpio pradžios duomenys). Kauno Petrašiūnų stotyje NO_2 koncentracija padidėjo 11,8 proc., lyginant 2006 ir 2016 m. duomenis, dėl intensyvesnio transporto judėjimo Kauno mieste. Tuo metu Kauno Dainavos stotyje NO_2 koncentracija sumažėjo 39,4 proc., lyginant 2006 ir 2016 m. duomenis.

5. Beveik visose zonos stotyse, kuriose matuojama NO_2 koncentracija sumažėjo nagrinėjamu laikotarpiu, išskyrus Klaipėdos Šilutės plento stotį, kurioje koncentracija padidėjo 13,6 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Klaipėdos Centro stotyje NO_2 koncentracija sumažėjo 26,1 proc., Šiaulių – 22,2 proc., Jonavos – 21,4 proc., Kėdainių – 15,4 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Tuo metu Mažeikių stotyje (2005 m. duomenys neprieinami) NO_2 koncentracija sumažėjo 30 proc., Panevėžio Centro stotyje (2005 m. duomenys neprieinami) – 11,8 proc., lyginant 2006 ir 2016 m. duomenis.

6. Kaip matyti 1 lentelėje, 2005 m. trijose stotyse buvo užfiksuoti 1 val. NO_2 koncentracijos ribinės vertės viršijimai, tuo metu 2016 m. tokie viršijimai buvo užfiksuoti vos vienoje Vilniaus miesto stotyje.

1 lentelė. Valandų skaičius, kai buvo viršyta 1 val. NO_2 koncentracijos ribinė vertė ($200 \mu\text{g}/\text{m}^3$)

Stotis	2005	2016
--------	------	------

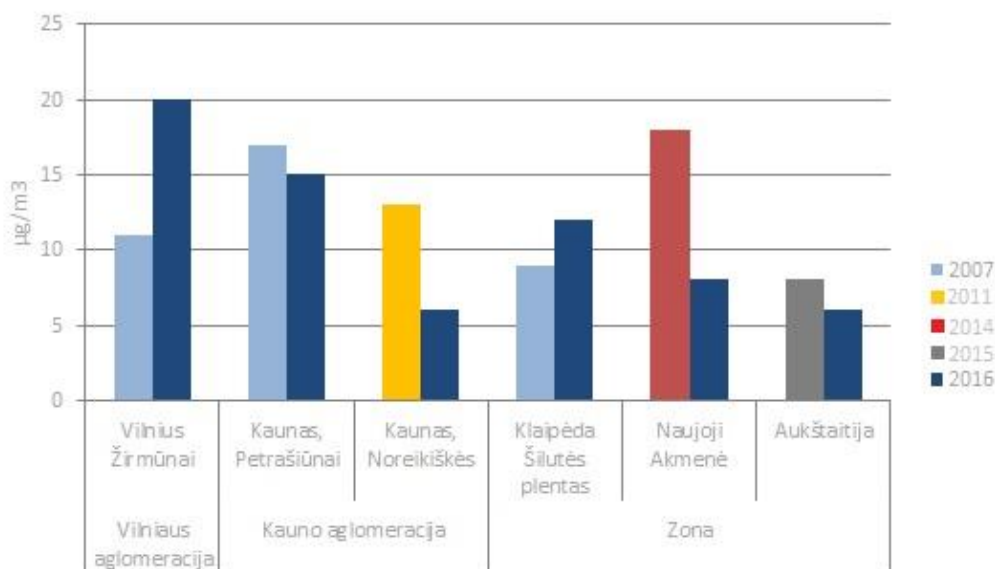
Vilnius Žirmūnai	3	1
Kaunas, Dainava	4	0
Šiauliai	1	0

(Duomenų šaltinis: AAA)

7. Pabrėžtina, kad metinės NO₂ koncentracijos ribinės vertės nei 2005, nei 2016 m. nebuvo viršytos nei vienoje stotyje.

III SKYRIUS SMULKIŲJŲ KIETŲJŲ DALELIŲ (KD_{2,5}) KONCENTRACIJOS ANALIZĖ

8. Smulkiųjų kietųjų dalelių KD_{2,5} (toliau – KD_{2,5}) koncentracija matuojama Vilniaus aglomeracijos Žirmūnų stotyje. Lyginant 2007 ir 2016 m. duomenis, nustatyta, kad KD_{2,5} koncentracija padidėjo 1,8 karto, tikėtina priežastis – eismo intensyvumo padidėjimas (žr. 3 pav.). Didžiausia KD_{2,5} koncentracija tikėtina Senamiestyje, Naujojoje Vilnioje, Naujininkuose ir kitose vietose (Oro kokybė Lietuvoje 2016 m. AAA, 2017, p. 26), Šnipiškėse, t. y. tose rajonuose, kuriuose yra daug individualių namų, šildymui naudojančių kietąjį kurą.

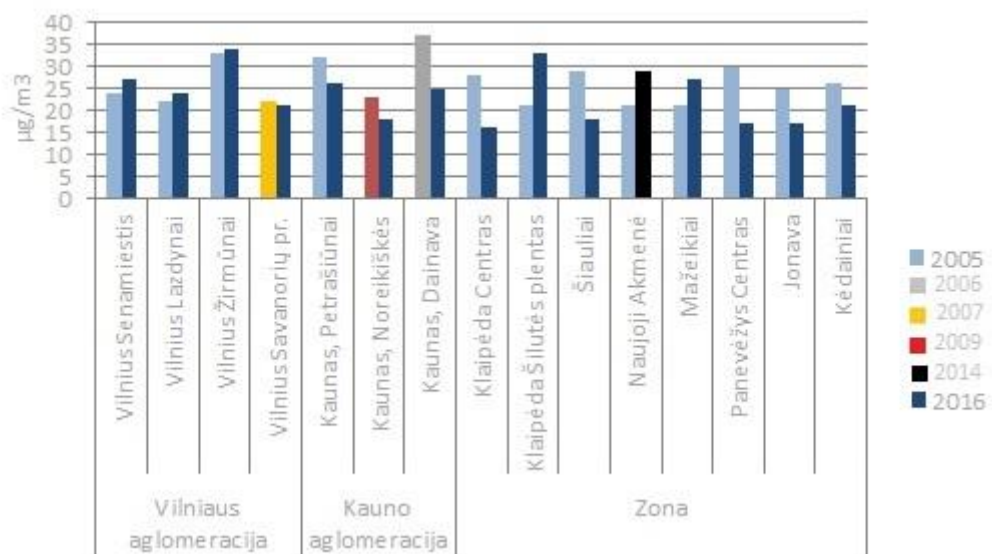
3 paveikslas. KD_{2,5} koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

9. Zonoje Klaipėdos Šilutės plento stotyje KD_{2,5} koncentracija padidėjo 33,3 proc., lyginant 2007 ir 2016 m. duomenis. Koncentracijos padidėjimas sietinas su aktyvesne pramonės, energetikos įmonių veikla ir intensyvesne veikla jūrų uosto teritorijoje (Oro kokybė Lietuvoje 2016 m. AAA, 2017, p. 28). Naujojoje Akmenėje (duomenys prieinami nuo 2014 m.) KD_{2,5} koncentracija sumažėjo 55,6 proc., lyginant 2014 ir 2016 m. Aukštaitijoje, t. y. kaimo foninėje stotyje, KD_{2,5} koncentracija sumažėjo 25 proc. lyginant 2015 ir 2016 m. duomenis.

IV SKYRIUS KIETŲJŲ DALIŲ (KD₁₀) KONCENTRACIJOS ANALIZĖ

10. Kietųjų dalelių (KD₁₀) (toliau – KD₁₀) koncentracija matuojama visose Vilniaus aglomeracijos stotyse. Kaip matyti 4 paveiksle, Senamiesčio, Lazdynų ir Žirmūnų stotyse KD₁₀ koncentracija padidėjo atitinkamai 12,5 proc., 9,1 proc. ir 3 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Tuo metu Savanorių stotyje KD₁₀ koncentracija sumažėjo 4,5 proc., lyginant 2007 ir 2016 m. (Savanorių stotis įkurta 2007 m., todėl lyginami 2007 ir 2016 m. duomenys). Taigi, didelė KD₁₀ koncentracija

pasižymi itin intensyvaus eismo teritorijos ir tankiai apstatyta miesto dalis bei individualių namų rajonai (Oro kokybė Lietuvoje 2016 m. AAA, 2017, p. 19).

4 paveikslas. KD_{10} koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

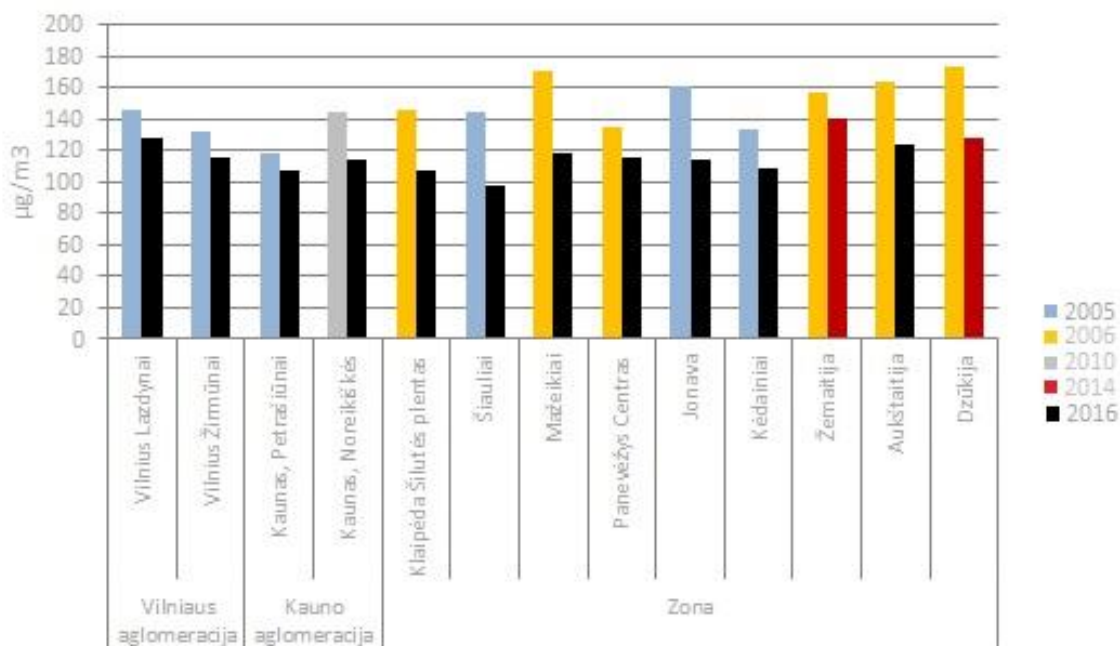
11. Kauno aglomeracijoje KD_{10} koncentracija matuojama Petrašiūnų, Noreikiškių ir Dainavos stotyse. Petrašiūnų stotyje KD_{10} koncentracija sumažėjo 18,8 proc. lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Noreikiškių stotyje KD_{10} koncentracija sumažėjo 21,7 proc., lyginant 2009 ir 2016 m. duomenis. (Noreikiškių stotis įkurta 2009 m., todėl analizuojant remiamasi 2009 ir 2016 m. duomenimis). Tuo metu Dainavos stotyje KD_{10} koncentracija sumažėjo 32,4 proc., lyginant 2006 ir 2016 m. duomenis.

12. Zonos Klaipėdos Centro stotyje KD_{10} koncentracija sumažėjo net 42,1 proc., tuo metu Klaipėdos Šilutės plento stotyje KD_{10} koncentracija padidėjo 57,1 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. (žr. 4 pav.). Kaip ir kitų teršalų atveju, didžiausią įtaką daro pramonės ir energetikos įmonės bei veikla jūrų uosto teritorijoje. Šiaulių stotyje KD_{10} koncentracija sumažėjo 37,9 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Naujosios Akmenės stotyje KD_{10} koncentracija padidėjo 38,1 proc., lyginant 2005 ir 2014 m. duomenis (analizuojami 2014 m. duomenis, kadangi 2015 ir 2016 m. buvo surinkta mažiau negu 90 proc. duomenų). Mažeikių stotyje KD_{10} koncentracija padidėjo 28,6 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Panevėžio Centro stotyje koncentracija sumažėjo 46,9 proc., Jonavos stotyje – 32 proc., Kėdainių – 19,2 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis.

13. KD_{10} paros ribinės vertės tiek 2005, tiek 2016 m. buvo viršytos visose stotyse, kuriose yra matuojama KD_{10} koncentracija. Be to, 2005 m. parų skaičius, kai buvo viršyta KD_{10} paros ribinė vertė, viršijo nustatytą ribinę vertę Vilniaus Žirmūnų ir Žvėryno, Kauno, Klaipėdos Centro ir Panevėžio stotyse. Tuo metu 2016 m. parų skaičius, kai buvo viršyta KD_{10} paros ribinė vertė, neviršijo nustatytos ribinės vertės.

V SKYRIUS OZONO KONCENTRACIJOS ANALIZĖ

14. Ozono (toliau – O_3), kuris susiformuoja iš kitų junginių (daugiausia NO_x ir LOJ), koncentracija visose stotyse, kur yra matuojama, sumažėjo (žr. 5 pav.).

5 paveikslas. O₃ koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse, matuojant maksimalią 8 valandų vidurkio vertę (Duomenų šaltinis: AAA)

15. Vilniaus aglomeracijos Lazdynų stotyje O₃ koncentracija sumažėjo 12,3 proc., o Žirmūnų stotyje – 12,9 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Kauno aglomeracijos Petrašiūnų stotyje O₃ koncentracija sumažėjo 8,5 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis, o Noreikiškių stotyje – 21,4 proc., lyginant 2009 ir 2016 m. duomenis (Noreikiškių stotis įkurta 2009 m., todėl analizuojant remiamasi 2009 ir 2016 m. duomenimis). Klaipėdos Šilutės plento stotyje O₃ koncentracija sumažėjo 26,7 proc. (2005 m. duomenys neprieinami), Mažeikių stotyje – 30 proc., Panevėžio Centro stotyje – 14,1 proc., Aukštaitijos stotyje – 24,4 proc., lyginant 2006 ir 2016 m. duomenis (visose stotyse 2005 m. duomenys neprieinami).

16. Šiaulių stotyje O₃ koncentracija sumažėjo 32,4 proc., Jonavos stotyje – 29,2 proc., o Kėdainių stotyje – 18 proc., lyginant 2005 ir 2016 m. duomenis. Žemaitijos stotyje O₃ koncentracija sumažėjo 10,8 proc., Dzūkijos stotyje – 26 proc., lyginant 2006 ir 2014 m. duomenis (abiejų stočių atveju 2015 ir 2016 m. buvo surinkta mažiau nei 90 proc. duomenų).

17. Oro kokybė O₃ koncentracijos požiūriu vertintina teigiamai, kadangi parų skaičius, kai buvo viršyta 8 val. O₃ siektina vertė, lyginant 2005 ir 2016 m., ženkliai sumažėjo – toks viršijimas 2005 m. buvo užfiksuotas penkiose stotyse, tuo metu 2016 m. – tik vienoje stotyje (Vilniaus Lazdynų).

2 lentelė. Parų skaičius, kai buvo viršyta 8 val. O₃ siektina vertė

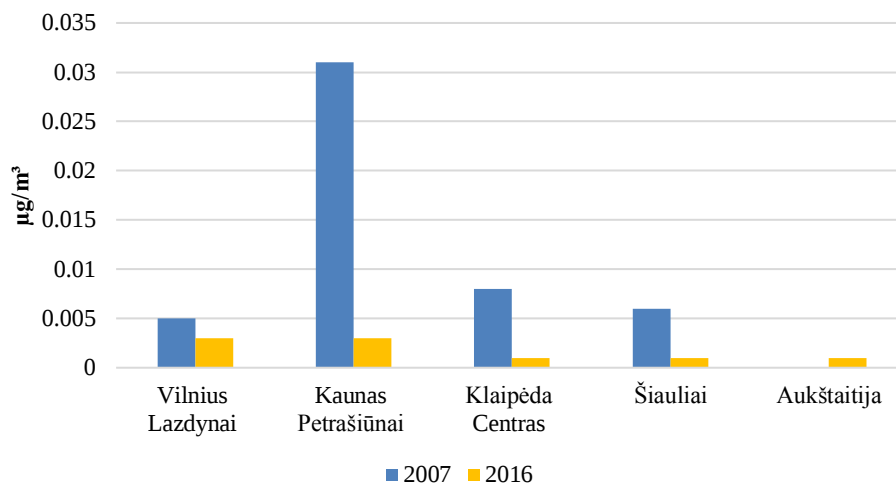
Stotis	2005	2016
Vilnius Lazdynai	9	3
Vilnius Žirmūnai	2	0
Šiauliai	4	0
Jonava	16	0
Kėdainiai	6	0

(Duomenų šaltinis: AAA)

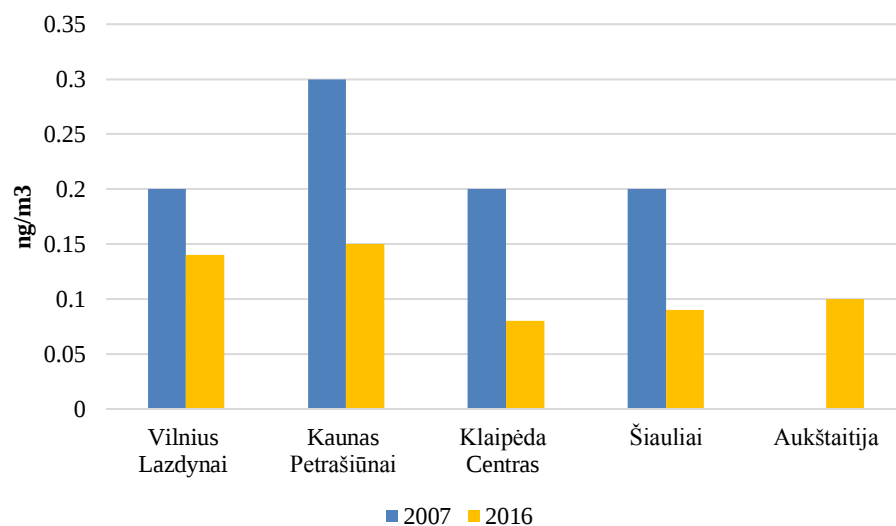
VI SKYRIUS KITŲ TERŠALŲ KONCENTRACIJŲ ANALIZĖ

18. Analizuojant sunkiųjų metalų (švino (Pb), arseno (As), nikelio (Ni) ir kadmio (Cd)) koncentracijas, nustatyta, kad nei vienoje stotyje, kurioje yra matuojamos teršalų koncentracijos, nebuvo užfiksuotas ribinės vertės viršijimas nei 2007, nei 2016 m. Lyginant 2007 ir 2016 m. duomenis, Pb, As,

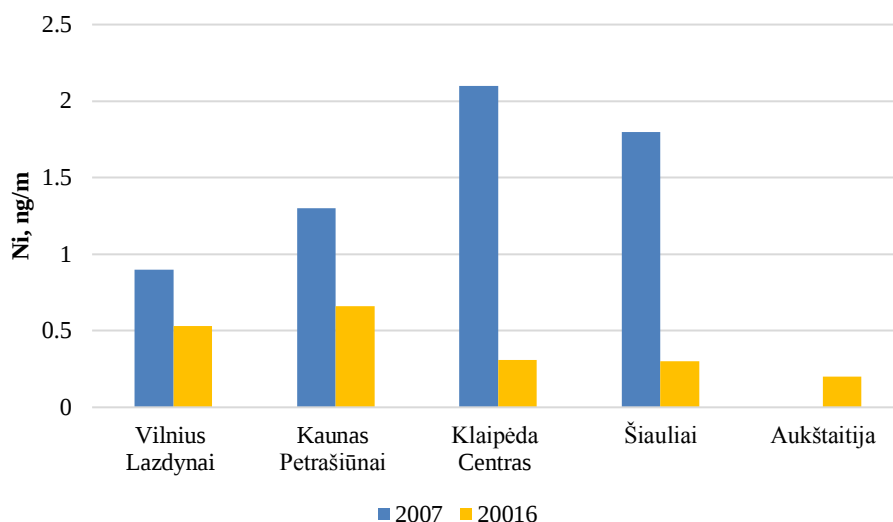
Ni ir Cd koncentracijos pasižymėjimo mažėjimo tendencijomis (6, 7, 8, 9 pav.). Tokia situacija vertinama teigiamai ir lemia poreikį išlaikyti ją.

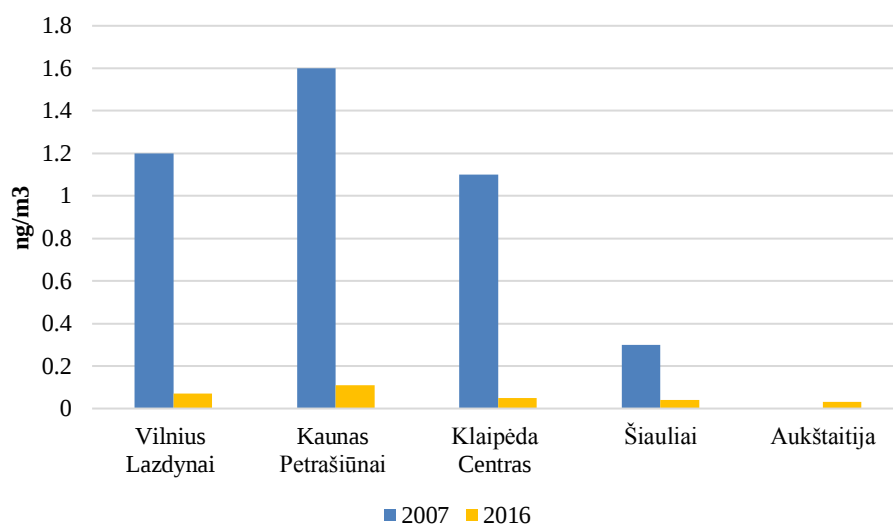
6 paveikslas. Pb koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

7 paveikslas. As koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

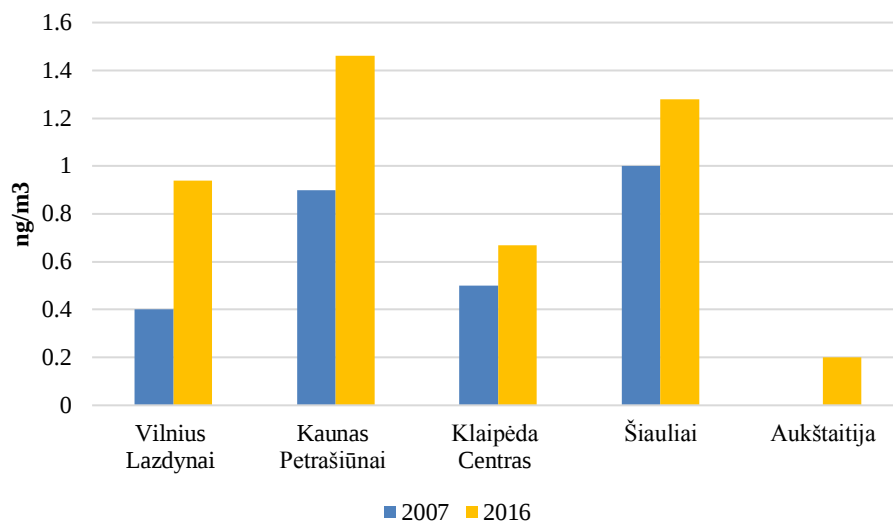
8 paveikslas. Ni koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

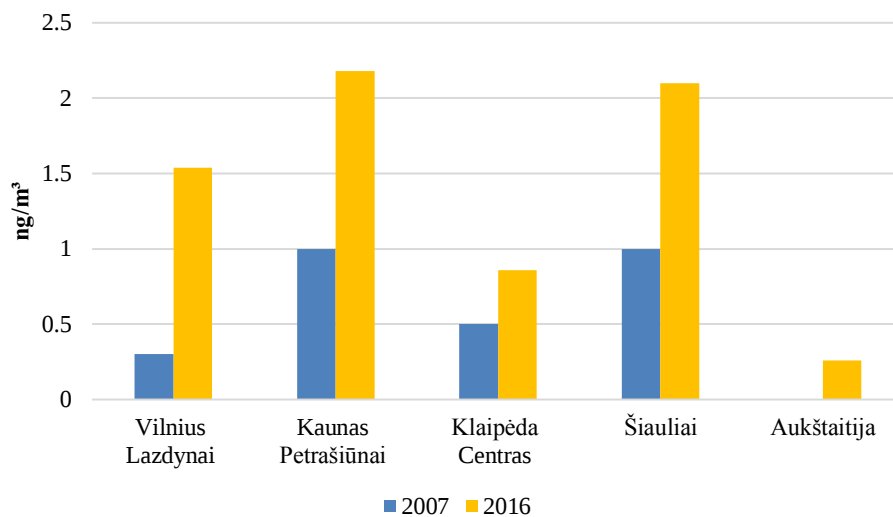
9 paveikslas. Cd koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

19. Analizuojant benzo(a)pirenas, benzo(a)antraceno, benzo(b)fluoranteno, dibenzo(a,h)antraceno, indeno(1,2,3-cd)pireno koncentracijas, nustatyta, kad visų minėtų teršalų koncentracijos pasižymėjo didėjimo tendencija, lyginant 2007 ir 2016 m. duomenis (10, 11, 12, 14, 15 pav.). Tai vertinama neigiamai ir verčia atkreipti dėmesį į šių teršalų koncentracijų mažinimo galimybes.

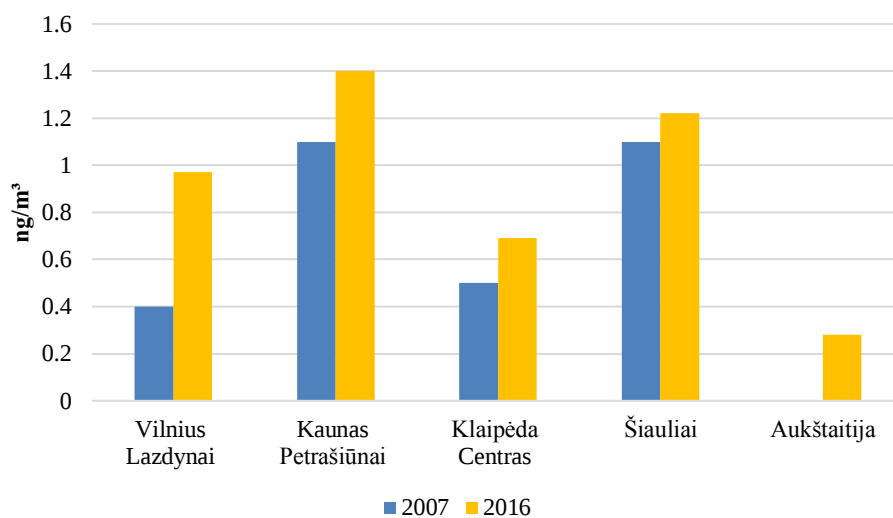
20. Benzo(k)fluoranteno koncentracija trijose iš keturių stočių, kuriose yra matuojama, pasižymėjo didėjimo tendencija, o Šiaulių stotyje – sumažėjo, tai vertinama teigiamai ir parodo oro kokybės gerėjimą (13 pav.).

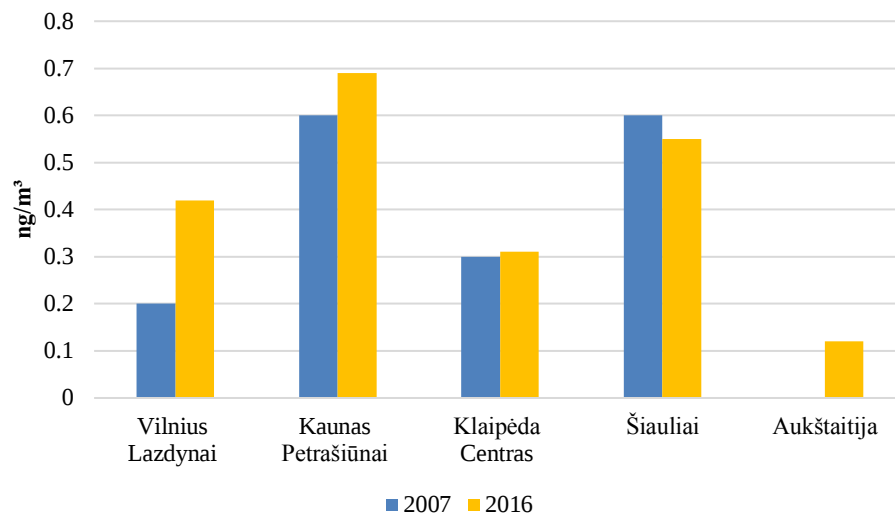
10 paveikslas. Benzo(a)pireno koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

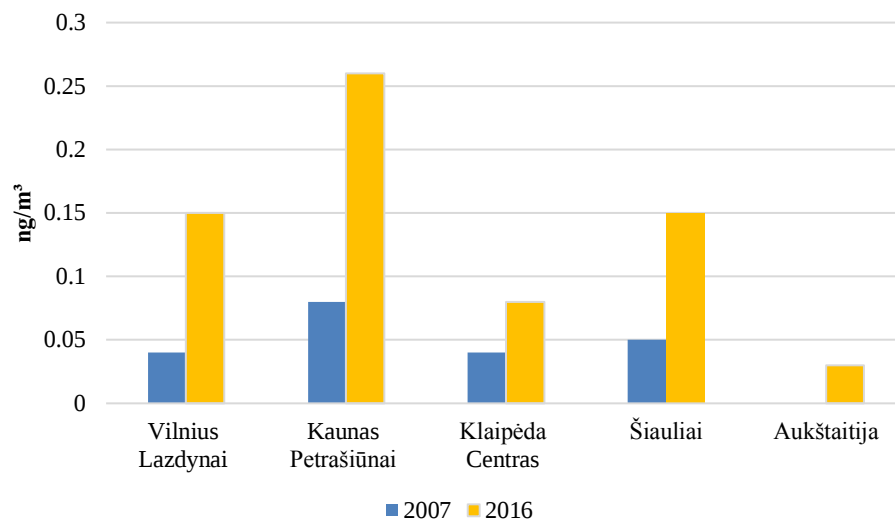
11 paveikslas. Benzo(a)antraceno koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

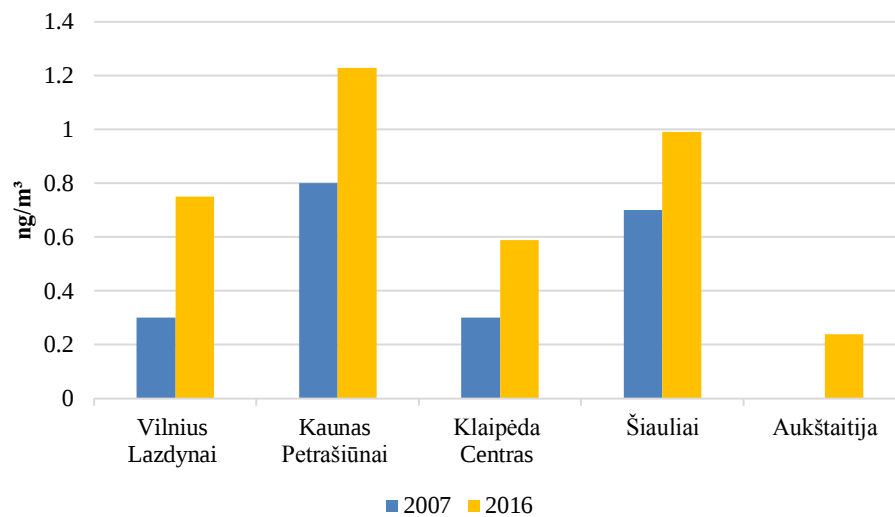
12 paveikslas. Benzo(b)fluoranteno koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

13 paveikslas. Benzo(k)fluoranteno koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

14 paveikslas. Dibenzo(a,h)antraceno koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

15 paveikslas. Indeno(1,2,3-cd)pireno koncentracija aglomeracijų ir zonos stotyse
(Duomenų šaltinis: AAA)

21. Apibendrinant atliktą pažangą, padarytą vykdant esamą politiką ir taikant dabartines priemones gerinant oro kokybę, nustatyta, kad oro kokybė Lietuvoje gali būti vertinama gerai, tačiau egzistuoja tam tikros vietos, kuriose turi būti imamasi papildomų priemonių, siekiant gerinti oro kokybę. Išanalizavus SO₂ koncentracijas, nustatyta, kad jos pasižymėjo didėjimo tendencija Vilniuje, Klaipėdoje, Naujoje Akmenėje ir Kėdainiuose, todėl šiuose miestuose turi būti imamasi papildomų priemonių, siekiant gerinti oro kokybę. Išnagrinėjus NO_x koncentracijų dinamiką, nustatyta, kad turėtų būti koncentruojamasi į šio teršalo koncentracijos mažinimą intensyvaus eismo ir aktyvios pramonės veiklos teritorijose, ypač Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestuose ir jų apylinkėse. Ištyrus KD_{2,5} koncentracijas, nustatyta, kad papildomų priemonių joms mažinti poreikis egzistuoja Vilniaus ir Klaipėdos miestuose, tuo metu KD₁₀ atveju egzistuoja poreikis taikyti papildomas priemones Vilniuje, Klaipėdoje, Naujojoje Akmenėje ir Mažeikiuose. Išnagrinėjus O₃ koncentracijų dinamiką, nustatyta, kad didžiausias dėmesys į O₃ koncentracijos mažinimą turėtų būti atkreiptas Vilniuje ir jo priemiesčiuose, kadangi čia buvo užfiksuoti viršijimai.

VII SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS ORO KOKYBĖS GERINIMAS (ESAMŲ PRIEMONIŲ SCENARIJUS)

22. Tyrimo metu nustatyta, kad 1 val. NO₂ koncentracijos ir maksimali 8 val. O₃ koncentracijos ribinės vertės buvo viršytos, tačiau viršijimų skaičius 2016 m., palyginus su 2005 m., ženkliai sumažėjo. Be to, šių teršalų ribinės vertės buvo viršytos tik Vilniaus mieste. Pažymėtina, kad Vilniaus mieste yra numatytos 2015–2018 m. oro kokybės valdymo programos priemonės, kurių įgyvendinimas prisidėjo prie taršos ir koncentracijų mažėjimo. Be to, yra rengiama oro taršos valdymo programa naujam laikotarpiui. Todėl tikėtina, kad teršalų koncentracijos prognozuojamu laikotarpiu, netgi neįgyvendinant papildomų priemonių, nebus viršytos. Didžiausia viršijimų rizika išliks Vilniaus mieste tiek NO₂, tiek O₃ atveju.

23. Išanalizavus oro kokybės duomenis, t. y. teršalų koncentracijas aplinkos ore, buvo nustatyta, jog oro kokybė Lietuvoje gali būti vertinama teigiamai, kadangi oro teršalų koncentracijos daugelyje matavimo stočių yra žemesnės nei nustatytos ribinės vertės.

24. Atsižvelgiant į tai, kad metinės NO₂, KD_{2,5}, KD₁₀, SO₂ koncentracijos tiek 2005, tiek 2016 m. nebuvo viršytos, daroma išvada, kad šių teršalų koncentracijos ateityje, t. y. taikant esamų priemonių scenarijų, nebus viršijamos.

3 lentelė. Prognozuojama oro kokybė: neatitinkančių ir atitinkančių nustatytas ribines vertes oro kokybės vertinimo zonų skaičius

	Neatitinkančių nustatytų ribinių verčių oro kokybės vertinimo zonų skaičius				Atitinkančių nustatytas ribines vertes oro kokybės vertinimo zonų skaičius				Oro kokybės vertinimo zonų skaičius iš viso			
	2005	2020	2025	2030	2005	2020	2025	2030	2005	2020	2025	2030
KD _{2,5} (1 metų)	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	3	3
NO ₂ (1 metų)	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	3	3
KD ₁₀ (1 metų)	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	3	3
O ₃ (max 8 val. vidurkis)	2	0	0	0	1	3	3	3	3	3	3	3
SO ₂ (1 metų)	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	3	3

(Duomenų šaltinis: sudaryta, remiantis AAA duomenimis)

25. Atsižvelgiant į tai, jog 2005 m. neatitinkančių nustatytų ribinių verčių oro kokybės vertinimo zonų skaičius buvo 2 (neatitinkančių nustatytų ribinių verčių oro kokybės matavimo stočių skaičius buvo 5), o 2016 m. – 1 (neatitinkančių nustatytų ribinių verčių oro kokybės matavimo stočių skaičius buvo 1), t. y. atsižvelgiant į ankstesniu laikotarpiu padarytą pažangą mažinant O_3 koncentraciją, prognozuojama, kad nuo 2020 m. tokių zonų ir stočių nebeliks.

**PAŽANGA, PADARYTA VYKDANT ESAMĄ POLITIKĄ IR TAIKANT DABARTINĖS
PRIEMONES MAŽINANT TOLIMŲJŲ TARPVALSTYBINIŲ ORO TERŠALŲ PERNAŠŲ
KONVENCIJOS SUNKIŲJŲ METALŲ IR PATVARIŲJŲ ORGANINIŲ TERŠALŲ
PROTOKOLAIS REGULIUOJAMŲ TERŠALŲ IŠMETIMUS**

1. 1979 m. Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos 1998 m. Sunkiųjų metalų protokolu ir 1998 m. Patvarių organinių teršalų protokolu reguliuojami teršalai (toliau – Kiti teršalai): sunkieji metalai (kadmis (toliau – Cd), švinas (toliau – Pb), gyvsidabris (toliau – Hg)), patvarieji organiniai teršalai (policikliniai aromatiniai angliavandeniliai (PAH) – benzo(a)pirenas, benzo(b)fluorantenai, benzo(k)fluorantenai, indeno(1,2,3-cd)pirenas; dioksinai/furanai (PCDD/F) – polichlordibenzo-p-dioksinai (PCDD) ir polichlordibenzofuranai (PCDF); heksachlorbenzenas). Jų išmestas į aplinkos orą kiekis turi būti mažinamas ir neturi viršyti 1990 m. išmesto kiekio. Kaip matyti 1 lentelėje, visų teršalų išmetimai sumažėjo 1990–2015 m. laikotarpiu ir 2015 m. buvo mažesni nei 1990 m.

1 lentelė. Išmestų Kitų teršalų kiekio pokytis, lyginant 1990 ir 2015 m.

Teršalo pavadinimas	Matavimo vnt.	Išmetimai		Pokytis 1990-2015
		1990	2015	
Cd	t	0,355	0,353	-0,6%
Pb	t	150,352	4,090	-97,3%
Hg	t	0,618	0,229	-62,9%
Benzo(a)pirenas	t	5,507	3,405	-38,2%
Benzo(b)fluorantenai	t	7,333	3,937	-46,3%
Benzo(k)fluorantenai	t	2,917	1,522	-47,8%
Indeno(1,2,3-cd)pirenas	t	2,741	1,946	-29,0%
Dioksinai/furanai (PCDD/F)	g I-TEQ	28,219	23,759	-15,8%
Heksachlorbenzenas	kg	11,131	0,364	-96,7%

(Duomenų šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – AAA))

2. Analizuojant 1990–2015 m. duomenis, nustatyta, kad išmestas Cd kiekis dažnai viršydavo 1990 m. išmestą kiekį, todėl turi būti imamasi priemonių, kurios leistų užtikrinti 2015 m. išmesto Cd kiekio išlaikymą arba mažintų išmetamą Cd kiekį.

3. Analizuojant Kitų teršalų išmetimus 1990–2015 m., nustatyta, kad nuo 2007 m. nebuvo viršijamas 1990 m. išmestas kiekvieno jų kiekis, todėl turi būti imamasi veiksmų, kad iki 2030 m. išmestas šių teršalų kiekis bent jau neviršytų 1990 m. išmesto kiekio.

2 lentelė. Kitų teršalų išmesto kiekio dinamika 1990–2015 m.

Teršalo pavadinimas	Matavimo vnt.	Išmestas kiekis																									
		1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cd	t	0,355	0,449	0,339	0,397	0,392	0,391	0,419	0,417	0,551	0,447	0,455	0,492	0,517	0,530	0,555	0,565	0,568	0,552	0,578	0,574	0,568	0,554	0,601	0,612	0,645	0,353
Pb	t	150,352	169,585	88,752	81,338	66,606	91,556	99,968	99,928	184,490	8,819	7,252	7,053	7,023	7,031	7,081	4,403	2,987	6,028	5,973	4,987	4,779	4,585	4,521	4,618	4,489	4,090
Hg	t	0,618	0,656	0,452	0,397	0,327	0,260	0,247	0,230	0,250	0,212	0,182	0,174	0,200	0,184	0,191	0,209	0,226	0,234	0,224	0,221	0,224	0,213	0,199	0,204	0,190	0,229
Benzo(a)pirenas	t	5,507	5,827	2,796	3,275	2,981	2,878	3,146	3,154	3,338	3,182	3,142	3,207	3,303	3,391	3,411	3,654	3,681	3,582	3,689	3,686	3,766	3,718	3,728	3,721	3,468	3,405
Benzo(b)fluoranten as	t	7,333	7,771	3,474	3,784	3,373	3,146	3,480	3,370	3,258	3,384	3,237	3,303	3,534	3,628	3,619	4,180	3,903	3,814	3,949	3,909	4,020	3,962	4,006	4,087	3,790	3,937
Benzo(k)fluoranten as	t	2,917	3,089	1,390	1,495	1,331	1,242	1,374	1,370	3,258	1,331	1,270	1,292	1,384	1,417	1,410	1,645	1,513	1,481	1,532	1,525	1,555	1,535	1,548	1,582	1,459	1,522
Indeno(1,2,3- cd)pirenas	t	2,741	2,890	1,470	1,772	1,637	1,612	1,770	1,784	1,768	1,836	1,831	1,868	1,923	1,959	1,969	2,147	2,093	2,036	2,109	2,118	2,125	2,084	2,097	2,090	1,944	1,946
Dioksinai/furanai (PCDD/F)	g I-TEQ	28,219	29,818	19,957	23,114	21,046	21,181	22,748	23,545	29,405	26,242	22,950	28,059	27,738	27,386	25,748	27,245	28,694	25,841	26,197	27,530	26,173	26,758	25,829	25,679	24,292	23,759
Heksachlorbenzena s	kg	11,131	13,889	9,548	7,592	4,407	4,781	5,018	5,097	4,445	2,468	1,957	1,272	1,123	1,222	1,634	1,881	1,709	1,344	1,338	1,209	1,289	0,955	0,758	0,670	0,295	0,364

(Duomenų šaltinis: AAA)

4. Atlikus pagrindinių šiuos teršalus išmetančių veiklos sričių (kategorijų) analizę, nustatyta, kad sunkiųjų metalų išmetimų struktūra pasikeitė nagrinėjamu laikotarpiu. Cd reikšmingiausiais teršėjais 2015 m. buvo namų ūkių stacionarus deginimas ir viešoji elektros energijos gamyba. Daugiausia Pb 2005 m. į aplinkos orą išmetė lengvieji automobiliai, o 2015 m. reikšmingiausiu teršėju tapo namų ūkių stacionarus deginimas (toliau – namų ūkis), o lengvųjų automobilių Pb išmetimų dalis bendroje Pb išmetimų struktūroje ženkliai sumažėjo. Hg išmetimams didžiausią įtaką tiek 2005 m., tiek 2015 m. darė mineralinių medžiagų apdirbimo pramonės stacionarus deginimas, tačiau 2015 m. šio sektoriaus dalis bendroje Hg išmetimų struktūroje padidėjo.

3 lentelė. Kitų (sunkiųjų metalų) išmetimai: pagrindinių kategorijų analizė

Teršalo pavadinimas	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)							Iš viso
1990								
Cd	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	1A1b Naftos perdirbimas	2A3 Stiklo gamyba	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	1A2c Stacionarus deginimas chemijos pramonėje	1A2c Stacionarus deginimas popieriaus ir poligrafijospramonėje	81,1%
	42,0%	21,9%	5,3%	4,6%	2,8%	2,3%	2,3%	
Pb	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai						81,8%
	48,1%	33,7%						
Hg	1A2f Mineralinių medžiagų apdirbimo pramonės stacionarus deginimas	2K 1A4ai Stacionarus deginimas komerciniuose/industriiniuose pastatuose	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	5C2 Atviras atliekų deginimas	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	2K Patvariųjų organinių teršalų ir sunkiųjų metalų suvartojimas (pvz. elektros ir mokslo įranga)		83,9%
	25,2%	17,4%	14,6%	11,9%	8,7%	6,0%		
2015								
Cd	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba						81,9%
	76,5%	5,4%						
Pb	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	2G Tirpiklių vartojimas: kiti produktai	1A3bvi Kelių transportas: automobilių padangos ir stabdžių trinkelės	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai		80,5%
	19,8%	17,0%	13,0%	11,6%	10,8%	8,3%		
Hg	1A2f Mineralinių medžiagų apdirbimo pramonės stacionarus deginimas	2K Patvariųjų organinių teršalų ir sunkiųjų metalų suvartojimas (pvz. elektros ir mokslo įranga)	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	1A3biv Kelių transportas: mopedai ir motociklai	2D3a Tirpiklių naudojimas buityje, įskaitant fungicidus	2D3f Sausas valymas	82,8%
	22,8%	12,6%	11,3%	11,0%	10,9%	7,1%	7,1%	

(Duomenų šaltinis: AAA)

5. Kitų (patvariųjų organinių) teršalų išmetimų struktūra kito nežymiai. Didžiausiu benzo(a)pireno teršėju tiek 2005, tiek 2015 m. buvo namų ūkiai, vis dėlto, 2015 m. namų ūkių stacionaraus deginimo dalis bendroje benzo(a)pireno struktūroje sumažėjo 1,7 procentiniu punktu, palyginus su 2005 m. Benzo(b)fluoranteno išmetimams didžiausią įtaką tiek 2005, tiek 2015 m. darė taip pat namų ūkiai ir žemės ūkio atliekų deginimas lauke, tačiau pastarojo sektoriaus dalis bendroje benzo(b)fluoranteno struktūroje sumažėjo 4,6 procentinio punkto. Benzo(k)fluoranteno išmetimams didžiausią įtaką turėjo namų ūkiai ir žemės ūkio atliekų deginimas lauke. Pažymėtina, kad namų ūkių benzo(k)fluoranteno išmetimų dalis bendroje benzo(k)fluoranteno išmetimų struktūroje 2015 m.

padidėjo 1 procentiniu punktu, palyginus su 2005 m., o žemės ūkio atliekų deginimo benzo(k)fluoranteno išmetimų dalis bendroje benzo(k)fluoranteno išmetimų struktūroje 2015 m. sumažėjo 4,8 procentinio punkto, palyginus su 2005 m.

4 lentelė. Kitų (patvariųjų organinių) teršalų išmetimai: pagrindinių kategorijų analizė

Teršalo pavadinimas	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)			Iš viso
1990				
Benzo(a)pirenas	1A4bi			83,8%
	Namų ūkių stacionarus deginimas			
	83,8%			
Benzo(b)fluorantenas	1A4bi			82,6%
	Namų ūkių stacionarus deginimas			
			1.	
82,6%				
Benzo(k)fluorantenas	1A4bi			81,2%
	Namų ūkių stacionarus deginimas			
	81,2%			
Indeno(1,2,3-cd)pirenas	1A4bi			84,8%
	Namų ūkių stacionarus deginimas			
	84,8%			
Dioksinai/furanai (PCDD/F)	1A4bi	1A4ai	5E	82,2%
	Namų ūkių stacionarus deginimas	Stacionarus deginimas komerciniuose/instituciniuose pastatuose	Gaisrai	
	66,1%	10,0%	6,2%	
Heksachlorbenzenas	3Df			97,8%
	Pesticidų vartojimas			
	97,8%			
2015				
Benzo(a)pirenas	1A4bi			83.5%
	Namų ūkių stacionarus deginimas			
	83,5%			
Benzo(b)fluorantenas	1A4bi	3F		84.0%
	Namų ūkių stacionarus deginimas	Žemės ūkio atliekų deginimas lauke		
	11,7%		1.	
72,3%				
Benzo(k)fluorantenas	1A4bi	3F		84.3%
	Namų ūkių stacionarus deginimas	Žemės ūkio atliekų deginimas lauke		
	12,9%		1.	
71,3%				
Indeno(1,2,3-cd)pirenas	1A4bi			83.1%
	Namų ūkių stacionarus deginimas			
			1.	
83,1%				

Teršalo pavadinimas	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)				Iš viso
Dioksinai/furanai (PCDD/F)	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	5E Gaisrai			80.9%
65,2%	15,8%			1.	
Heksachlorbenzenas	1A1a Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	1A4bi Namų ūkių stacionarus deginimas	3Df Pesticidų vartojimas	5C1bi Klinikinių atliekų deginimas	87.7%
33,5%	28,6%	15,2%	10,4%	1.	

(Duomenų šaltinis: AAA)

6. Daugiau nei 80 proc. indeno(1,2,3-cd)pireno išmetimų sudarė taip pat namų ūkių išmetimai tiek 2005, tiek 2015 m. Dioksinų/furanų (PCDD/F) išmetimams didžiausią įtaką darė namų ūkiai ir kitos atliekos. Pažymėtina, kad namų ūkių dioksinų/furanų (PCDD/F) išmetimų dalis bendroje dioksinų/furanų (PCDD/F) išmetimų struktūroje 2015 m. padidėjo 2,3 procentinio punkto, palyginus su 2005 m. Gaisrų dioksinų/furanų (PCDD/F) išmetimų dalis bendroje dioksinų/furanų (PCDD/F) išmetimų struktūroje 2015 m. sumažėjo 5,4 procentiniais punktais, palyginus su 2005 m.

7. Heksachlorbenzeno išmetimų struktūra ženkliai pasikeitė, palyginus 2005 ir 2015 m. 2005 m. didžiausią įtaką heksachlorbenzeno išmetimams darė pesticidų vartojimas – pesticidų vartojimo sukelti išmetimai sudarė 85,3 proc. visų heksachlorbenzeno išmetimų. Tuo tarpu 2015 m. daugiau nei trečdalį heksachlorbenzeno išmetimų sudarė viešosios elektros energijos ir šilumos gamybos išmetimai, daugiau nei ketvirtadalį – namų ūkių išmetimai. Išmetimų dalis dėl pesticidų vartojimo bendroje heksachlorbenzeno išmetimų struktūroje 2015 m. sumažėjo 70,1 procentiniu punktu ir sudarė vos 15,2 proc. visų heksachlorbenzeno išmetimų. Daugiau nei 10 proc. visų heksachlorbenzeno išmetimų 2015 m. sudarė medicininių atliekų deginimas. Tokie heksachlorbenzeno išmetimų struktūros pokyčiai gali būti paaiškinti tuo, kad pesticidų vartojimo išmetimai sumažėjo nuo 1,61 kg 2005 m. iki 0,06 kg 2015 m. arba 96,6 proc. Tuo metu kitų reikšmingiausių teršėjų išmetimai nagrinėjamu laikotarpiu didėjo.

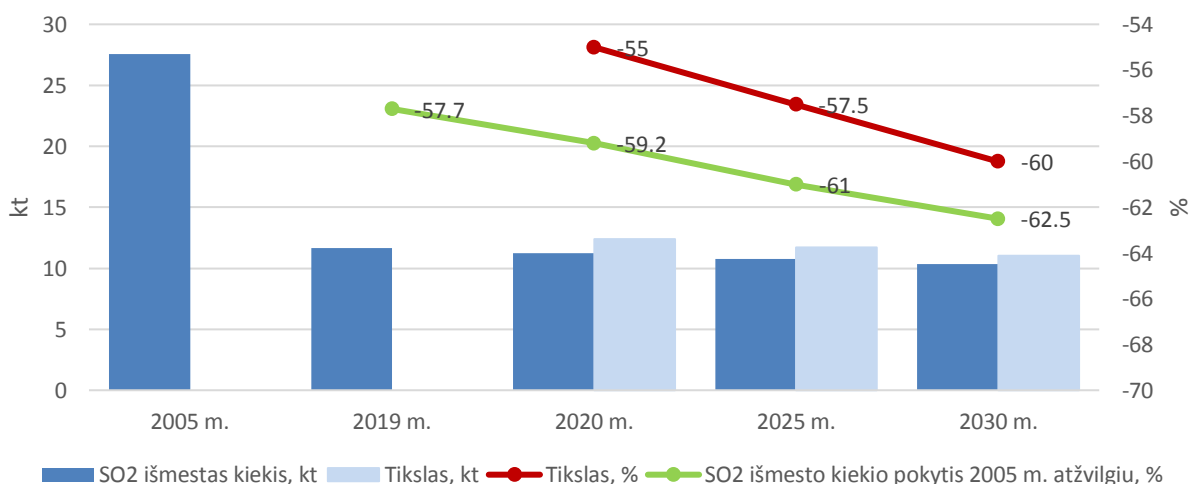
8. Apibendrinant atliktą analizę, darytina išvada, kad sunkiųjų metalų išmetimus daugiausia lemia namų ūkiai, patvariųjų organinių teršalų ir sunkiųjų metalų vartojimas, įvairių tirpiklių vartojimas ir kelių transportas. Patvariųjų organinių teršalų išmetimams daugiausia įtakos taip pat daro namų ūkiai bei įvairių atliekų deginimas.

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ TERŠALŲ KIEKIS (ESAMŲ PRIEMONIŲ SCENARIJUS)

I SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ SIEROS DIOKSIDO KIEKIS

1. Siekiant įvertinti, kaip keisis išmetamas į aplinkos orą sieros dioksido (toliau – SO₂) ir kitų šiame priede nurodytų oro teršalų kiekis 2020 m., 2025 m., 2030 m., remtasi Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA), kuri teisės aktų nustatyta tvarka vykdo nacionalinę į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitą ir prognozes, parengtomis išmetamų į aplinkos orą teršalų prognozėmis (pateiktomis 2021 m.; <https://www.ceip.at/status-of-reporting-and-review-results/2021-submission>). Kaip parodyta 1 paveiksle, 2020 m. nustatytas tikslas yra išmesto SO₂ kiekio sumažėjimas 55 proc., 2030 m. – 60 proc., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu. Pagal prognozes, įgyvendinant esamas priemones 2020 m. išmestas SO₂ kiekis sumažės 59,2 proc., 2025 m. – 61 proc., 2030 m. – 62,5 proc., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, todėl nustatyti tikslai bus pasiekti.

1 paveikslas. Išmesto SO₂ kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m.
(duomenų šaltinis: AAA)

2. Išanalizavus išmesto SO₂ kiekio prognozes pagal sektorius nustatyta, kad išmetantys SO₂ sektoriai ateityje keisis: sumažės gamybos pramonės ir statybos sektoriaus stacionaraus deginimo sektorių įtaka, tarp reikšmingiausių sektorių išliks energijos gamyba, naftos perdirbimo ir saugojimo veikla, t. y. išmestas SO₂ kiekis priklausys nuo elektros ir šilumos energijos gamybos ir garavimo naftos pramonėje. Kitaip tariant, išmestas SO₂ kiekis priklausys nuo naudojamo kuro rūšių, energijos gamybai, naftos perdirbimo, naftos produktų saugojimo ir skirstymo veikloje taikomų technologijų.

1 lentelė. Išmestas į aplinkos orą SO₂ kiekis: pagrindinių kategorijų analizė baziniais, paskutiniais prieinamais ir prognozuojamais metais

Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)				Iš viso
2005	1A1 Energijos gamyba	1B	2B10a Chemijos pramonė	1A4	93,5 %

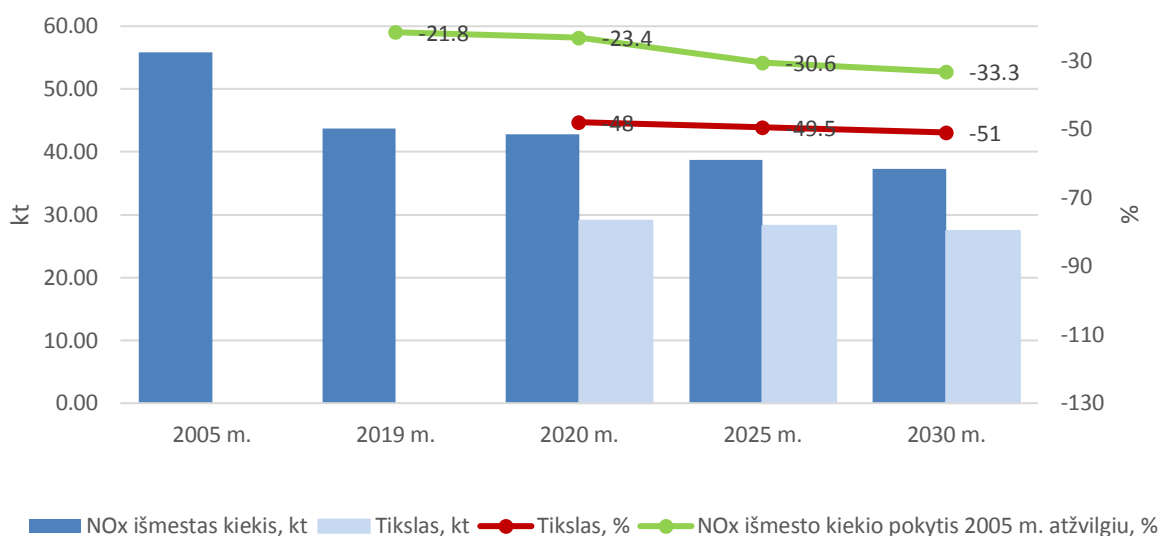
		Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos produktai)		Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	
	65,2 %	16,5 %	6,5 %	5,7 %	
2019	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos produktai)	1A1 Energijos gamyba	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A2 Gamybos pramonė ir statybos sektorius (deginimas, įskaitant mobilių)	92,0 %
	49,4 %	23,0 %	10,1 %	9,5 %	
2020	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos produktai)	1A1 Energijos gamyba	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A2 Gamybos pramonė ir statybos sektorius (deginimas, įskaitant mobilių)	91,6 %
	47,3 %	24,1 %	11,4 %	8,8 %	
2025	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos produktai)	1A1 Energijos gamyba	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A2 Gamybos pramonė ir statybos sektorius (deginimas, įskaitant mobilių)	91,3 %
	46,5 %	24,2 %	11,8 %	8,8 %	
2030	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos produktai)	1A1 Energijos gamyba	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A2 Gamybos pramonė ir statybos sektorius (deginimas, įskaitant mobilių)	90,9 %
	45,3 %	24,9 %	12,1 %	8,6 %	

(duomenų šaltinis: AAA)

II SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ AZOTO OKSIDŲ KIEKIS

3. Išmetamo į aplinkos orą azoto oksidų (toliau – NO_x) kiekio prognozės rodo, kad įgyvendinant esamas priemones išmestas NO_x kiekis iki 2020 m. sumažės tik 23,4 proc., nors tikslas yra sumažinti 48 proc., palyginti su 2005 m. išmestu NO_x kiekiu. 2025 m. ir 2030 m. prognozuojamo išmesti NO_x kiekio pokytis atitinkamai 30,6 proc. ir 33,3 proc., palyginti su 2005 m., o nustatytasis tikslas 2030 m. – išmesto NO_x kiekio sumažėjimas 51 proc., palyginti su 2005 m. (žr. 2 pav.). (Šie įpareigojimai neapima NO_x kiekio, išmetamo dėl žemės ūkio veiklų, priskiriamų pagal išmetamų į aplinkos orą teršalų 2014 m. nomenklatūros (NFR), numatytos 1979 m. Konvencijoje „Dėl tolimų atmosferos teršalų pernašų“, taršos šaltinio 3B kategorijai (mėšlo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai), todėl pateiktoje analizėje neįskaičiuojamas į bendrąjį nacionalinį kiekį.) Iš to išplaukia, kad įgyvendinant esamas priemones nustatyti tikslai 2020 m. ir 2030 m. nebus pasiekti.

2 paveikslas. Išmesto NO_x kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m.
(duomenų šaltinis: AAA)

4. Analizuojant prognozuojamą išmesti NO_x kiekį pagal sektorius nustatyta, kad ateityje, kaip ir dabar, daugiausia šio teršalo bus išmetama iš sunkiasvorio kelių transporto (sunkvežimių ir autobusų), lengvųjų automobilių, taip pat augalininkystės ir dirvožemio (augalininkystės ir dirvožemio išmetamas NO_x kiekis į bendrąjį nacionalinį kiekį neįskaičiuojamas vertinant oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimą). Prognozuojama, kad 2025–2030 m. mažės tarša NO_x dėl visų minėtų sektorių veiklos, o kelių transporto išmetamas NO_x kiekis ir 2020 m.

2 lentelė. Išmestas į aplinkos orą NO_x kiekis: pagrindinių kategorijų analizė baziniais, paskutiniais prieinamais ir prognozuojamais metais

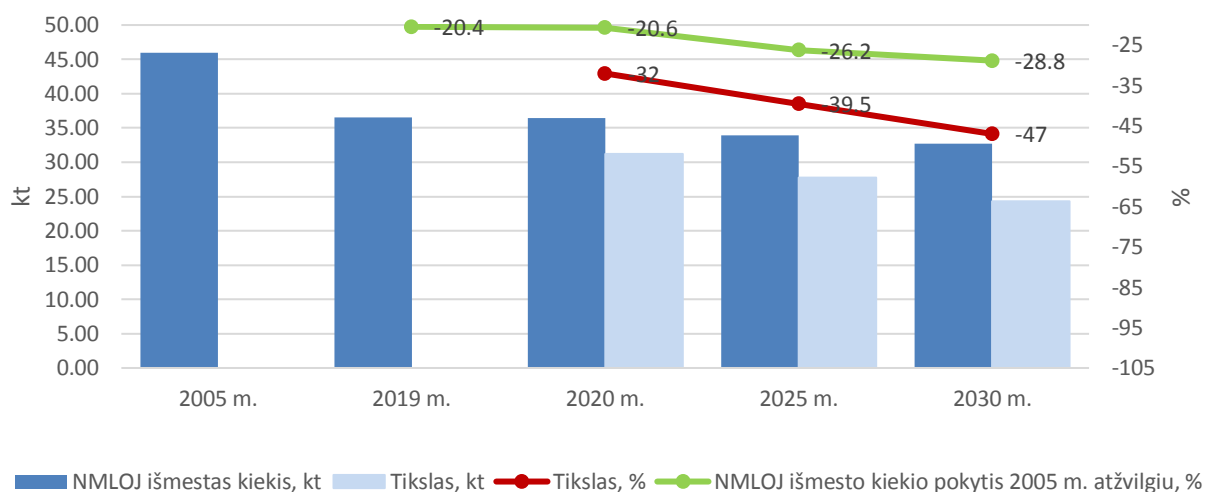
Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)					Iš viso
2005	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	1A1 Energijos gamyba	3D Augalininkystė ir dirvožemis	1A3a,c,d,e Ne kelių transportas	82,5 %
	31,7 %	14,9 %	16,6 %	10,8 %	8,5 %	
2019	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	3D Augalininkystė ir dirvožemis	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	1A1 Energijos gamyba	1A3a,c,d,e Ne kelių transportas	82,4 %
	32,3 %	16,7 %	15,2 %	9,2 %	9,0 %	
2020	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	3D Augalininkystė ir dirvožemis	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	1A3a,c,d,e Ne kelių transportas	1A1 Energijos gamyba	83,1 %
	30,9 %	17,3 %	14,8 %	10,3 %	9,8 %	
2025	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	3D Augalininkystė ir dirvožemis	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	1A1 Energijos gamyba	1A3a,c,d,e Ne kelių transportas	81,5 %
	28,5 %	17,5 %	14,7 %	10,7 %	10,1 %	
2030	1A3biii Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	3D Augalininkystė ir dirvožemis	1A3bi Kelių transportas: lengvieji automobiliai	1A1 Energijos gamyba	1A3a,c,d,e Ne kelių transportas	80,9 %
	28,9 %	17,0 %	15,2 %	10,4 %	9,4 %	

(duomenų šaltinis: AAA)

III SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ NEMETANINIŲ LAKIŲJŲ ORGANINIŲ JUNGINIŲ KIEKIS

5. Prognozuojama, kad įgyvendinant esamas priemones išmetamas į aplinkos orą nemetaninių lakiųjų organinių junginių (toliau – NMLOJ) kiekis iki 2020 m. sumažės 20,6 proc., 2025 m. – 26,2 proc., 2030 m. – 28,8 proc., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu. Taigi nustatyti išmesto NMLOJ kiekio sumažinimo 32 proc. iki 2020 m. ir 47 proc. iki 2030 m., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, tikslai nebus pasiekti (žr. 3 pav.). (Šie įpareigojimai neapima NMLOJ kiekio, išmetamo dėl žemės ūkio veiklų, priskiriamų pagal išmetamų į aplinkos orą teršalų 2014 m. nomenklatūros (NFR), numatytos 1979 m. konvencijoje „Dėl tolimų atmosferos teršalų pernašų“, taršos šaltinio 3B kategorijai (mėšlo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai), todėl pateiktoje analizėje neįskaitomas į bendrąjį nacionalinį kiekį). Prognozuojama, kad iki 2030 m. išmetamas NMLOJ kiekis tolygiai mažės.

3 paveikslas. Išmesto NMLOJ kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m.
(duomenų šaltinis: AAA)

6. Analizuojant prognozuojamą išmesti NMLOJ kiekį pagal sektorius nustatyta, kad ateityje, kaip ir dabar, daugiausia šio teršalo bus išmetama dėl naftos ir jos produktų garavimo, kitų sektorių (stacionaraus ir mobilaus deginimo), taip pat dėl gyvulininkystės sektoriaus veiklos ir mėšlo tvarkymo (dėl šios veiklos išmetamas NMLOJ kiekis į bendrąją nacionalinį kiekį neįskaičiuojamas vertinant oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimą). Prognozuojama, kad didės gyvulininkystės ir mėšlo tvarkymo sukeliamą taršą NMLOJ; dėl tirpiklių ir kitų garuojančių produktų vartojimo, taip pat pramonės procesų tarša keisis nežymiai; dėl naftos ir jos produktų garavimo, kitų sektorių (stacionaraus ir mobilaus deginimo) – mažės.

3 lentelė. Išmestas į aplinkos orą NMLOJ kiekis: pagrindinių kategorijų analizė baziniais, paskutiniais prieinamais ir prognozuojamais metais

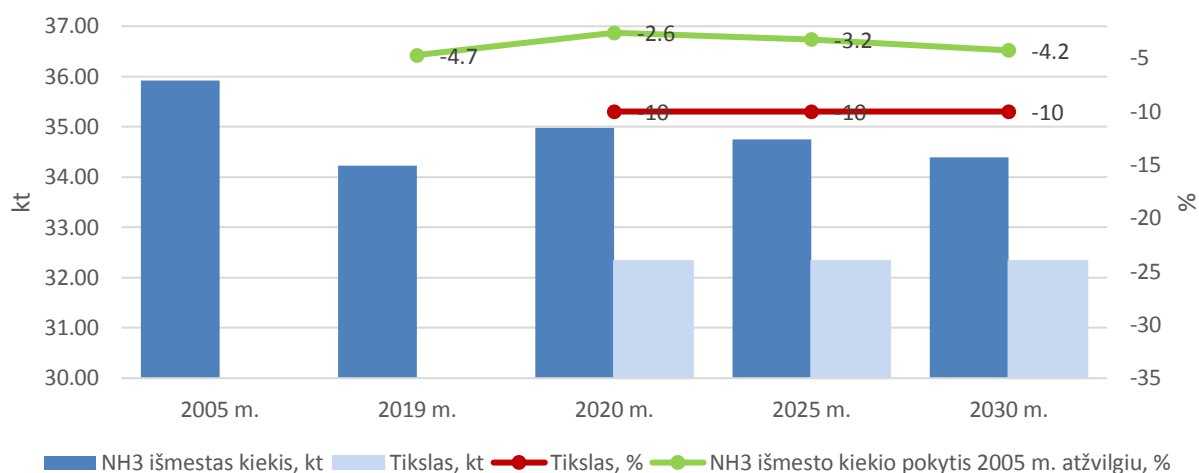
Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)					Iš viso
2005	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos ir jos produktų garavimo emisijos)	3B Gyvulininkystė ir mėšlo tvarkymas	2A,B,C,H,I,J,K,L Pramonės procesai	2D, 2G Tirpiklių ir kitų produktų vartojimas	68,8 %
	18,2 %	18,1 %	15,4 %	10,3 %	6,8 %	
2019	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos ir jos produktų garavimo emisijos)	3B Gyvulininkystė ir mėšlo tvarkymas	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	2D, 2G Tirpiklių ir kitų produktų vartojimas	2A,B,C,H,I,J ,K,L Pramonės procesai	82,3 %
	22,7 %	17,6 %	16,8 %	15,0 %	10,2 %	
2020	3B Gyvulininkystė ir mėšlo tvarkymas	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos ir jos produktų garavimo emisijos)	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	2D, 2G Tirpiklių ir kitų produktų vartojimas	2A,B,C,H,I,J ,K,L Pramonės procesai	89,1 %
	24,0 %	20,1 %	19,7 %	15,1 %	10,2 %	
2025	3B Gyvulininkystė ir mėšlo tvarkymas	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos ir jos produktų garavimo emisijos)	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	2D, 2G Tirpiklių ir kitų produktų vartojimas	2A,B,C,H,I,J ,K,L Pramonės procesai	90,2 %
	25,7 %	19,4 %	18,5 %	15,9 %	10,7 %	
2030	3B Gyvulininkystė ir mėšlo tvarkymas	1B Neorganizuoti taršos šaltiniai (naftos ir jos produktų garavimo emisijos)	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	2D, 2G Tirpiklių ir kitų produktų vartojimas	2A,B,C,H,I,J ,K,L Pramonės procesai	90,2 %
	26,6 %	18,1 %	18,3 %	16,2 %	11,0 %	

(duomenų šaltinis: AAA)

IV SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ AMONIAKO KIEKIS

7. Prognozuota, kad įgyvendinant esamas priemones į aplinkos orą išmetamo amoniako (toliau – NH_3) kiekio mažėjimas nebus pakankamas 2020 m. ir 2030 m. tikslams pasiekti, t. y. nebus iki 2020 m. ir iki 2030 m. sumažintas išmetamas NH_3 kiekis 10 proc., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu (žr. 4 pav.).

4 paveikslas. Išmesto NH₃ kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m.
(duomenų šaltinis: AAA)

8. Analizuojant išmesto NH₃ kiekio prognozes pagal sektorius nustatyta, kad iš augalininkystės ir dirvožemio (dėl neorganinių azoto (N) trąšų naudojimo ir dirvožemio tręšimo mėšlu) išmestas NH₃ kiekis mažės nepakankamai. 2020–2030 m. augalininkystės ir dirvožemio sektorius išmes į aplinkos orą daugiau nei pusę viso išmesto NH₃ kiekio. Tarp kitų reikšmingų sektorių – pieninių ir ne pieninių galvijų, paukščių ir kiaulių ūkiai, kurių tarša bendroje išmesto NH₃ kiekio struktūroje didės. Prognozuojama, kad didės pieninių ir ne pieninių galvijų, paukščių ūkių NH₃ išmetimai.

4 lentelė. Išmestas į aplinkos orą NH₃ kiekis: pagrindinių kategorijų analizė baziniais, paskutiniais prieinamais ir prognozuojamais metais

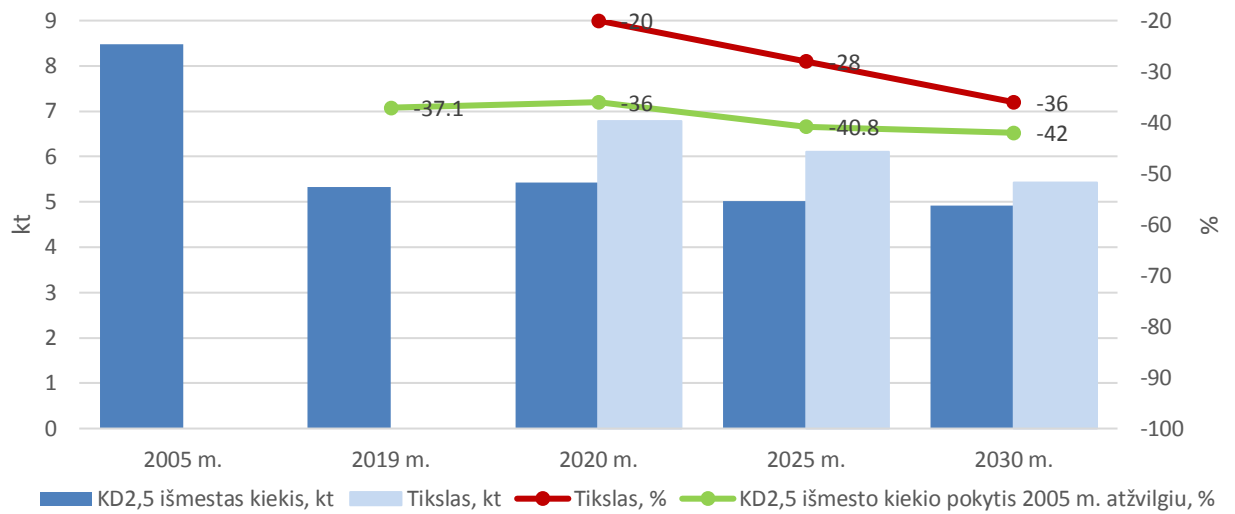
Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)					Iš viso
2005	3Da2a Dirvožemio tręšimas gyvulių mėšlu	3Da1 Neorganinės N trąšos (įskaitant karbamidą)	3B1a Mėšlo iš pieninių galvijų ūkių valdymas	3B3 Mėšlo iš kiaulidžių valdymas	3Da3 Ganomų gyvulių mėšlas	84,6 %
	36,6 %	20,3 %	12,7 %	9,9 %	5,2 %	
2019	3Da1 Neorganinės azoto trąšos (įskaitant karbamidą)	3Da2a Dirvožemio tręšimas gyvulių mėšlu	3B1a Mėšlo iš pieninių galvijų ūkių valdymas	3B1b Mėšlo iš ne pieninių galvijų ūkių valdymas	3Da3 Ganomų gyvulių mėšlas	83,9 %
	31,8 %	31,2 %	10,5 %	5,5 %	4,9 %	
2020	3D Augalininkystė ir dirvožemis	3B1a Pieninių galvijų ūkių mėšlo valdymas	3B1b Ne pieninių galvijų ūkių mėšlo valdymas	3B4g Paukščių ūkių mėšlo valdymas	3B3 Kiaulių ūkių mėšlo valdymas	91,9 %
	66,7 %	10,3 %	5,4 %	4,9 %	4,6 %	
2025	3D Augalininkystė ir dirvožemis	3B1a Pieninių galvijų ūkių mėšlo valdymas	3B1b Ne pieninių galvijų ūkių mėšlo valdymas	3B4g Paukščių ūkių mėšlo valdymas	3B3 Kiaulių ūkių mėšlo valdymas	92,1 %
	65,3%	11,1 %	5,5 %	5,5 %	4,7 %	
2030	3D Augalininkystė ir dirvožemis	3B1a Pieninių galvijų ūkių mėšlo valdymas	3B4g Paukščių ūkių mėšlo valdymas	3B1b Ne pieninių galvijų ūkių mėšlo valdymas	3B3 Kiaulių ūkių mėšlo valdymas	92,5 %
	1. 64,1 %	11,8 %	6,2 %	5,7 %	4,7 %	

(duomenų šaltinis: AAA)

V SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ SMULKIŲJŲ KIETŲJŲ DALELIŲ KIEKIS

9. Prognozuojama, kad išmesto į aplinkos orą smulkiųjų kietųjų dalelių $KD_{2,5}$ (toliau – $KD_{2,5}$) kiekio mažinimo tikslai 2020 m. ir 2030 m. įgyvendinant esamas priemones bus pasiekti. $KD_{2,5}$ išmetamas kiekis iki 2020 m. sumažės 36 proc., 2025 m. – 40,8 proc., 2030 m. – 42 proc., o sumažinimo tikslai 2020 m. ir 2030 m. atitinkamai yra 20 proc. ir 36 proc., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu (žr. 5 pav.).

5 paveikslas. Išmesto KD_{2,5} kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m.
(duomenų šaltinis: AAA)

10. Analizuojant KD_{2,5} išmetimų prognozes nustatyta, kad kaip iki šiol, taip ir ateityje didžiausią įtaką išmetamam KD_{2,5} kiekiui darys stacionarus ir mobilus deginimas. Dėl deginimo į aplinkos orą išmetama daugiau nei 60 proc. viso išmetamo KD_{2,5} kiekio. Prognozuojama, kad ateityje mažės KD_{2,5} išmetimai dėl energijos gamybos, kelių transporto.

5 lentelė. Išmestas į aplinkos orą KD_{2.5} kiekis: pagrindinių kategorijų analizė baziniais, paskutiniais prieinamais ir prognozuojamais metais

Metai	Pagrindinės kategorijos (surūšiuotos nuo aukščiausios iki žemiausios, iš kairės į dešinę)					Iš viso
2005	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A3b Kelių transportas	2A5b Statyba ir griovimas	1A1 Energijos gamyba	5 Atliekos (atviras atliekų deginimas, gaisrai)	85,8 %
	48,3 %	14,2 %	9,5 %	8,3 %	5,5 %	
2019	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A3b Kelių transportas	5 Atliekos (atviras atliekų deginimas, gaisrai)	1A1 Energijos gamyba		82,1 %
	45,3 %	20,9 %	8,3 %	7,6 %		
2020	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A3b Kelių transportas	5 Atliekos (atviras atliekų deginimas, gaisrai)	1A1 Energijos gamyba		81,3 %
	46,5 %	19,0 %	8,2 %	7,6 %		
2025	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A3b Kelių transportas	5 Atliekos (atviras atliekų deginimas, gaisrai)	1A1 Energijos gamyba		80,0 %
	47,9 %	16,6 %	8,9 %	6,6 %		
2030	1A4 Kiti sektoriai (stacionarus ir mobilus deginimas)	1A3b Kelių transportas	5 Atliekos (atviras atliekų deginimas, gaisrai)	1A1 Energijos gamyba		79,7 %
	1. 48,9 %	16,5 %	9,0 %	5,3 %		

(duomenų šaltinis: AAA)

Priedo pakeitimai:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

13 priedas. Neteko galios nuo 2022-08-15

Priedo naikinimas:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

**NACIONALINIAME ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANE NURODYTŲ TARŠOS
ŠALTINIŲ KATEGORIJŲ, PRISKIRIAMŲ VEIKLOMS PAGAL IŠMETAMŲ Į
APLINKOS ORĄ TERŠALŲ NOMENKLATŪRĄ (NFR), NUMATYTĄ 1979 METŲ
TOLIMŲJŲ TARPVALSTYBINIŲ ORO TERŠALŲ PERNAŠŲ KONVENCIJOJE,
APIBŪDINIMAS**

Lentelė. Nacionaliniame oro taršos mažinimo plane nurodytų taršos šaltinių kategorijų, priskiriamų veikloms pagal išmetamų į aplinkos orą teršalų nomenklatūrą (NFR), numatytą 1979 metų Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijoje, apibūdinimas

NFR	Taršos šaltinio kategorijos, priskiriamos veikloms	Metodikoje pateikiamas veiklos apibūdinimas	Išaiškinimas
1A1a	Viešoji elektros energijos ir šilumos gamyba	Ši veikla apima teršalų išmetimą iš kurų deginančių įrenginių ir paprastai yra siejama su didesniais kurų deginančiais įrenginiais (>50MW). Teršalai susidaro deginant kurą, todėl dažnai priklauso ne tik nuo deginimo įrenginio savybių, tačiau taip pat nuo kuro rūšies.	Teršalų išmetimai deginant kurą didelėse elektrinėse ir katilinėse
1A1b	Kuro deginimas naftos perdirbime	Ši veikla apima teršalus, išmetamus naftos perdirbimo gamykloje gamybos proceso ir deginimo procesų metu. Deginimo procesai apima žaliavos ar naftos produktų šildymą be tiesioginio liepsnų ir produktų kontaktų. Deginimo veikla yra panaši kaip ir A1a atveju, tačiau apima taip pat tokį kurą, kaip, pavyzdžiui, naftos perdirbimo gamyklos dujos.	Teršalų išmetimai perdirbant žalią naftą ir gaminant naftos produktus
1A2f	Mineralinių medžiagų apdirbimo pramonės stacionarus deginimas	Veiklos apima deginimo veiklas pramonėje. Deginimo veikla paprastai yra susijusi su tam tikro kuro naudojimu kurų deginančiuose įrenginiuose ir yra integrali mineralinių medžiagų apdirbimo proceso dalis.	Teršalų išmetimai deginant kurą gamyklose gaminant tam tikrus produktus
1A3bi	Kelių transportas: lengvieji automobiliai	Priskiriamos transporto priemonės: keleivių vežimui naudojamos transporto priemonės, kuriose be vairuotojo vietos yra ne daugiau kaip aštuonios vietos	Lengvieji automobiliai, kurių keleivių skaičius ne daugiau kaip 8
1A3bi ii	Kelių transportas: sunkvežimiai ir autobusai	Priskiriamos transporto priemonės: - transporto priemonės, naudojamos kroviniams vežti, kurių didžiausia masė viršija 3,5 tonos, bet neviršija 12 tonų, taip pat tos, kurių didžiausia masė viršija 12 tonų - transporto priemonės, naudojamos keleiviams vežti ir turinčios daugiau kaip aštuonias vietas be vairuotojo vietos ir kurių didžiausia masė neviršija 5 tonų, taip pat tokios, kurių didžiausia masė viršija 5 tonas	Krovininiai automobiliai (3,5-12 t ir >12 t) Autobusai, kurių keleivių skaičius daugiau kaip 8
1A3b v	Kelių transportas: benzino garavimas	-	Benzino garavimas iš transporto priemonių
1A3c	Geležinkeliai	Geležinkelių tarša dėl skystųjų degalų deginimo dyzeliniuose varikliuose ir kieto ar skysto kuro deginimo garo varikliuose	Teršalų išmetimai iš kuro deginimo lokomotyvuose

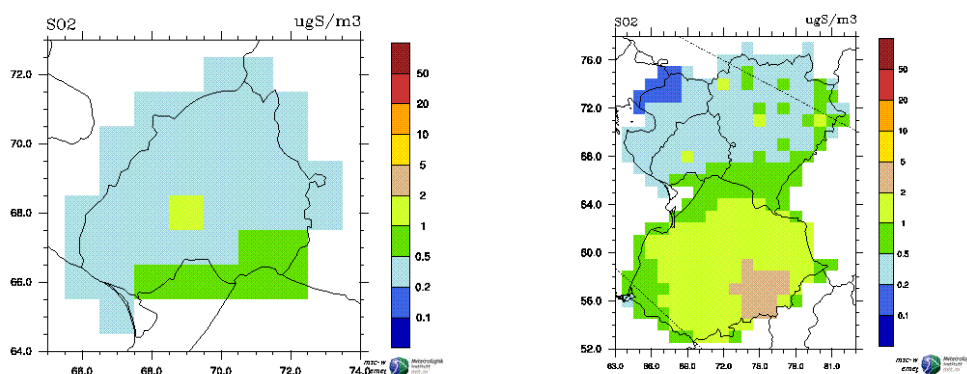
1A4ai	Komercinis/institucinis stacionarus deginimas	Veikla iš esmės apima kuro deginimą mažesnio masto degimo įrenginiuose; tokie įrenginiai dažniausiai skirti šildymui ir karšto vandens tiekimui komerciniuose/instituciniuose pastatuose (pavyzdžiui, mokyklose)	Teršalų išmetimai iš šildymui ir vandens šildymui naudojamų katilų komercinės paskirties ar institucijų pastatuose, pavyzdžiui, mokyklose
1A4bi	Namų ūkių stacionarus deginimas	Veikla iš esmės apima kuro deginimą mažesnio masto degimo įrenginiuose; tokie įrenginiai dažniausiai skirti šildymui ir karšto vandens tiekimui gyvenamuosiuose namuose	Teršalų išmetimai iš šildymui ir vandens šildymui naudojamų katilų gyvenamuosiuose namuose
1B2ai v	Garavimo emisijos naftos perdirbime ir saugojime	Išmetami teršalai atskyrimo, konversijos procesų, apdorojimo procesų ir sumaišymo su kitomis medžiagomis metu naftos perdirbimo įmonėse	Teršalų išmetimai garuojant naftai ir naftos produktams naftos perdirbimo įmonėse
1B2av	Naftos produktų paskirstymas	Išmetami teršalai naftos produktų paskirstymo proceso metu, perpilant iš transportavimo įrenginių į kitus transportavimo įrenginius, saugojimo įrenginius, taip pat paskirstant galutiniam vartotojui	Teršalų išmetimai garuojant naftos produktams juos perpilant iš saugojimo vietų į cisternas ir iš jų į saugojimo vietas, pilant degalus į automobilių bakus
2D3a	Tirpiklių naudojimas buityje, įskaitant fungicidus	Produktų, kurių sudėtyje yra tirpiklių, vartojimas namų ūkiuose, pavyzdžiui, kosmetikos produktų, buitinių chemijos produktų, kai kurių remontui skirtų produktų, automobilių švaros produktų, pesticidų ir pan., vartojimas	Produktų, kurių sudėtyje yra tirpiklių, vartojimas namų ūkiuose, pavyzdžiui, kosmetikos produktų, buitinių chemijos produktų, kai kurių remontui skirtų produktų, automobilių švaros produktų, pesticidų ir pan., vartojimas
2D3d	Tirpiklių naudojimas: dangos klojimas	Įvairaus tipo paviršių dažų vartojimas, automobilių dažymas (siekiant apsaugoti nuo korozijos) automobilių gamybos pramonėje ir remonto metu, medienos dažymas, valčių ir laivų interjero dažymas ar atnaujinimas, metalo, plastiko, popieriaus, odos ir stiklo dažymas ir pan.	Automobilių ir jų dalių dažymas, medienos dažymas, metalo, plastiko, popieriaus, odos ir stiklo dažymas ir pan.
2D3a	Tirpiklių vartojimas: riebalų šalinimas	Riebalų šalinimas yra valymo procesas, kai šalinamos vandenyje netirpios medžiagos, tokios kaip aliejai, riebalai, vaškas, tepalai, degutas ir kt.	Aliejų, riebalų, vaško, tepalų, deguto ir kitų riebių medžiagų šalinimas nuo įvairių paviršių
2D3g	Tirpiklių vartojimas: chemijos produktai	Poliuretano ir polistirolų putplasčio apdirbimas, asfalto pūtimas, padangų gamyba, organinės chemijos pramonė, dažų, dažų kasečių ir klijų gamyba, riebalų, valgomų ir nevalgomų aliejų ekstrahavimas, pramoninis klijų naudojimas	Poliuretano ir polistirolų putplasčio apdirbimas, asfalto pūtimas, padangų gamyba, organinės chemijos pramonė, dažų, dažų kasečių ir klijų gamyba, riebalų, valgomų ir nevalgomų aliejų ekstrahavimas, pramoninis klijų naudojimas
2G	Tirpiklių vartojimas: kitų produktų vartojimas	Priskirti: fejerverkų naudojimas, tabako deginimas, avalynės sunaudojimas	Priskirti: fejerverkų naudojimas, tabako deginimas, avalynės sunaudojimas
2H2	Maisto ir gėrimų gamybos pramonė	Maisto apdorojimo metu išsiskiriantys teršalai, t. y. teršalai išsiskiriantys virimo, džiovinimo, apdorojimo, kepimo, skrudinimo, fermentavimo ir brandinimo metu, kartais transportavimo metu.	Teršalų išmetimai virimo, džiovinimo, apdorojimo, kepimo, skrudinimo, fermentavimo ir brandinimo metu, kartais transportavimo metu maisto gamybos įmonėse
3B1a	Mėšlo iš pieninių galvijų ūkių valdymas	Teršalų išmetimai iš gyvulių šėrimo, gyvulių laikymo vietų, mėšlo ir srutų saugojimo vietų,	Teršalų išmetimai iš gyvulių šėrimo, gyvulių laikymo vietų, mėšlo ir srutų

3B1b	Mėšlo iš ne pieninių galvijų ūkių valdymas	ekskrementų ganyklose, mėšlo, kuriuo patrešti laukai	saugojimo vietų, ekskrementų ganyklose, mėšlo, kuriuo patrešti laukai
3B3	Mėšlo iš kiaulidžių valdymas		
3Da1	Neorganinės N trąšos (įskaitant karbamidą)	Teršalų išmetimai, kurie kyla tręšiant dirvožemį neorganinėmis azoto trąšomis arba jau patrešus	Teršalų išmetimai tręšiant arba patrešus dirvožemį neorganinėmis azoto trąšomis
3Da2a	Dirvožemio tręšimas gyvulių mėšlu	Išmetami teršalai tręšiant arba patrešus laukus gyvulių mėšlu	Teršalų išmetimai tręšiant arba patrešus laukus gyvulių mėšlu
5E	Gaisrai	Automobilių, komercinių pastatų ir namų gaisrai	Automobilių, komercinių pastatų, namų gaisrai

TOLIMOSIOS ORO TERŠALŲ PERNAŠOS

1. Nacionaliniai išmetamųjų teršalų šaltiniai įvairiose sektoriuose gali turėti įtakos ne tik oro kokybei Lietuvos Respublikos teritorijoje, tačiau taip pat kitose šalyse, ypač kaimyninėse. Be to, kitų šalių išmetamųjų teršalų šaltiniai gali turėti įtakos oro kokybei Lietuvos teritorijoje. Dėl šios priežasties įgyvendinamos priemonės vienos šalies teritorijoje gali turėti teigiamos įtakos kitos šalies oro kokybei ir atvirkščiai – nesiimant priemonių vienoje šalyje, gali būti neigiamai veikiama kitos šalies oro kokybė.

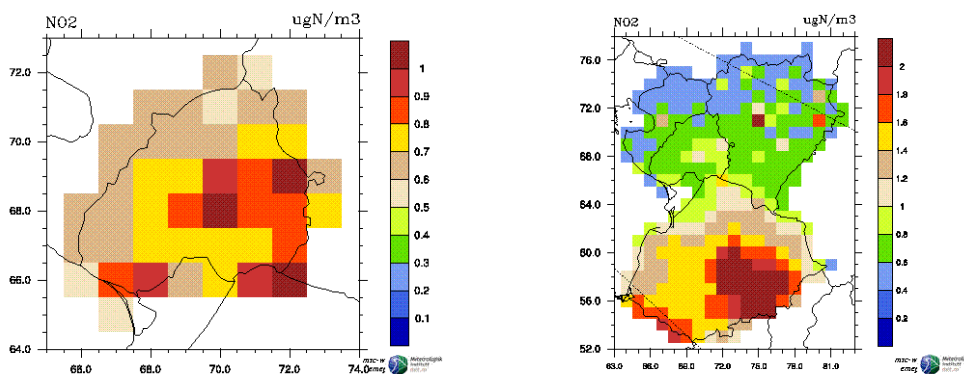
2. Kaip matyti 1 paveiksle (kairėje pusėje), didžiausia sieros dioksido (toliau – SO_2) koncentracija aplinkos ore 2014 m. buvo užfiksuota Lietuvos pietinėje dalyje ir Lietuvos centrinėje dalyje. Apie 30 proc. Lietuvoje išmesto SO_2 kiekio 2014 m. nusėdo Lietuvos teritorijoje, likusi dalis nusėdo tokiose pagrindinėse 6 teritorijose: Švedijos (5 proc.), Baltarusijos (5 proc.), Latvijos (9 proc.), Baltijos jūros (12 proc.), Rusijos (17 proc.) bei kitose teritorijose (22 proc.) (Tarpvalstybinė oro tarša pagrindiniais teršalais (S, N, O_3 ir KD) 2014 m. Lietuva (*angl. Transboundary air pollution by main pollutants (S, N, O_3) and PM in 2014. Lithuania*), 2016, p. 15. Prieiga internetu: http://www.emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LT.pdf).

1 paveikslas. SO_2 iškritos Lietuvoje (kairėje pusėje) ir kaimyninėse šalyse (dešinėje pusėje)
(duomenų šaltinis: EMEP/MSC-W modeliuojama oro koncentracija ir iškritos. Duomenų bazė (*angl. EMEP/MSC-W modelled air concentrations and depositions*). Prieiga internetu: http://www.emep.int/mscw/mscw_ydata.html)

3. Visų tarpvalstybinių SO_2 pernašų kiekis, paveikęs Lietuvos SO_2 koncentracijas aplinkos ore 2014 m., buvo perneštas iš Lenkijos (32 proc.), Ukrainos (10 proc.), Rusijos (8 proc.), Baltarusijos (5 proc.), Lietuvos (11 proc.), išsiveržusio Islandijos ugnikalnio (7 proc.) ir kitų teritorijų (27 proc.) (Tarpvalstybinė oro tarša pagrindiniais teršalais (S, N, O_3 ir KD) 2014 m. Lietuva (*angl. Transboundary air pollution by main pollutants (S, N, O_3) and PM in 2014. Lithuania*), 2016, p. 15. Prieiga internetu: http://www.emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LT.pdf).

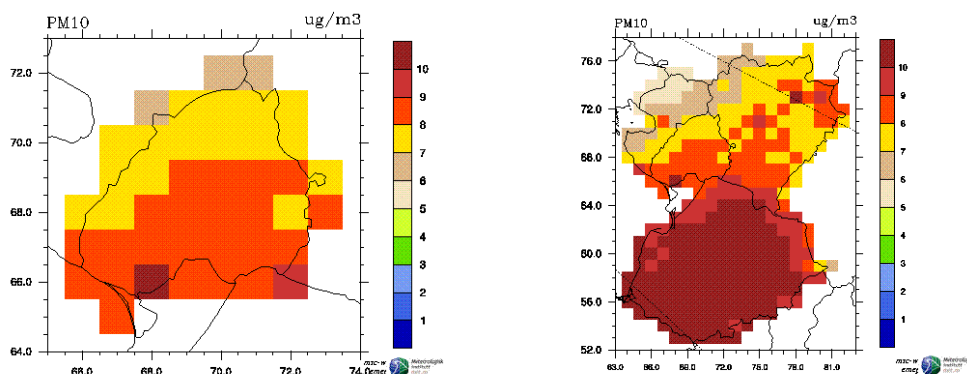
4. Kaip matyti 2 paveiksle (kairėje pusėje), didžiausios azotų oksidų (toliau – NO_x) iškritos Lietuvos teritorijoje fiksuojamos intensyvaus eismo ir pramonės regionuose. Apie 6 proc. Lietuvoje išmesto NO_x 2014 m. nusėdo Lietuvos teritorijoje, likusi dalis nusėdo tokiose penkių šalių ir kitose teritorijose: Rusijos (29 proc.), Baltijos jūros (12 proc.), Baltarusijos (7 proc.), Švedijos (6 proc.), Suomijos (6 proc.) bei kitose teritorijose (33 proc.) (Tarpvalstybinė oro tarša pagrindiniais teršalais (S, N, O_3 ir KD) 2014 m. Lietuva (*angl. Transboundary air pollution by main pollutants (S, N, O_3) and PM in 2014. Lithuania*), 2016, p. 16. Prieiga internetu: http://www.emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LT.pdf).

2 paveikslas. NO_x iškritos Lietuvoje (kairė) ir kaimyninėse šalyse (dešinė)
(duomenų šaltinis: EMEP/MSC-W modeliujama oro koncentracija ir iškritos. Duomenų bazė (angl. EMEP/MSC-W modelled air concentrations and depositions). Prieiga internetu: http://www.emep.int/mscw/mscw_ydata.html)

5. Lietuvos NO_x koncentracijoms aplinkos ore 2014 m. įtakos turėjo iš kitų šalių teritorijų perneštas NO_x: Lenkijos teritorijos (23 proc.), Vokietijos teritorijos (13 proc.), Rusijos teritorijos (10 proc.), Baltarusijos teritorijos (6 proc.), Baltijos jūros (6 proc.), Ukrainos teritorijos (5 proc.) ir kitų teritorijų (37 proc.) (Tarpvalstybinė oro tarša pagrindiniai teršalais (S, N, O₃ ir KD) 2014 m. Lietuva (angl. *Transboundary air pollution by main pollutants (S, N, O₃) and PM in 2014. Lithuania*), 2016, p. 16. Prieiga internetu: http://www.emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LT.pdf).

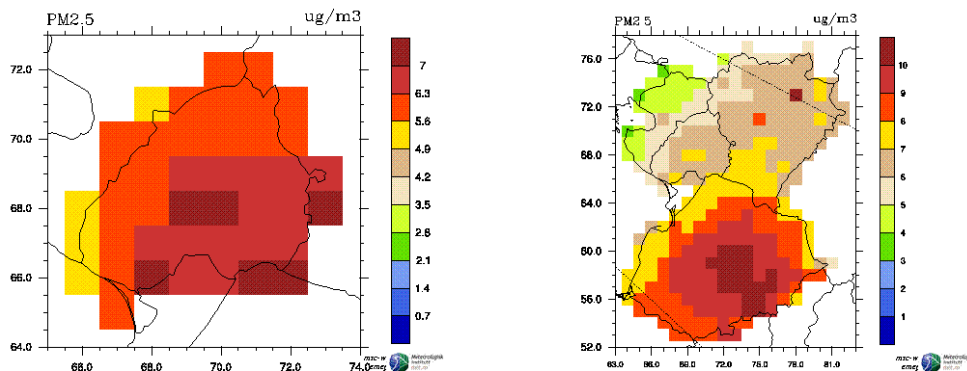
6. Kaip matyti 3 paveiksle (kairėje pusėje), didžiausios kietųjų dalelių (toliau – KD₁₀) iškritos buvo pietvakarių Lietuvos teritorijoje.

3 paveikslas. KD₁₀ iškritos Lietuvoje (kairė) ir kaimyninėse šalyse (dešinė)
(duomenų šaltinis: EMEP/MSC-W modeliujama oro koncentracija ir iškritos. Duomenų bazė (angl. EMEP/MSC-W modelled air concentrations and depositions). Prieiga internetu: http://www.emep.int/mscw/mscw_ydata.html)

7. Reikšmingiausią poveikį KD₁₀ koncentracijai Lietuvoje 2014 m. turėjo Lenkijoje, Rusijoje, Ukrainoje, Baltarusijoje, Lietuvoje ir Šiaurės jūros teritorijoje išmestas ir į Lietuvos teritoriją perneštas KD₁₀ kiekis (3 pav., dešinėje pusėje) (Tarpvalstybinė oro tarša pagrindiniai teršalais (S, N, O₃ ir KD) 2014 m. Lietuva (angl. *Transboundary air pollution by main pollutants (S, N, O₃) and PM in 2014. Lithuania*), 2016, p. 21. Prieiga internetu: http://www.emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LT.pdf).

8. Kaip matyti 4 paveiksle (kairėje pusėje), didžiausia KD_{2,5} koncentracija aplinkos ore buvo vidurio ir pietų Lietuvoje. Didžiausią įtaką KD_{2,5} koncentracijai Lietuvos teritorijoje turėjo KD_{2,5} išmetimai Lietuvoje (apie 18 proc.), Lenkijoje (apie 18 proc.), Rusijoje (apie 13 proc.), Baltarusijoje (apie 12,5 proc.), Ukrainoje (apie 8 proc.), Vokietijoje (apie 5 proc.), kitose teritorijose (apie 5 proc.) (Tarpvalstybinė oro tarša pagrindiniai teršalais (S, N, O₃ ir KD) 2014 m. Lietuva (angl. *Transboundary air pollution by main pollutants (S, N, O₃) and PM in 2014. Lithuania*), 2016, p. 22. Prieiga internetu: http://www.emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LT.pdf).

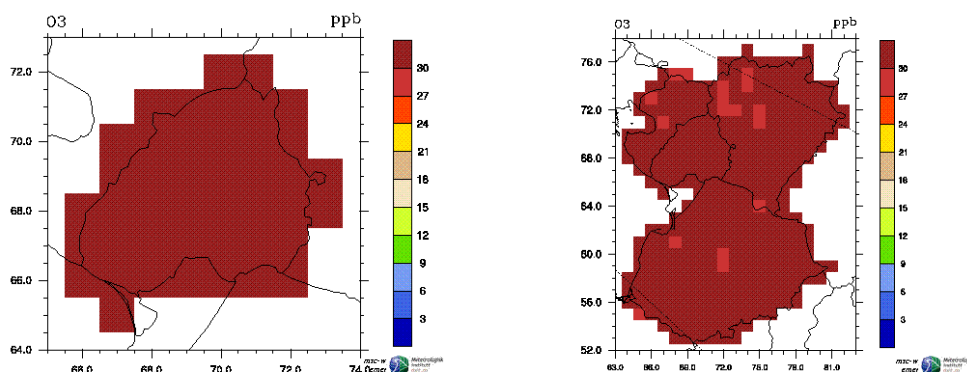

4 paveikslas. $PM_{2.5}$ išskritos Lietuvoje (kairė) ir kaimyninėse šalyse (dešinė)

(duomenų šaltinis: EMEP/MSC-W modeliujama oro koncentracija ir išskritos. Duomenų bazė (angl. EMEP/MSC-W modelled air concentrations and depositions). Prieiga internetu: http://www.emep.int/mscw/mscw_ydata.html)

9. Kaip matyti 5 paveiksle (kairėje ir dešinėje pusėse), ozono (toliau – O_3) nuosėdos tiek Lietuvos teritorijoje, tiek kaimyninėse valstybėse narėse buvo labai panašios. Siekiant mažinti O_3 koncentraciją Lietuvos Respublikos teritorijoje, svarbu yra atkreipti dėmesį į kitų šalių, kurios turi įtakos O_3 koncentracijai veiksnius. O_3 susidaro reaguojant NO_x ir nemetaniniams lakiesiems organiniams junginiams (toliau – NMLOJ), todėl O_3 koncentracijų kontekste svarbu nustatyti, kurios šalys daro įtaką NO_x ir NMLOJ išmetimams ir nuosėdoms.

10. Prie svarbiausių kitų šalių teritorijų, kuriose NO_x išmetimų mažinimas galėtų teigiamai paveikti, t. y. sumažinti, O_3 koncentraciją Lietuvos Respublikos teritorijoje, priskiriamos Lenkija (apie 14 proc.), Rusija (apie 13 proc.), Lietuva (apie 8 proc.), Baltarusija (apie 7 proc.), Ukraina (apie 6 proc.) bei kitos teritorijos (apie 39 proc.), taip pat ribinės ir pradinės sąlygos¹ (angl. boundary and initial conditions), įtrauktos į poveikio vertinimo modelį² (apie 12,5 proc.) (Tarpvalstybinė oro tarša pagrindiniai teršalais (S, N, O_3 ir KD) 2014 m. Lietuva (angl. Transboundary air pollution by main pollutants (S, N, O_3) and PM in 2014. Lithuania), 2016, p. 18. Prieiga internetu: http://www.emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LT.pdf).

5 paveikslas. O_3 koncentracijos Lietuvoje (kairė) ir kaimyninėse šalyse (dešinė)

¹ Ribinės ir pradinės sąlygos – tai sąlygos, įtrauktos į teršalų koncentracijų vertinimo modelį, kuris paprastai matuoja teršalų poveikį per tam tikrą laikotarpį; jų įtraukimas į vertinimo modelį leidžia tiksliau įvertinti teršalų koncentracijas nagrinėjamu laikotarpiu; pradinės sąlygos – tai sąlygos, vyraavusios matavimo laikotarpio pradžioje, o ribinės sąlygos – tai sąlygos vyraavusios viso matavimo laikotarpio metu (iki jo pabaigos); šios sąlygos yra modeliavimo rezultatas (ne empirinių stebėjimų), jų poveikis gali priklausyti nuo įvairių veiksnių: gaisrų gesinimų, išskirtų, cheminių reakcijų, oro sąlygų pasikeitimo ir kt.

² Pateikti Norvegijos meteorologijos instituto atlikto tarpvalstybinių oro teršalų poveikio teršalų koncentracijoms vertinimo rezultatai.

(duomenų šaltinis: EMEP/MSC-W modeliuojama oro koncentracija ir iškritos. Duomenų bazė (*angl. EMEP/MSC-W modelled air concentrations and depositions*). Prieiga internetu: http://www.emep.int/mscw/mscw_ydata.html)

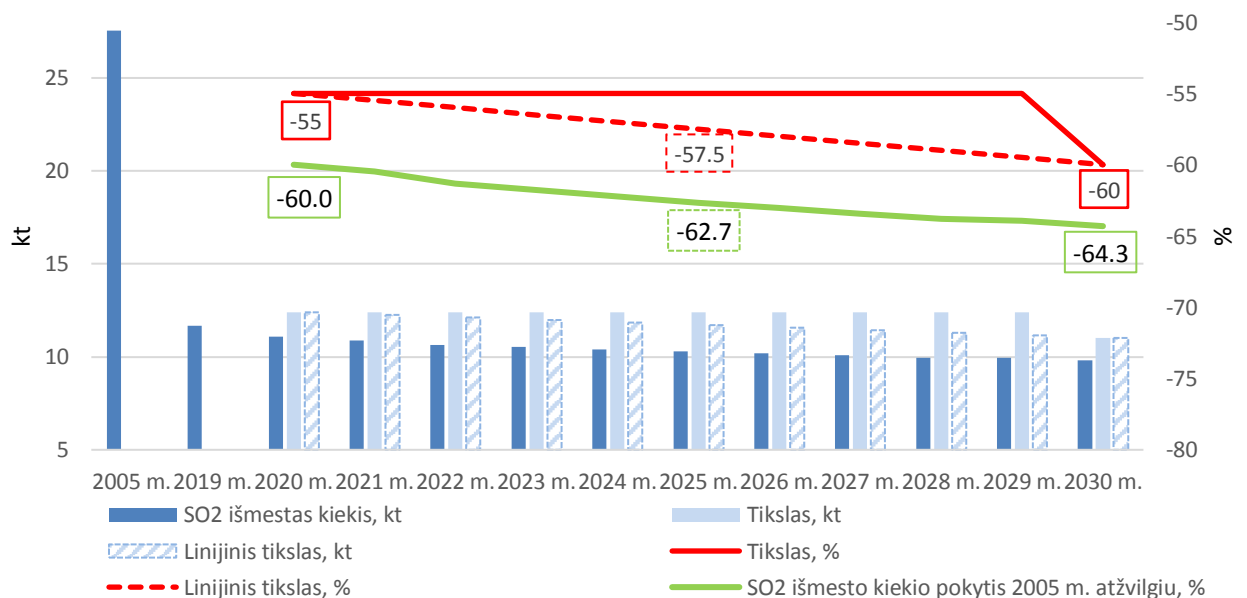
11. Prie svarbiausių teritorijų, kuriose išmetamo į aplinkos orą NMLOJ kiekio mažinimas galėtų teigiamai paveikti, t. y. sumažinti, O₃ koncentraciją Lietuvos Respublikos teritorijoje, priskiriamos Lenkija (apie 4 proc.), Rusija (apie 10,5 proc.), Vokietija (apie 10 proc.), Didžioji Britanija (apie 9 proc.), Baltarusija (apie 3 proc.) bei kitos teritorijos (apie 29 proc.), taip pat ribinės ir pradinės sąlygos¹ (*angl. boundary and initial conditions*), įtrauktos į poveikio vertinimo modelį² (apie 22,5 proc.) (Tarpvalstybinė oro tarša pagrindiniai teršalais (S, N, O₃ ir KD) 2014 m. Lietuva (*angl. Transboundary air pollution by main pollutants (S, N, O₃) and PM in 2014. Lithuania*), 2016, p. 18. Prieiga internetu: http://www.emep.int/publ/reports/2016/Country_Reports/report_LT.pdf).

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ TERŠALŲ KIEKIS, ĮGYVENDINUS NACIONALINIAME ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANE NUMATYTAS PRIEMONES (PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ SCENARIJUS)

I SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ SIEROS DIOKSIDO KIEKIS

1. Siekiant įvertinti, kaip keisis išmetamas į aplinkos orą sieros dioksido (toliau – SO₂) ir kitų šiame priede nurodytų oro teršalų kiekis 2020 m., 2025 m., 2030 m. įgyvendinus Nacionaliniame oro taršos mažinimo plane (toliau – Planas) numatytas priemones, remtasi Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA), kuri teisės aktų nustatyta tvarka vykdo nacionalinę į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitą ir prognozes, parengtomis išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio prognozėmis (pateiktomis 2021 m.; <https://www.ceip.at/status-of-reporting-and-review-results/2021-submission>) ir Europos aplinkos agentūros (EAA) oro taršos apskaitos metodika „EMEP / EAA į atmosferą išmetamų teršalų apskaitos vadovas 2019“, daugiakriteriu prognozavimu, ekspertiniu vertinimu. Pagal prognozes, Plane numatytos priemonės 2020 m. papildomai sumažins taršą SO₂ 0,9 proc., 2022 m. – 1,4 proc., 2025 m. – 1,7 proc. ir 2030 m. – 1,8 proc., palyginti su 2005 m. (arba 2020 m. – 2,2 proc., 2022 m. – 3,4 proc., 2025 m. – 4,0 proc., 2030 m. – 4,3 proc., palyginti su 2019 m.). Įvertinus 2019 m. pasiektą taršos SO₂ kiekio sumažinimo lygį ir išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio prognozes (pagal esamų priemonių scenarijų (WM)) bei įgyvendinus Plane numatytas priemones, prognozuojama, kad bendras (šalyje 2020 m. išmestas) SO₂ kiekis sumažės 60 proc., 2025 m. – 62,7 proc., 2030 m. – 64,3 proc., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu (žr. 1 pav.). Įgyvendinant taršos SO₂ mažinimo priemones bus laikomasi linijinės taršos mažinimo trajektorijos.

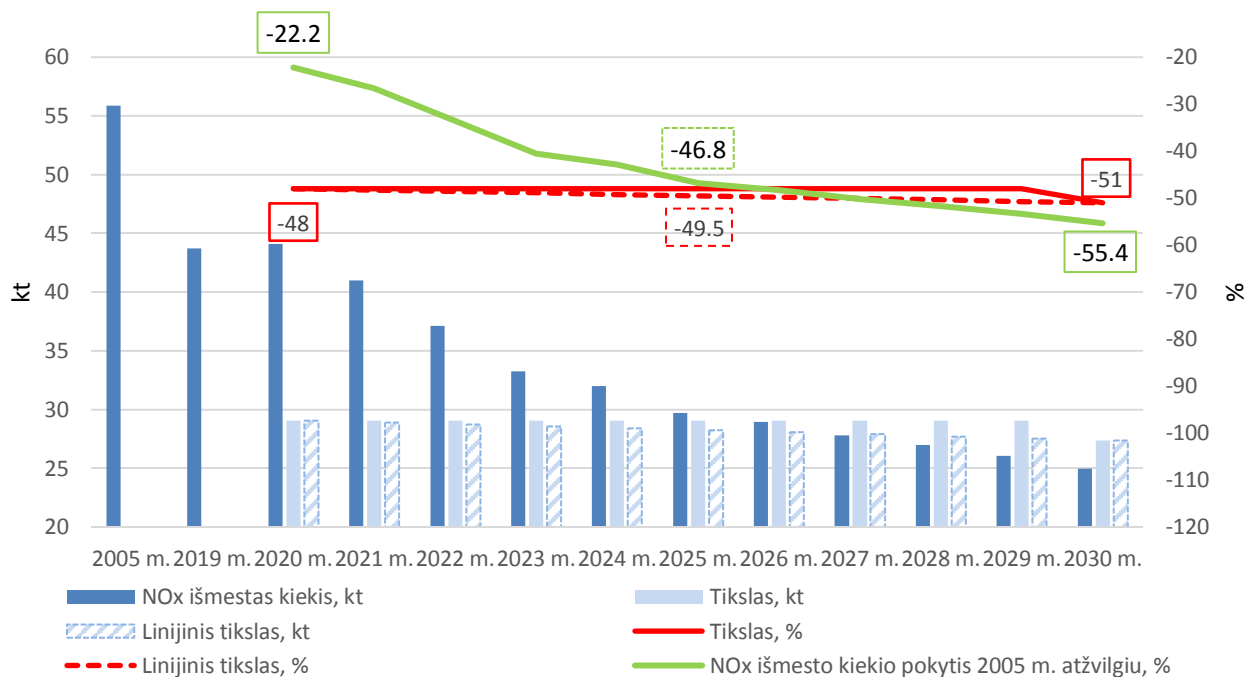
1 paveikslas. Išmesto SO₂ kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m., įgyvendinus Plane numatytas priemones

2. Pagal šias prognozes nustatyti išmetamo į aplinkos orą SO₂ kiekio mažinimo 2020 m., tarpiniai 2025 m. ir 2030 m. tikslai bus pasiekti.

II SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ AZOTO OKSIDŲ KIEKIS

3. Pagal prognozes, siekiant sumažinti taršą azoto oksidais (toliau – NO_x) Plane numatytos priemonės 2020 m. papildomai sumažins taršą NO_x 1,8 proc., 2022 m. – 7,2 proc., 2025 m. – 16,2 proc., 2030 m. – 22,1 proc., palygintis su 2005 m. (2020 m. – 2,33 proc., 2022 m. – 9,3 proc., 2025 m. – 20,7 proc., 2030 m. – 28,2 proc., palyginti su 2019 m.). Įvertinus 2019 m. pasiektą taršos NO_x kiekio sumažinimo lygį ir išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio prognozes (pagal esamų priemonių scenarijų (WM)) bei įgyvendinus Plane numatytas priemones prognozuojama, kad bendras (šalyje 2020 m. išmestas) NO_x kiekis sumažės 22,2 proc., atitinkamai 2025 m. – 46,8 proc., 2030 m. – 55,4 proc., palyginti su 2005 m. išmestu NO_x kiekiu (žr. 2 pav.). Įgyvendinant taršos NO_x mažinimo priemones nebus laikomasi linijinės taršos mažinimo trajektorijos, nes kiekviena priemonė skirtingai lemia to paties teršalo sumažėjimą, pradedama įgyvendinti skirtingais metais ir jų įgyvendinimo trukmė yra nevienoda.

2 paveikslas. Išmesto NO_x kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m., įgyvendinus Plane numatytas priemones

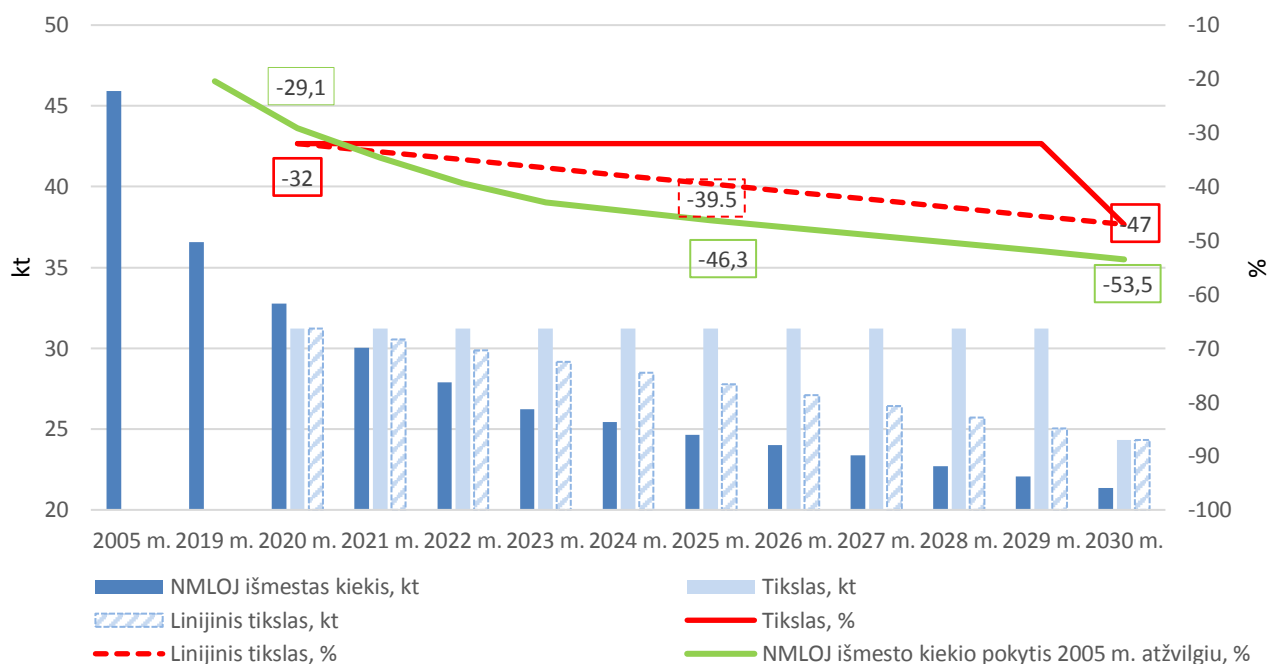
4. Pagal šias prognozes nustatyti išmetamo į aplinkos orą NO_x kiekio mažinimo 2030 m. tikslai bus pasiekti, bet 2020 m. ir tarpiniai 2025 m. tikslai būtų įgyvendinti vėliau nei privaloma. 2020 m. tikslai būtų įgyvendinti tik nuo 2026 m., tarpiniai 2025 m. tikslai – nuo 2027 m. Tam, kad jie būtų pasiekti, iki 2020 m. tarša NO_x turėtų būti papildomai sumažinta 25,8 proc., iki 2025 m. – 2,7 proc., palyginti su 2005 m.

III SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ NEMETANINIŲ LAKIŲJŲ ORGANINIŲ JUNGINIŲ KIEKIS

5. Pagal prognozes, siekiant sumažinti taršą nemetaniniais lakiaisiais organiniais junginiais (toliau – NMLOJ) Plane numatytos priemonės 2020 m. papildomai sumažins taršą NMLOJ 0,43

proc., 2022 m. – 16,4 proc., 2025 m. – 20,2 proc., 2030 m. – 24,7 proc., palyginti su 2005 m. (2020 m. – 0,54 proc., 2022 m. – 20,7 proc., 2025 m. – 25,3 proc., 2030 m. – 31,0 proc., palyginti su 2019 m.). Įvertinus 2019 m. pasiektą taršos NMLOJ kiekio sumažinimo lygį ir išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio prognozes (pagal esamų priemonių scenarijų (WM)) bei įgyvendinus Plane numatytas priemones prognozuojama, kad bendras (šalyje 2020 m. išmestas) NMLOJ kiekis sumažės 29,1 proc., atitinkamai 2025 m. – 46,3 proc., 2030 m. – 53,5 proc., palyginti su 2005 m. išmestu NMLOJ kiekiu (žr. 3 pav.). Įgyvendinant taršos NMLOJ mažinimo priemones nebus laikomasi linijinės taršos mažinimo trajektorijos, nes kiekviena priemonė skirtingai lemia to paties teršalo sumažėjimą, pradedama įgyvendinti skirtingais metais ir jų įgyvendinimo trukmė yra nevienoda.

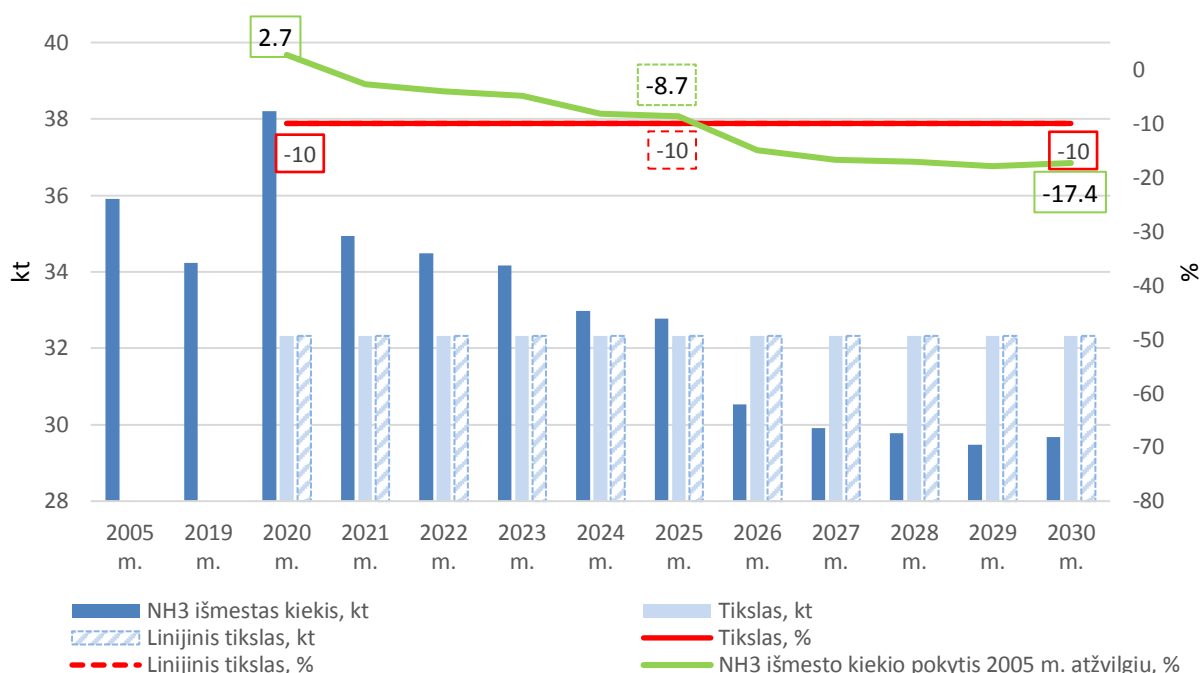

3 paveikslas. Išmesto NMLOJ kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m., įgyvendinus Plane numatytas priemones

6. Pagal šias prognozes nustatyti išmetamo į aplinkos orą NMLOJ kiekio 2030 m. (ir tarpiniai 2025 m.) tikslai bus pasiekti laiku, o 2020 m. tikslai būtų įgyvendinami nuo 2021 m.

IV SKYRIUS PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ AMONIAKO KIEKIS

7. Pagal prognozes, siekiant sumažinti taršą amoniaku (toliau – NH_3) Plane numatytos priemonės 2020 m. papildomai sumažins taršą 0,01 proc., 2022 m. – 1,0 proc., 2025 m. – 5,5 proc., 2030 m. – 13,1 proc., palyginti su 2005 m. (2020 m. – 0,01 proc., 2022 m. – 1,0 proc., 2025 m. – 5,8 proc., 2030 m. – 13,8 proc., palyginti su 2019 m.). Įvertinus 2019 m. pasiektą taršos NH_3 kiekio sumažinimo lygį ir išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio prognozes (pagal esamų priemonių scenarijų (WM)) bei įgyvendinus Plane numatytas priemones prognozuojama, kad bendras (šalyje 2020 m. išmestas) NH_3 kiekis padidės 2,7 proc., sumažės 2025 m. 8,7 proc., 2030 m. – 17,4 proc., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu (žr. 4 pav.). Įgyvendinant taršos NH_3 mažinimo priemones nebus laikomasi linijinės taršos mažinimo trajektorijos, nes kiekviena priemonė skirtingai lemia to paties teršalo sumažėjimą, pradedama įgyvendinti skirtingais metais ir jų įgyvendinimo trukmė yra nevienoda.

4 paveikslas. Išmesto NH₃ kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m., įgyvendinus Plane numatytas priemones

8. Pagal šias prognozes nustatyti išmetamo į aplinkos orą NH₃ kiekio 2030 m. tikslai bus pasiekti, bet 2020 m. ir tarpiniai 2025 m. tikslai būtų įgyvendinti vėliau (nuo 2026 m.) nei privaloma. Tam, kad būtų pasiekti iki 2020 m. nustatyti tikslai, tarša NH₃ turėtų būti papildomai sumažinta 12,7 proc., iki 2025 m. – 1,3 proc.

9. Tam, kad išmetamo NH₃ kiekio mažinimo tikslai būtų laikomi vykdomais, Lietuva taip pat sieks pasinaudoti galimybe taikyti 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB (toliau – direktyva (ES) 2016/2284) nustatytą lankstumo priemonę „Teršalų apsikeitimo (kompensavimo) mechanizmas“ (direktyvos (ES) 2016/2284 5 straipsnio 3 dalis). Ši lankstumo priemonė galėtų būti taikoma valstybei narei, jei vienas ar daugiau nacionalinių išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio mažinimo tikslų nustatyti griežtesniu lygiu nei Teminės oro taršos strategijos ataskaitoje Nr. 16 (A ir B dalys) „Atnaujinti istoriniai emisijų duomenys, prognozės ir išmetamų teršalų kiekio mažinimo tikslai 2030 m. – Palyginimas su Europos Komisijos duomenimis 2013 m.“ (https://ec.europa.eu/environment/air/pdf/review/TSAP_16a.pdf; https://previous.iiasa.ac.at/web/home/research/researchPrograms/air/policy/TSAP_16b.pdf), valstybei nustatytas ekonomiškai efektyvus mažinimas (Lietuvai NH₃ sumažinimo tikslas padidintas nuo – 2 proc. iki direktyvoje (ES) 2016/2284 nustatytą – 10 proc.) ir konkrečiais metais valstybė negali įvykdyti atitinkamo mažinimo tikslo įgyvendinusi visas ekonomiškai efektyvias priemones. Ne daugiau kaip penkerius metus gali būti laikoma, kad tie mažinimo tikslai vykdomi, tik su sąlyga, kad kiekvienais iš tų metų neatitiktis būtų kompensuojama lygiavėčiu kito teršalo, kuriam nustatytas nacionalinis išmetamo kiekio mažinimo tikslas, kiekio sumažinimu. Teršalo lygiavertiškumas įvertinamas vadovaujantis Tarptautinio taikomųjų sistemų analizės instituto (IIASA) parengta Teminės oro taršos strategijos ataskaita Nr. 15 „Lankstumo mechanizmas siekiant laikytis nacionalinių oro teršalų išmetimo ribų“ (<https://ec.europa.eu/environment/air/pdf/TSAP-15.pdf>). Valstybės narės, ketinančios taikyti lankstumo priemonę, apie tai turi informuoti Europos Komisiją ne vėliau kaip atitinkamų ataskaitinių metų vasario 15 dieną. Teikiant informaciją turi būti nurodomi teršalai ir susiję sektoriai, o kai turima duomenų, – poveikio nacionalinėms išmetamųjų teršalų

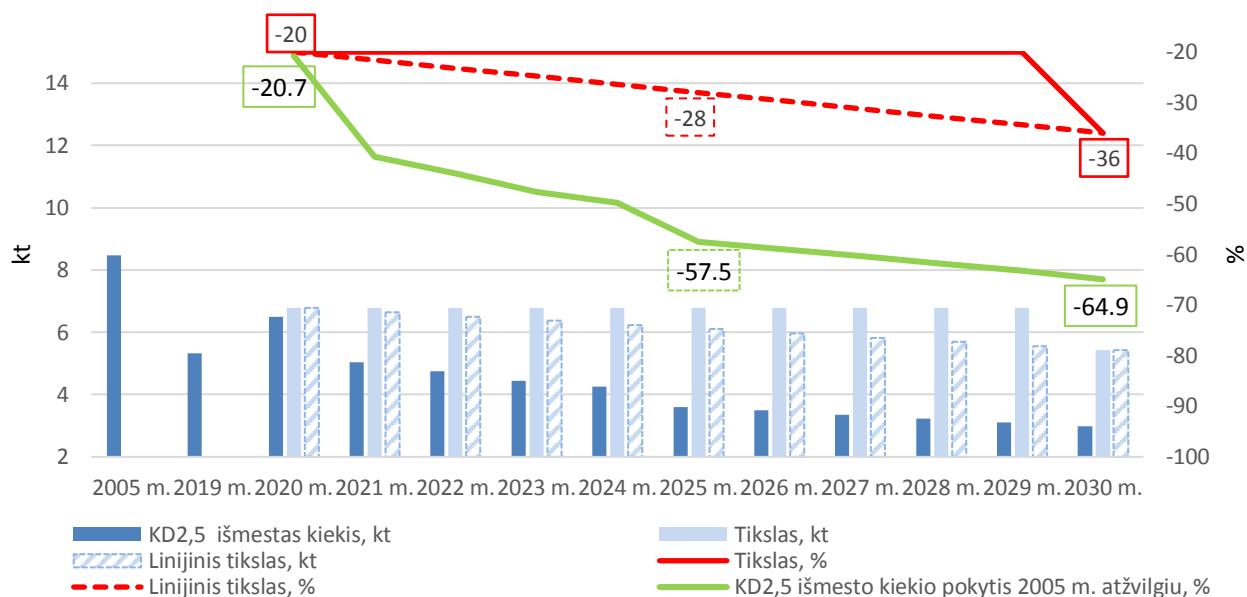
apskaitoms mastas (direktyvos (ES) 2016/2284 5 straipsnio 5 dalis). Iki ataskaitinių metų kovo 15 d. į privalomoje parengti ir pateikti informacinėje apskaitos ataskaitoje (jos aprašomojoje dalyje) turi būti pateikta informacija, patvirtinanti, kad taikant lankstumo priemonę laikomasi atitinkamų sąlygų (nustatytų direktyvos (ES) 2016/2284 5 straipsnio 1 dalyje ir IV priedo 4 dalyje arba, kai taikoma, 5 straipsnio 2, 3 arba 4 dalyse).

10. Remiantis nacionalinės į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitos rezultatais ir pagal Tarptautinio taikomųjų sistemų analizės instituto (IIASA) parengtą Teminės oro taršos strategijos ataskaitą Nr. 15 „Lankstumo mechanizmas siekiant laikytis nacionalinių oro teršalų išmetimo ribų“ (<https://ec.europa.eu/environment/air/pdf/TSAP-15.pdf>) įvertinus NH_3 lygiavertiškumą (atlikus atitinkamą perskaičiavimą, reikalingą lankstumui taikyti), nustačius, kad tam tikrais metais išmestą perteklinį NH_3 kiekį kompensuoja kito teršalo (pagal prognozes tikėtina $\text{KD}_{2,5}$ arba SO_2) tais pačiais metais išmesto kiekio sumažinimo perviršis (t. y. didesnis sumažinimas nei nustatyta direktyvoje (ES) 2016/2284), Lietuva turėtų galimybę taikyti šį lankstumo mechanizmą ir pagrindą teikti Europos Komisijai paraišką dėl tam tikrais metais nepakankamai sumažinto išmetamo NH_3 kiekio (procentinės dalies) kompensavimo lygiaverčiu kito teršalo kiekiu (Europos Komisija, padedama Europos aplinkos agentūros, vertina, ar konkrečiais metais taikant lankstumo priemonę buvo laikomasi atitinkamų sąlygų. Jei, Europos Komisijos nuomone, sąlygų nebuvo laikomasi, ji per devynis mėnesius nuo informacinės apskaitos ataskaitos gavimo dienos priima sprendimą ir informuoja valstybę, kad negali pritarti naudojimuisi lankstumo priemone, ir nurodo atsisakymo priežastis. Jei per nurodytą laikotarpį Europos Komisija tokio sprendimo nepriima, laikoma, kad naudojimuisi lankstumo priemone pritarta ir ja tais metais valstybė gali naudotis).

V SKYRIUS

PROGNOZUOJAMAS IŠMESTI Į APLINKOS ORĄ SMULKIŲJŲ KIETŲJŲ DALELIŲ KIEKIS

11. Prognozuojama, kad įgyvendinus Plane numatytas priemones į aplinkos orą išmetamų kietųjų dalelių $\text{KD}_{2,5}$ (toliau – $\text{KD}_{2,5}$) kiekis bus žymiai sumažintas. Plane numatytos priemonės 2020 m. papildomai sumažins taršą 3,7 proc., 2022 m. – 6,0 proc., 2025 m. – 16,7 proc., 2030 m. – 22,9 proc., palyginti su 2005 m. (2020 m. – 5,9 proc., 2022 m. – 9,6 proc., 2025 m. – 26,5 proc., 2030 m. – 36,4 proc., palyginti su 2019 m.). Įvertinus 2019 m. pasiektą taršos $\text{KD}_{2,5}$ kiekio sumažinimo lygį ir išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio prognozes (pagal esamų priemonių scenarijų (WM)) bei įgyvendinus Plane numatytas priemones prognozuojama, kad bendras (šalyje 2020 m. išmestas) $\text{KD}_{2,5}$ kiekis sumažės 20,7 proc., 2025 m. – 57,5 proc., 2030 m. – 64,9 proc., palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu (žr. 5 pav.). Įgyvendinant taršos $\text{KD}_{2,5}$ mažinimo priemones nebus laikomasi linijinės taršos mažinimo trajektorijos, nes kiekviena priemonė skirtingai lemia to paties teršalo sumažėjimą, pradedama įgyvendinti skirtingais metais ir jų įgyvendinimo trukmė yra nevienoda.

5 paveikslas. Išmesto KD_{2,5} kiekio prognozė 2020 m., 2025 m., 2030 m., įgyvendinus Plane numatytas priemones

12. Pagal šias prognozes nustatyti išmetamo į aplinkos orą KD_{2,5} kiekio mažinimo 2020 m., tarpiniai 2025 m. ir 2030 m. tikslai bus pasiekti.

VI SKYRIUS NACIONALINIAME ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANE NUMATYTŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO POVEIKIS ORO KOKYBEI

13. Analizuojant esamų ir papildomų politikos priemonių, numatytų Plane siekiant sumažinti išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekį, įtaką oro kokybei, atlikti skaičiavimai taikant ADMS-URBAN teršalų sklaidos modelį. Esamos situacijos analizei pasirinkta modeliavimo būdu įvertinti vidutinę kietųjų dalelių (KD_{2,5}), azoto dioksido (NO₂), sieros dioksido (SO₂) ir lakiųjų organinių junginių (LOJ) koncentraciją aplinkos ore 2018–2020 m. Vilniaus ir Kauno aglomeracijose ir Klaipėdoje, kuri iš dalies reprezentuoja oro kokybės būklę zonos miestuose. Gauti rezultatai atspindi oro kokybės scenarijų pagal esamas politikos priemones (toliau – EPP) oro taršai mažinti.

14. Apskaičiavus numatomų papildomų politikos priemonių (toliau – PPP) poveikį išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio sumažinimui 2022–2030 m., gauti rezultatai palyginti su 2019 m. nacionalinės oro teršalų apskaitos atitinkamuose sektoriuose duomenimis. Ši informacija panaudota modeliuojant (atliekant modeliavimą nevertinti klimato kaitos sąlygoti meteorologinių sąlygų pokyčiai, tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų įtaka, ekstremalūs gamtinių sąlygų pasikeitimai ar pan. veiksniai) prognozuojamą 2030 m. oro kokybės scenarijų taikant PPP Vilniaus ir Kauno aglomeracijose ir Klaipėdoje, kuri iš dalies reprezentuoja oro kokybės būklę zonos miestuose.

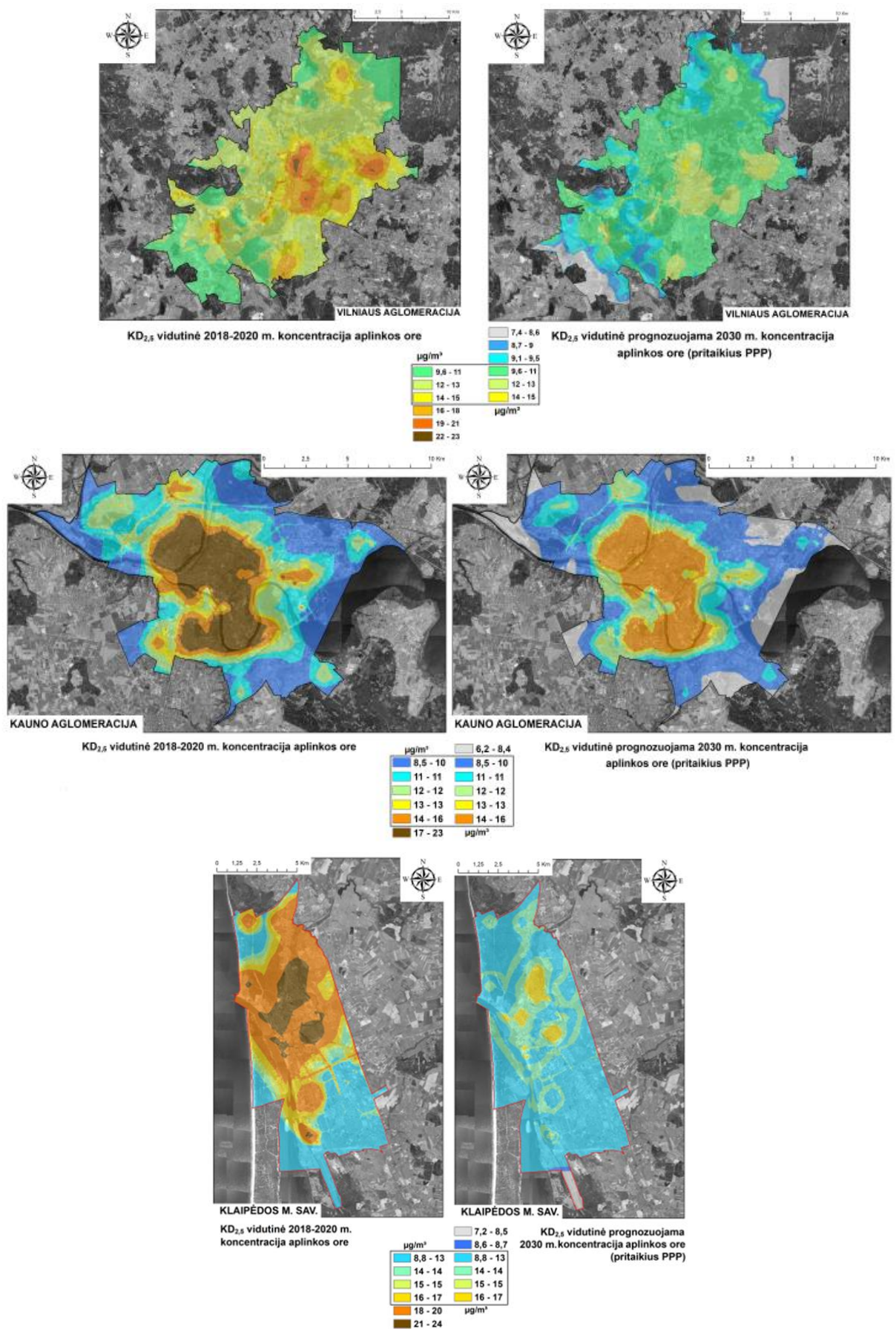
15. Numatomos KD_{2,5} vidutinio poveikio rodiklio vertės ir ozono (O₃) koncentracijos įvertintos daugiausia remiantis aplinkos oro monitoringo duomenimis.

16. Remiantis teršalų sklaidos modeliavimo rezultatais, tikimasi, kad Vilniaus ir Kauno aglomeracijose bei Klaipėdos mieste vidutinė metinė KD_{2,5} koncentracija 2030 m., palyginti su 2018–2020 m. lygiu, sumažės iki 21 proc., o foninė šio teršalo koncentracija – iki 31 proc. (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. $KD_{2,5}$ koncentracijos palyginimas (taikant EPP ir PPP)

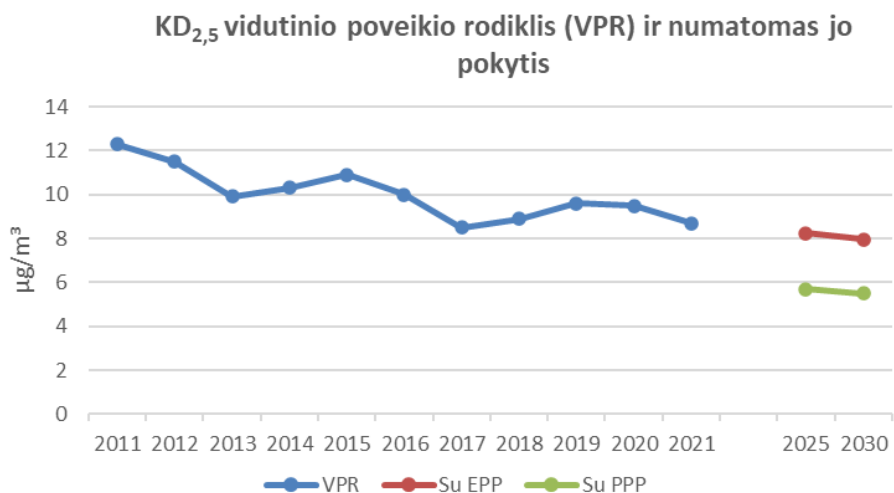
$KD_{2,5}$ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Vilniaus aglomeracija	Kauno aglomeracija	Klaipėdos m. sav.
Vidutinė koncentracija, 2018–2020 m. (taikant EPP)	11,7	11,3	13,2
Vidutinė koncentracija, 2030 m. (taikant PPP)	9,2	9,1	10,5
Koncentracijos sumažėjimas, %	21 %	19 %	20 %
Foninė (mažiausia) koncentracija, 2018–2020 m. (taikant EPP)	9,3	8,0	8,2
Foninė (mažiausia) koncentracija, 2030 m. (taikant PPP)	7,4	5,6	6,5
Koncentracijos sumažėjimas, %	21 %	31 %	21 %

17. Įvertinus sumodeliuotą oro kokybės scenarijų 2030 m. tikėtina, kad Vilniaus ir Kauno aglomeracijose bei Klaipėdos mieste oro užterštumo lygis $KD_{2,5}$ atitiks reikalavimus (žr. 6 pav.).

6 paveikslas. Vidutinė metinė $KD_{2.5}$ koncentracija (taikant EPP ir PPP) Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje

18. Atsižvelgiant į $KD_{2,5}$ vidutinio poveikio rodiklio (VPR) vertes 2011–2021 m. ir jų mažėjimo tendenciją, linijinės tendencijos būdu buvo nustatytos galimos VPR vertės 2025 m. ir 2030 m. taikant EPP (7 pav.). Numatomas rodiklio dydis, taikant PPP, apskaičiuotas su prielaida, kad foninė $KD_{2,5}$ koncentracija iki 2030 m. mažės 31 proc. (žr. 1 lentelę).

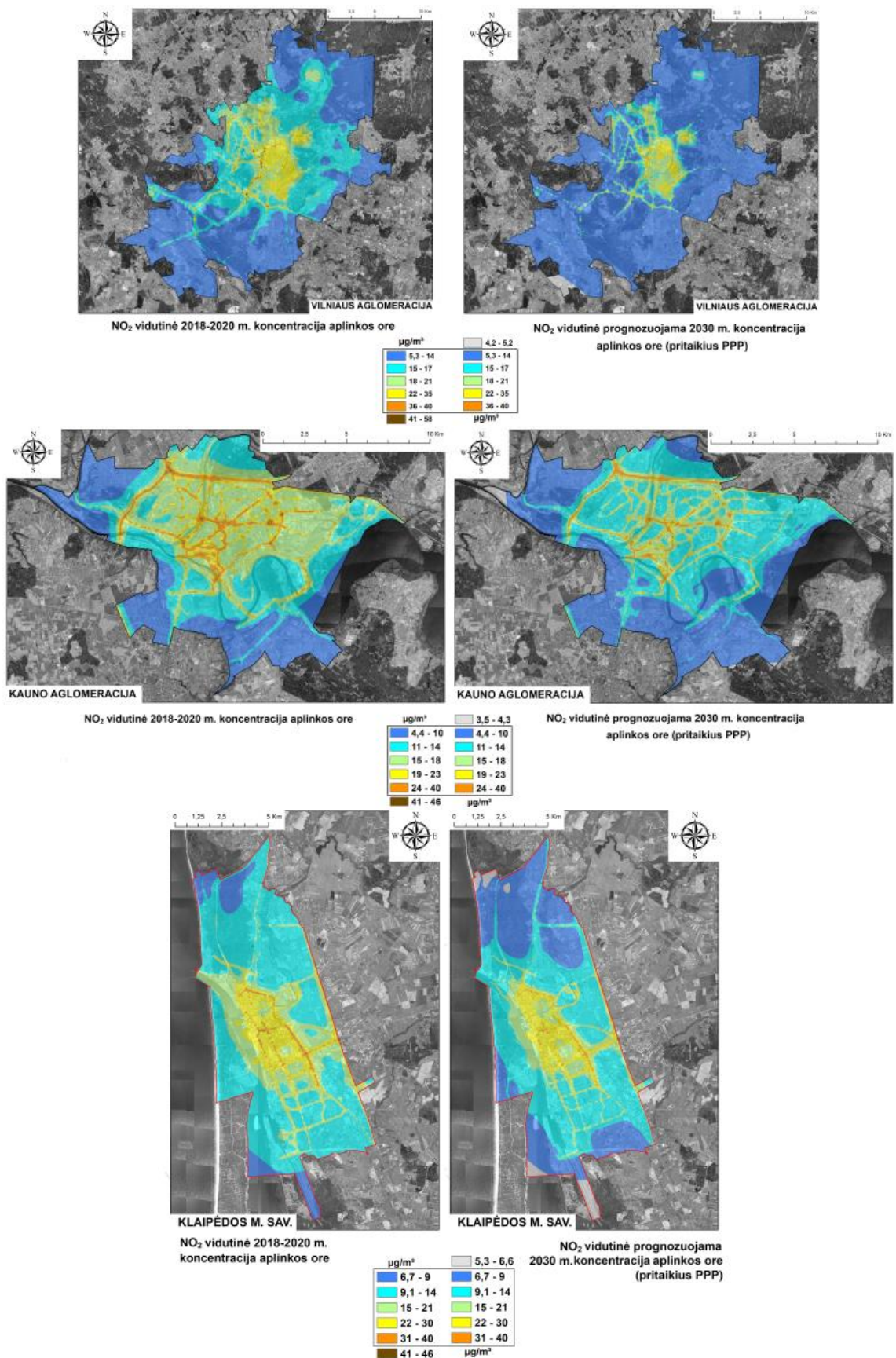
7 paveikslas. $KD_{2,5}$ vidutinio poveikio rodiklis ir numatomas jo pokytis taikant EPP ir PPP

19. Remiantis teršalų sklaidos modeliavimo rezultatais tikimasi, kad Vilniaus ir Kauno aglomeracijose bei Klaipėdos mieste vidutinė metinė ir foninė NO_2 koncentracija 2030 m., palyginti su 2018–2020 m. lygiu, sumažės iki 21 proc. (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. NO_2 koncentracijos (taikant EPP ir PPP) palyginimas

NO_2 ($\mu g/m^3$)	Vilniaus aglomeracija	Kauno aglomeracija	Klaipėdos m. sav.
Vidutinė koncentracija, 2018–2020 m. (taikant EPP)	12,0	12,3	11,3
Vidutinė koncentracija, 2030 m. (taikant PPP)	9,7	9,7	9,2
Koncentracijos sumažėjimas, %	19 %	21 %	19 %
Foninė (mažiausia) koncentracija, 2018–2020 m. (taikant EPP)	4,2	3,5	4,0
Foninė (mažiausia) koncentracija, 2030 m. (taikant PPP)	3,3	3,3	3,3
Koncentracijos sumažėjimas, %	21 %	4 %	16 %

20. Įvertinus sumodeliuotą oro kokybės scenarijų 2030 m. tikėtina, kad Vilniaus ir Kauno aglomeracijose bei Klaipėdos mieste oro užterštumo lygis NO_2 atitiks reikalavimus (žr. 8 pav.).

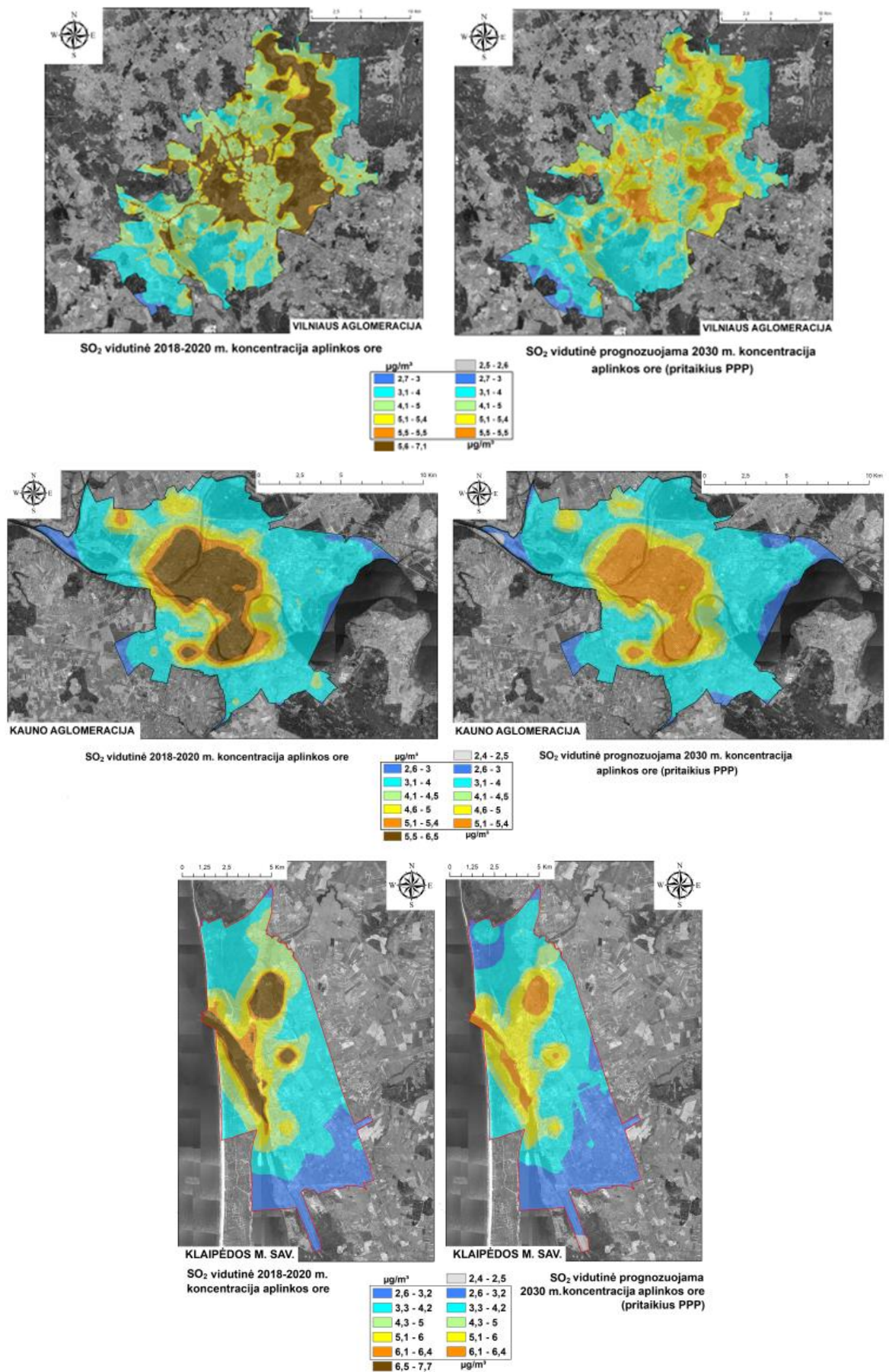
8 paveikslas. Vidutinė metinė NO₂ koncentracija (taikant EPP ir PPP) Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje

21. Remiantis teršalų sklaidos modeliavimo rezultatais tikimasi, kad Vilniaus ir Kauno aglomeracijose bei Klaipėdos mieste vidutinė metinė SO₂ koncentracija 2030 m., palyginti su 2018–2020 m. lygiu, sumažės iki 8 proc., o foninė šio teršalo koncentracija – iki 6 proc. (3 lentelė).

3 lentelė. SO₂ koncentracijos (taikant EPP ir PPP) palyginimas

SO ₂ (µg/m ³)	Vilniaus aglomeracija	Kauno aglomeracija	Klaipėdos m. sav.
Vidutinė koncentracija, 2018–2020 m. (taikant EPP)	4,2	3,6	3,7
Vidutinė koncentracija, 2030 m. (taikant PPP)	3,9	3,4	3,4
Koncentracijos sumažėjimas, %	8 %	7 %	7 %
Foninė (mažiausia) koncentracija, 2018– 2020 m. (taikant EPP)	2,5	2,4	2,5
Foninė (mažiausia) koncentracija, 2030 m. (taikant PPP)	2,4	2,3	2,3
Koncentracijos sumažėjimas, %	6 %	6 %	6 %

22. Įvertinus sumodeliuotą oro kokybės scenarijų 2030 m. tikėtina, kad Vilniaus ir Kauno aglomeracijose bei Klaipėdos mieste oro užterštumo lygis SO₂ atitiks reikalavimus (žr. 9 pav.).

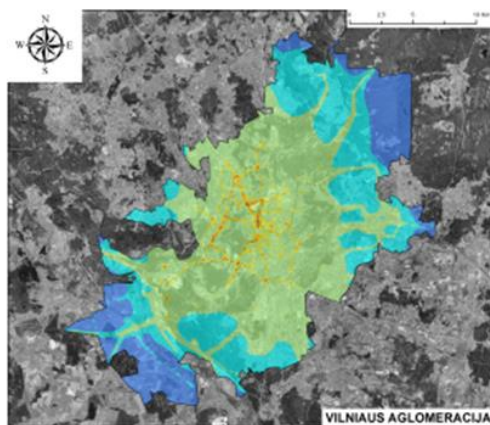
9 paveikslas. Vidutinė metinė SO₂ koncentracija (taikant EPP ir PPP) Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje

23. Remiantis teršalų sklaidos modeliavimo rezultatais tikimasi, kad Vilniaus ir Kauno aglomeracijose bei Klaipėdos mieste vidutinė metinė LOJ koncentracija 2030 m., palyginti su 2018–2020 m. lygiu, sumažės iki 18 proc., o foninė šio teršalo koncentracija – iki 19 proc. (žr. 4 lentelę).

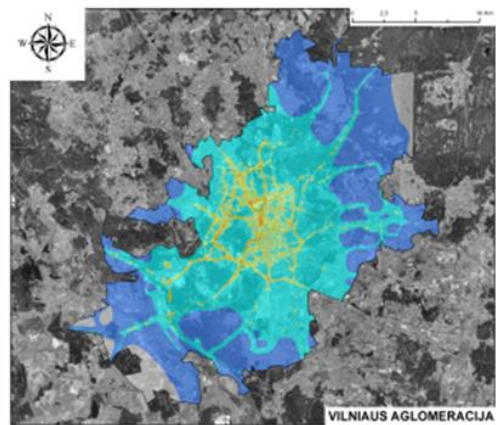
4 lentelė. LOJ koncentracijos (taikant EPP ir PPP) palyginimas

LOJ (mg/m ³)	Vilniaus aglomeracija	Kauno aglomeracija	Klaipėdos m. sav.
Vidutinė koncentracija, 2018–2020 m. (taikant EPP)	0,053	0,047	0,043
Vidutinė koncentracija, 2030 m. (taikant PPP)	0,043	0,043	0,038
Koncentracijos sumažėjimas, %	18 %	10 %	12 %
Foninė (mažiausia) koncentracija, 2018– 2020 m. (taikant EPP)	0,027	0,032	0,032
Foninė (mažiausia) koncentracija, 2030 m. (taikant PPP)	0,022	0,027	0,027
Koncentracijos sumažėjimas, %	19 %	15 %	15 %

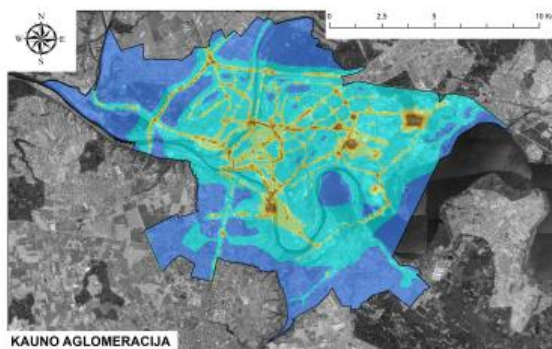
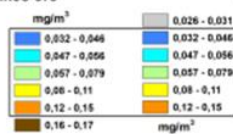
24. Įvertinus sumodeliuotą oro kokybės scenarijų 2030 m. tikėtina, kad Vilniaus ir Kauno aglomeracijose bei Klaipėdos mieste oro užterštumo lygis LOJ (tarp jų ir benzeno) atitiks reikalavimus (žr. 10 pav.).

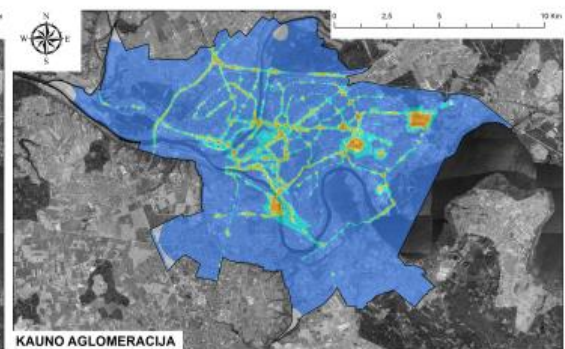
LOJ vidutinė 2018-2020 m. koncentracija aplinkos ore

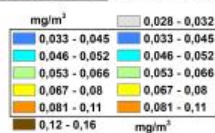
LOJ vidutinė prognozuojama 2030 m. koncentracija aplinkos ore (pritaikius PPP)

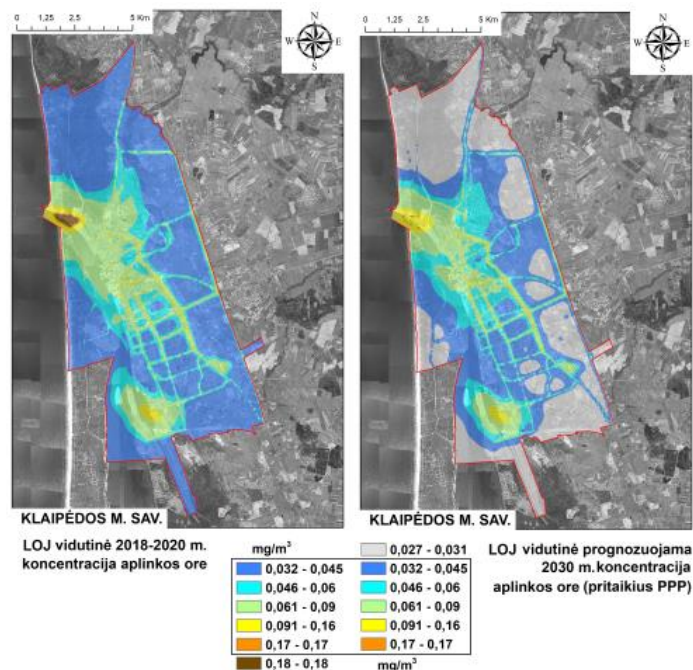

LOJ vidutinė 2018-2020 m. koncentracija aplinkos ore

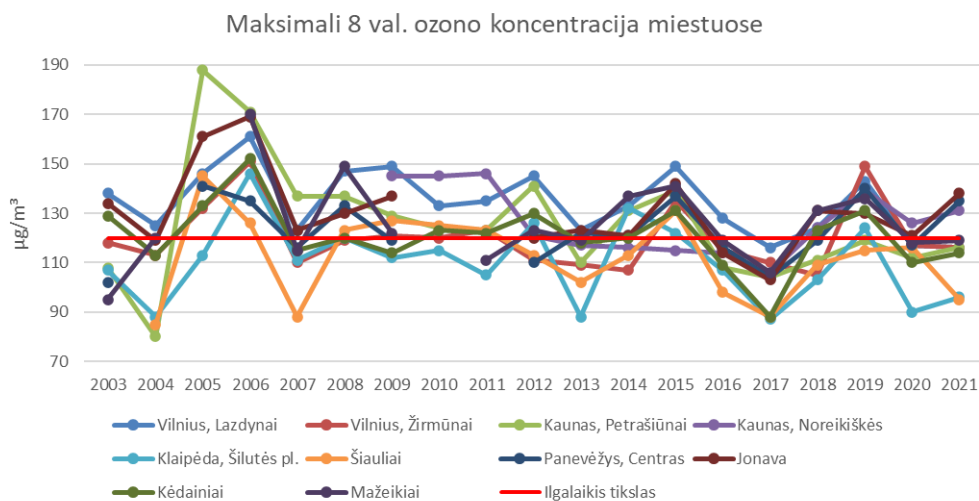
LOJ vidutinė prognozuojama 2030 m. koncentracija aplinkos ore (pritaikius PPP)

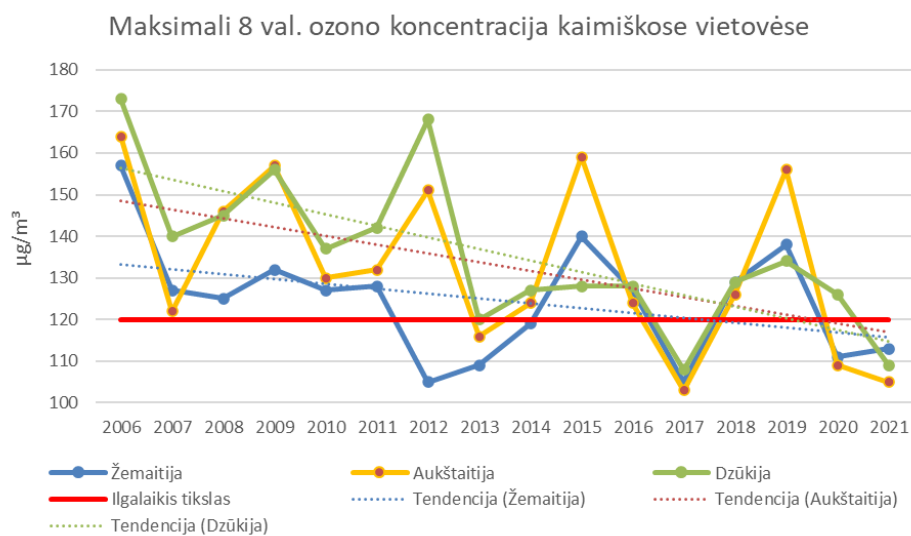

10 paveikslas. Vidutinė metinė LOJ koncentracija (taikant EPP ir PPP) Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje

25. Lietuvos oro kokybės tyrimų stotys fiksuoja O₃ koncentracijos mažėjimo tendenciją (žr. 11 ir 12 pav.). Didelė O₃ koncentracija Lietuvoje dažniausiai siejama su tolimosiomis pernašomis. Dėl šalies geografinės padėties vyrauja oro masių advekcija, lemianti O₃ pernašas iš kitų teritorijų. Dažniausiai užterštos oro masės pasiekia Lietuvą iš pietinių ir vakarinių Europos regionų. Šalyje veikiančių taršos šaltinių indėlis O₃ koncentraciją aplinkos ore didina iki 10 proc. (https://emep.int/mscw/mscw_publications.html), o didžiausią poveikį daro iš kitų šalių atnešti O₃ pirmtakų NO_x ir NMLOJ kiekiai. Numatoma, kad ir ateityje O₃ koncentracija Lietuvoje labiausiai priklausys nuo išmestų į atmosferą O₃ pirmtakų kiekio kituose regionuose, nes šalies indėlis fotocheminį O₃ susidarymą padidina nedaug. Atsižvelgiant į tai, kad visose šalyse ES narėse yra stengiamasi sumažinti O₃ pirmtakų išmetimus, tikėtina, kad O₃ koncentracija Lietuvos aplinkos ore mažės.

11 paveikslas. Maksimali 8 val. O₃ koncentracija 2003–2021 m. miestų oro kokybės tyrimų stotyse

12 paveikslas. Maksimali 8 val. O₃ koncentracija 2006–2021 m. kaimo foninėse oro kokybės tyrimų stotyse

Papildyta priedu:

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [805](#), 2022-08-03, paskelbta TAR 2022-08-04, i. k. 2022-16719

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. balandžio 17 d. nutarimo Nr. 371 „Dėl Nacionalinio oro taršos mažinimo plano patvirtinimo“ pakeitimo